ଆଧୁନିକା ବୋହୂ

ଲେଖକ — ଶ୍ରୀ ଧରଣୀଧର ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ

ସ୍ୱଗତ ଉତ୍କଳ ସଂଘ, [illegible]
ପାଠାଗାର
ନଂ ...[illegible]...
...18.2.26...

ପରିବେଶକ :—

ବୀଣାପାଣି ପୁସ୍ତକାଳୟ

ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର—ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ଦଲାଇ

୨୨, ଶଶୀଭୂଷଣ ଦେ ଷ୍ଟ୍ରୀଟ,

କଲିକତା-୧୨

ଲେଖକ—ଶ୍ରୀ ଧରଣୀଧର ପ୍ରଭଦାସ
ରଜଗଡ଼, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ।

ପ୍ରକାଶକ—ଅନନ୍ତ କିଶୋର ଦାସ
କଳ୍ପନାକୁଟୀର, ଅମୃତ ମଣୋହି
ପଞ୍ଚାମୁଣ୍ଡାଇ, କଟକ ।

ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ—ଶ୍ରୀ ସୁଶୀଲ ଦାସ

ଶୁଭମୁକ୍ତି—ନୂତନବର୍ଷ—୧୯୭୦

ମୂଲ୍ୟ—ଚାରିଟଙ୍କା ପଚାଶ ପଇସା

ବିଦ୍ୟୁଦ୍ବରଣ ଆର୍ଟ ପ୍ରେସ, କଲିକତା-୧୨

ପ୍ରଗତ ଉତ୍କଳ ସଂଘ, ସଜଗେ
ପାଠାଗାର
ନଂ ... ୧୬୯୬
ତା ... 18.7.76

—ଆଜି ରାତି ପାହୁ !

କାଲି ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ କଥାଭାଷା ।

—କ'ଣ କି ?" ଏଇକ୍ଷଣି କହୁ ନାହାନ୍ତି ? ଏତେ ବଡ଼ ଦ'କଣ ପେଟରେ ପୂରେଇ, ଏତେ ବଡ଼ ରାତିଟା ମୁଁ କେମିତି କଟେଇବି ?

ଅଚଳା ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ଶୋଇଲା । ତାଲିସି ଉପରେ କହୁଣୀକୁ ଭରା ଦେଇ ହାତ ତଳରେ ମୁହଁଟି ରଖି, ସ୍ୱାମୀକୁ ଚକିତ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା । ରୁଖା ଉପରେ ଦୀପ ଶିଖାଟି ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ଜଳୁଛି । ଘରଆଡ଼େ ନିଃଶବ୍ଦ । ଘରେ ସଭିଏଁ ଖାଇପିଇ, ଗଭୀର ନିଦ୍ରାରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ । ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ଆଜି ପଡ଼ିଛି କେତେକ କଥାବାର୍ତ୍ତା । "ଦୁନିଆରେ ପରିବାରକୁ ଯେନି ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚଳିବାକୁ ହେଲେ, ଦୁନିଆର ମତି ଗତିକୁ ଦେଖି ଆମକୁ ଚଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।"

ତପନ ମୁହଁ ଫୁଲେଇ ଅଭିମାନରେ କହିଲା—

ନାହିଁ, ନାହିଁ—ଏଇକ୍ଷଣି ତୁମକୁ ମୁଁ କିଛି କହିବି ନାହିଁ । ରାତି ପାହିଲେ ବାପା ଯିବେ, ବୋଉ ଥିବେ ଯାହା ପଡ଼ୋଶୀ ଲୋକ ଦି'ଜଣଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣି କହିବି, ତୁମକୁ ଏ ଘରୁ ବିଦାୟ କରି ଦେବି । ତୁମପରି ଗୋଟିଏ ମଣଛନା, ମୂର୍ଖର ନାଆଁକୁ ଯେନି ସଂସାର ପଥରେ ମୁଁ ବାଟ ଚାଲି ପାରିବି ନାହିଁ । ଏଇ ଅପବାଦ ଏଇ ଲାଞ୍ଛନା ଆଉ ସହି ପାରିବି ନାହିଁ । ଦେଶ ଲଜ୍ଜା—କୁଳ ଲଜ୍ଜା—ମଣିଷ ଆଗ ମୁହଁ ଟେକି ବାଟ ଚାଲି ପାରୁ ନାହିଁ ।

—ତୁମେ ମୁହଁ ଟେକି ବାଟ ଚାଲିବାକୁ କିଏ ମନା କରୁଛି ? ମୋର କୋଉ ଦୋଷଟା ଦେଖିଲ ଯେ—

—ଦୋଷ ? ଯାହାଉ ପର ତୁମ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ସଦାବେଳେ ଲଦି ହୋଇ ରହିଛି । ଆଜି ତୁମେ ବେଶ ଭୂଷା ହୋଇ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲ, କହିଲ ?

—ସମିତିକୁ ।

—କି ସମିତି ?"

—ଆମ ନାରୀମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସମିତି ଗଢ଼ା ଯାଇଥିଲା । ଆମ ନାରୀ ସମାଜର ଯେ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟା ସେଇ ଧୀମନ୍ତମା ଦେବୀ ଆସିଥିଲେ ।

—କାହିଁକି ଆସିଥିଲେ ?

—ଗାଁ ଗହଳର ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ । ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ ଆଜି ନାରୀମାନଙ୍କ ହାତରେ ଦିଆ ଯାଉଛି । ନାରୀ ଯୁଦ୍ଧ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ପାଇବେ । ଦେଶରକ୍ଷା କରିବେ । ଦେଶର ସେବା କରି ଦେଶକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବେ । ପୁରୁଷର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ନାରୀ ଏଣିକି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମିଳେଇ ବାଟ ଚାଲିବ ।

—ତା ହେଲେ, ତୁମେମାନେ ରଣ ଯାଇ ଯୁଦ୍ଧ କରିବ ? ଆମମାନଙ୍କ ପରି ଶକ୍ତି ଓ ସାହାସରେ ଶତ୍ରୁ ଆଗକୁ ଲମ୍ଫ ଦେବ ? ପାରିବ ନାହିଁ ।

—କାହିଁକି ପାରିବୁ ନାହିଁ ? ନାରୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଲେ, ଶିକ୍ଷା ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ—

ତପନ ହସି ହସି କହିଲା, ତୁମେ ଗୋଟିଏ ବୁଦ୍ଧିହୀନା ନାରୀ ! ଆଗ ପଛକୁ ବିଚାର କରୁନା, ଯେଉଁ ଦୁର୍ବଳା ନାରୀ ଆଜି ଘର କଣରେ ପରଦା ତଳେ ଲୁଚି ରହି, ଲଜ ଉପରେ ଦିନ କାଟୁଛି, ସେ ପୁଣି ବାହାରକୁ ଯାଇ ଶତ୍ରୁ ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼ିବ ? ନିଜର ଇଜତ

ରକ୍ଷା କରି ଦେଶର ମଙ୍ଗଳ ସାଧନ କରିବ ? ଆଜି ପୁରୁଷ କାହିଁକି ତା, ଉପରେ ଏତେ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଜାରି କରୁଛି ? ତାକୁ ଘର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ପଦାର୍ଥଟି ପରି ଲୁଚେଇ ରଖିଛି ।

—ଏଇଟା ପୁରୁଷର ମୂର୍ଖତା ! ନାରୀର ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ସେ ପାଦରେ ଦଳି ଦିଏ । ନାରୀର ମହତ ଦାନକୁ ହେୟ ମନେ କରି ବାଟ ଚାଲେ । ଭାବି ପାରେନା ସେଇ ନାରୀର ଶକ୍ତିରେ ଓ ସାହାଯ୍ୟରେ ଜୀବନ ତାର ଗତି କରୁଛି ବୋଲି, ଦେହରେ ତାର ଅପରିମିତ ଶକ୍ତି, ସାହାସ ଭରି ଯାଉଛି ବୋଲି । ଆଜି କିଛି ନୂଆ ନୁହେଁ । ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ନାରୀ ଏଇପରି ଦେଶ ପାଇଁ, ଜାତି ପାଇଁ ରଣ ଭୂମିରେ ତରବାରୀ ଧରି ଆସୁଛି । ଜୀବନକୁ ରଣ ନିଆଁରେ ଆହୁତି ଦେଉଛି । କେତେ ବିଦୁଷୀ ନାରୀ, କେତେ ବୀର ନାରୀଙ୍କ ଜୀବନୀ ଆଜି ଇତିହାସ କହି ଚାଲିଛି । ନିଜେ ଦୁଃଖ କଷଣ ସହି, ଜଗତର ସେ ମଙ୍ଗଳ ସାଧନା କରି ଆସିଛି, ଏଇ ତାର ଗୋଟିଏ ଚିରନ୍ତନ ଆଦର୍ଶ ! !

—ଦେଖୁଛି, ମୁଣ୍ଡ ତୁମର ବିଗିଡ଼ି ଗଲଣି ଅଚଳା ! କେଉଁ ଯୁଗର କେଉଁ ଅଳୀକ ପୋଥିକୁ ତୁମେ ଆଜି ଲେଉଟାଇବାକୁ ଯାଉଛ ? ଏଇପରି ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପି ଗପି ଏଣେ ତେଣେ ଯାଇ ଆସି ତୁମେ ଗୋଟା ଛଟଣୀ ଧରିଗଲଣି । କି ପାଠ ଦି' ଅକ୍ଷର ପଢ଼ିଛ ଯେ, ସେଇ ପାଠ ପଢ଼ା ଗୁଣ ଟିକକ ତୁମକୁ ଆଜି ଖରାପ କରି ଦେଉଛି । ଏଇ ଯୁଗର ରୀତି ନୀତିକୁ ଚାହିଁ, ଏଇ ଯୁଗର ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ବାଟ ଚାଲ । ଦୁନିଆରେ ତୁମକୁ ଭଲ କୁହନ୍ତୁ !

ମୋ ହାତ ଧରିଛ ସୁଖୀ ହେବାକୁ । ଘର ଭିତରେ ଖାଇ ପିଇ, ଶାଶୁ ଶଶୁରଙ୍କ ସେବା କରି ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ରୁହ । ତୁମର ଏ ଚାନ୍ଦ ମୁହଁଟିକୁ କେହି ନ ଦେଖନ୍ତୁ । କୁଳବଧୂ ! ବରଷ ଦି'ଟା ପୂରିନାହିଁ ବାହାହୋଇ ଆସିଲ ଏ ଘରକୁ ! ଆଜି ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି

ଏଣେ ତେଣେ ଯାଉଛ । ବାର ଲୋକ ବାରକଥା କହୁଛନ୍ତି । ଆମକୁ ଏସବୁ ବଡ଼ ବାଧୁଛି । ଆମେ ଆଉ ତୁମର ଏ ଦୁର୍ଗତିକୁ ବରଦାସ୍ତ କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ହଁ— ।"

ଅଚଳର ମୁହଁଟି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା । ସରୁ ସରୁ ସୁନ୍ଦର ଆଖି ଯୋଡ଼ିକରେ ଢଳ ଢଳ ହେଲା ସନ୍ତାପିତ ଲୁହ । ଗ୍ରୀବ ଟିକି କୋହଗ୍ରସି, ତପନର ହାତ ପାପୁଲିଟି ମୁଠେଇ ପକେଇ, ବିନମ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ତୁମେ ବୁଝିପାରୁନା ସ୍ୱାମୀ ! ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ, ବିଦ୍ୱାନ ଲୋକ ହୋଇ ଏସବୁ କଥା ତୁମ ମୁହଁରେ ଶୋଭା ପାଉ ନାହିଁ । କାହିଁକି ଆଜି ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ? ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଛଳନା କରୁ ନାହଁ ତ ? ଏ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ କଥାକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ପୂରେଇ, ମୁଣ୍ଡକୁ ଖରାପ କରନା । ଆଜି ଏ ଯୁଗକୁ ଭଲ କରି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଦେଖ କିପରି ସେ ପୁରୁଣା ରୂପକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି, ନୂଆରୂପକୁ ଧାରଣ କରୁଛି । ଆହା ! ! କେଡ଼େ ରଙ୍ଗିମା ? କେତେ ସରଳ ସୁନ୍ଦର ଏ ଯୁଗ ! ଗ୍ରୀବ ମୋର ଫୁଲି ଉଠୁଛି ଆନନ୍ଦରେ । ନାହିଁ ଏ ଯୁଗରେ ମଣିଷର ଅଜ୍ଞାନତା । ମଣିଷର ଦୁର୍ବଳତା ଓ କଦାଚାର !

କେତେ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ, ଯୁବତୀ ପ୍ରଭାବିତ ଏଇ ଯୁଗର ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିରେ । ତୁମେ ଆଜି ସେ ପୁରୁଣା କଥାକୁ ଧରି ବସନା । ନାରୀ ଆଜି ଦେଶରେ କଅଣ ନ କରି ପାରୁଛି ? ଆଉ ସେ ଘର କଣରେ ଦୁର୍ବଳା ନାରୀ ନୁହେଁ । ପୁରୁଷର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବୋଝ ପରି ଲଦି ହୋଇ ରହିବ ନାହିଁ । ପୁରୁଷକୁ ଆଜି ସେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଚାଲିଛି । ପୁରୁଷର ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ଯାତ୍ରାକୁ ସାଫଲ୍ୟ କରୁଛି ।

ତୁମେ ଆଉ ମୋତେ ଏ ଦିଗରେ ବାଧା ଦିଅନା । ମୋ ନାରୀ ଜୀବନକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରନା, ଦେଶର ସେବା ନ କଲେ ମୋ ଜୀବନ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ । ନାରୀ ମାଆ, ନାରୀ କଲ୍ୟାଣମୟୀ ବୋଲି ଜଗତରେ

କେହି ରହିବେ ନାହିଁ । ଆଜି ମୁଁ ତୁମର କିଛି କ୍ଷତି କରୁନାହିଁ । ଘରର ସକଳ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରି ଅବସର ବେଳେ ଦେଶ ଓ ଜାତିର ସେବାପାଇଁ ଅଗ୍ରସର ହେଉଛି । ଆମ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସମିତି ଖୋଲାଯିବ । ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିବ ।

ତପନ ଶିଡ଼ ଉଠି କହିଲା—

ତୁମ କଥାଗୁଡ଼ିକ ମୋତେ କିଛି ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ ଅଚଳା । କାହିଁକି ଏ ନିର୍ଲଜ୍ଜତା ! ଘର କରି ଗୃହସ୍ଥର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ତୁମକୁ ବାହାରକୁ ଯିବା ଏକାନ୍ତ ନିଷେଧ । ଯାହାର ଘରର ବୋହୂ ଝିଆରୀ ବାହାରେ ଯାଇ କୌଣସି କାମ କରୁନାହାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଗୃହସ୍ଥର ମର୍ଯ୍ୟଦା ହାନି ହୁଏ । ସମାଜର ତାଡ଼ନା ତା'ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଆସେ । ସେ ନାରୀ ଦୂଷିତା ବୋଲି, ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଘୃଣା କରନ୍ତି, ସମାଜ ତାକୁ ତ୍ୟାଗ କରେ ।

ଅଚଳା କହିଲା—

ଏହା ଆମ ସମାଜର ଅବିଚାର । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଠିକେ ବସ୍ତୁର ଦୃଷ୍ଟି ଦିଏନା । ପୁରୁଷର ନିଜର ଅଛି । ସେ ବାହାରକୁ ଯାଇ ଆସି ପାରୁଛି । ଦୁନିଆର ଭଲ ମନ୍ଦ ଗ୍ରହଣ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ, ନାରୀର ବାହାରକୁ ଗଲେ, କୌଣସି ଶିକ୍ଷା ପଥକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲେ ତା ଉପରେ ତାଡ଼ନା ପଡୁଅଛି, କାହିଁକି ? ତା ଜୀବନରେ କଅଣ କିଛି ଶିଖିବାକୁ କି ଜାଣିବାକୁ ନାହିଁ ? ତା ଦ୍ୱାରା କଣ ଜଗତରେ କିଛି ହୋଇ ପାରୁନି ? ସେ ଏଇପରି ଘର କଣରେ ଲାଞ୍ଛିତା, ଦଳିତା ହୋଇ ଚିରଦିନ ପଡ଼ି ରହିଥିବ ? ସ୍ୱାର୍ଥପର ଅନ୍ଧ ପୁରୁଷ ତା ଉପରେ ଏଇପରି ଉପଦ୍ରବ୍ୟ ଚଳାଉଥିବ ? ତାକୁ ଆଉ ଆଦର ସମ୍ମାନ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ଠିକେ ମିଳିବ ନାହିଁ ?

...ଆମ ସମାଜରେ ପରମ୍ପରା ଯାହା ଚଳିଆସୁଛି, ଆଜି ତାକୁ ଆମେ ପାଳନ କରୁଥାଏ । ତୁମେ ଆଉ ମୋ ସହିତ ଏତେ ଯୁକ୍ତି

ବାଡ଼ନା ଅଚଳା । ତୁମକୁ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର କେହି ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । କାହିଁକି ତୁମେ ଆଜି ସମାଜରେ ଏଡ଼େ ହୀନା, ନିକୃଷ୍ଟା ସେ କଥା ତୁମ ଜାତିର ଅଜ୍ଞାତ କହିପାରେ । ମୁଁ ତୁମ କଥାକୁ ଆଜି ସମର୍ଥନ କରିବ ନାହିଁ । ତୁମେ ମୋ କଥାରୁ ବାହାରି ଯିବ ଯାଅ । କିନ୍ତୁ ପନ୍ଥକୁ ପରିସ୍ଥିତି କରି ଭଲ ହେବ ନାହିଁ । କୁଳର ବୋହୂ ! ଘରର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଘର ଭିତରେ ସୁନାପରି ଝଟକୁଥିବା ଦରକାର । ବାହାରେ ଯାଇ କାହାରି ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ, କାହାରି ସହିତ କଥା କହିଲେ ଗୌରବ ତୁମର ନଷ୍ଟ ହେବ । ତପନ ଏତିକି କହି ନିଜ ଆଖିକୁ ମୁଦିଲା ।

ଅଚଳାର ଛାତି ଭିତରେ ପଶିଗଲା ପ୍ରଶ୍ନଟା । କୁଳର ବୋହୂ ସେ, ଘରର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସେ, କାହାରି ମୁହଁକୁ ଚାହିଁବ ନାହିଁ, କାହାରି ସହିତ କଥା କହିବ ନାହିଁ । କେବଳ ଅନ୍ଧକାର ଘର ଭିତରେ ନିର୍ଜୀବ କଣ୍ଢେଇଟି ପରି ପଡ଼ି ରହିବ । ଓହୋ—ଏଇ ଆମ ସମାଜର ନିୟମ ? କାହିଁକି ଆଉ ତା ଦେହରେ ଜୀବନ ରହିଛି ? ମରିଯିବା ବରଂ ଶତ ଗୁଣରେ ଭଲ । ନାରୀ କୁଳରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ସେ ଏଡ଼େ ହୀନମାନ ଏଡ଼େ ଲାଞ୍ଛିତା ହୋଇ ଚଳି ପାରିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ପ୍ରକୃତି ନାରୀରୂପିଣୀ, ସର୍ବ ଶକ୍ତିମୟୀ ସେ ପୁଣି ଆଜି ମାଟି ପଥର ପରି ପଡ଼ି ରହୁଛି ? ତାର କିଛି ଆଦର ଗୌରବ ନାହିଁ ? ତା'ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟର କିଛି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ ?

ଅଚଳା ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ କଥାକୁ ସେ ରକ୍ଷାକରି ଘର ଭିତରେ ନୀରବ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ଦେଶର ସେବା କରିବା ତା ଜୀବନର ବ୍ରତ । ଅବିବାହିତା ଜୀବନଠାରୁ ଏହିପରି କେତେ ସଭା ସମିତିରେ ବସି ଆସିଛି ସେ । ଶହ ଶହ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ କଥା କହିଛି । ଦେଶ ପାଇଁ ଜାତି ପାଇଁ ରାତି, ରାତି ବସି ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇଛି । ଭାବିଥିଲା ସୁଯୋଗ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ଜଣେ ପାଇ ପାରିଲେ,

ଆଜ କଣ୍ଟବାଟ ଏଇ ବାଗଟରେ ତାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟରେ ଆଗେଇଯିବ । ମାଆ ବୋଲି ଜଗତକୁ ପରିଚୟ ଦେବ ।

—କିନ୍ତୁ, ହାୟ ! ସେ କାମନା, ସେ ଆଶାଜନିତ ମଧୁର ସ୍ୱପ୍ନ ଆଜି ସବୁ ତାର ବିଫଳ ହେବାକୁ ଗଲାଣି । ତାକୁ ଏଣିକି ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ମୂର୍ଖା ନାରୀ ପରି ଘର ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲାଣି । ଇସ୍—କି ଲଜ୍ଜାର କଥା ? କାହିଁକି ଆଉ ସେ ଏତେ ପାଠ ଶାଠ ପଢ଼ିଥିଲା ? ଦେଶ ପାଇଁ ଜାତି ପାଇଁ ତାକି ପଢ଼ିଥିଲା ? ତା’ ପାଠର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଆଉ ରହିବ କେଉଁଠି ? ନାରୀ ଜୀବନର ଚରିତ୍ରଗତ ମହତ ଗୌରବ ଆଉ କିଏ ଦେବ ତାକୁ ? ଏଇପରି ଅନ୍ଧକାର ଘର ଭିତରେ ଚିରଦିନ ପଡ଼ିରହି ସବୁ ଶକ୍ତି, ପ୍ରତିଭା ତାର ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ ସିନା ! !

ଅଚଳା ମନଟି ବେଳୁ ବେଳ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଭାବି ଭାବି କିଛି ସମସ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ବାଲିସ ଉପରୁ ମୁଣ୍ଡଟେକି ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଥରେ କରୁଣ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା । ତପନ ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ଆଉ ସେ ଆଖି ଖୋଲି ନାହିଁ, କଥା ପଦେ ବି କହୁନାହିଁ । ଅଚଳା ଧୀରେ ଧୀରେ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ତା ପାଖକୁ ଲାଗି ଶୋଇଲା । କଠିନ ଦେହରେ ତା କଅଁଳ ପରଶ ଦେଲା । କାକୁତି ହୋଇ ଡାକିଲା—ଶୋଇ ପଡ଼ିଲ ? ଶୁଣ ବା, ଆଉ ଦି ପଦ କଥା ; ହୃଦୟରେ ମୋର ରହିଗଲା ସେଇ ବ୍ୟଥା !

—ନାଁ, ନାଁ—ଆଉ ମୁଁ ଶୁଣିବି ନାହିଁ । ତୁମେ ଆଉ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା, ଶୋଇପଡ଼ । କାଲି ହେବ କଥାଭାଷା ।

—ହଉ, ଶୋଉଛି । କାଲି ଯିବ ତୁମେ କଟକ । ଯାହା କହିବାର ସକଳୁ ସକାଳୁ କହିଦେଇ ଯିବ । ମୁଁ ଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରୁ ଆଉ ଫେରି ଆସିବି ନାହିଁ । ହିଁ—

—୨—

ଦିନର ଆଲୁଅ ଲିଭି ଲିଭି ଆସିଲା ।

ଦୂରେ ଦେଉଳରେ ଆଳତି ଘଣ୍ଟା ବାଜିଲା ।

ସନ୍ଧ୍ୟାର ଜାଲୁ ଜାଲୁଆ ଅନ୍ଧାର ଜ୍ୟୋତି-ହୀନ କଲା, ଧରଣୀର ସବୁଜ ରୂପକୁ । ଲୀଳାବନ୍ତ ବାବୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ବୈଠକଖାନାକୁ ଆସିଲେ । ଧୂପ ଜଳେଇ, ଶୁଦ୍ଧ ଆସନରେ ବସିଲେ । ଗୀତା ପାଠ କଲେ—ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଶ୍ରୋତା-ମାନେ । ଜୀବନର ଚତୁର୍ଥ ଅବସ୍ଥା ! ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ଲୋକମାନଙ୍କର ଆଜି ଧର୍ମ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଭରସା ।

ପାପ ଜଡ଼ିତ ଶରୀରକୁ ମୁକ୍ତ ଦେବାପାଇଁ ଲୀଳାବନ୍ତ ବାବୁ ଆଜି ଗୀତା ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଦିନ ଦିନ ରାତି ରାତି ବିତି ଯାଉଛି ଗୀତା ପାଠରେ ଓ ଗୀତ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ । ଜୀବନର ବହୁଧନ ଦୌଲତର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ, ଆଭିଜାତ୍ୟ ଯେନ ସେ କାଳ କାଟି ଆସିଲେ । ଏଣିକି ତାଙ୍କୁ ସବୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଇଏ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ତାଙ୍କର ନୁହେଁ । ଏ ପୁଅ, ଭାର୍ଯ୍ୟା, ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ ତାଙ୍କର ନୁହନ୍ତି । ଏସବୁ ପ୍ରପଞ୍ଚ, ଅଳୀକ ! ଜୀବନଟା ଧୋକା ! ଆଜି ଅଛୁ କାଲି ସେ ଘଟ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ । କେବଳ ପଡ଼ିରହିବ ସ୍ମୃତି !

ସେଇ କଥା ଗୀତା ଆଜି କହୁଛି—

"ସର୍ବେ ଚଳିବେ କାଳ ବଳେ, ଯଶ ରହିବ ମହୀତଳେ ।"

ଲୀଳାବନ୍ତ ବାବୁ କରୁଣ ମଧୁର ସ୍ୱରରେ ଏଇ ପଦକ ପଢ଼ି ଦେଇ ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କୁ ଚକିତ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲେ । ସନେଇ ଲେଙ୍କା ମଥା ଥରେଇ ପାକୁଆ ପାଟିରେ କହିଲେ, ପ୍ରାଣୀର କର୍ମ ପଡ଼ି ରହୁଛି ଆଜ୍ଞା ! ଶରୀର ମାଟି ସଙ୍ଗେ ମାଟି ହେଉଛି । ମଦନ ଭୋଇ କହିଲେ ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଛନ୍ତି—

ପ୍ରାଣୀର ଭଲ ମନ୍ଦ ବାଣୀ, ମରଣ କାଳେ ତାହା ଜାଣି ।

ଯେଉଁ କର୍ମ ପ୍ରାଣୀ କରି ଚାଲିଛି, ତାର ଅନ୍ତିମ କାଳରେ ସେଇ କର୍ମ ସବୁର ଆଖି ଆଗକୁ ଆସୁଛି । ଭଲ ମନ୍ଦ ଦୁନିଆ ଭିତରେ ଲାଗି ରହିଛି । ସୁକୃତ, ଦୁଷ୍କୃତ, ଯଶ, ଅପଯଶ ସବୁ ମଣିଷ କରି ଚାଲିଛି ।

ଦୁଇଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଗୀତା ପାଠ ହେଲା ପରେ ନୀଳାକାନ୍ତ ବାବୁ ପୋଥିରେ ଡୋରି ବାନ୍ଧିଲେ । ଆଖିରୁ ଚଷମା କାଢ଼ିଲେ । ପାନଖଣ୍ଡେ ଡବା ବଟାରୁ ଆଣି ପୁରାଇଲେ ପାଟିରେ । ତା' ପରେ ପଡ଼ିଲା ଗାଁ ଗହଳର ଦୈନନ୍ଦିନ ଭଲ ମନ୍ଦ କଥା । ସନେଇ ଲେଙ୍କା ପୋଲାଙ୍କ ବଖାଣି ଟିକେ ତେଜଦେଇ ଗଳା ଖଙ୍କାରି ମାରି କହିଲେ - ଯା ଭିତରେ ଏକେତେକ ସମାଜର ପ୍ରତି ଟିକେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତୁ ମହାରାଜ ! ଆଜି କାଲି ଯୁଗର ରଙ୍ଗ ଢଙ୍ଗ ଦେଖି ଆମମାନଙ୍କ ଘର ଭିତରେ ଗୋଟା ନୂଆ ପବନ ବହିଲାଣି । ଏଇ ପବନଟି କେଉଁଠି ସାଂଘାତିକ, କେଉଁଠି ପ୍ରଭିତକର ଟିକେ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ ତ ?

ନୀଳାକାନ୍ତ ବାବୁ ଅବାକ୍ ହେଲେ । ସନେଇଁ ଲେଙ୍କାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁବେକ ମଳିନ ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ମନ ଭିତରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ।

—କଥା କଅଣ ହୋ ଲେଙ୍କାଏ ? ଏହା ଭିତରେ ଆଉ—

—ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଧେ । ସେଦିନ ଆସିଥିଲେ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେଈ । ଏ ଗାଁର ଝିଅ, ବୋହୂମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟାଏ ସଭା କରିଥିଲେ ।

—ସଭାଟିଏ କରିଥିଲେ ? ମୁଁ ତ ଏ ବିଷୟ କିଛି ଜାଣିନି ।

—ସେଦିନ ମତେ ହେଇଥିଲା ଜର । କମ୍ବଳ ତଳେ ମୁଁ ଥରୁଥିଲି । ଆଚ୍ଛା, ଘଟଣା କଣ କହିଲ ?

ଆମ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ମହିଳା ସମିତି ଖୋଲା ଯାଇଛି ।

—ସିଏ ଗୋଟାଏ କଣ ?

—ନାରୀମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ଗୋଟା ପାଠଶାଳା କହିଲେ ଚଳେ । ନ ପଢ଼ିଥିବା ଝିଅ ବୋହୂମାନେ ସେଠାରେ ଯାଇ ପାଠ ପଢ଼ିବେ, ନାନା ଢଙ୍ଗରେ ଶିକ୍ଷା ପାଇବେ

—ଅଚ୍ଛା ? ଘରର କାମ ପୁଣି ସେ କେତେବେଳେ କରିବେ ସେଇ କଥା ତ ପଡ଼ୁଛି, ଆମମାନଙ୍କର ସଂକଟ । ସେମାନେ ସବୁ ଏମିତି ବାହାରେ ଯାଇ ପାଠ ପଢ଼ିବେ, ସଭା ସମିତି କରିବେ ଆମର ଆଉ ମହତ ରହିବକି ? କେତେ କଣ ସେଦିନ ବିଭ୍ରା ଘଟିଗଲା ହୋ ମହାଜନେ ! କାହା ପୁଅ କାନ୍ଦୁଛି, କାହା ଘରେ ଶା ପାଟି କରୁଛି, କାହାର ଚୁଲି ଉପରେ ହାଣ୍ଡି ବସିଛି, ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ଦଳ ବାନ୍ଧି ପୁରୁଷମାନଙ୍କ କଥାକୁ ପାଦରେ ମାଡ଼ିଦେଇ ଚାଲିଗଲେ । ସିଧା ସିଧା ଗାଁ ସେମୁଣ୍ଡ ଦାଣ୍ଡ ଉପରେ ମେଲେ ଦେଲେ ଗୋଟାଏ ସଭା ! ଛି, ଛି, ମୁଣ୍ଡ ଆମର ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ିଲା ହୋ ମହାଜନେ ! ଦାଣ୍ଡରେ ଆମେ ବସି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ନିଜ ଘରେ ମଣିଷକୁ ବି ରୋକି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ମାଆ ପଛେ ପଛେ ଝିଅ ବି ଚାଲି ଗଲା । କିଏ କାହାକୁ ଅଟକାଉଛି ! କିଏ କାହା କଥା ମାନୁଛି ଘରଆଡ଼େ ହୁରି ପଡ଼ିଗଲା । 'ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ' ଆସିଛନ୍ତି, ସ କରିବେ ।

ଲୀଳାବନ୍ତ ବାବୁ ଚମକିତ ହୋଇ କହିଲେ—

ବଡ଼ ସଙ୍ଗିନ୍ ଘଟଣା ଲେଙ୍କାଏ ? ଏ ସବୁ ଢଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ କିଏ ଦେଲା ? ସେ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ତ, ଆମର ଏଠାରେ ଅପରିଚିତା ।

ଲେଙ୍କା କହିଲେ, ହଁ, ଆମର ଏଠାରେ ସେ ଅଚିହ୍ନା । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ବୋହୂଙ୍କ ପାଖରେ ସେ ପୂର୍ବରୁ ଚିହ୍ନା । ଆପଣଙ୍କ ବୋହୂ ଅଚଳା ଦେବୀ ଏଥିପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ ଦେଇଛନ୍ତି ।

—ବୋହୂ ଅଚଳା ? ସେ ପୁଣି ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ ! ଲୀଳାବନ୍ତ ଚମକ ଉଠି ଆଖି ପ୍ରସାରି ଦେଲେ, ଲେଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଚୁପ ହୋଇଗଲେ । ମଦନ ହେଇ ଆଗକୁ ବଢ଼ିଯାଇ କହି ପକେଇଲେ, ତାଙ୍କର ଦ୍ୱାରା ସଭା ଗଢ଼ା ଗଲା । ଆମ ଝିଅ ବୋହୂମାନେ ତାଙ୍କର ସାହସ ପାଇ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଲେ । ଆମେ କିଛି କହି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । କଅଣ ଆଉ କହି ଥାଆନ୍ତୁ ? ଯୁଗ ତ ଆଜି ଏହା କରାଉଛି । ଏଣେ ଦେଖନ୍ତୁ, ଆପଣଙ୍କ ଆଦରିଣୀ ବୋହୂ ! ଯଦି ତାଙ୍କୁ ଆମେ ନ ଚହ୍ନି ଥିଲୁ ସେ ଆମକୁ ଚହ୍ନାଦେଲେ । କାଳେ କଅଣ କହିଥିଲେ ତାଙ୍କ ସମ୍ମାନ ଉପରେ ଆଘାତ ପହଞ୍ଚି ଥାଆନ୍ତା । ସେଇ ଭୟରେ ମନ କଥା ମନରେ ରଖି, ମୁଣ୍ଡ କାନ ଆଉଁସି ରହିଲୁ ଆଜ୍ଞା ?

ଲଜ୍ଜା ଆଉ ଅପମାନରେ ଲୀଳାବନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ମୁହଁଟି ରଙ୍ଗା ପଡ଼ିଗଲା । ମନ ଭିତରେ ପ୍ରବଳ କ୍ରୋଧ ଓ ଘୃଣା ପୂରି ଉଠିଲା । ହଁ—କେଡ଼େ କଥାଟା ତାଙ୍କ କାନ ଆଜି ନ ଶୁଣିଲା ! ବୋହୂ ଅଚଳା କାଲି ସକାଳେ ଏ ଘରକୁ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । ସେ ପୁଣି ଆଜି ଘରେ ଘରେ ବୁଲି ସଭାପାଇଁ ପ୍ରଚାର କରୁଛନ୍ତି ! ଏ କଥା କୋଉ ଅଭିଭାବକ ଶୁଣି ପାରି ବରଦାସ୍ତ କରି ରହିବ ? ନାଃ, ଏହାର ସେ ପ୍ରତିକାର ନିଶ୍ଚୟ କରିବେ ।

—ଆଚ୍ଛା, ଲେଙ୍କାଏ ! ସେମାନଙ୍କର ସେ ଦିନ କଅଣ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା ଶୁଣି ପାରିଛନ୍ତି ?

ଶୁଣିବାକୁ ସୁବିଧା କାହିଁ ଅଜ୍ଞା ? ତେବେ ଘର ଭିତରୁ ମୁଁ ଶୁଣି ପାରିଛି କେତେକ । ଆମ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ନାରୀଶିକ୍ଷା ସମିତି ଖୋଲାଯିବ । ନାରୀମାନଙ୍କୁ ସେଠାରେ ବହୁ ପ୍ରକାର ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ଯେଠି ମାଷ୍ଟର ରହିବେ ଆପଣଙ୍କ ବୋହୂ ଅଚଳା ଦେବୀ !

—ଅଚଳା ମାଷ୍ଟର ହେବେ ? ତାଙ୍କ ଶାଶୁଘର ଧନ୍ଦା ପୁଣି କେତେବେଳେ କରିବେ ? ଘର କଣର ବୋହୂ ସେ । ଚୌଧୁରୀ

ବଂଶର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରତିମା । ସେ ପୁଣି ବଜାର ମଝିରେ ଛତଶୋ ନାଁ ଘର ବାହାରେ ଯାଇ ମାଷ୍ଟରିଟିର କରିବେ ? ମୋ ଘରର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଆଜ ରହୁବଟି ?

ସେ କଥା ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ବାବୁ ? ଆପଣଙ୍କ ବୋହୂଙ୍କୁ ଆପଣ ଆକଟ କରିବେ । ତାଙ୍କର ପାଇଁ ଆମେମାନେ ସମସ୍ତେ କ୍ଷତିରେ ପଡ଼ିବୁ । ଏ ଗାଁଠାରୁ ପାଞ୍ଚ ଗାଁ ର ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିତରେ ଏଇଥି-ପାଇଁ ଲାଗିଲାଣି ବିରୋଧ । ଛୋଟିଆ ସମସ୍ୟା ଏ ନୁହେ, ଏଥିପାଇଁ ଆମମାନଙ୍କ ଝିଅ, ବୋହୂ ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ରା ହୋଇ ଯିବେ । ଜାତି, ଧର୍ମ ସବୁ ନଷ୍ଟ ହେବ । ଯୁଗ ଆଜ ଏହା କହୁଅଛି । ଏତିକ ବେଳୁ ଏହାକୁ ରୋକ ଦିଅନ୍ତୁ । ନୋହିଲେ ପଛରେ ଆମମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ନାଙ୍କର ହୋଇ ପଡ଼ିବ ।

ଲୀଳାବନ୍ତ ବାବୁ ବିଚଳିତ ହେଲେ । ବୋହୂ ଅତନାଙ୍କ ଦୋଷ ଗୁଣ ଆଜ ତାଙ୍କ କାନ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲା । ଧୈର୍ଯ୍ୟଧରିବାର କଥା ଇଏ ନୁହେଁ, ତଥାପି ତାଙ୍କ ଘରର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଦାଣ୍ଡରେ ଲୋଟିଲା । ଘରେ ଶାଶୁ ରହିଛି, ଶଶୁର ଓ ସ୍ୱାମୀ ରହୁଛନ୍ତି । କାହାରି ଠାରୁ ଅନୁମତି ନ ନେଇ ବୋହୂ କହିଁକି ଏତେ ବଡ଼ କାମ କରି ବସିଲେ । ଅନେକ ପୁରାଣ ଶାସ୍ତ୍ର ସେ ପଢ଼ି ଆସିଲେଣି । କୌଣସି ଯୁଗରେ ନାରୀ ଏମନ୍ତ ଛୁଟିରା ହୋଇ ବାଟ ଚାଲି ନାହିଁ । କେବଳ ଏଗୁଡ଼ାକ ନାରୀ କୁଳର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା । ଯାହା ପାଇଁ ତାଙ୍କର କୁଳ ଧର୍ମ ନଷ୍ଟ ହୁଏ । ସମାଜରେ ସେ ଦୁଷିତା ହୁଅନ୍ତି ।

ବୋହୂ ଅତନା ଆଜ ସେଇପରି ଅବାଟକୁ ଗଲେଣି । ତାଙ୍କୁ ବାଟକୁ ଆଣିବାକୁ ହେବ । ନୋହିଲେ ବଂଶପରମ୍ପରା । ଜାତିଧର୍ମମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରକ୍ଷା କରି ମଣିଷ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିପାରେ । ଲୀଳାବନ୍ତ ଭାବି ଭାବି ପାର୍ଶ୍ୱ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡ଼ିଲେ । ଆଉ ମନଟା ତାଙ୍କର ସ୍ଥିର ହେଲା ନାହିଁ । ପେଟ ଭିତରଟା ଖାଲି ମନ୍ଥି ଚାଲିଛି

ହେଲା । ଏତ୍ୱକ୍ଷଣି ଆଉ ସେ କଣ କରି ପାରିବେ ? ପୁଅ ବାହାରି ଯାଇଛନ୍ତି କଟକ । ସେ ନ ଆସିଲେ ଏ ବିଷୟରେ ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେବେ ଆଗରୁ ସ୍ତ୍ରୀ, ମାନଙ୍କୁ ପଚାରି ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଶାଶୁ ସେ । ବୋହୂଙ୍କର ଆଦେଶ କର୍ତ୍ତ୍ରୀ । ସେ କିପରି ଏ ଦୁର୍ନୀତି ଦେଖି ନୀରବରେ ରହିଛନ୍ତି ? ଲଜ୍ଜାବନ୍ତବାବୁ ବସିବାଠାରୁ ହଠାତ୍ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ।

ମନ ତାଙ୍କର ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ସେ ପାଦ ବଢ଼େଇଲେ ଘର ଆଡ଼କୁ । ଆଜି ରାତିରେ ନିରୋଳା ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ମାନଙ୍କୁ ପଚାରି ଏସବୁ କଥା ବୁଝିବେ । ତାପରେ ଯାହା ବିଚାର କରାଯିବ ପୁଅ ଆସିଲେ ।

ମଧ୍ୟାହ୍ନ ବେଳାର ସକଳ କାମ ଘର ଭିତରେ ବଢ଼ିଗଲା । ଶାଶୁ, ଶ୍ୱଶୁର, ସ୍ୱାମୀ, ପୁତ୍ର, ଚାକର ବାକର ପ୍ରଭୃତି ଖାଇ ପିଇ ସାରିଲେ । ଭୁଆଶୁଣି ବୋହୂମାନଙ୍କ ହାତରୁ ପାଇଟି ବଢ଼ିଲା । ଶାନ୍ତିରେ ସେ ମାରିଲେ ନିଶ୍ୱାସ । ଏଣିକି ତାଙ୍କୁ ଟିକେ ସ୍ୱାଧୀନତା ମିଳିବ ।

ଶାଶୁଘର କୟେଦଖାନା ଭିତରେ ଏଇ କେତେକ ସମୟ ତାଙ୍କର ପରମ ତୃପ୍ତିଦାୟକ ।

ଅଚଳା ମଥାରୁ ଓଢ଼ଣା ଟେକିଲା । ନାରୀଶିକ୍ଷା ସମିତିକୁ ଯିବ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଦେହରେ ଶାଢ଼ୀ ଓ ବ୍ଲାଉଜ ପିନ୍ଧି, ମଥାର କେଶକୁ ଚିକ୍କଣ କରି କୁଣ୍ଡେଇ ଖୋସାଟିଏ ପାରିଲା । ଢାଆଲ ଦେହରେ ଖଞ୍ଜା ଯାଇଥିବା ଅଇନାକୁ ଅନେଇଲା । ପାଉଡ଼ର ଡବା ଟି ଖୋଲିଲା । ସେଥିରୁ ଉଠେଇ ଆଣିଲା ବୁରୁଷ । ଥପି ଦେଇ-ଗଲା ମୁହଁ ସାରା । ମୁହଁଟା ତାର ଦିଶିଲା ଯେମିତି ଧୋବ କଇଁ ।

ପୁଣି ଅଇନାକୁ ଚାହିଁଲା । ପୁଣି ତାକୁ ମିଳେଇ ଆଣିଲା । ଧବଳ ଫାଟକ ବଉଦ ଉହାଳରେ ଉଙ୍କି ମାରୁଥିବା ଚନ୍ଦ୍ରମା ପରି ଝଲମଲ ଦିଶିଲା ଗୋରା ମୁହଁଟି ତାର । ଆଖିରେ ଟାଣିଲା କଜ୍ଜ୍ୱଳ ରେଖା । ଓଠରେ ବୋଳିଲା ନାଲିରଙ୍ଗ । ମଥାରେ ସିନ୍ଦୂର କଳଟି ଚମକ କଡ଼ଟି ପରି ଆଙ୍କି ଦେଲା ଧୀରେ ।

ଆଧୁନିକା ବେଶ ଭୂଷାରେ ସଜ୍ଜିତ ହେବାକୁ ଆଉ ତା'ର ବେଳ ନାହିଁ । ଦିନରେ ଅବସର ମିଳେ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ସମୟ । ପୁଣି ରାତିରେ ଦୁଇଘଣ୍ଟା । ମୋଟ ଚାରିଘଣ୍ଟା ଦିନକୁ ସମୟ ମିଳୁଛି । ଗାଁ ଗହଳର ନାରୀମାନେ ଶିକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି । ଆଉ ଏ ସମୟକୁ ବଢ଼େଇ ହେବ ନାହିଁ । ବଢ଼େଇଲେ ସବୁର ପରିବାର ଭିତରେ ଅଶାନ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ମୁରବୀମାନେ ବିରକ୍ତ ହେବେ । ଏଥିପାଇଁ କେତେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଇଛି । କେତେ ବିଦ୍ରୂପ ଭାସି ଆସୁଛି । ସାଧାରଣ ଲୋକ ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ନାନା ରକମ ଆଲୋଚନା ଚଳେଇଛନ୍ତି । ଆଜି ନାରୀ ସମାଜରେ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ କେତେଟା ଲୋକ ଚାହାଁନ୍ତି ? ନାରୀ ସମାଜର ଉନ୍ନତି ନ ହେଲେ ଦେଶର ବା ପରିବାରର ଉନ୍ନତି ହେବ ନାହିଁ । ସନ୍ତାନକୁ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ, ପାରିବାରିକ ଜୀବନକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ନାରୀର ଶିକ୍ଷାହିଁ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଅଚଳା ପାଦରେ ଚପଲ ମାଡ଼ିଲା । ହାତରେ ବହିପତ୍ର ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥକୁ । ଶାଶୁ ତେଣେ ଘଷା ମୋଡ଼ା ଖାଇ ବଳବଳଉ ଥିଲେ । ଆଗରେ ଆସି ଉଭାହେଲେ । କୁହୁଳା ମୁହଁ । ଈର୍ଷା ଆଖି, ରୁକ୍ଷ ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲେ, କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛ ?

—ସମିତିକୁ ।

—ତମକୁ ମୁଁ ମନା କରୁଛି ପରା ?

—କାହିଁକି ମନା କରୁଛନ୍ତି ? ମୁଁ କୌଣସି ଖରାପ କାମ

ଶବାକୁ ଯାଉନ ।

—ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ପଦାକୁ ଯିବା ଦ୍ୱାରା ଖରାପ । ତମେ ଜଣେ ଭୂଆସୁଣି ବୋହୂ ହୋଇ ଏମିତି ନୂଆ ନୀତି ଧରି ବାଟ ଚାଲିଲେ ଲୋକେ କ'ଣ ଭଲ କହିବେ ?

—ମୁଁ ଯଦି ଭଲ କାମ କରୁଥାଏ ଲୋକେ କାହିଁକି ଭଲ ନ କହିବେ ?

ତୁମେ ବୁଝି ପାରୁନା ବୋଉ ? ତମର ପୁରୁଣା କାଳିଆ ନୀତି ଧରି କଥା କହୁଛ । ଆଜି ନାରୀ ଜାତିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଆମ ସରକାର ଏସବୁ ଯୋଜନା ଗଢ଼ି ରଖିଲେଣି । କୌଣସି ନାରୀ ଏଣିକି ଅଶିକ୍ଷିତା, ଅପାଠୋଇ ହୋଇ ଜୀବନକୁ ଅସାର କରି ବସିବ ନାହିଁ । ବାର ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ବାର ଗଞ୍ଜଣା ସହିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ପାଠ ପଢ଼ି ଶିକ୍ଷିତା ହେବେ । ଦେଶର କାମ କରିବେ । ନିଜ ପରିବାରର ଉନ୍ନତି କରିବେ । ନାରୀ ପୁରୁଷର ଗଳାରେ ଆଉ ବାନ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ ନାହିଁ । ପୁରୁଷ ତାର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦଳି ଚକଟି ଆଉ ବାଟ ଚାଲିବ ନାହିଁ । ଏଣିକି ତାକୁ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁବିଧା ଦିଆ ଯାଉଛି । ସେ ଘରେ ବାହାରେ ପୁରୁଷ ପରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବ । ପୁରୁଷ ପାଖରେ ସମାନ ଅଧିକାର ପାଇବ । ମାଳତୀ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଇ କହିଲେ—

ମୁଁ ତୁମ କଥାକୁ ମୋଟେ ବୁଝି ପାରୁନି ଗୋ ବୋହୂ ! ତୁମେ ଏ ସବୁ ବାଇଆଣୀ ବୁଦ୍ଧି ଛାଡ଼ । ଶଶୁର ତୁମର ଏଇ କଥା ପାଇଁ ବେକାର । ତାଙ୍କ ଉପରେ ମୁଁ ତଳକୁ ହେଲି । ଲୋକେ ବାରକଥା କହିଲେ । ମୋତେ ସେ ଗାଳିମନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି । ତୁମେ ଆଉ ସେଠାକୁ ଯାଅନା । ତୁମକୁ ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ—

—ମଣିଷକୁ ମଣିଷ ଦେଖିବା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପାପ ଲାଗେନା ବୋଉ । ସମସ୍ତେ ଆଖି ପାଇଛନ୍ତି ଦେଖିବା ପାଇଁ । ଭଗବାନ

ସବୁରିଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି ଜ୍ଞାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ବିବେକ ଓ ଆଗ୍ରହରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଘେନି ଦୁନିଆରେ ମଣିଷ ବାଟ ଚାଲୁଛି । କେହି ଯଦି ଅବିବେକୀ ହୁଏ, ଅନ୍ୟାୟ କରେ, ତାର ଫଳ ସେ ଭୋଗକରେ ତା ବୋଲି ଆଜି ଜଣେ କାହିଁକି ଘର ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିବ, ଆଉ ଜଣେ କାହିଁକି ମୁକ୍ତ ଆକାଶରେ ମୁକ୍ତ ବିହଙ୍ଗ ହେବ ? ନାରୀ ପୁରୁଷ ସମାନ । ପୁରୁଷ ଯେତିକି ଆଗେଇ ଯାଉଥିବ, ନାରୀ ତା ସଙ୍ଗରେ ସେତିକି ଆଗେଇ ଚାଲୁଥିବ ।

ସଂସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଇ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ସମାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସମାନ ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନ ରହିଲେ, ପରିବାରର ଉନ୍ନତି ଘଟେ । ଦୁଃଖ, ଶୋକ ଅଘଟଣ ସେ ପରିବାର ଭିତରକୁ ଆସେନା ।

ତୁମେ ଯାହା କହୁଛ ଯୁଗ ଓଲଟିଯିବା କଥା । ମୋ ମାଆ ! ଏମିତିକା କଥା ମୁଁ କାହାରି ଠାରୁ ଶୁଣି ନ ଥିଲି । ନାରୀ ହୋଇ ପୁରୁଷ ସାଙ୍ଗରେ ପୁଣି ପାଦ ମିଳେଇ ବାଟ ଚାଲିବ ? ନାରୀର ପରା ଲଜ୍ଜା ଭୂଷଣ ? ଲଜ୍ଜା, ସଙ୍କୋଚକୁ ଘେନି ସେ ଘର ଭିତରେ ଲୁଚି ଚାଲି ଥାଏ । ବାହାରକୁ ବାହାରିଲେ, ପାଞ୍ଚ ଲୋକଙ୍କୁ କଥା କହିଲେ ତା ନାରୀ ଧର୍ମ ନଷ୍ଟ ହୁଏ । ଏ କଥା କଅଣ ତୁମ ମାଆ ଭାଉଜ ତୁମକୁ ଶିଖେଇ ନାହାନ୍ତି ? କେଉଁ ପାଠଶାଳାରେ ଏ ସବୁ ପଢ଼ି ଆସିଛ ? ଛି ଛି ସେ କି ବେସରମୀ କଥା ? ମୁଁ ବୁଢ଼ୀହେଲି ଆସି, ଶାଶୁ, ଶଶୁରଙ୍କ ବଚନକୁ ମଥା ଉପରେ ବହି ଚାଲିଛି । ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼େନା । ମଥାରୁ ଓଢ଼ଣା ଖସେନା । ଆଜଯାକେ ମତେ କେହି ଭଲ କରି ଦେଖି ନ ଥିବେ ଦିନରେ ।

ଅଚଳା ଟିକେ ହସି ଦେଇ କହିଲା—

ଏଇଟା ତୁମର ମୂର୍ଖତା ନୁହେଁ କି ? ତୁମେ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ହୋଇ ଏ ଦୁନିଆରେ କାହାକୁ ଚିହ୍ନିଲ ନାହିଁ । ଦୁନିଆର ଶୋଭା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଟିକେ ଦେଖିଲ ନାହିଁ । ସବୁ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦା

ହରେଇ ପିଞ୍ଜରାବଦ୍ଧ ପକ୍ଷୀଟି ପରି ଘର କଣରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ କାଳ କାଟିଲ । କି ଦୁଃଖର କଥା । ମଣିଷ ଜୀବନ ତୁମର ଅକାରଣ ହୋଇଗଲା ସିନା !

ଆଜି ଏ ଯୁଗର ନାରୀ ଆଉ ଏଡ଼େ ହୀନା, ଲଜ୍ଜିତା ହୋଇ ଅନ୍ଧକାର ଘର ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିବ ନାହିଁ । ସମାଜକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ଦେଶର ସେବା କରିବାପାଇଁ ଆଜି ସେ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଆଉ ତା ଉପରେ କେହି ତାଡ଼ନା ଚଳେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତା ଗତି ପଥରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଦେଖ-ଶିଖ ଏ ଯୁଗର ଗତି ମତିକୁ । ଜୀବନକୁ ସୁଖମୟ କର । ନାରୀ ଆଜି ପାଇଛି ସ୍ୱାଧୀନତା ! ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସେ କରିବ । ତା ଜାତିର ଗୌରବକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିବ । ଆଉ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ କଥା ଭାଷା କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ବେଳ ହୋଇଗଲାଣି । ଯାଉଛି । ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ପରେ ଆସିବି । ଘରର କାମ କରିବି । ତମ ଦେହକୁ ଟିକେ ବାଧା ଦେବି ନାହିଁ । ମନରେ କିଛି ଦୁଃଖ କରନା । ଆଅ !

ଅଚଳା ଏଇକଥା କହୁ କହୁ ଘରଭିତରୁ ବାହାରି ଚାଲିଗଲା । ବୁଢ଼ୀ ମାଳତୀ ଆକୁଳ ହୋଇ ତାକୁ ଅନେଇଛନ୍ତି । ଏମିତିକା ବୋହୁକୁ ଆଉ ସେ କଅଣ କହିବେ ? ସାକ୍ଷାତେ ଦେବୀ ସରସ୍ୱତୀ । ପଦେ କଥାରେ କେତେ କ'ଣ ସେ ବଖାଣି ଯାଉଛି । ପାଟିରେ ବାଜୁନି ବାଟେଲ । କିଏ ତା ସଙ୍ଗରେ କଥା କହିବ ଲୋ ମାଆ ! ଏଇ ଯୁଗର ପାଠୋଇ ବୋହୂ ! ଆଜି ତାଙ୍କୁ ଠେକିଏ ପାଣି ଯେଇଲା !

ଆଗକୁ ପୁଣି କଣ ହେବ ? ଏମିତିକା ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋହୂକୁ ନେଇ ସେ କେମିତି ଦିନ କାଟିବେ ? ତାଙ୍କୁ ମରଣ ହେଉ । ଆଉ ସେ ଏ ବୋହୁର ଚାଲିଚଳଣକୁ ନ ଦେଖନ୍ତୁ । ଧିକ ତାଙ୍କ ଘର କରିବା । ଶାଶୁ ପଦ ପାଇବା । ଉଃ, ଆଜି ସେ କଣ କହିଗଲା ମ ? ଭଏ ଯୁଗରେ ପୁଣ ଏମିତିକା ନାରୀ ବାହାରିଲେ ?

ମାଳଶ୍ରୀ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ମଣ୍ଟକା ପରି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଏହି କଥାକୁ ଭାବ ହେଉଛନ୍ତି । ଲୀଳାବନ୍ତ କୋଉଠି ଥିଲେ ଆସି ଅଭୁତ ଭାବେ ଆଗରେ ତାଙ୍କର ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲେ ।

—କି ଚୁପ୍ ହୋଇ ଗଲ ଯେ ? ବୋହୂ କ'ଣ ବାହାର ଚାଲିଗଲେ ? ତୁମ କଥା ମାନିଲେ ନାହିଁ ? ଶାଶୁ ବୋହୂକୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଏ । ଅବାଟରୁ ବାଟକୁ ଆଣେ ।

ମାଳଶ୍ରୀଙ୍କ ମୁହଁଟି ଅଭିମାନରେ ଫୁଲି ଉଠିଲା । ରଙ୍ଗାପଡ଼ିଗଲା କାନମୂଳ । ତଳକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ କହିଲେ, ଆଉ ସେକଥା କୁହନା । ସେଇପରି ବୋହୂଟିଏ ଘରକୁ ଆଣିଛ । ମତେ କେବଳ ଲାଞ୍ଛନା ଦେବା ପାଇଁ । ଧିକ ମୋ ଶାଶୁ ପଦକୁ ତୁମେ ଏଣିକି ଶାଶୁ ହୁଅ । ଶଶୁର ହୁଅ । ତୁମ ବୋହୂକୁ ଘେନି ଚଳ । ଆଜି ଯାହା ସେ କହିଗଲା, ମୁଁ ଏ କଥା ସବୁ ସହି ପାରିବି ନାହିଁ ।

—ହଉ ହଉ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ମୁଁ ସେ ପାଖ ଘର ଭିତରେ ଥାଇ ସବୁ ଶୁଣିଛି । ଆମମାନଙ୍କ ଘରେ ଏ ସବୁ ପନ୍ଥା ଚଳିବ ନାହିଁ । ଆଜି ସମସ୍ତେ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ଗୁହାରି କରୁଛନ୍ତି । ତୁମ ବୋହୂ ଆମ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ଖରାପ କରି ଦେଲେ । ଆମ-ମାନଙ୍କୁ କେତେ କ୍ଷତି ସହିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଘର ଭିତରେ ସକଳ କାମ ପକେଇ ଦେଇ ସେମାନେ ବାହାରି ଧାଉଛନ୍ତି ସମିତିକୁ । ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପୁରୁଷ କଥାକୁ ମାନୁ ନାହାଁନ୍ତି । ଝିଅ ହୋଇ ବାପ କଥାକୁ ମାନୁ ନାହିଁ । ବୋହୂ ହୋଇ ଶାଶୁ କଥାକୁ ମାନୁ ନାହିଁ । ନାନାଦି ବେପାର ଆଜି ଲୋକଙ୍କ ଘର ଭିତରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଏଥିପାଇଁ କେବଳ ଘରେ ଘରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଅସହଯୋଗ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିତରେ ଲାଗି ଗଲାଣି ।

ମାଳଶ୍ରୀ କହିଲେ—ଆଉ ସହି ହେବ ନାହିଁ । ନିଜେ କ୍ଷତି ସହି ସବୁରିକୁ କାହିଁକି କ୍ଷତି ଦେବାକୁ ଯିବା ? ତୁମେ ଏ ବୋହୂକୁ

ାଜ୍ୟ କରି ଦିଅ ପୁଅକୁ ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଯାଗାରେ ବିବାହ କରାଇବା ।
ଏ ବେସରମୀ ଅଲକ୍ଷଣୀ ବୋହୂଟାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁ ନା ।

—ତା' ନ କଲେ ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ ମାଳତୀ । ମଣିଷର ର୍ଯ୍ୟାଦା ବଡ଼ । ମଯ୍ୟାଦା ପାଇଁ ସେ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ର୍ଜ୍ଜନ କରି ପାରେ । ଅଚଳା ପଢ଼ା ଶୁଣା ସୁନ୍ଦରୀ ବୋହୁଟିଏ ହେଲେ ଣ ହେବ, ତାଙ୍କ ମତି ଗତି ଦେଶ ସମାଜରୁ ବାହାର । ତାଙ୍କ ଖରେ ଟିକେ ଲାଜ ଭୟ ନାହିଁ । ନାରୀର ଗୁଣ, ସ୍ୱଭାବ ନାହିଁ । ଅ କଟକରୁ ଆସି ଯାଉ । ମୁଁ ତାର ମତ ନେବ ।

—ହଁ, ନିଅ । ମତେ ଏ ସବୁ କିଛି ଭଲ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । ଆଜ ଏସବୁ ପାଠ ପଢ଼ାର ଏ ଗୁଣ । ଆଜିକାଲି ଝିଅ ବୋହୂମାନେ ଠ ପଢ଼ି ଏମିତି ଛତରା ହେଉଛନ୍ତି । ଜାତି, ସମାଜରୁ ବାହାର ଉଛନ୍ତି । ପାଠ ପଢ଼ା ଝିଅଟି ବୋଲି ଅତି ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଘରକୁ ବାହ କରି ଆଣିଥିଲି, ଆଜି ତାର ଫଳ ପାଇଲି !!

ଭଗବତ [illegible] ସଂଘ, [illegible]
ପାଠାଗାର
ନଂ [illegible]
ତା [illegible]

× × ×

ଶୀତ ଦିନ ।

ପାଞ୍ଚଟା ବାଜିଗଲା । ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସିଲା ।

ସରକାରୀ ଅଫିସରୁ ବାବୁ, ଅଫିସର ଛୁଟି ପାଇ ଫେରିଲେ । ପନର ସାଇକେଲଟି ସାଇଁ ସାଇଁ ହୋଇ ପିଚୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଛୁଟି ଲିଲା ।

ରାଣୀହାଟ ତିନମୁହାଣୀ ଛକ ନିକଟରେ ଦି'ମହଲା କୋଠା ପରେ ତାର ଗୋଟିଏ ସୁସଜ୍ଜିତ କୋଠରୀ । ଚାକିରୀ ଜୀବନରେ ଳି ଆସିଲା ଦିନୁ, ଏଇ ସୁନ୍ଦର କୋଠରୀଟି ତାର ଅତି ପ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଛି । ଆଗରେ ଅବସ୍ଥିତ 'ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସଦନ' । କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ

ଠାରୁ ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରେ ଶିକ୍ଷା ନାରୀମାନଙ୍କୁ ସେଠାରେ ଦିଆ ଯାଉଛି ସେ ଆଶା କରିଛି ତାର ସହଧର୍ମିଣୀ ଅଚଳା ଦେବୀଙ୍କୁ ଏଠାକୁ ଆ ଶିକ୍ଷା ଦିଗରେ ଆଗକୁ ବଢ଼େଇବ ବୋଲି । ନାରୀ ପୁରୁଷ ଯୋଗ୍ୟତମ ହୋଇଥିଲେ, ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ତାଙ୍କର ସୁଖମ ହୁଏ ।

କିନ୍ତୁ, ଦୁଃଖର କଥା । ପୁରୁଖା ସମାଜର ନିୟମରେ ଆମ ମାନଙ୍କୁ ଚଳିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଅଚଳା ଆଜି ଘର କଣର ନୂ ବୋହୂଟିଏ । ସେ ବାହାରକୁ ଆସି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆସିଲେ ବାପ ମାଆଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ ଆଦରଣୀ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ସେଇ ସମାଜ ତାଙ୍କର ଦୁର୍ନାମ ଗାଇବ । ପରିବାର ଭିତରେ ଶା ଶଶୁରଙ୍କ ସେବା ବୋହୂମାନଙ୍କର ପରମ ଧର୍ମ । ଅଚଳାର ମନ ଆଜି ସେମାନଙ୍କ ସେବା ପୂଜାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛି ।

ଶିକ୍ଷିତା ତରୁଣୀଟି । ବେଳେ ବେଳେ ବାହାର ଜଗତର ଶିକ୍ଷା ପାଇ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ପଡ଼ୁନ୍ତି । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ଦିଗରେ ତାଙ୍କୁ ସୁବିଧା ମିଳୁନାହିଁ । ଯେପରି ଏକ ଖିଷ ବନ୍ଦୀଶାଳା ଭିତରେ ଆଜି ସେ ଆବଦ୍ଧ ।

ସେଦିନ ନାରୀ ସମିତି ଗଢ଼ା ଯାଇଥିଲା । ଯାଇଥିଲେ ଆମ ସମାଜର ଜଣେ ମହୀୟସୀ ଆଦର୍ଶବାଦିନୀ ନାରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ସୀମନ୍ତ ଦେବୀ । ଅଚଳା ସେ ସଭାରେ ଯାଇ ଯୋଗଦେଇ ଥିବାରୁ, ଘର ଭିତରେ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ବୋଉ ତାର ରାଗ ଅଭିମାନରେ ଦୁଇପଦ କଥା ଟାଣକରି କହି ଦେଇଥିଲା ତାଙ୍କୁ ତପନକୁ ବଡ଼ ବାଧିଥିଲା । କଣ ଆଉ ସେ କହିଥାନ୍ତା ? ମାଆଙ୍କ କଥା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ, ସେ ଦିନ ରାତିରେ ଅଚଳାଙ୍କୁ ସେ ସାବଧାନ କରି ଦେଇଥିଲା । ନିଜର ଗୁଣ, ସ୍ୱଭାବକୁ ଛପେଇ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କୃତ୍ରିମ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଗୋଟାଏ ଅବାନ୍ତର

ଥକୁ ଧରି, ଏ ଯୁଗର ସାମାଜିକତାକୁ ଭୁଲି, କେତେ ବିଚିନ୍ତାଯୁକ୍ତ ରଥିଲି ସେ ।

କିନ୍ତୁ ଅଚଳା ଏହାପାଇଁ ଦୁର୍ବଳା ହୋଇ ପଡ଼ିନଥିଲେ । ଦ୍ଭୁତ ବେଳଧରି ତା ସାଙ୍ଗରେ କରିଥିଲି ପ୍ରତିବାଦ । ଗପି ଗପି ତ୍ତି ଅଧ ହେଲି । ସେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି । ପ୍ରଭାତରୁ ଉଠି ହାହାର ଆସିଲି ପୁଣି କର୍ମ ପଥକୁ । ଆଉ ସେ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କଲିନାହିଁ । ଏ ଯେପରି ତା ହୃଦୟରୁ ଜ୍ଞାନ, ବିବେକ ଗ୍ରୋସିଇ ଯୋନଗଲି । ଆସିଲି ବେଳେ ଦେଖିଥିଲା ଅଚଳାର ଅଭିମାନଭରା ମୁହଁଟି, ଲୁହ ଝଳା ଆଖି ଦୁଇଟି । ତାଙ୍କ ହୃଦୟର ଦରଦକୁ ଘୁଞ୍ଚେଇବା ପାଇଁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ପାଟି ତାର କାହିଁକି ଖୋଲିଲି ନାହିଁ । ରୁ ବିଦାୟ ଯୋନି ନୀରବରେ ଚାଲି ଆସିଲା ।

ବାପ ମାଆଙ୍କ ଆଦେଶରେ ପରିଚାଳିତ ହେବାହିଁ ପୁତ୍ରର ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏହି କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ତପନ ସାଇକେଲଟି ଆସି ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ିଲା ସେ ସହସା । ଗଟ୍ ପାଖ ଲେଟର ବାକ୍ସ ଭିତରକୁ ଥରେ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କଲି । ନ ଛକ ଛକ, ଗୁଡ ଦକ ଦକ । ଚିଠିଟିଏ ଆସିଲି ପରି ବୋଧ ହେଉଛି ।

ଏଇ ଯେ ! ନୀଳ ଲଫାପାଟି । ଉପରେ ଲେଖାହୋଇଛି 'ତପନ କୁମାର ଚୌଧୁରୀ' । କିଏ ? —ସେଇ । ତପନ ହୃଷ୍ଟମନରେ ଠିଟି ପକେଟ ଭିତରକୁ ଭରିଲି । କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି ଚୌକି ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲି ।

ଚିଠିଟି ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଆଖି ଦୁଇଟି ତାର ନାଚି ଉଠିଲା ଆଗେ । ମନ ଭିତରେ ସନ୍ଦେହ, ପୁଣି ଆନନ୍ଦ କେତେ ଣ ଭରିଗଲା । ଚିଠିଟି ଘରୁ ଆସିଛି ଯଦିଓ ବାପା ଦେଇ ାହାନ୍ତି । ଦେଇଛନ୍ତି ଅଚଳା । ତାଙ୍କର ଏ ହସ୍ତାକ୍ଷର । ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । ତପନ ପଢ଼ିଲା—

ସୁଖ୍ୟାଙ୍କିସୁର
ତା ୧୫-୮-୭୩

ଆରାଧ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ !

ଭୂମିଷ୍ଠ ପ୍ରଣାମ ନେବେ । ଆପଣ ଏଇ କେତୋଟି ଦି
ହେବ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରକୁ ବାହାରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଗଲାବେଳେ କେତେ
ବିଷୟ ନେଇ ମୋ ମନରେ ଘୋର ଦୁଃଖ ଜାତ ହୋଇଥିଲା । ଆପ
ତାକୁ ଆଉ ସମାଧାନ କଲେ ନାହିଁ । ତାର ସମାଧାନ କରିବା
ଆପଣଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବେଳ ମିଳିଲା ନାହିଁ । କିଛି ନ କହି ମାରିବା
ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ କିଛି ମାରିବ ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମେ
ହୃଦୟରେ ରହିଗଲା ସେଇକଥା । ସେଇ ବ୍ୟଥା !

ଆଜି ମଧ୍ୟ ସେଇ ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ହତାଶ ହୋ
ପଡ଼ୁଛି । ଘରେ ବାପା ଓ ମାଆ ମୋ ପ୍ରତି ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ମେ
ସେବା, ଆଦର ଆଉ ସେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ମୋ
ଦୁର୍ନାମ ଗାଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଶ୍ୱଶୁରଆଉ ।

ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଆମ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ନ୍ୟ
ଶିକ୍ଷା ସମିତି ଖୋଲି ଯାଇଛି । ଗାଁଠାରୁ ପାଞ୍ଚ ଗାଁର କେତେ ନିରକ୍ଷ
ନାରୀ ସେଠାରେ ଆସି ଶିକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି । ମୁଁ ସେଠାରେ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ
ହୋଇଛି । ଦିନକୁ ଚାରିଘଣ୍ଟା ଲେଖା ଶିକ୍ଷା ସମିତି ଖୋଲା ରହୁଛି
ନିଜ ପରିବାରର ସକଳ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରି ଗାଁ ଗହଳି
ଗୃହିଣୀମାନେ ଆଜି ଏଇ ଶିକ୍ଷା ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ।

ଏଇଥିପାଇଁ ଘରେ ବାପା ଓ ମାଆ ମୋ ଉପରେ ଘୋ
ଅଶାନ୍ତ । ତାଙ୍କ ଏ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ
ଘରର ମର୍ଯ୍ୟାଦା କୁଆଡ଼େ ହାନି ହୋଇ ଯାଉଛି । ସେ ବ
ଲଜ୍ଜିତ । ଦାଣ୍ଡରେ ମୁହଁଟେକି ବାଟ ଚାଲି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଆଉ
ଗାଁର କେତେକ ଖଟୁଆ, ମିଛୁଆ ଦୁର୍ନୀତିପରାୟଣ ଲୋକ ବାପାଙ୍କ

ଆଜି ହୋଇଛନ୍ତି କାନକୁହା, ବଣ୍ଣୁସ୍ତ । ନାନାକଥା ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଏକବାରେ ଖରାପ କରି ଦେଉଛନ୍ତି ।

ଏପରି ସ୍ଥଳେ ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନଟି କିପରି ରକ୍ଷା ହେବ ? ଏତେ ହେଲେ ଦୀନତା, ଲାଞ୍ଛନା, ନାରୀଜାତି ପ୍ରତି ଏ ନୂଆ ଯୁଗର ସୃଜନର ପଡ଼ୁଛି । ଶତ ଶତ ନିରୀହା, ସରଳା ନାରୀ ଆଜି ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରୁ ଆଲୋକ ପଥକୁ ଆଗେଇ ଗୃଳଛନ୍ତି । ଯେପରି ଏକ ଦାରୁଣ ଅଭିଶାପରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲା ପରି ନୂଆ ମନ, ନୂଆ ତେଜ, ଶକ୍ତି ଓ ନୂଆ ବାସନା ଘେନି ଆଜି ସେମାନେ କେତେ ଆନନ୍ଦ । ଏତେବେଳେ ମୁଁ ଆଉ କଅଣ କରିବ କୁହ ? ମୋ ଜାତିର ଅଗଣିତ ମା' ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଚାହିଁବ ନା, ଶାଶୁ ଶଶୁର ଗୁରୁଜନ ଓ ସେଇ ପୁରୁଖା ସମାଜର ନିୟମ ପ୍ରଥାକୁ ଚାହିଁବ ? କେଉଁ ପଥଟା ମୋର ଗୌରବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉନ୍ନତିମୂଳକ ? ଟିକେ ଚିନ୍ତା କରିଦେବଟି ?

ଯୁଗ ଆଜି କଣ କହୁଛି ଏକଥା କାହାରି କାନରେ ବାଜୁ ନାହିଁ । ନାରୀଙ୍କୁ ଏକ ଅଜ୍ଞାନ ଜୀବ ପରି ଧରି ନେଇଛନ୍ତି । ନାରୀର ଶିକ୍ଷା ଦୀକ୍ଷା, ନାରୀର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସମାଜ ଆମର ଚାହେଁନା । ଆଉ ମୁଁ ଏ ପଥରୁ ଫେରି ଆସିବି ନାହିଁ । ଏହାପାଇଁ ମୋର ସମସ୍ତେ ବିରୋଧୀ ହୁଅନ୍ତୁ । ସକଳ ସୁଖ ସୁହାଗ ମୋର ଜଳି ପୋଡ଼ି ଯାଉ । ତଥାପି ମୁଁ ଦେଶର ସେବା କରିବି । ଜାତିର ସେବା କରିବି । ସେବା ମୋର ପରମ ଆନନ୍ଦ । ଏଇ ସେବା ଭିତରୁ ମୁଁ ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା ଲାଭ କରିବି । ଆପଣ ଏଥିପାଇଁ ଯାହା ଭାବନ୍ତୁ । ମୁଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ବଦ୍ଧ । ଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ମୋର ଆଜି ନୁହେଁ, କୁମାରୀ ଜୀବନ ଠାରୁ ରହି ଆସିଛି । ଆପଣ ଆସିଲେ ଘରେ ସବୁରିକୁ ଶାନ୍ତ କରିବେ । ଏ ବିଷୟକୁ ମଧ୍ୟ ସମାଧାନ କରିବେ । ଏତିକିରୁ ବିଦାୟ ନେଉଛି । ଆଉ ବେଳ ନାହିଁ ଲେଖିବାକୁ । ଘରେ ପଡ଼ିଛି ଅଜସ୍ର ପାଇଟି । ବୋଉ ତେଣେ ରାଗରେ ଗର ଗର ।

ଆପଣଙ୍କର ସେବିକା—ଅଚଳା

ତପନ ଚିଠିଟି ଆମୂଳ ଚୂଳ ପାଠକଲା । ଥରେ ନୁହେଁ, ଥରକୁ ଥର ତିନଥର । ସାରା ଦେହରେ ତାର ଖେଳିଗଲା ରୋମାଞ୍ଚ ଆଖି ଦୁଇଟି ବିସ୍ଫାରିତ ହୋଇଗଲା । ଏଁ ଅଚଳା କ'ଣ ଲେଖିଛନ୍ତି ? ଦେଶ ଓ ଜାତିର ସେବା ପାଇଁ ନିଜର ସୁଖ ସୁବିଧାକୁ ସେ ଭୁଲାନ୍ତି ନାହିଁ ? ବାପ, ମା ଆଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ଅବଜ୍ଞା କରି ସେ ଏହିପରି ବାଟ ଚାଲିବେ ? ଏଭଳି ଜଣେ ଉଦାସିମା, ଦେଶପ୍ରିୟା ନାରୀ ସାଧାରଣ ପରିବାରଟି ଭିତରେ ସ୍ଥାନ ପାଇ ପାରେ କି ?……

କେତେ ଶିକ୍ଷା, କେତେ ଦୁଃଖ ଓ କର୍କଶତା ଭିତରେ ଭରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଦାଢ଼ୁଆ ଛୁରୀ ପରି ସ୍ମୃତି ଉପରେ ତାର ଭାସି ହୋଇ ଯାଉଛି । ଅଚଳା ଜଣେ ସାଧାରଣ ନାରୀ ନୁହନ୍ତି । ତପନ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଛି । ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ସେ ସାମାନ୍ୟ ମନେ କରେନା । ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆଜି ଗାଁ ଗହଳରେ ଅଗଣିତ ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅସାଧାରଣ ।

ତେବେ କଥା ହେଉଛି, ଏହିକ୍ଷଣି ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସେ କିପରି ସଜାଡ଼ିବ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିବ ଝଞ୍ଜା । ସମାଜର ନିୟମରେ, ବାପ, ମାଆଙ୍କ ଆଦେଶରେ ତାକୁ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସାଧାରଣ ଲୋକେ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ଶିକ୍ଷାର ମହତ୍ତ୍ୱ । ଚିହ୍ନନ୍ତି ନାହିଁ ନାରୀର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ନାରୀର ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ପାଦତଳେ ଦଳି ଦେଇ ସେ ବାଟ ଚାଲନ୍ତି । ଆଜି ଘର ଭିତରେ କେତେ ବଡ଼ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଯାଇଛି । ଯେଉଁ ଶାଶୂ ଶଶୁର ଯେଉଁ ବୋହୂକୁ ସ୍ନେହ ଆଖିରେ ଦେଖୁଥିଲେ, ଆଦର ଗୌରବରେ ମଣ୍ଡିତ କରୁଥିଲେ, ଆଜି ସେ ତାଙ୍କୁ ଅନାଦର କରିଛନ୍ତି । ତା'ର ସୁନାମକୁ ଛାଡ଼ି, ଦୁର୍ନାମ ଗାଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି ।

ଏ ବିଷୟରେ ବାପାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେ ଏବେ କଥା କହି

ଏବ ନାହିଁ । କହିଲେ ଅପରାଧୀ ହେବ । ପିଲ୍କୁ ଭକ୍ତିରେ ମ୍ଳାନ ସିବ । ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ସେ ଅପ୍ରିୟ ହୋଇ ହିବ । ବାପା ସେ । ଦେବତା ସେ । ତାଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ତପନମୁଣ୍ଡ ପରେ ଚିରଦିନ ବହି ଚାଲିବ । ସେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ଆଧୁନିକ ୁବକ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେଇ ପୁରୁଖା ସମାଜର ମାନ୍ତି ପନ୍ଥାକୁ ଧେନ ାଣ୍ଟ ଚାଲିବ । ବାପାଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଅଚଳାକୁ ଏ ଦିଗରୁ ଫେର ଆସିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବ ।

ହଁ, ଅନୁରୋଧ କରିବ । ଅଥଚ ଏଇଟା ତା' ପକ୍ଷେ ଉଚିତ ହବ ନାହିଁ । ଦେଶ ଆଜ ଚାହେଁ ନାରୀର ଶିକ୍ଷା, ନାରୀର ସେବା । ାରୀ ଯଦି ଏହିପରି ଚିରଦିନ ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତାର ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ ନ ର ଘର ଭିତରେ ମରିବ ରହେ, ତା ହେଲେ ଦେଶକୁ ପୁଣି କିଏ ୍କ୍ଷା କେବ ? ଦେଶର ମଙ୍ଗଳ ସାଧନା କିଏ କରିବ ?

ଅଚଳାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଆଜ ଦେଶ ପ୍ରୀତି ଜାଗିଉଠିଛି, ନିଜ ାତିର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଆଗକୁ ସେ ପାଦ ଢେଇଛନ୍ତି । ଦିନେ ଏ ଅଜ୍ଞାନତା ସବୁଚ ଧୁଆସିବ । ବୁଝିପାରିବେ ଏଇ ଯୁଗର ଏଇ ନାରୀ । ଏଇପରି ନାରୀମାନେ ଗଢ଼ି ହୋଇ ନ ଠିଲେ ଦେଶର ଉନ୍ନତି ହେବ ନାହିଁ । ପରିବାରର ଦୁରବସ୍ଥା ୁଞ୍ଚିବ ନାହିଁ ।

ତପନ ମନ ଭିତରେ ଆଜ କୌଣସି କଥା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରି ାରିଲା ନାହିଁ । ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଚଉକି ଉପରୁ ସେ ଉଠି ପଡ଼ିଲା । ିଠିଟି ଭାଙ୍ଗି ଭୁଙ୍ଗି ଟେବୁଲ ଡ୍ର ଭିତରେ ଥୋଇ ଦେଲା । ଏହା ଭିତରେ ଶୀଘ୍ର ଯିବ ସେ ଘରକୁ । ବାପ ମାଙ୍କ ମନ ଭିତରୁ ଏ ଭ୍ରମ ଦୂର କରିବ । ନୋହିଲେ, ଅଚଳାକୁ ସାଥିରେ ଘେନି କଟକ ଚାଲି ଆସିବ । ନାଁ, ନାଁ — ଏହା କଲେ ସେମାନଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ଆହୁରି ଅଶାନ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ସେମାନେ ଚାହାନ୍ତି ଏଇକ୍ଷଣି ସେବା ପୂଜା । ସେମାନଙ୍କ ସେବା ପୂଜା ପାଇଁ ଅଚଳା ଆଜ ପୂଜାରିଣୀ ସାଜିଛନ୍ତି ।

ସାଧୁଆବେଳ ହୋଇନ । ଟାଣୁଆ ଖରା ଆସିନ । ତାତି ଉଠି
ଗାଁ ଦାଣ୍ଡର ଗୋଡ଼ ମାଟି । ତଥାପି ବସିଖିଆ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ଲୋ
ମାନଙ୍କର ପେଟ, ଶୋକ ଶୋଷରେ ହେଲାଣି ଆଉଟୁ ପାଉଟ
ଲୀଳାବନ୍ତ ବାବୁ ଘର ଭିତରେ ତୁନ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ମାଳ
ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପଥର ପ୍ରତିମାଟି ପରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ଆ
ଗୋଟାଏ କି ଘଟଣା ଘଟିବ କେଜାଣି । ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇଜଣ
ମନ ଭିତରେ କାହିଁକି ପ୍ରବଳ ଦୁଃଖ, ଅଭିମାନ ମଥା ଟେକି ଉଠିଛି

ଅଚଳା ହାତରେ ବହିପତ୍ର ଧରି ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସମିତିରୁ ଆ
ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ପୂଜ୍ୟ ଶଶୁର ଓ ଶାଶୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଥରେ ଥରେ ଦୃଷ୍ଟି
ପକେଇ, ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସେ । ଦୁଇଟି ଅଭିମାନ ଭରା ଝାଉଁଳା ମୁହଁ
ସ୍ୱରେଟି ମଳିନ ରଙ୍ଗିଲା ଆଖି । ଅଚଳା ଡରିଲା ଚିତ୍ତରେ ଥର
ପାଦରେ ଆସି ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଲା ।

ମାଳତୀ ମୁହଁ ମୋଡ଼ିଲେ । ଲୀଳାବନ୍ତ ତଳକୁ ଚାହିଁଲେ
ଘୃଣାରେ ଦେହ ତାଙ୍କର ଶିହରି ଉଠିଲା । ମନ ଭିତରେ ଜାଗି
ଈର୍ଷା ଆଉ ଉତ୍ତେଜନା ।

ଅଚଳା ବିନମ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ଆଜି କ'ଣ ରୋଷେଇ କରି
ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦିଅ ବୋଉ ? ବେଳ ହୋଇଗଲାଣି ।

ମାଳତୀ କିଛି ଜବାବ ନ ଦେଇ ତୁନ ହୋଇ ରହିଲେ । ଅଚଳା
ବିସ୍ମିତା ହେଲା । ପୁଣି କହିଲା, କିଛି କହୁନା କାହିଁକି ବୋଉ ?

—ମୁଁ ଆଉ କିଛି କହିବି ନାହିଁ, ତୁମ ଇଚ୍ଛାରେ ଯାହ
କରିବ କର ।

—ଏ କି କଥା ? କୌଣସି ବୋହୂ ଶାଶୁଙ୍କୁ ନ ପଚାରି···

—ଶାଶୁ ? ଶାଶୁ କୋଲ ମାନୁଛ ?

—ମାନ ନାହିଁ ? ବାପା ବସିଛନ୍ତି ପଚୁରେ । ବାପା ? ମୁଁ ତୁମମାନଙ୍କ ପାଖରେ କି ଅବଜ୍ଞା ଦେଖାଉଛି ?

ଲୀଳାବନ୍ତ ଘୃଣାରେ ମୁହଁ କୁଞ୍ଚେଇ କହିଲେ, ତୁମର ଅବଜ୍ଞା ଆମମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇ ଗଲାଣି । ଆଉ ଆମେ ସହି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ତୁମ ବ୍ୟବହାର, ତୁମ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଆମ ପକ୍ଷରେ ବିଷ । ତୁମେ ଏଣିକି ଯାହା ପାର ତାହା କର । ତୁମ ହାତରୁ ଆମେ ଆଉ ପାଣି ଛୁଇଁବୁ ନାହିଁ । ଆଜି ଆମର ଧର୍ମ ନଷ୍ଟ । ଘରର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ନଷ୍ଟ ।

—କପରି ?

—ତୁମେ ଘରର ବୋହୂ ହୋଇ ବାହାରକୁ ଯାଉଛ । ଯେ କୌଣସି ଘରର ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କ ପାଖରେ ବସା ଉଠା କରୁଛ ।

—ତା ପାଇଁ କ୍ଷତି କଅଣ ? ସେମାନେ ଯେ ଆମରି ପରି ମଣିଷ ।

ମଣିଷ ହେଲେ ବି ସେମାନେ ଅଜାତି । ଅଛୁଆ । ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁଲେ ଦୋଷ ।

ଏହା ଭିତରେ ଆଉ ଦୋଷ କେଉଁଠି ରହିଲା ? ମଣିଷ ମଣିଷକୁ ଛୁଇଁଲେ ଦୋଷ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ତାଙ୍କୁ ଆମରିପରି ଗଢ଼ିଛନ୍ତି । ଆମରି ପରି ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ପୁଣି ଆମେ ଏତେ ଦୂରରେ ରଖିବା କାହିଁକି ? ଏଇ ଜାତି ଭେଦ ପାଇଁ ମଣିଷ ସମାଜ ଆଜି ଏକତା ହରେଇ, ଏତେ ହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଈର୍ଷା ଦ୍ୱନ୍ଦ ଗରଦ୍ଧନ ଲାଗି ରହିଛି । ଜଣେ ଜଣକୁ ଘୃଣା କରୁଛି । ଜଣେ ଜଣକ ଉପରେ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଜାରି କରୁଛି । ମନ ଇଚ୍ଛା ଅତ୍ୟାଚାର ଚଳାଉଛି ।

କିନ୍ତୁ, ଏଇଟା ମନୁଷ୍ୟର ମନୁଷ୍ୟତା ନୁହେଁ । ବଧାତା

ସବୁରିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରାଣୀ ଜଗତରେ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଗୋଟିଏ ଜାତି । ତା ଭିତରେ ଭେଦାଭେଦ କରିଛି ଆମ ସମାଜ । ସମାଜକୁ ଗଢ଼ିଛି ଆମ ମଣିଷ । ମଣିଷ ମଣିଷକୁ ଛୋଟ କରି ଆସୁଛି । ଏଇଟା କେବଳ ତାର ଅବୋଧ ପଣିଆ, ସ୍ୱାର୍ଥପରତା । ଆଜି ଆଧୁନିକ ସମାଜରୁ ଏ ସବୁ କୁସଂସ୍କାର ଦୂର ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଲଜାବନ୍ତ କଥା କହିବାକୁ ଆଉ ବାଟ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ବୋହୂ ଅଚଳା ତାଙ୍କ କଥାକୁ କାଟି ସାତ ଟୁକୁରା କରି ଦେଲା । ଖାଲି ଇର୍ଷାରେ ଜଳି ଉଠି ସେ କହିଲେ, ଆଧୁନିକ ସମାଜର ମାର୍ଗ ପନ୍ଥାକୁ ରଖିଦିଅ । ଆମେ ସେଥିରେ ଚଳି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ଆମ ବାପା ଜେଜେବାପା ଯୋଉ ମାର୍ଗ ଘେନି ଚଳି ଆସିଛନ୍ତି ଆମେ ସେଥିରୁ ବାହାରି ଯାଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ । ହିନ୍ଦୁର ଧର୍ମାଧର୍ମ, ନିୟମ, ଶୃଙ୍ଖଳାକୁ ତୁମେ ଆଜି ରଦ୍ଦ କରି ଦେବାକୁ ବସିଛ । ଏଇ ତୁମ ପାଠର ବାହାଦୁରୀ ! ହଉ, ଏତେ କଥାରେ ଆମର କ'ଣ ମିଳିବ । ତୁମ ହାତରୁ ଆମେ ଆଉ ପାଣି ଛୁଇଁବୁ ନାହିଁ । ତୁମେ ଏ ଘରର ବୋହୂ ହୋଇ ଛତରାଙ୍କ ପରି ଏଣେ ତେଣେ ଯାଉଛ । ପର ପୁରୁଷ ଲୋକଙ୍କ ମେଳରେ କଥା କହୁଛ । ନାହିଁ ଲଜ୍ଜା ସଙ୍କୋଚ, ନାହିଁ ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ନାହିଁ ଟିକେ ଶୁଚି ଶୌଚ । ଆଜି ତୁମେ ଏକାବେଳକେ ଜାତି ଧର୍ମ ହରେଇ ଦେଲଣି । ଆମ କୁଳରେ କୋଉ ବୋହୂଟା ଏମିତିକା କାମ କରିନାହିଁ । ଶାଶୁଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ କଥା ନ ମାନି ବାହାରେ ଯାଇ ମାଷ୍ଟରଗିରି କରି ନାହିଁ । କି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାନି କରି କଥା ? ଛି ଛି ଛି.........

ବାପ ଅଜାଙ୍କ ଅମଳର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଓ ବଂଶ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଆଜି ତୁମରିପାଇଁ ପାଣିରେ ଲେଉଟିଲା । ମୁଁ ମୁହଁ ଟେକି ବାଟ ଚାଲି ପାରୁ ନାହିଁ । ଯଦି ତୁମେ ଆମ କଥାରେ ବାଟ ଚାଲିବ, ତା ହେଲେ

ଲ । ନୋହିଲେ ତୁମ ବାପାଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣି ତୁମକୁ ଆମେ ବିଦାୟ
ରି ଦେବୁ । ଏଭଳି ନୀତିହୀନ ବୋହୂ ଆମେ ରଖୁ ନା ।

ଅଚଳା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବଜ୍ର ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଦୁଃଖ ଓ ଶୋକରେ ଆଖି ଦୁଇଟି ତାର ଛଳ ଛଳ ହେଲା । ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ପାଦ ଧରି ଶାଶୁଙ୍କ ପାଦ ଧରି କାକୁତି ହୋଇ କହିଲା, କାହିଁକି ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏତେ ଅବୁଝା ହେଉଛ ? ମୁଁ ଆଜି ଏ ପଥରୁ ଫେରି ଆସିବି ନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସମ୍ମାନ ତୁମର ହାନି ହେବ ନାହିଁ । ଅଥଚ ଏହାପାଇଁ ସବୁ ଦିଗରେ ତୁମର ଉନ୍ନତି ହେବ । ସମ୍ମାନ ବଢ଼ିବ ।

ଏଠାକାର ସାଧାରଣ ଲୋକେ ବୁଝି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଭଲକୁ ଖରାପ ବୋଲି ଧାରଣା ଆଣୁଛନ୍ତି ।

ନାରୀମାନେ ଶିକ୍ଷା ପାଇଲେ ତାଙ୍କ ପରିବାରକୁ ସେ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚଳେଇବେ । ତାଙ୍କ ପିଲା ଝିଲାଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ମଣିଷ କରିବେ । ନାରୀ ଯଦି ଏହିପରି ମୂଢ଼ା, ଅଶିକ୍ଷିତା ହୋଇ ସବୁଦିନେ ରହିବେ ତା ହେଲେ ଗୃହରେ ଉନ୍ନତି ପୁଣି କିଏ କରିବ ? କୁସ୍ତ୍ରୀ, ବୁଦ୍ଧିହୀନା ଗୃହିଣୀଟି ପାଇ ପାରିଲେ, ଗୃହସ୍ଥଙ୍କୁ କେତେ ଧନ୍ଦା ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ଘର ବାହାର ସକଳ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରି, ତା ଜୀବନରେ ଟିକେ ସୁଖ ସୁବିଧା ପାଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ବାର ଅଭାବ ହତାଶରେ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ତାର ବିତି ଯାଉଛି । ଏ କଥା ଟିକେ ଚିନ୍ତା କର । ଗୃହସ୍ଥ ଆଶ୍ରମରେ ନାରୀର ପୁରୁଷ ପାଖରେ କିଭଳି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିଛି । ନାରୀର ସାହାଯ୍ୟରେ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ପୁରୁଷର ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ସୁଖମୟ ହୁଏ ।

ଏତେ ପୁରାଣ ଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ୁଛ । ଜାଣିଥିବ, ପଣ୍ଡିତମାନେ ଗୃହସ୍ଥ ଜୀବନକୁ କିପରି ଆଦର୍ଶ କରି ଗଢ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିତରେ କିପରି ସମାନ ଅଧିକାର ରଖିଛନ୍ତି । ପରସ୍ପର ସାହାର୍ଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତିରେ କିପରି ସେ ସଂସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ

ଆଗେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ମଝିରେ ପୁଣି ଏ ସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି କେବଳ ମଣିଷର ଦୁର୍ବଳତା ପାଇଁ । ସମାଜରେ କଠୋର ନିୟମ ଗଢ଼ି, ନାରୀର ସକଳ ଅଧିକାରକୁ କାଢ଼ି ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ନାରୀକୁ ଅତି ହୀନା ନିକୃଷ୍ଟା କରି ଦୁଃଖ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ନାରୀ ସରଳା । ନାରୀ ଦୁର୍ବଳା । ଚିରଦିନ ସେ ପୁରୁଷର ଅନୁଗତା । ଜଗତର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ବିଧାତାଙ୍କ ନିୟମରେ ବନ୍ଧନ ହୋଇ ପୁରୁଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରେନା । ପୁରୁଷଠାରୁ ଅଶେଷ ଦୁଃଖ ଯାତନା ସହ୍ୟକରି ସୁଦ୍ଧା, ପୁରୁଷକୁ ସେ ଆପଣାର କରି ବାନ୍ଧି ରଖିଲେ । ତା'ର ସେବା ଓ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସର୍ବଦା ତତ୍ପର ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ଆଜି ଏ ଯୁଗ ଅନେକ ଆଗେଇ ଯାଇଛି । ସମାଜରୁ ଏ ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ସବୁ ଦୂର ହୋଇ ଯାଉଛି । ଦେଶ ଆଜି ଉନ୍ନତି ପଥରେ ଗତି କରୁଛି । ନାରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିତରେ ବ ପବିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ନିୟମ ଆଗରୁ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି, ଥରେ ଜ୍ଞାନ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଦେଖ ! ଆଉ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ନାହିଁ ସେ ଦୁର୍ବଳତା, ନାହିଁ ସେ ଘୃଣା, ବିକାର ଓ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା । ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦୁହେଁ ସୁଯୋଗ୍ୟ, କର୍ମଠ ହୋଇ ସଂସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଖ, ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ।

ବୋହୂ ଅତଳାଙ୍କର ସରଳ, ବିନମ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷାପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାରେ ଲୀଳାବତୀଙ୍କ ମନଟା ଟିକେ ବୁଝିଗଲା । ହୃଦୟରେ ସ୍ନେହ, ଦୟା ଓ ସରଳତା ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହେଲା । ବୁଦ୍ଧିମତୀ ପାଠୋଇ ବୋହୂ । ଆଉ ତାଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବେ ? ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ କେତେ ସେ ଘାଣ୍ଟିଯାଉଛନ୍ତି, କୋଉଯୁଗର କୋଉ କଥା, କିଏ ତାକୁ ଜାଣେ ? ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ଲୀଳାବତୀଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ଆଶାୟୀ ଆଖିରେ ଥରେ ମାଳତୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ସେ ଚାହିଁଲେ । ଆଉ ତାଙ୍କ ପାଟି ଖୋଲିଲା ନାହିଁ ।

ମାଳତୀ ମୁହଁ କୁନ୍ଥଲେଇ ବସିଥିଲେ । ଏସବୁ କଥା ତାଙ୍କ କାନ
ରେ ମୋଟେ ପଶୁନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ଭିତରକୁ ଗଲେ ସିନା ସେ
ାର ବିଚାର କରିବାକୁ ସାହସ କରନ୍ତେ ? କଅଣ ମିଳବ ସେ
ାରୁ ତାଙ୍କର ? ବୋହୂଟା ତାଙ୍କର ସୁଧୁ ପାଗଳୀ । ପାଗଳୀଙ୍କ
ଗପୁଛୁ ଖାଲି । ମୁହଁ ଛିଞ୍ଚାଡ଼ି ସେ କହିଲେ—

ଏଇ ଭଲଆ ଆଡୁ ସାଡୁ କଥା ଗପି ଗପି ମୁଣ୍ଡ ତୁମର ବିଗିଡ଼ି
ଲଣି । କି ଦେଶ ? ଖାଲି ଦେଶ, ସମାଜ ! ମାଆ ଲୋ, ତୁମେ
ି ପାଠ ପଢ଼ିଛ ନାଁ, ଆଉ କଏ ପାଠ ପଢ଼ିଛନ୍ତି ? ଇଏ ଗାଁରେ
ବୋହୂ ଗଦା ଗଦା ପାଠ ପଢ଼ି ବସିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ତ
ନ୍ତି ହଉ ନାହାନ୍ତି ? ତୁମର ଏ କଥାକୁ ଆମେ ମୋଟେ ପସନ୍ଦ
ନୁ ।

ଏତେ କଥାରେ କଅଣ ଅଛି । ମୋ ଶାଶୁ ମୋତେ ଏ ସବୁ
ଡ଼ଇ ନାହିଁ ଲୋ ମାଆ । ଘର ଭୁଆସୁଣୀ । ତୁମ ମୁହଁରେ
ସବୁ କଥା ଶୋଭା ପାଉନାହିଁ ।

ହଁ—ଯଦି ଆମ କଥାରେ ବାଟ ନ ଚାଲିବ, ଏହିପରି ମୁଣ୍ଡ
ଲା, ହାତ ମୁକୁଳା କରି, ଅସାଙ୍ଗୁଣା ବେଶ ଭୁଷା ହୋଇ ମାଷ୍ଟରି-
ରି କରିବାକୁ ଯିବ, ତା ହେଲେ ତୁମ ହାତରୁ ଆମେ ଜଳ
ଇବୁ ନାହିଁ । ତୁମ ସେବା, ଆଦରକୁ ଚାହିଁବୁ ନାହିଁ ।

ଘର କଣର ଜଣେ ଭୁଆସୁଣୀ ବୋହୂ ହୋଇ ଏ ଚାଲିଚଳଣି
ଆକୁ କିଛି ଭଲ ଦେଖା ଯାଉ ନାହିଁ । ହାତରେ ଘଡ଼ି ଆଖିରେ
ମା, ପାଦରେ ଯୋତା, ଛି-ଛି କି ବେଶଭୁଷା ? ଗଣିକା ନାରୀଙ୍କ
ର ଏମିତିକା ବେଶଭୁଷା ଆଉ ହୁଅନା । ମଥାରେ ଓଢ଼ଣା
। ନାଜ ସରମରେ ବାଟ ଚାଲ । ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ଯାଅନା
ଆଡେ଼, ତେବେ ଯାଇ ଲୋକେ ତୁମକୁ ଭଲ କହିବେ । ଘର
ର ବୋହୂଟିଏ ବୋଲି ସମ୍ମାନ ଦେବେ ।

ଅଚଳା ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଲୁହ ଛଳ ଛ
ଆଖିରେ ରହିଁ ଶୁଣୁଥିଲା । ଲଜ୍ୟା ଆଉ ଅପମାନରେ ମୁଣ୍ଡ ତ
ନଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଚିତ୍ତ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କଲା ଗୋଟାଏ କେ
ବ୍ୟଥା । କାଠକୁ ଜ୍ଞାନ ଶୁଣେଇଲେ ସେ ଜ୍ଞାନର ମହତ ବୁଝେନା
ଏମାନେ କେତେବେଳେ ତା କଥାକୁ ମନରେ ପୁରେଇବେ ନାହିଁ
ତା କଥାର ବିଶେଷତ୍ୱ ବୁଝିବେ ନାହିଁ ।

ଏଣିକି ସେ କ'ଣ କରିବ ? ଶାଶୂ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ କଥାକୁ ମ
ଘର ଭିତରେ ଓଢ଼ଣା ଟାଣି ଲୁଚି ରହିବ ? ବୌଦ୍ଧ ସାଜିବ ? ଥି
ଥିର ଚୂଲି, ଚୁପ୍ ଚପ୍ କଥା ଓଢ଼ଣା ତଳେ ନଇଁ ପଡ଼ିଥିବ ମଥା
ଘର କ'ଣ ସେ ? ଭୁଆସୁଣୀ ବୋହୂ ବନ୍ଦୀଶାଳା ସେ । ସେଇ
ତା' ଜୀବନ ହୁଏ ମାଟି !

ଛି, ଛି, କାହିଁକି ଆଜି ସମାଜର ଏ କଠୋର ନିୟମ ? କ
ଗଢ଼ିଲା ଅନ୍ଧ ନିୟମ ? ନାରୀ ହୋଇ ସେ ଏତେ ହୀନମାନ ? କ
ତାର ସୁଖ ସୁହାଗ ! କାହିଁ ତାର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ? କାହିଁକି ଆ
ସେ ପଢ଼ିଥିଲା ଏତେ ପାଠ ? ଦେଶ ପ୍ରତି, ଜାତି ପ୍ରତି ଭଲ ପଡ଼ିଥି
ତା ମନ ? ସଂସାର ତାର ଏଇଠୁ ପଛକେ ସମାପ୍ତ ହେଉ
ଭବିଷ୍ୟତର ସୁଖ ଶାନ୍ତି ସବୁ ଜଳି ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହେଉ । ଶା
ଶ୍ୱଶୁର ଆଉ ନ ହୁଅନ୍ତୁ ତା'ର । ତଥାପି ଦେଶର ସେବା
ପଛେଇ ଯିବ ନାହିଁ । ଏ ପ୍ରଶସ୍ତ ପଥରୁ ଅପସର ଆସିବ ନାହିଁ ।

ଅଚଳା ଆଖି ଲୁହ ପୋଛିଲା । ବୁକୁତଳ ବେଦନାକୁ ଚପିଲା
ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଦ ବଢ଼େଇଲା ଅଗଣା ଆଡ଼କୁ । ହାତ, ଗୋ
ଧୋଇଲା । ଦେହର ବସନ ପାଲଟି ଦେଇ ଭିତର ଘରକୁ ଗଲା ।

ଶାଶୁ ପୁଣି କର୍କଶ ସ୍ୱରରେ କହି ଉଠିଲେ—ଆଉ ତୁ
ସେଥିରେ ଘରକୁ ଯାଅନା, ତୁମ ହାତରୁ ଆମେ କୋଉ ପଦାର୍ଥ
ଛୁଇଁବୁ ନାହିଁ

ଇସ୍‌···କେତେ ବଡ଼ କଥା ? ଅଚଳା ଅଟକି ଗଲା ଅଧା ବାଟରେ । ଆଖିର ଲୁହ ଧାର ପୁଣି ଗଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଆସିଲା । ବିବେକ ତାର କହି ଉଠିଲା, କେଉଁ ଦିନ ଆଉ ଏମାନଙ୍କର ଏ ଅଜ୍ଞାନତା ଘୁଞ୍ଚିବ ?······

ଲୀଳାବତୀ ଆଉ କିଛି ନ କହି ସାଧୁପୁରୁଷଟି ପରି ବାହାରି ଗଲେ ଖଞ୍ଜା ଭିତରୁ । ମାଳତୀ ବୋହୂ ସାଜ ହେଉଥିବା ଘରକୁ ଗଲେ ।

ପ୍ରଗତି ଉତ୍କଳ ସଂଘ, [illegible]

ପାଠାଗାର

× × × ×

ନଂ ························

ତା ························

ତହିଁ ଆରଦିନ ଠିକ୍ ସଞ୍ଜବେଳକୁ ତପନ କଟକରୁ ଆସି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ମନ ବ୍ୟସ୍ତ—ଚଞ୍ଚଳ ।

ଖବର କଅଣ ? ଏତେ ଜରୁରୀ ଖବର ଦେଇ କାହିଁକି ତାକୁ ଅଣେଇଲେ ? ଆସିଲା ବେଳୁ ଦେଖୁଛି ବାପା, ମାଆଙ୍କର ଆଉ ଆଉ ମତି ଗତି । ଅଭିମାନ ଭରା, ବିଷର୍ଣ୍ଣ ମୁହଁ । ସ୍ନେହ ହୀନ, ଜଟିଳିଆ କଥା । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ଏହା ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଆଉ କଅଣ ହୋଇଛି କି ?······

ରାତି ଆସି ଅଧ ହେଲାଣି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ ସେ କିଛି ଜଣେଇଲେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍ ଚାପ୍ । ଖଞ୍ଜା ଭିତରଟା ଲାଗୁଛି କି ନିସୁନ୍ ? ତପନ ବିସ୍ମିତ ହେଲା ।

ଘର ଭିତରୁ ଉଠି ଆସିଲା ଅଗଣା ଉପରକୁ । ଚାରିଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ବୁଲେଇଲା । ଅଚଳା ସେଠି ମଉନ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମୁହଁଟି କାହିଁକି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଛି । ତାଙ୍କ ମନରେ ନାହିଁ ସରାଗ । ଓଠରେ ନାହିଁ ସେ ଜ୍ୟୋତିଫୁଟା, ମଧୁଝରା ହସ । ତାଙ୍କୁ ଆଉ କେଉଁ

କଥାଟା ପଚାରିବ ସେ ? ତାଙ୍କ ମୁହଁର କଥାରେ ହୃଦୟ ତାର ଶାନ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ମନର ସନ୍ଦେହ ମେଣ୍ଟିବ ନାହିଁ ।

ବାପା କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ? ଏଇଯେ, ସେ ପାଖ ଘରେ ତୁନି ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ବୋଉ ବି ସେଇଠି ବସିଛି । ଘରେ ଆଲୁଅ ଦପୁଛି । ଚୁଲୀଟି ଉପରେ ଗ୍ଲେଟ ଦୀପଟି ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଆଜି କାହିଁକି ତାଙ୍କର ଏ ହାବ ଭାବ ? ଖାଇବା ପିଇବା କରୁ ନାହାନ୍ତି । ପାଖକୁ ଟିକେ ଆସୁ ନାହାନ୍ତି । କହୁ ନାହାନ୍ତି କଥା ପଦେ ବି । ବାପା ମାଆଙ୍କର ସନ୍ତାନ ପାଖରେ ଏମିତିକା ଅସହଯୋଗ ହୁନଆକୁ ଶୋଭା ପାଏନା ।

ତପନ ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଦ ବଢ଼େଇଲା । ଆଜି ଏପରି ବେଗଟାଏ କି ସଙ୍କଟ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଛି ଯେ, ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଆଖିରୁ ଝରୁଛି ଲୁହ । ମନ ଭିତରେ ଘୋଟି ରହିଛି, କେତେ ବ୍ୟଥା ଅବସାଦ । ତପନ ଟିକଏ ଦୂରରୁ ନିରେଖି ଚାହିଁ ଚକିତ ହେଲା । ଆରେ ଇଏ କଅଣ ? ଛଳନା ନୁହେଁ ତ ? ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ବୋଉ ? ବାପା ! ତୁମେ ବି କାନ୍ଦୁଛ ? କାହିଁକି ? କଣ ହୋଇଛି ତୁମର ? ତୁମମାନଙ୍କ ହୃଦୟକୁ କଅଣ ଏପରି ବାଧା ଉପୁଜିଲା ଯେ, ଏ ବୟସରେ ତୁମମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ମୁଁ ଦେଖିଲି ? ଖବର ପାଇ ଆକୁଳ ହୋଇ କଟକ ସହରରୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଛି । ମନ କଥା ଯାହା ଖୋଲି କୁହ ! ଏହା ଭିତରେ ଘରେ ସବୁ କଅଣ ଘଟିଛି ।

ମାଳତୀଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ତପନ ଦୁଃଖ ବ୍ୟାକୁଳ ଚିତ୍ତରେ ଏଇ କଥା ପଚାରିଲା । ମାଳତୀ ମୁହଁ ତଳକୁ ନୁଆଁଇ କାହିଁକି ନୀରବ ଧରିଗଲେ । ନୀଳକାନ୍ତ କପାଳରେ ହାତ ଦେଇ ବସିଥିଲେ । କହିଲେ—ସେ ସବୁ କଥା କହିବାକୁ ଗଲେ ନିଜକୁ ଲଜ୍ଜା ଲାଗୁଛି

ବାପ ! ଯା, ତୁ ଖାଇ ପିଇ ବିଶ୍ରାମ କରିବୁ । ରାତି ଅନେକ ହୋଇ ଗଲାଣି । କାଲିରେ ତୋତେ ସବୁ କହିବି ।

—ନାହିଁ, ନାହିଁ । ଆଜ ମୋତେ ସବୁ କହିବାକୁ ହେବ ବାପା ! ନ କହିଲେ ମୋ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସିବ ନାହିଁ । ମନ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବ । ତୁମେ ମୋ ଜନ୍ମଦାତା । ତୁମର ସ୍ନେହରେ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ମୁଁ ମଣିଷ । ଆଜ ତୁମେ ମୋ ଆଗରେ କାନ୍ଦିଲ । କୋଉ ପୁଅଟା ଏକଥା ଦେଖି ଦେହଧରି ରହିବ ? କୋଉ ! ଯାହା କହିବୁ କହ ! ଘର ଭିତରେ ସବୁ କଅଣ ଘଟିଛି ।

ମନଜିତ ଲୁହଭିଜା ଆଖିପତା ପୋଛୁଥିଲେ । ଗଳାଥରେଇ କହିଲେ, ଆଜି କଅଣରେ କଣ ? ଏ ଅଲକ୍ଷୀ ବୋହୂଟା ଆମ କୁଳରେ କଳଙ୍କ ଦେଲା । ଆମକୁ ଆଜ ଏ ଅଞ୍ଚଳ ସାରା ଲୋକେ ଛି କରୁଛନ୍ତି । "ବଜାରୁଣୀ ବୋହୂଟା ଘରକୁ ଆଣି ଆମ ଝିଅ, ବୋହୂଙ୍କୁ ଖରାପ କରି ଦେଲେ," ଏଇ କଥା ଆଜ ସବୁରି ମୁହଁରୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି ।

—କାହିଁକି ସେମାନେ ଏତେ ବଡ଼ କଥା କହୁଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କୁ ଯାଉଛି ନାଁ ? ତପନ ମୁହଁ ବିକୃତ କରି କହିଲା ।

ଲୀଳାବତୀ କହିଲେ—କଅଣ ଆଉ ପଚାରିବୁ ? ବୋହୂ ତ ଆମରି ସେଇ ଭଲ ଲୋକ । ଆମ କଥା ନମାନି ରାତି ପାହିଲେ ଉଡ଼ୁଛନ୍ତି ମାଷ୍ଟରୀ କରିବାକୁ । ପାଞ୍ଚ ଗାଁର ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ମେଳେଇ ଖୋଲିଛନ୍ତି ଗୋଟା ସମିତି । ଘରେ ଘରେ ମୁରବୀମାନେ ଏଥିପାଇଁ ଅଶାନ୍ତ । ସମସ୍ତେ ମୋହର ଉପରେ ଦୋଷ ଦେଉଛନ୍ତି । ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ କରୁଛନ୍ତି । ଯେ ନ ଦେଖିଥିଲା ସେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲା । ଆଜ ଯାହା ବୋହୂଟା ଦାଣ୍ଡରେ ଏମିତି ଫର ଫର ହୋଇ ବାଟ ଚାଲୁଛି ?

ମାଳଜିତ ତାଙ୍କ କଥାରେ ଯୋଗ ଦେଇ କହିଲେ—

ଏତେ ନଲଜ୍ଜା କଏ ହୋଇଛୁ ? ଆମେ ସବୁ ଶାଶୁଘରେ
ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିଥିଲୁ । ପନ୍ଦର ବରଷ ଯାକେ ଆମକୁ କେହି
ଦାଣ୍ଡରେ ଟିକେ ଦେଖି ନଥିଲେ । ବାହାରେ ଯାଇ କାହାସଙ୍ଗରେ
ଆମେ କଥା ପଦେ କହୁ ନଥିଲୁ । କେତେ ଆକଟ, କେତେ ନିୟମ
ମଥାରୁ ଟିକେ ଓଢ଼ଣା ଖସି ପଡ଼ିଲେ ଶାଶୁ ହୁଅନ୍ତି ଖପା । କି କରିବ
ଖଣ୍ଡା ଧାରୁଆ ସେ କଥା । ମୋ ମା'ଆଲୋ, ଆଜକାଲି ଏଇ ବୋହୂ-
ମାନେ ସହିବେ ?

ତପନ ମୁହଁରେ ବିରକ୍ତ ହସ ଫୁଟେଇ କହିଲା—

ତୁମର ସେ ବେଳ ଆଉ ଆଜ ନାହିଁ ବୋଉ ? ଆଜକାଲି ଝିଅ
ବୋହୂମାନେ ସେମିତି ଲୁଚ ଛପି ଅସଭ୍ୟତା ଭିତରେ ବାଟ ଚାଲି
ନାହାନ୍ତି । ତେବେ ଗୋଟାଏ ସୀମା ଧରି, ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଘେନ

ଲୀଳାବତୀ ଜୋର ଗଳାରେ କହିଲେ—ସେଇ କଥା । ସେଇ
ସୀମା ଭିତରୁ ମଣିଷ ବାହାରି ଗଲେ, ଦୁନିଆରେ ଲଜ୍ଜିତ ହୁଏ ।
ବୋହୂଙ୍କୁ ଆମେ ବାର ବାର କହୁଛୁ । ତୁମେ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି
ବାହାରକୁ ଯାଅନା । ସେ ଗୋଟାଏ କି ବେପାର । ମାଇପେ ଗୁରୁ
କଣ ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଚୂଲି ପାଖରେ ବସିବା ଲୋକ ସେ ପୁଣି
ବାହାରକୁ ଯାଇ ଏଇ କାଣ୍ଡ କରିବେ ? ସେଦିନ ଗୋଟାଏ ଅଲଜୁ-
କଏ ଆସିଥିଲା ଯେ, ଏ ସବୁ ଦିଗରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ ଦେଇ
ଚାଲିଗଲା । ଆଜ ସବୁରି ଘର ଭିତରେ ଏଇ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ । ମାଇପେ ଆଗେ
ତ ମିଶିପେ ଆଜେ । ରାମ ରାମ, ଯୁଗ ଓଲଟି ଯିବା କଥା ? ମୁ
ଏହାଙ୍କୁ ଏତେ ବୁଝେଇ କହୁଛି ସେ ଯାଗାକୁ ତୁମେ ଯାଅନା ।
ସରକାରୀ ଲୋକ ଇସ୍କୁଲ କରିଛନ୍ତି, ସେ ତାଙ୍କର ବାହାର ମାଷ୍ଟର
ଆଣି ରଖିବେ । ଟେଣ୍ଡିକି କଏ ପଢ଼ନ୍ତୁ ବା ନ ପଢ଼ନ୍ତୁ ।

—ଏହିପରି ଶିକ୍ଷା ଆଜକାଲି ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଦିଆ ଯାଉଛି
ବାପା ! ତୁମେ ଏହାର ପ୍ରତିରୋଧ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ନା

ସମାଜର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଆମ ସରକାର ଆଜି ଗାଁ ଗହଳରେ ଏଇ
ଯୋଜନା ଗଢ଼ିଛନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ତ ଆମର କିଛି କ୍ଷତି ହେଉନାହିଁ ।

ମାଳତୀ ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲେ । ନୀଳାବନ୍ତ ଚମକି ପଡ଼ି କହି
ଉଠିଲେ, କିଛି କ୍ଷତି ହେଉନାହିଁ ? ତୁ ବି ସେଇପରି କଥା କହୁଛୁ ?
ଆଉ ଆମେ କାହିଁକି ଏ ଘରେ ମୁରବୀ ହୋଇ ରହିବୁ ? ବୋହୂ
ଯଦି ଆମର ଛାତି ପାଇଲେ ଯୋତାମାଡ଼ି ଚଷମା ପିନ୍ଧି ବାହାରକୁ
ଯିବେ, ମାଷ୍ଟରାଣୀ କରିବେ, ଆମକୁ ଆଉ ମଣିଷ କିଏ କହିବ ? ଆମ
ଘରର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରହିବଟି ? କେତେ ବଡ଼ ଅପବାଦ ! ଏ କଥା
କିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ପୂରି ବାପ । ପାଠୁଆ ପୁଅ ତୁ । ଆମ ଜାତିଗତି
ନିୟମ ଧର୍ମ କଅଣ ? ମଣିଷର ଇଜତ୍ ବଡ଼ ।

ମଣିଷର ଇଜତ୍ ବଡ଼ ! ଇଜତ୍ ପୁଣି କୋଉ ବାଟରେ ହାନି
ହେଉଛି ? ଜାତିଗତ ମାତିଗତ ଧର୍ମ ପୁଣି କଅଣ ? ତପନ କିଛି
ବେଳ ଗୁମ୍ ଖାଇ ଏଇକଥାକୁ ଗୁଣି ହେଲା ।

ମାଳତୀ କହିଲେ, କାଲି ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ବାରଣ କରିଲି । ସେ
ମୋ କଥାକୁ ନ ମାନି ସିଧା-ସିଧା ବାହାରିଗଲେ ଘରୁ । ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା
ଯାଉଠିକି ହେଉଛି, ସେଠିକି ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ଆମେ ଆଉ
କାହିଁକି ଘରେ ମୁରବି ହୋଇ ରହିବୁ ? ତୁ ତୋ ବୋହୂକୁ ଘେନି
ରହ । ଆମେ ଯାଉଛୁ ଯୁଆଡ଼େ ପାରି ସିଆଡ଼େ ।

ତପନ ଚମକି ଉଠିଲା । ମୁହଁଟା ତାର ବିକୃତ ହୋଇଗଲା ।
ଧରି ପକାଇଲା ବୋଉର ହାତଟିକୁ । ମନ ଭିତରେ ଘୃଣା, ଅବସାଦ
ଭରିଗଲା । ଛାତି ଥରି ଉଠିଲା । କୋହ ଚାପିଲା । କହିଲା କାହିଁକି
ଏକଥା କହୁଛ ବୋଉ ? ଆଜି ତୁମ ମୁଣ୍ଡ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ
ଯାଇଛି ନା ? ତୁମେ ମୋର ବାପ ମାଆ ନ ହୋଇ ସେ ହେବ ?

ନୀଳାବନ୍ତ କହିଲେ, ତା'ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରେ । ଆଉ ସେ
ତୁ କୋଳ କାଢ଼ି କୋଉଠିକି ଯିବେ ନାହିଁ ?

—ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଜୋର ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ବାପା ! ବୁଝେଇ କହିବ । ଯଦି ସେ ନ ଶୁଣନ୍ତି ମୋର ଆଉ ତାଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ତାଡ଼ନା ଚଳେଇବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ଯୁଗ ଆଜି ଅନେକ ବଦଳି ଯାଇଛି । ନାରୀକୁ ମିଳିଛି ସ୍ୱାଧୀନତା ! ନାରୀ ତା'ର ବୁଦ୍ଧି ବିଚାର ଯେଉଁ ବାଟ ବାଛୁଛି ! ଆଜି ଅତ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଉପରେ ମୁଁ କୌଣସି ବାଧା ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

—ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଉପରେ ତୁ କୌଣସି ବାଧା ଦେଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ ? ଆଉ ତାଙ୍କ ଉପରେ ତୋର କି ଅଧିକାର ଅଛି ?

—ଅଧିକାର କାହାର ଉପରେ କାହାର ନାହିଁ ବାପା ! ସ୍ୱାଧୀନ ଯୁଗ ଏ । ନିଜ ନିଜ ଶକ୍ତି ସାହାସ ଓ ବୁଦ୍ଧି ବିଚାର ଯେଉଁ ଦୁନିଆରେ ମଣିଷ ବାଟ ଚାଲୁଛି । ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉ ବା ପୁରୁଷ ହେଉ ଆଜି ସମସ୍ତଙ୍କ ରହିଛି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ । କେହି କାହା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଉପରେ ବାଧା ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । କେହି କାହା ଉପରେ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ବିସ୍ତାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ନିଜ ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ବିଚାର ଭିତରେ ସମସ୍ତେ ବାଟ ଚାଲିବେ ।

—ଓହୋ, ଏତେ ବଡ଼ କଥା ? ତା'ହେଲେ ଏଇ ଯୁଗର ଏଇ ଆଚାର ବିଚାର । ହଉ ଆଜି ମୁଁ ସବୁ ଜାଣିଲି । ସେ ବୋହୂଙ୍କ ପ୍ରତି ତୁ କିଛି ପ୍ରତିକାର କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ସେ ତୋର ଅଧୀନରେ ନାହାନ୍ତି । ତା'ହେଲେ ସମ୍ବନ୍ଧ ତୁଟେଇ ଦେଇ ପାରିବୁ ତ ?

—ସମ୍ବନ୍ଧ ତୁଟେଇ ଦେବି ? କାହିଁକି ?

—ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ ମତିଗତି ପାଇଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମ ଘରର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ନଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଆମେ ସେ ବୋହୂକୁ ଚାହୁଁନା । ଆମ ଘରେ ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ।

ତପନର ଦେହ ଥରି ଉଠିଲା । ଆଖି ଦୁଇଟି ଛଳଛଳ ହେଲା ।

ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ ସେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ନୁଆଁଇ ଦେଲା ମଥା ।

ନୀଳାଚଳ ପୁଣି କହିଲେ, ଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତୋର । ସେ ବୋହୂର ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ଯଦି କୁ ବାଧା ଦେଇ ନ ପାରୁ, ସମ୍ପର୍କ ତୁଟେଇ ଦେଇ ପାରୁ । ନ୍ୟାୟ ବଳରେ, ଧର୍ମର ବଳରେ ପୁରୁଷ ଅପରାଧିନୀ ନାରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପାରେ । ତା ପାଇଁ ତାର କିଛି ଦୋଷ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ତପନ କହିଲା, ଆପଣ ମୋର ଜନ୍ମଦାତା ! ପିତା ! ଗୁରୁ ! ଆପଣଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଯଦି ସେ ବୋହୂ ପାଖରୁ ତୁଟିଗଲାଣି, ମୁଁ ଆଉ କାହିଁକି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବି ? ଏଣେ ଘରଦ୍ୱାର ଅଶାନ୍ତ ହେଲେ, ଆପଣଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ିଲେ ମୋ ଜୀବନରେ କିଛି ସୁଖ ମିଳିବ ନାହିଁ । ମୁଁ କହୁଛି କେବଳ ଏ ଯୁଗକୁ ଚାହିଁ । ଏ ଯୁଗର ନୀତି ଗତିକୁ ଦେଖି ଆମକୁ ଏତିକି ଚଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ନାଁ ନାଁ । ଆମେ ଏସବୁ ନୀତି ପ୍ରଥାକୁ ଦେଖି ଚଳିପାରିବୁ ନାହିଁ । ସେ ବୋହୂଙ୍କୁ ଡାକି ପଚାର । ସେ କଣ କହୁଛନ୍ତି । ଯଦି ଆମ କଥାରେ ବାଟ ନ ଚାଲନ୍ତି ତା ହେଲେ··· ।

ତପନ କିଛି ବେଳ ଗୁମ ଖାଇ ବସିଗଲା । ହୃଦୟ ଗଭୀର ଦୁଃଖ ଭିତରେ ବିସ୍ମୟର ରେଖାଟିଏ ଖେଳିଲା, ବାପା ମାଆଙ୍କର ଆଜି ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ? କିଏ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଏ ବିଷକୁ ଆଣି ଭରି ଦେଲା ? କି ମନମୋହନ, ଦାରୁଣ କଥା ସେ କହି ଯାଉଛନ୍ତି ? ଅଚଳା ପ୍ରତି ସବୁ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ତାଙ୍କର ତୁଟି ଗଲାଣି ; ଆଉ ସେ ତାଙ୍କୁ ନଜର କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଠାରେ ଆଉ ତାର ଉପାୟ କଅଣ ? ବାପା ମାଆଙ୍କ ମନକୁ ଶାନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଅଚଳାକୁ ଏ ପଥରୁ ଫେରାଇ ଆଣିବ । ଏହା ନ କଲେ, ତା

ଜୀବନରେ ଆଉ ଶାନ୍ତି ମିଳିବ ନାହିଁ । ପିତା ମାତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅପ୍ରିୟ ହୋଇ କୌଣସି ପୁଅ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ ଜୀବନରେ ।

ତପନ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲା । ବସିବା ସ୍ଥାନରୁ ଉଠିଲା । ଆଗକୁ ବଢ଼େଇଲା ପାଦ, ଖଞ୍ଜା ଭିତରକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲା । ସେ ପାଖ ଘର ଦରଜା ପାଖରେ ଅଚଳା ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଅଚଳ ହୋଇ । ଅଭିମାନ ଭରା ଝାଉଁଳା ମୁହଁ । କ୍ଷୀଣ ଗୃହିଣୀ ।

—ଏଆଡ଼େ ଆସିଲ ? ତପନ ଡାକିଲା । ଡାକ ଦେଇ ପୁଣି ତା ଆସନରେ ଆସି ବସିଲା ।

ଅଚଳା ତେଣୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସିଲା । ମନରେ ଦୁଃଖ ସନ୍ଦେହ ଆଉ ବିତୃଷ୍ଣା ।

ତପନ ଗମ୍ଭୀରତା ପୂର୍ବକ କହିଲା—

ତୁମକୁ ଏଣିକି ଘରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଶିକ୍ଷକତା କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଉଛ, ଆଉ ଯିବ ନାହିଁ । ଏଣିକି ଘର ଭିତରେ ବୋହୂଟିଏ ସାଜି ସବୁରିକୁ ଲୁଚି ଛପି ବାଟ ଚାଲ । ଏଇ ଆମ ସମାଜର ନିୟମ । ଅଚଳା ମୁଣ୍ଡରେ ବଜ୍ର ପଡ଼ିଗଲା । କଅଣ କହିବ ବୋଲି ପାଟି ତାର ଖୋଲିଲା ନାହିଁ । ବିବ୍ରତ ହୋଇ-ପଡ଼ିଲା ସେ ।

ତପନ ପୁଣି କହିଲା, ଏଇଥିପାଇଁ ଆଜି ଘରେ ବାହାରେ କେତେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲାଣି । ଦୁନିଆରୁ ବାର ଅପବାଦ ସହି ଆମେ ଆଉ ଏସବୁ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ପାରିବା ନାହିଁ ।

—ଏ କଥା ତୁମେ କେମିତି କହୁଛ ? ଆଜି ଏତେ ବଡ଼ ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ମୋର ଭରସାରେ ଗଢ଼ା ହୋଇଛି । ଗାଁ ଗହଳର କେତେ ନିରକ୍ଷର ଝିଅ, ବୋହୂ ସେଠାରେ ଆସି ନିତି ନିତି ଶିକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି । ମୁଁ ପୁଣି କେମିତି ସେ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ଘରେ ବସିବି ? ସରକାରଙ୍କର ଯୋଜନା । ଆମ ତୁମ କଥା ନୁହେଁ ।

ଏହାଦ୍ୱାରା କଅଣ ଅବା ତୁମର କ୍ଷତି ହେଉଛି । କାହିଁକି ତୁମେ-ମାନେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଛିଡ଼ା ହେଉଛ । ଆଜ ମୁଁ ଘରୁ ବାହାରି କୌଣସି ଖରାପ କାମ କରିବାକୁ ଯାଉନାହିଁ । ନିଜର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ଆସୁଛି ।

—ଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତୁମର ନୁହେଁ ଅଚଳା ! ତୁମେ ଘରର ନୂଆ ବୋହୂଟିଏ । ଶ୍ୱଶୁରାଳୟରେ ବୋହୂମାନେ ଯେଉଁ ନୀତି ନେଇ ଚାଲୁଛନ୍ତି, ତୁମେ ସେଇ ନୀତି ନେଇ ଚାଲ । ଏ ସବୁ ନୀତି ପନ୍ଥାକୁ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ଆମେ ଭଲ କାମ କରିଥିଲେ ଦଶଙ୍କଠୁ ସମ୍ମାନ ପାଇ-ଥାନ୍ତେ । ନହେଲେ ନାହିଁ ଆମର ଯେ ମୁରବି, ବାପ ମାଆ, ସେ ତ ଏହାପାଇଁ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଉଛନ୍ତି । ଆଜି ଆମେ ଜଗତକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କଲେ କି ଲାଭ ମିଳିବ ? ତୁମେ ମୋ କଥା ମାନି ସେ ପଥରୁ ଫେରି ଆସ । ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଆସି ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତୁ ।

—ନାଁ, ନାଁ—ମୁଁ ତୁମ କଥାକୁ ମାନି ଘର ଭିତରେ ମାରିକି ରହିପାରିବି ନାହିଁ । ଜୀବନ ମୋର ଅନ୍ୟ ଉପାଦାନରେ ଗଢ଼ା । ଦେଶର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରିବା ପାଇଁ ନାରୀ କୁଳରେ ମୁଁ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି । ଘର ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିବା ନାରୀ ମୁଁ ନୁହେଁ । ଆଜି ଏ ସବୁ କଥା କହି ମୋ ହୃଦୟକୁ ବାଧା ଦିଅନା ।

ଆମ କଥାରେ ତୁମେ ଅବାଧ୍ୟ ହେବ ଅଚଳା ? ଆମ ଆଦେଶରୁ ବାହାରି ଯିବ ?

—ଭଲ କାମ କରିବା ପାଇଁ ମଣିଷ କାହାରି ଆଦେଶକୁ ଚାହେଁନା ।

—ତା ହେଲେ ତୁମ ଠାରେ ଆମର ଆଉ କି ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଛି ? ଏଣିକି ତୁମ ଇଚ୍ଛାରେ ଯାହା କରୁଛ କର ।

ଲୀଳାବନ୍ତ ଏ କଥାରେ ଜୋର ଦେଇ କହିଲେ, ଶୁଣ ବାପ ! ବାହୁଙ୍କର କଥା ଶୁଣ । ଏଇପରି ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ସେ ସବୁଦିନେ

ସୁକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି । ଆମେ ତ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କଥା କହିପାରିବୁ ନାହିଁ । ଜୋକ ମୁହଁରେ ଲୁଣ ଦେଲାପରି ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହିଛୁ ।

ତପନ ଟିକେ ନୀରବ ରହି ପୁଣି କହିଲା, ଦେଖ ଅଚଳା ! ତୁମକୁ ଆଜ ଆମମାନଙ୍କ କଥା ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନ ମାନିଲେ ଏ ଘରଟି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଆମକୁ ବହୁତ କ୍ଷତି ସହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

—କେବଳ ଏଇ ଘର ପ୍ରତି ଆଜ ମୋର ମମତା ନାହିଁ । ମମତା ରହିଛି ଦେଶ ପ୍ରତି ଓ ଜାତି ପ୍ରତି । ମୋ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଆଜ ମୁଁ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇଛି । ଏହା ପାଇଁ ସବୁ ସୁଖ ଶାନ୍ତିକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବ । ଅଶେଷ ଦୁଃଖ ଯାତନା ସହି ଚାଲିବ । ଆଜ ଏଇ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ଭିତରେ ସାରା ଜୀବନ ମୁଁ ବିତେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଦେଶର ଶତ ଶତ ପରିବାର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ଏଇ ମୋର ସାଧୁ କାମନା । ଏହା ପାଇଁ ତୁମେ ଯାହା ବିଚାର କରୁଛ କର । ଆଉ ମୁଁ ଏ ପଥରୁ ଫେରି ଆସି ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଇ ପଥରେ ରହିଛି ମୋର ସୁଖ, ଆନନ୍ଦ, ଗୌରବ ଓ ମୁକ୍ତି ! !

ତପନ ଵିସ୍ମୟରେ ଆଖି ଦୁଇଟି ବିସ୍ତାର କଲା । ପୁଣି ଦୁଃଖ ଅପମାନରେ ନୁଆଁଇ ଦେଲା ଶିର । ଆଜ ଅଚଳାଙ୍କର କାହିଁକି ଏ ଅବମାନନା ? କାହିଁକି ଏ ଉଦାସୀନତା ? ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପୁରୁଷ କଥାକୁ ପାଦରେ ମାଡ଼ି ଦେଲେ ? ବାସ୍ତବିକ୍ ଏଭଳି ଦେଶପ୍ରିୟା ଅସାଧାରଣ ନାରୀ ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ପରିବାର ଭିତରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହି ପାରେ ନା । ଆଜ ଏହାଙ୍କର କର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଅଦ୍ଭୁତ ।

ତପନ ଛାତି ଫୁଲେଇ ଦୀର୍ଘ ଶ୍ୱାସଟା ଛାଡ଼ିଲା । ଅଚଳାକୁ ସ୍ଥିର ଆଖିରେ କିଛି ବେଳ ଚାହିଁଲା । ମୁଣ୍ଡ ତାର ହେଲା ବିକୃତ । ନାଃ, ଆଉ ସହି ହେବ ନାହିଁ । ବାପ ମାଆଙ୍କ ହୃଦୟରେ କଠିନ ଆଘାତ ଦେଇ, ଏଭଳି ନାରୀକୁ ଆଉ ସେ ହୃଦୟରେ ସ୍ଥାନ ଦେବ

ନାହିଁ । ଏହାଙ୍କର ସେବା ଆଦର ସ୍ନେହ ଏ ସୁନ୍ଦରତାକୁ ଆଜି ସେ ଭୁଲିବ ନାହିଁ, ଭୁଲିବ ନାହିଁ ।

ଦେଖ ଅଚଳା ! ଏଣିକି ତୁମେ ଘରୁ ବିଦାୟ ହୋଇ ଚାଲି ଯାଅ । ତୁମ ପରି ବୋହୂ ଆମେ ଚାହୁଁ ନା ।

ମାଳତୀ ତୁନି ହୋଇ ବସି ଶୁଣୁଥିଲେ । ମୁହଁ ଟେକି କହିଲେ, ଭଲକଥା କହିଲୁ ବାପ ! ଏତେ ବକବାଦ କରି ଲାଭ ନାହିଁ । କାଲି ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣି ତାଙ୍କୁ ବିଦାୟ କରିଦିଅ ।

ଗଳା ଥରେଇ କହିଲା ଅଚଳା—ବାପାଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣି କାହିଁକି ବିଦାୟ କରିବ ମୁଁ ଏଇକ୍ଷଣି ଆପଣା ଛାଏଁ ଚାଲି ଯାଉଛି । ବାପାଙ୍କ ଘରକୁ ଆଉ ଯିବି ନାହିଁ । ସାଧାରଣ ମୂଢ଼ା ନାରୀ ପରି ବାପଘରେ ଯାଇ ଲଜ୍ଜିତା ହେବି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ବିଦାୟ ହୋଇ ଆସିଛି । ଆଜି ତୁମ ଘରେ ଯଦି ମୋତେ ସ୍ଥାନ ନ ମିଳିଲା, ତା ହେଲେ ଦୁନିଆ ପଡ଼ିଛି । ସେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଏ ଜୀବନକୁ ବିଶ୍ରାମ ଦେବି । ନାରୀ ଉପରେ ଏଇ ତାଡ଼ନା ପୁରୁଷ କାଳେ କାଳେ ଚଳେଇ ଆସିଛି । ଏଇଟା କିଛି ନୂଆ ନୁହେଁ ।

ତପନ କହିଲା, ତା' ହେଲେ କଣ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲ ?

—ତୁମ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ।

—ମୋର ଆଦେଶ ତୁମ ଅବମାନନା ପାଇଁ ?

—ମୋର ଅବମାନନା ନ୍ୟାୟ ଭିତରେ ।

—ସେ ନ୍ୟାୟକୁ ମୋ ବାପ ମାଆ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ।

—ତୁମ ବାପ ମାଆ ଯଦି ନ ବୁଝନ୍ତି ଜଗତ ବୁଝେ ।

—ଅଚଳା !

—ସ୍ୱାମୀ—

—ଯାଅ ? ସେଇ ଜଗତକୁ ଖୁସି କରିବ । ଜଗତର ସେବା କରିବ । ଆଉ ଛୁଡ଼ା ଦିଅନା । ଏଇ ଘରର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ

ତୁମ ରୂପ ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଉ । ତୁମ ସ୍ମୃତି ମୋ ମନ ଭିତରୁ ଲିଭିଯାଉ ।

ଅଚଳାର ଆପାଦ ମସ୍ତକ ମୁହୂର୍ମୁହୁ ଥର ଉଠିଲା । ବାତ୍ୟା ଘାତରେ ବୃନ୍ତ ଚ୍ୟୁତ କୁସୁମ ପରି ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା ସେ ତପନର ପାଦ ତଳେ ।

—ତୁମେ ଗୋଟା ପ୍ରଗଳ୍‌ଭା ନାରୀ । ମୋର ଆରାଧ୍ୟ ବାପା ମାଆଙ୍କୁ କାନ୍ଦେଇ ସାରିଲଣି । ତୁମ ପାଖରେ ମୋର ଆଉ କିଛି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଯାଅ—

ଆଖି ଲୁହରେ ତପନର ପାଦ ଦୁଇଟି ଧୌତ କରି କହିଲା ଅଚଳା, ସ୍ୱାମୀ ! ସମ୍ପର୍କ ତୁଟେଇ ଦିଅ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସମ୍ପର୍କ ତୁଟେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଯେ ହେତୁ ତମକୁ ମୁଁ ବିବାହ କରିଛି । ତୁମେ ମୋର ଆରାଧ୍ୟ ! ପ୍ରଭୁ !!

—ଆଉ ସେ ବାହୁନା କଥା କୁହନା । ତୁମ ସ୍ୱାମୀ ଭକ୍ତି, ତୁମ ଆତ୍ମୀୟତା ଆଜି ମୁଁ ସବୁ ଦେଖି ସାରିଲି । ଯାଅ ପାଦ ପାଖରୁ ଉଠ ।

ଅଚଳା ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା । ଥରୁଛି ଥରୁଛି । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଧାର ଛୁଟିଛି । ଘୁରି ଯାଉଛି ମୁଣ୍ଡ, କଣ ଆଉ କରିବ ସେ ? ନିଜର ଗୁଣ, ସ୍ୱଭାବକୁ ଛପେଇ ବାଟ ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ଆଜି ହୃଦୟରେ ତାର ଜାଗି ଉଠିଛି ଜାତି ପ୍ରୀତି । ନିଜ ଜାତି ପାଇଁ ଆଜି ସେ ସକଳ ସୁଖ, ସୁହାଗକୁ ବର୍ଜନ କରି, ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ଲୁଆଡ଼େ ବାହାରିଯିବ । ଏଇଆ କପାଳରେ ଲେଖା ରହିଛି । ଏକଥା ମଧ୍ୟ ଦିନେ ସେ କଳ୍ପନାରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଇଥିଲା । ଆଜି ତାହା ଘଟି ଗଲା । ଆଉ ଭୟ କଅଣ ? ଦୁର୍ବଳତା କାହିଁକି ? କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥକୁ ଆଗେଇ ଯିବ ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ଶାଶୁ, ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ସେ ମୁଣ୍ଡ

ନୁଆଁଇଲା । ତାଙ୍କ ଚରଣ ଧୂଳି ମଥାରେ ବୋଳିଲା । ବିଦାୟ ମାଗିଲା । ଯାଉଛି ଏ ଅଭାଗିନୀ, ହତଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋହୂକୁ ଆଉ ଖୋଜିବେ ନାହିଁ । ଏଣିକି ମାନ, ସମ୍ମାନ ହସଖୁସିରେ ଦିନ କାଟିବେ । ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ମୁଁ ଭଲ ପଥରେ ଚାଲୁଥାଏ, ତା ହେଲେ ଦିନେ ବୁଝିବେ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କି ମହତ !!

ଲୀଳାବତୀ ନିରୁତ୍ତର ହୋଇ ଚାହିଁଛନ୍ତି । ମାଳତୀ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଇ ବସିଛନ୍ତି । ଅଚଳା ଆଉ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ଚାଲିଗଲା । ତପନ ଘୁମନ୍ତ ଭିତରେ କଳିଜାଟା ସତେକି କିଏ ଟାଣି ଓଟାରି ଛିଣ୍ଡେଇ ପକେଇଲା । ଆଃ କି ବ୍ୟଥା ? ସତେ କଣ ଅଚଳା ଚାଲିଗଲେ ? ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହି ଉଠିଲା ସେ । ଲୀଳାବତୀ ଜବାବ ଦେଲେ, ହଁ, ଚାଲିଗଲେ ।

ମାଳତୀ କହିଲେ, ଗଲେ ଗଲା । ଯାଇ ଯାଇ ବାପ ଘରକୁ ଯିବ ।

—ନାଁ ନାଁ ସେଠାକୁ ସେ ଯିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଦେଖେ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ । ରାତି ଅଧ । ଏକା ହୋଇ ନାରୀ ଜଣେ···ତପନ ବାହାରି ଆସିଲା ଖଞ୍ଜା ଭିତରୁ ।

ଦାଣ୍ଡ ଦରଜା ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଆଖି ବୁଲେଇଲା । କେହି ନାହାନ୍ତି । କଟ୍ କଟ୍ ଅନ୍ଧାର । ରାସ୍ତା ଘାଟ କିଛି ଦିଶୁ ନାହିଁ । ଚାରି ଆଡ଼େ ନିସ୍ତବ୍ଧ । ଦୁଃଖ ଓ ଆଶଙ୍କାରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ହେଲା ସେ । ଖଣ୍ଡେ ଦୂରକୁ ଛୁଟି ଗଲା । ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ଉଠିଲା । ଟିକେ ନଇଁପଡ଼ି ନିରିଖି ଚାହିଁଲା । ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଝାପସା ଦିଶୁଛି । କିଏ ଗୋଟିଏ ଚାଲିଛି । କାନ ପାରିଲା । ଶୁଭୁଛି କାହାରି ପାଦ ଶବ୍ଦ !

ଅଚଳା ଅଚଳା ଡାକିଲା, ଜବାବ ମିଳିଲା ନାହିଁ । କାନ୍ଦିଉଠିଲା ତା' ଅନ୍ତରାତ୍ମା । ଆଖି ଲୁହରେ ଆପ୍ଳୁତ ହେଲା ତୁରନ୍ତ । ପୁଣି ଆଗକୁ ଦଉଡ଼ି ମାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ଡାକ ଦେଲା, ଅଚଳା ଅଚଳା···

ଅଚଳକ ଗଲ୍ପ ଅଚଳାର ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ପାଦ । ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଗଛ ପଛରୁ ଥରେ । ଦୁଃଖ ବ୍ୟଥା ବଜଜିତ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ କଣ୍ଠସ୍ୱର·· ଭାବ ପାଖରେ ଶୁଭିଲା କାହାନ୍ତି ସେ ? ପୁଣି କାହିଁକି ଆସିଲେ ? ଘରୁ ତ ବାହାର କରି ଦେଲେ ।

—କିଏ··· ?

—ମୁଁ···

—ଅଚଳା !

—ସ୍ୱାମୀ !

—ତୁମେ ବାହାରି ଚାଲି ଆସିଲ ?

—ଆଦେଶ ଦେଲେ ।

—ଓଃହୋ—

—ଆଉ କଅଣ ?

—ମୋ ପାଖକୁ ଆସ !

—ନାଁ—

—କି ?

—ମୁଁ ପରିତ୍ୟକ୍ତା ।

— ମୋତେ କ୍ଷମାକର ଅଚଳା । ବାପା ମାଆଙ୍କ ଅଶାନ୍ତି ପାଇଁ ତୁମକୁ ମୁଁ—

—ଭଲ କରିଛ । ଏଇପରି ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ନିଜଭି ହରେଇ ବସ । ଦେଶ ପ୍ରତି ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ତୁମ ଦୃଷ୍ଟି ନ ପଡ଼ୁ ।

—ଅଚଳା । ତୁମେ ଘରକୁ ଚାଲ ।

ଆଉ ହେବ ନାହିଁ ସ୍ୱାମୀ ! ସଂସାରର ସମସ୍ତ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ଆମର ଆଜଠାରୁ ପରିସମାପ୍ତ ହେଲା । ଜୀବନର ଇତିହାସରେ ରହିଗଲା ଏଇ ଅଭୁଲା ଅଶ୍ରୁଳ କାହାଣୀଟି ।

—ଅଚଳା ! ମୋତେ କ୍ଷମା ଦିଅ ।

—କ୍ଷମା ଦେବାର ଶକ୍ତି ମୋର ନାହିଁ, ଯାଅ ଘରକୁ ।

—ତୁମେ ?

ମୁଁ ଯିବି —

ଭଗତ ଉତ୍କଳ ସଂଘ, ସମ୍ବଲ
ପାଠାଗାର
ନଂ ....

—କୁଆଡ଼େ ?

—କିଛି ସ୍ଥିର ନାହିଁ ।

— ରାତି ଅଧରେ ଡର ଲାଗିବ ନାହିଁ ?

—ଜୀବନ ପାଇଁ ଡର । ଜୀବନକୁ ପାଣି ଛାଡ଼ିଲି ମୁଁ ଆସିଛି ।........

ତପନ ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରେଇ ଖାଲି କାନ୍ଦିଲା ସେ ।

ଅଚଳା ମନର ସମସ୍ତ ଦମ୍ଭ, ଅଭିମାନ କୁଆଡ଼େ ମିଳେଇଗଲା । ସେ ବି କାନ୍ଦି ଉଠି ଢଳି ପଡ଼ିଲା ତପନର ଅଶ୍ରୁସିକ୍ତ ଛାତି ଉପରକୁ ।

ସେଇ କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଧୋଇ ନିର୍ଜନ ରାସ୍ତା ଉପରେ ସେ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁଇ ଜଣ ପିଲାଙ୍କପରି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲେ । କେହି ଦେଖିବାକୁ ଶୁଣିବାକୁ ଆଜି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି ।

କିଛି ବେଳ ପରେ ତପନର ଆଖିଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲା ଅଚଳା, ଆଜି ମୁଁ ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା । ଗର୍ଭରେ ମୋର ଛଅମାସର ସନ୍ତାନ । ହେଲେ ସେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିବ । କୋଳରେ ମୋର ଶୋଭା ପାଇବ । ସେତେବେଳେ ଆଉ ମନରେ ତୁମେ କୌଣସି ଖରାପ ଭାବନା ଆଣିବ ନାହିଁ । ନାସ୍ତି ମୁଡ଼ା । ନାସ୍ତି ଦୁର୍ବଳା । ସୁନାମକୁ ଦୁର୍ନାମରେ ପରିଣତ କରୁଛ ।

ତପନ ନୀରବ ରହିଲା । ଦୁଃଖ ଆଉ ବ୍ୟଥାରେ ପାଟିରୁ ତାର ଭାଷା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ଅଚଳାର କୋମଳ ହାତ ପାପୁଲିଟି ଧରି, ଥରେ ମୁହଁ ପାଖରେ ଲଗେଇଲା । ପୁଣି ଛାତି ଉପରେ ଚାପି ଧରିଲା ଦୁଃଖ ବେଦନା ଉଦ୍‌ବେଳିତ, ଅନୁତପ୍ତ ଉତ୍ତପ୍ତ ହୃଦୟରେ ତାର ଜନ୍ମିଲା ଟିକେ ଶାନ୍ତି ।

ଅଚଳା ଧୀରେ ଧୀରେ ତା ହାତ ପାପୁଲିଟି ତପନର ଶିଥିଳ ମୁଷ୍ଟି ଭିତରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ନେଇ କହିଲା ଯାଅ ଘରକୁ । ଆଉ ମୋତେ ବାଧା ଦିଅନା । ଆଜି ମୁଁ ତୁମ ଘରକୁ ଫେରିବ ନାହିଁ ତୁମମାନଙ୍କ ମିଛ ପ୍ରଥାରେ ବାଟ ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ତପନ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ଅଚଳା ଏଇ କଥା କହୁ କହୁ ଚାଲିଗଲା ତା ପାଖରୁ । ସେଇ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଲୁଚି ଗଲା ତା ରୂପ ।

× × × ×

ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେଲା ।

ଫରଚ୍ଛ ଦିଶିଲା ବାଟ ଘାଟ ।

ଝୁଲୁ ଝୁଲୁ ଖେଳିଲା ଶୀତଳ ପବନ । ହସି ଉଠିଲେ ଶିଶିର ସିକ୍ତ, ସବୁଜ ଗଛ ଲତା । ପୂରୁବ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ତଳୁ ମଥା ଟେକିଲେ ନାଲିଆ ସୂର୍ଯ୍ୟ !

ଅଚଳା ଦୀର୍ଘ ଶ୍ୱାସଟା ଛାଡ଼ିଲା । ରାତି ସାରା ଚାଲି ଚାଲି ଶୀତ କାକରରେ ସାରା ଦେହଟା ତାର ଯେମିତି ଜଡ଼ ପାଲଟି ଗଲାଣି । ଆଗକୁ ଆଉ ପାଦ ଚଳୁନାହିଁ । ଆଉ ଏଣିକି କୁଆଡ଼େ ଯିବ ସେ ? ଆଗରେ କଟକ ନଗରୀ । ଶତ ଶତ ଅଟ୍ଟାଳିକା ଯେପରି ଅମରାବତୀକୁ ନିନ୍ଦା କରୁଛି । ପଛ ପଟରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ-ସଲିଳା ଅଚଳଗର୍ଭା ମହାନଦୀ ! ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ବାଲୁକା ପ୍ରାନ୍ତର । ଶୀତଳ କୋମଳ ସୁନେଲି ବାଲି ଉପରେ ଏକାକିନୀ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ସେ ।

କାହିଁ ଏଠାରେ ମଣିଷର ଭୟ ଓ ଦୁର୍ବଳତା ? ନାରୀ ସେ, ଚିର ଦୁର୍ବଳା । ମଣିଷଟିଏ ଆଖ ପାଖରେ ଦେଖା ନାହାନ୍ତି । ନିର୍ଜ୍ଜନ ସ୍ଥାନ । ତା ମନରେ ନାହିଁ ଭୟ, ନାହିଁ ଦୁର୍ବଳତା । ରହିଛି ଦୁଃଖ

ଆଜି ଉତ୍ତେଜନା । ଆଜି ଆଉ କଅଣ କରିବ ସେ ? ନାରୀ ଜୀବନରେ ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ? ଲାଞ୍ଛିତା, ଉପେକ୍ଷିତା ହୋଇ ଏତେ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ଶ୍ୱଶୁରାଳୟରେ ତାକୁ ସ୍ଥାନ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ସ୍ୱାମୀ ବିଦାୟ କରି ଦେଲେ । ତାର ଦୋଷ କଅଣ କେହି ଆଉ ବୁଝିଲେ ନାହିଁ ।

ହଉ ! ଦିନେ ସେମାନେ ବୁଝିବେ । ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଏଇପରି ସେ ସକଳ ସୁଖ, ଶାନ୍ତିକୁ ବର୍ଜ୍ଜନ କରି, ଜୀବନ ବିତେଇ ଦେବ । ଆଉ ତାର ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ସାଂସାରିକ ସୁଖ ବୈଭବ !

ଅତଳା ଭାବନାରୁ ବିରତ ହେଲା । ବିଚଳିତ ମନକୁ ଟିକେ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲା । ପୁଣି ଆଗକୁ ବଢ଼େଇଲା ପାଦ । ହୃଦୟରେ ଚେତି ଉଠିଲା ବିବେକ । କୁଆଡ଼େ ଯିବ ? ନାରୀ ଶିକ୍ଷାସଦନ ? ସେଇ ମାନନୀୟା ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଯାଇ ସାକ୍ଷାତ କରିବ । ଅନ୍ତରର ସବୁ କଥା ଖୋଲି କହିବ ।

ଉଃ, କେଡ଼େ ଅପମାନ କଥାଟା ? କିପରି ତାଙ୍କ ଆଗରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବ ?

ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ । ଦୁନିଆରେ ସେ ଲାଞ୍ଛିତା ହେଲା । ଜୀବନର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗୌରବରେ ତାର କଳଙ୍କ ଲାଗିଲା । କାହିଁ ଆଉ ତାର ନୈତିକତା ? କାହିଁ ଆଉ ତା ଶିକ୍ଷାର ଆଦର୍ଶ ?

ନାଃ, ଏ କଥା ତାଙ୍କୁ ସେ କହି ପାରିବ ନାହିଁ । ଲଜ୍ଜା ଅପମାନରେ ମୁଣ୍ଡ ତାର ଛିଡ଼ି ପଡ଼ିବ । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆଉ ସେ ଯିବ ନାହିଁ । କାହାକୁ ଆଉ ସେ ମୁହଁ ଦେଖାଇବ ନାହିଁ । ସେ କଳଙ୍କିନୀ, ସମାଜ ପରିତ୍ୟକ୍ତା, ଦୂଷିତା । ଡେଇଁ ପଡ଼ିବ ଏଇ ଉଚ୍ଛୁଳା, ଅତଳା ନଦୀ ଗର୍ଭକୁ । ତା ଜୀବନଟା ଅସାର, ମୂଲ୍ୟହୀନ । ଟିକେ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ସଂସାର ଗୁଡ଼ି କୌଣସି ନାରୀ ଜୀବନରେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରି ନାହିଁ । ନବ ଯୌବନର ଦାରୁଣ ପିପାସା ଜାଗି ରହିଛି ଅନ୍ତର ତଳେ ।

ବନେ ତାକୁ ସେ ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ କରି ପକାଇବ । ଅଟଳ ମନକୁ ତାର ଟଳେଇ ଦେବ । ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ ତା ଜୀବନର ସକଳ ବ୍ରତ, ନିଷ୍ଠା, ସାଧନା ଓ କାମନା ।

ଏଇ ଯୌବନ ମଣିଷର ଶତ୍ରୁ । ପୁଣି ମଣିଷର ପରମ ମିତ୍ର ଏହାରି ପାଇଁ ମଣିଷ ସକଳ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ଭୋଗ କରେ । ପୁଣି ଦୁଃଖ ରୌରବରେ ଘାଣ୍ଟି ହୁଏ । ଋଷି, ମୁନି, ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ମଧ୍ୟ ଏହାରି ତାଡ଼ନାରେ ପଡ଼ି ବାର ବର୍ଷର କଠୋର ସାଧନାକୁ ଅକାରଣ କରି ବସନ୍ତି । ସେ ବା କୋଉଁଠି ଆସିଲା । ସାମାନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟାଏ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ତାର କେତେ ?

ନା ଆଜି ସେ ଜୀବନ ଘେନି ରହିବ ନାହିଁ । ଏ ଅପବାଦକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ବହି ବାଟ ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ନାରୀ କୁଳର କଳଙ୍କିନୀ ସେ । ଏହିକ୍ଷଣି ଏଇ ନଦୀ ଗର୍ଭରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବ । ଜୀବନ ତାର ଘେନିବ ସଲିଳ ସମାଧି ।

ଅତଳାର ମୁଣ୍ଡ ବିକୃତ ହେଲା । ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ମନ ଭିତରେ ତାର ଭରିଗଲା କେତେ ଉତ୍ସାହ ଓ ଉତ୍ତେଜନା । କି ଆନନ୍ଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଏ ମୃତ୍ୟୁ ! କିଏ କହେ ମୃତ୍ୟୁ ଭୟାନକ ? ଦୁଃଖ ଦାୟକ ? ମଣିଷ ଅଜ୍ଞାନ । ପାଇ ନାହିଁ ମୃତ୍ୟୁର ମଧୁରତା । ଅତଳାର କେଶ ବାସ ଉନ୍ମୁକ୍ତ । ଦେହରେ ପୁଲକର ପ୍ରବାହ । ନିଶ୍ୱାସ ସାଇଁ ସାଇଁ ଚାଲିଛି । ଜୀବନକୁ ତୁଚ୍ଛ କରି ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ଅତଳା ଧାଇଁଲା ସେ ବାଲି ପ୍ରାନ୍ତର ଉପରେ । ଆଗରେ ଝଲମଲ ଦିଶୁଛି ସ୍ୱଚ୍ଛ ନୀଳ ପାଣି । ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ଲହଡ଼ି । କଳ କଳ ଧ୍ୱନି ? ଓହୋ ! କି ଭୟଙ୍କର ଏ ଧ୍ୱନି ? କାନ ଭିତରେ ପଶି, ଗୁଡି ତଳ କଅଁଳ କଳିଜାକୁ କରି ଦେଉଛି ପାଣି ।

ଅତଳା ଥରି ଉଠିଲା । ପାଦ ଆଉ ତାର ଚଳିଲା ନାହିଁ ଆଗକୁ । ପୁଣି ଜୀବନ ପ୍ରତି ତାର ମମତା ଆସିଲା । ମନ ଭିତରେ

ପଶିଗଲା ଚେତନା । ଓଃହୋ ! କଅଣ କରିବାକୁ ସେ ଯାଉଛି ? ଆତ୍ମହତ୍ୟା ? ମହାପାପ ? ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲା । ଗର୍ଭରେ ରହିଛି ଛଅମାସର ସନ୍ତାନ । ଦିନେ ସେ ମା ହେବ । ସନ୍ତାନକୁ କୋଳରେ ଧରି ବାଟ ଚାଲିବ । ମନ ଭିତରେ ଉଙ୍କି ମାରିଲା ମାତୃତ୍ୱର ଅହମିକା । ନାରୀ ଜୀବନର ସକଳ ସୁଖ ଗୌରବ ଏଇ ମାତୃତ୍ୱ ଭିତରେ ଲୀନ ରହିଛି ।

ଆଜି ଆଉ ସେ ଆତ୍ମଘାତିନୀ ହୋଇ କି ସୁଖ ପାଇବ ? କି ଯଶ ଗୌରବ ଲାଭ କରିବ ? ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ନରକ ଭିତରେ ଖାଲି ଘାଣ୍ଟି ହେବ ସିନା । ହିନ୍ଦୁର ଶାସ୍ତ୍ର ଯେ ଏହା କହୁଛି—ଆତ୍ମହତ୍ୟା ମହାପାପ ! ଆତ୍ମଘାତୀ, ନର୍କଗାମୀ । ନାଃ, ଆଉ ଏ ନରକ ପଥକୁ ସେ ଲମ୍ଫ ଦେବ ନାହିଁ । ମଣିଷ ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟ କେତେବଡ଼, ଯେ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ସେଇ ଏହାକୁ ଦିନେ ବିନାଶ କରିବ । ନିଜ ଜୀବନ ଉପରେ ତାର ଅଧିକାର ନାହିଁ ।

ଜଣେ ମୂଢ଼ା, ସାଧାରଣ ନାରୀ ପରି ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଉପେକ୍ଷିତା ହୋଇ ଅକାଳରେ ଜୀବନକୁ ହରେଇ ବସିବ ନାହିଁ । ସାମାନ୍ୟ ସୁଖ ପାଇଁ, ସାମାନ୍ୟ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ପାଇଁ ତା ପକ୍ଷେ ଏ ଦୁର୍ବଳତା ଶୋଭା ପାଏନା । ମନକୁ ଦୃଢ଼ କରି, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିବ । ନାରୀ ସେ । ମାଆ ସେ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତାର ମହତ୍ତ୍ୱ ।

ଅତଳା ଦୁର୍ବଳ ମନକୁ ସବଳ କଲା । ଲେଉଟି ଆସିଲା ମରଣ ପଥରୁ । ସହର ଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଲା । ଦେହର ବସନ ସଜାଡ଼ିଲା । ଫିଟିଲା କବରୀ ବାନ୍ଧିଲା । ମଥାକୁ ଟାଣିଲା ଅର୍ଦ୍ଧ ଓଢ଼ଣା । ଆଜି ଏଠାରେ କିଏ ଚିହ୍ନେ ତାକୁ ? କେହି ଚିହ୍ନନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଜଣେ ବିଷାଦିନୀ, ସମାଜ ପରିତ୍ୟକ୍ତା, ଲାଞ୍ଛିତା ନାରୀ । ଉଜୁଳ ମୁହଁଟି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଛି । ବେଶ ଭୂଷା ଶ୍ରୀହୀନ ଦିଶୁଛି । କରୁଣ

ଗୃହାଣୀରେ ସହାନୁଭୂତି ଭରା । ଧୀର ମନ୍ଥର ଚାଲିରେ ପୂରି ରହିଛି ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା ।

ପିଚୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଲାଗି ରହିଛି ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ାର ଧାର । ଚାରିଆଡ଼େ ଲୋକ ସମାବେଶ । ଗହଳ ଚହଳରେ ଉଛୁଳି ପଡ଼ୁଛି ସାରା ସହରଟା । ଘଣ୍ଟିବଜେଇ ଚାଲିଗଲା ଆଗରେ ଖଣ୍ଡେ ରିକ୍ସା । ଏ···ରିକ୍ସା ! ଅଚଳା ହାତ ଟେକି ଡାକିଲା । ପାଖକୁ ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲା ସେ ଆଗୁଆ ରିକ୍ସାଟି ।

—କୁଆଡ଼େ ଯିବ ମା ?

—ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସଦନ ।

—ବସନ୍ତୁ ।

× × ×

ଶହ ଶହ ଶିକ୍ଷିତା ଭଦ୍ରମହିଳା ସମାବେଶ । ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ବିଭିନ୍ନ ଆଲୋଚନା ଲାଗି ରହିଛି । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ଚକିତା ହେଲେ । ପ୍ରଥମ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ କୁମୁଦ ମୁହଁଟି ତାଙ୍କର ନାଚି ଉଠିଲା ।

—କିଏ ?···ଅଚଳା ଦେବୀ ଯେ, ନମସ୍କାର ।

—ନମସ୍କାର ।

—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ମୁଁ । ଆପଣ କେମିତି ଚାଲି ଆସିଲେ ?

—ଏକା ଆସିଲି ବିଦାୟ ନେଇ ।

—ବିଦାୟ ?

—ହଁ । ସ୍ୱାମୀ, ଶାଶୂ ଓ ଶ୍ୱଶୁର ମୋତେ ବିଦାୟ କରି ଦେଲେ ।

—କାହିଁକି ?

—ମୋର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ ପାଇଁ । ଘର କଣରେ ବୋହୂ ହୋଇ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ନାହିଁ ଯେ, ଏ ସବୁ ଦିଗରେ ଶିକ୍ଷା ପାଇବା

ତାଇଁ । ସୁବିଧା ପାଇବା ପାଇଁ । ଏଥି ପାଇଁ କେତେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲା । କେତେ ଅପମାନ ମୁଁ ସହିଲି । ଶେଷକୁ···। ଅତଳାର ଗଳା ରୁନ୍ଧ ହୋଇଗଲା ବାଷ୍ପରେ । ଆଉ ସେ କହି ପାରିଲା ନାହିଁ କଥା । ମୁହଁଟି ତଳକୁ ନୁଆଇଁ ଦେଲା । ଆଖି ଯୋଡ଼ି-କରେ ପୂରି ଉଠିଲା ଲୁହ ।

ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ତା ହାତଟି ଧରି ପାଖରେ ବସେଇ ଦେଲେ । କିଛି ବେଳ ମେଳ ମୁହଁକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି କଅଣ ଭାବିଗଲେ । ତାପରେ କହିଲେ, ପଲ୍ଲୀ ଅଞ୍ଚଳର ସାଧାରଣ ସମାଜ ଭିତରେ ଏ ସବୁ ବିଭ୍ରାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବ । ତା'ହେଲେ କ'ଣ ଆପଣ ଆଜି ଏ ପଥରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ? ସେଇ ଶାଶୂ ଶଶୁରଙ୍କ ଆଦେଶରେ ପରିଚାଳିତ ହେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ?

—ସେ କଥା ହୋଇଥିଲେ ଆଜି ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ବାହାରି ଆସି ନ ଥାନ୍ତି ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ! ଅବିବାହିତା ଜୀବନଠାରୁ ଦେଶ ପ୍ରୀତି ମୋ ହୃଦୟରେ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଛି । ନିଜ ଜାତିର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଛି । ଦେଶର ଅଗଣିତ ମାଆ ଭଉଣୀଙ୍କ ଦୁରବସ୍ଥା ଦେଖି ରାତି ରାତି ବସି ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇଛି । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିଛି । ଆଜି ପୁଣି କେମିତି ସେ ନିଷ୍ଠା, ସାଧନାକୁ ଭୁଲି ସେ ପଥରୁ ବିରତ ହେବି ? ନାଁ, ମୋ ଜୀବନରେ ତା ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ହୀନା ଦୁର୍ବଳା ନାରୀ ପରି ନିଜକୁ ହରେଇ, ପର ଉପରେ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଭାର ଟେକି ଦେଇ, ମୁଁ ଘର ଭିତରେ ମରିକି ରହି ପାରିବି ନାହିଁ । ନାରୀ ମୁଁ । ଜଗତକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ଜଗତର ସେବା କରିବା ପାଇଁ ମୋର କେବଳ ଜନ୍ମ ।

ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ଅତଳା ମୁହଁକୁ କିଛି ବେଳ ଅନିମେଷ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହି, ପୁଣି ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ, ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଶତ ଶତ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି । ତୁମ୍ଭ ସାଧୁ

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସଫଳ ହେଉ । ତୁମ୍ଭର ଘର ନିସ୍ତାପସମ୍ପୂର୍ଣା, ଦେଶପ୍ରିୟା ନାରୀ ଆମର ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରି ପାରିବେ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି କିଛି ଦିନ ଏଇଠାରେ ରହନ୍ତୁ । ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ସ୍ୱାମୀ ଓ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ସହିତ ଏଇ ସମସ୍ୟା ନେଇ କଥା ଭାଷା କରିବି । ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ଏ ଅଜ୍ଞତାକୁ ଦୂରେଇ ଦେବି । ଦିନେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ସେ ଆଦର କରି ପାଖକୁ ନେବେ ।

—ମୁଁ ଆଉ ତାଙ୍କ ଆଦର ସହାନୁଭୂତିକୁ ଆଶା କରୁ ନାହିଁ । ଏଣିକି ମୋ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯେନ ମୁଁ ବାଟ ଚାଲିବି । ଏଇ ଭଳି ଦୁର୍ବଳତା ପାଇଁ ନାରୀ ସବୁଦିନ ହୀନା, ଲାଞ୍ଛିତା ହୋଇ ପୁରୁଷ ପାଖରେ ପଡ଼ି ରହିଛି । ପୁରୁଷର ଯେଉଁଭଳି ଶକ୍ତି ରହିଛି, ନାରୀର ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଶକ୍ତି ରହିଛି । ବିଧାତାଙ୍କର ନିୟମ ବାଡ଼କୁ ଭାଙ୍ଗି, ପୁରୁଷ ଯଦି ନାରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କଲା, ସେ କଣ ତା ଜୀବନକୁ ପ୍ରତି-ପୋଷଣ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ?

—କାହିଁକି ପାରିବ ନାହିଁ ? ପୁରୁଷ ନାରୀକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ନାରୀ ପୁରୁଷକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ବିଧାତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ସଂସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧ ଭିତରେ ଏଇପରି ସଦ୍‌ଭାବ ରହି ଆସୁଛି । ଯେଉଁଠି ଏଇ ସମ୍ବନ୍ଧ ଭିତରେ ପୁଣି ଏଇପରି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଯାଉଛି, ସେଠି ନାରୀକୁ ବହୁ ଦୁଃଖ ଯାତନା ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ନାରୀ ଦୁର୍ବଳା, ନାରୀ ହୀନା । ନୀରବରେ ନିର୍ବିବାଦରେ ସହି ଯାଉଛି ସବୁ । ପୁରୁଷର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ବିଧାତାଙ୍କର ନିୟମ ଖସଡ଼ାକୁ ଥରେ ଦେଖେଇ ଦେଇ ତାକୁ ଚେତନା ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ସେ ଯୁଗର ଦୁର୍ବଳା, ଡରକୁଳୀ ନାରୀ, ଆଜି ଆଉ ଏ ଯୁଗରେ ନାହାନ୍ତି । ଆଜି ଦେଶ ସାରା ଆଖି ବୁଲେଇ ଦେଖ ଏ ଯୁଗର ନାରୀ କଅଣ କରି ନ ପାରୁଛି । ପୁରୁଷ ପାଖରେ ସମାନ

ଅଧିକାର ପାଇ ତାଙ୍କୁ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଚାଲିଛି ।
ତୁମକୁ କୌଣସି ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ଟ୍ରେନିଂ ନେବାକୁ ହେବ ।
ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନ ତୁମର ଉନ୍ନତ ହେବ । ମୁଁ ଏହା ଭିତରେ ପୁଣି
ଥରେ ସୁଖ୍ୟାତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଏ । ସରକାରଙ୍କ ଯୋଜନାକୁ ସେମାନେ
ଭାଙ୍ଗି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଅଭିଭାବକମାନେ ବାଧ୍ୟତା-
ମୂଳକ ତାଙ୍କ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଗରେ ଆଗକୁ ବଢ଼େଇବେ ।
ଆଜି ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଆସିବାକୁ
ହେବ । ନାରୀର ଶିକ୍ଷା, ନାରୀର ସେବାକୁ ଦେଶ ଆଜି ଚାହିଁ ରହିଛି ।

ଅଚଳାର ମଥା ନଇଁ ପଡ଼ିଲା କୃତଜ୍ଞତାରେ । କଅଁଳ ଅଧ-
ରରେ ହସ ଖେଳେଇ କହିଲା, ଏଇ କଥା କରନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ! ସେ
ଅନୁଷ୍ଠାନଟି କାହାରି ବନ୍ଦ ରହୁ । ସେ ଅଞ୍ଚଳର ନାରୀମାନେ ଏ ଯୁଗର
ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ । କୌଣସି ତାଡ଼ନାକୁ
ଆଜି ସେମାନେ ଭୟ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ସବୁରି ହୃଦୟରେ ମୁଁ
ଉତ୍ସାହର ବୀଜ ବୁଣି ଦେଇଛି । ଚେତନାର ପ୍ରଦୀପ ଜଳେଇ ଦେଇଛି ।
ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରୁ ଆଜି ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠିଛନ୍ତି, ଅଗଣିତ
ଉତ୍ପୀଡ଼ିତା ଦଳିତା ନାରୀ ।

କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ! ଏତେ ଚିନ୍ତା
କଳ୍ପନା, ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କରି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଦୂର ହୋଇ
ଆସିଲି । ଏଇ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ଘାଣ୍ଟି ହୋଇ, ସ୍ୱାମୀ ଓ ଶଶୁରଙ୍କ
ପାଖରୁ ଉପେକ୍ଷିତା ହୋଇ ଚାଲି ଆସିଲି ଦୁଃଖ ଓ ଉତ୍ତେଜନାରେ ।
ସମାଜ ମୋତେ ଦୂଷିତା । ମୋର ଦୋଷ କଅଣ କେହି ଆଜି
ବୁଝିଲେ ନାହିଁ ।

ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ଦୁଃଖିତା ହୋଇ କହିଲେ, ସେ ଯାହା
ହେବାର ହୋଇ ଯାଇଛି । ତୁମେ ସେ ସବୁ ପଛକଥାରେ ମୁଣ୍ଡ
ଖେଳାଅନା । ମୁଁ ଗଲେ ତାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବି । ଏଇକ୍ଷଣି ତୁମେ

କେମିତି କଷ୍ଟ ସହ୍ୟ କରି ଏତେ ବାଟରୁ ଆସିଛ । କହୁଛ ଆସିଲ ମୋତେ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ତୁମ ବୁଦ୍ଧି, ବଳ ଓ ଅସୀମ ସାହାସକୁ ପ୍ରଶଂସା କରୁଛି । ସାମାନ୍ୟ ନାରୀ ଜଣେ ଏକା ହୋଇ ଘରୁ ବାହାରି ଏତେ ଦୂରକୁ ଆସି ପାରେନା । କାଲି ରାତି ସାରା ବୋଧେ ଚାଲିଥିବ ।

ଅଚଳା କୃତଜ୍ଞତାରେ ମଥା ନୁଆଁଇଲା ।

ଧୀମନ୍ତ୍ରୀ ଦେବୀ ପୁଣି କହିଲେ, ଚାଲ ସ୍ନାନ ଭୋଜନ କରିବ । ଆଉ ମନରେ କିଛି ଚିନ୍ତା କରନା । ତୁମରି ପରି ଶହ ଶହ ଲାଞ୍ଛିତା, ସମାଜ ପରିତ୍ୟକ୍ତା ନାରୀ ଏଠାରେ ଧନ ରତ୍ନ ପଡ଼ି ରହି ଶିକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି ।

ଅଚଳା ଧୀରେ ଧୀରେ ଧୀମନ୍ତ୍ରୀ ଦେବୀଙ୍କ ପଛରେ ଚାଲିଲା । ଆଗରେ ସବୁଜ ପଡ଼ିଆ । ସୁନ୍ଦର ସୁଶୋଭିତ ଉଦ୍ୟାନ । ଚାରି ପାଖରେ ଦେଉଡ଼ି ରହିଛି ବଡ଼ବଡ଼ ପଦପାଠୀରେ ଧବଳ ସଉଧ ମାଳା । ଏଇଟା ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସଦନ । ଅଚଳା ଅବିବାହିତା ଜୀବନରୁ ଆଶା କରିଥିଲା କେବେ ଏଠାକୁ ଆସିବ ବୋଲି । ଆଜି ବିଧାତା ତାକୁ ଏହି ସ୍ୱପ୍ନଟିରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ଆସିଲେ । ମନର ପିପାସା ତାର ମେଣ୍ଟିଲା । ଆଖି ତାର ସଜଳ ହେଲା । ଏଇ ମହତ ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ନାରୀ ଜାତିର ମେରୁଦଣ୍ଡ । ଏଇ ମାଟି ଉପରେ ଶିକ୍ଷା ପାଇ କେତେ ଶିକ୍ଷିତା ନାରୀ, ଦେଶରେ ମହୀୟସୀ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

× × × ×

ଏତେ ବଡ଼ ଅଶୋଭନୀୟ ବ୍ୟାପାର ଘଟିବ ବୋଲି ନୀଳାମ୍ବର ବାବୁ ଧାରଣା କରି ପାରି ନଥିଲେ । ବୋହୂଙ୍କର ଦୁର୍ମତି ଦେଖି ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟଧରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପୁଅକୁ ଅନେଇ ବୁଝା ସୁଝା କରାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ପରିସ୍ଥିତି ଆହୁରି ଖରାପ ଆଡ଼କୁ ଗତି କଲା । ପଦେ

ଏବେ କଥାରେ ବୋହୂ ଘରୁ ବିଦାୟ ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ । ପୁଅ ବି ଝିଅଙ୍କ ଫେରିଗଲେ । ଏଇକ୍ଷଣି ଘରେ ମଲା ଦଦରା ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ଦି'ଜଣ । ତାଙ୍କ ଖବର ବୁଝିବାକୁ ଆଉ ଆଉ ପାଖରେ ତାଙ୍କର କେହି ନାହାନ୍ତି । ଏଣିକି ପୁଣି ସେ କେମିତି ଦିନ କାଟିବେ ?

ବୋହୂ ବାପଘରକୁ ଯାଇ ନାହାନ୍ତି । ପୁଣି ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? ଏମିତିକା ମୁର୍ଖୁରୀ ବୋହୂ କାହାରି ଘରେ ନ ଥିବେ । ତାଙ୍କ ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସବୁ ଦାଣ୍ଡରେ ଲୋଟିଲା । ଲୋକେ ବାରକଥା ଆଲୋଚନା କଲେ । ପୁଅକୁ ବିଭା ନ କଲେ ଆଉ ଚଳନ୍ତା ନାହିଁ । ଏହାପାଇଁ ସେ ଯାହା ଷଣ୍ଡ ସହିବେ ସହିବେ । ସେ ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋହୂକୁ ଆଉ ଘରକୁ ଆଣିବେ ନାହିଁ ।

ମାଳତୀ ଥର ଥର ହୋଇ ଖଞ୍ଜା ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ଆଜି ଘର ବାହାର ସଜାଳ ପାଇଟି ତାଙ୍କୁ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ବଳହୀନ ଭଙ୍ଗା ଶରୀର । ଏମିତି ଗୁଡ଼ା ଦିନ ଖଟିଲେ ଘରେ ପଡ଼ିଯିବେ ଯେ ? ଆଉ ବା କେତେଟା ଦିନ ସେ ବଞ୍ଚିବେ ? ମରଣରେ ସଂସାର ! ଯାତନା ତାଙ୍କ ଘରେ ମୁଲକାଏ ପବନରେ ଝଡ଼ି ପଡ଼ିବେ ସିନା ? ଜୀବନରେ ଟିକେ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ମିଳିଲା ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ।

—ତମେ ଚୁପ୍ ହୋଇ ଘର ଭିତରେ କାହିଁକି ବସିଛ ମ ? ଯାଅ, ପୋଇଲୀଟିଏ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କର । ମୁଁ ଏ ଦରମଲା ଜୀବନକୁ ଘେନି ଭୁଆସୁଣୀ ବୋହୂ ହୋଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ନୀଳାବର ଟିକେ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରି କହିଲେ ବୋହୂକୁ ଯେତେବେଳେ ଘରୁ ବିଦାୟ କରି ଦେଇଛ, ତୁମକୁ ଏଣିକି ବୋହୂ ସାଜିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଉତ୍ତର ତାଙ୍କୁ ସହିଲା ନାହିଁ ।

—ଏ କି କଥା କହୁଛ ମ ? ସବୁ ଦୋଷଯାକ କଅଣ ମୋର ଉପରେ ନଦି ଦେଲଣି ! ଏ କଣ ତୁମ ପୁରୁଷ ପୁଅଙ୍କର ବାହାଦୁରୀ ? ସେ ବୋହୂଙ୍କ ନାଁ ପକେଇଲା । ଦେଖ, ଦୁନିଆ ତାଙ୍କୁ ସହିଲା ନାହିଁ ।

ମୁଁ ବିଦା କରି ଦେଲି ? ତୁମେ ପରା ତା ପାଖରୁ ସମ୍ପର୍କ ତୁଟେଇ ଦେବା ପାଇଁ ଆଗେ ପୁଅ ସାଙ୍ଗରେ ଜିଦ୍ କଲ ? ଦାଣ୍ଡର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ତୁମର ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଛି, ଛି, ଆଜି ସେ କଥା କହୁଛ ? ପୋଡ଼ି ଯାଉ ସେ ବୋହୂ ! ସେ ଯାଇଛି ଆମର ଭଲ ହୋଇଛି । ଆଉ କୌଣସି ଅପବାଦ ଆମ କାନକୁ ଆସୁନାହିଁ । କାଲି ସକାଳେ ଘରକୁ ପୁଣି ଗୋଟିଏ ବୋହୂ ଆଣିବା । ପୁଅକୁ ପୁଣି ବିଭା କରେଇବା ।

ମତେ କାହିଁକି କିଛି ଭଲ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ ମାଲିକ । ସେ ବୋହୂକୁ ଯାଗ ତମରେ ଘରୁ ବାହାର କରି ଦେଲେ, ପଛରେ କାହିଁକି ମନଟା ପୁଣି ମୋଡ଼ି ମୋଡ଼ି ହେଉଛି । ଯେପରି ଗୋଟାଏ ଅନ୍ୟାୟ କାମ କରିଦେଲି ପରି ବିବେକ କହୁଛି । କୁଳର ବୋହୂ ସେ । ଗୃହର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସେ । ଆଜି ଯାଇ କେଉଁଠି ବୁଲିଲା । ପୁଣି ଗୋଟିଏ ବୋହୂ ଘରକୁ ଆଣିବା ଛୋଟିଆ କଥା ନୁହେଁ । ଯା ପାଇଁ କୌଣସି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଉପୁଜି ପାରେ ।

—ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ପୁଣି ଆମ ସାଙ୍ଗରେ କିଏ କରିବ ? ଆମେ ସେ ବୋହୂକୁ ଚାହୁଁନା—

ଖାଲି ଚାହିଁ ନା କହିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ ମାଲିକ । ସେ ଲୋକଟାର ଜୀବନ ପୁଣି କେମିତି ନିର୍ବାହ ହେବ ? ହୁଣ୍ଡ୍ରୀ, ଉଲମୀ ବୋହୂ ନୁହେଁ ସେ । ପଢ଼ା ଶୁଣା ପାଠୋଇ ବୋହୂ । ଆଇନ ବଳରେ ଆମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରେ ।

—ଆମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଛିଡ଼ା ହେବ ? ହେଉ ! ଦୁନିଆ ମତରେ ପଡ଼ି ବରତନ ପାଇବ । ଆଉ କଣ ? ତୁମେ ଏତେ ହାଲିଆ ହେଉଛ କାହିଁକି ? ପୁରୁଷ ପୁଅ ହୋଇ........

—ସେ କଥା ନୁହେଁ ମାଲିକ । ମୁଁ ଡରୁ ନାହିଁ କୋଉ କଥାକୁ । ଡରୁଛି କେବଳ କୁଳର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ । ଯା ପାଇଁ ମର୍ଯ୍ୟାଦା

ଆମର ଆଦର୍ଶ ନଷ୍ଟ ହେବ । ଅଞ୍ଚଳ ସାରା ଲୋକେ ଏ ଖବର ପାଇ ସାରିଲେଣି । ଆଦର୍ଶ ଏ ଦେଶ ସାରା ବ୍ୟାପିବ । ମୋ ବାପ ଅଜାଙ୍କ ସୁନସ୍ୱାଦ ଏଇଠୁ ଜାଣି ଲୋପ ପାଇଯିବ ।

—କେମିତି ?

—ସେ ଅନ୍ତ ଗମ୍ଭୀର କଥା । ମୁଣ୍ଡରେ ପଶିବ ନାହିଁ । ବେଦ ଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ପୁରୁଷ ବକ୍ଷ ହୃଦୟ ଗୋଟିଏ । ସେ ତାର ଧର୍ମର ସ୍ତ୍ରୀ । ଆଉ ପନ୍ଥରେ ପୁଣି ଯାହାଙ୍କୁ ବିବାହ କଲେ ଅସୁବିଧା ପାଇଁ ହେଉ ବା ସୁବିଧା ପାଇଁ ହେଉ ସେଥିରେ ଆଉ ପତିବ୍ରତା ରହେ ନାହିଁ । ଆଜି ମୁଁ ପୁଣି ଭାବୁଛି, ଏଇଥିପାଇଁ ଏଇ ପୁଅର ମତି ଗତି ଦିନେ ବଦଳି ଯାଇପାରେ । ଆମ କଥାରୁ ସେ ବାହାରି ଯାଇପାରେ ।

ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀ ସେ । ତା ପାଖରେ ତା'ର ସ୍ନେହ ସଦ୍ଭାବ ରହିଛି । ସେଦିନ ସେ ବୋହୂ ବିଦା ହୋଇ ଗଲାବେଳେ ତପନର ମନଭାବକୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରିଥିଲି । ମୁହଁ ତାର କଳା ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ରୋକି ପାରି ନଥିଲା ଆଖିର ଲୁହକୁ । ଆକୁଳ ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ସେ ବୋହୂର ପଛରେ । ମନରେ ତାର ନଥିଲା ସେତେବେଳେ ତା ପ୍ରତି ଟିକେ ରାଗ ଅହଙ୍କାର । ଥିଲା କେବଳ ଅନାବିଳ ସ୍ନେହ ଆଉ ଅଖଣ୍ଡ ମମତା । ଆମେ ପୁଣି ଆଜି ଏସବୁ ଦିଗରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରେଇଲେ ପଛରେ ଖାଲି ଅପଦସ୍ଥ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପୁଅ କଟକରୁ ଆସୁ ! ତାକୁ ପଚାରି ତା ମନକଥା ଆଗେ ବୁଝିନେବା ।

—ମଲା, ଏ କି କଥା ମ ? ଆଉ ବୁଝିବ କଅଣ ? ପୁଅ ତ ବଶହେବାର କଥା । ଯୋଉ ବୋହୂ ଜାତି କୁଳରୁ ବାହାରି ଗଲାଣି ଆଜି ସେ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବ ନାହିଁ । ରାସ୍ତାର ଖାନକୀଟା ସେ । ତା ହାତରୁ ଆମେ ଆଉ ପାଣି ଛୁଇଁବୁ ନାହିଁ । ପଛରେ

ପୁଣି ତୁମ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଏତେ ଜ୍ଞାନ ପଶିଗଲା ? ପଚ୍ଛ ସମସ୍ୟା ଆଜି କିଏ ନ କହୁଛି ? ଯାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ମରି ହଜି ଯାଉଛି, ସେ କଣ ଜୀବନ ସାରା ହାତ ଟେକି ବାନ୍ଧି ବସୁଛି ? ସଂସାର ଆଉ କରୁ ନାହିଁ ? ହୁଁ, ତୁମେ ଏବେ ଚେତେଇ ଆଉ ମୁଣ୍ଡ ପୂରାଅ ନା । ପୁଅର ବାହାଘର ପାଇଁ ଯୋଗାଡ଼ କର । ନହେଲେ ତୁମ ଘର ତୁମେ ସମ୍ଭାଳ । ମୁଁ ଯାଉଛି କୁଆଡ଼େ ପଳେଇବି ।

—କୁଆଡ଼େ ପଳେଇବ ? ସେମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ଦେଖ ଆଗକୁ କି ପରିସ୍ଥିତି ଉପୁଜୁଛି । ମୁଁ ବାହାଘର ପାଇଁ ଭିତରେ ଭିତରେ ଚେଷ୍ଟା ଚଳେଇଛି । ଭଲ ଘରର ଭଲ ପିଲାଟିଏ ଆମର ଲୋଡ଼ା । ଆଉ ଏ ଚାଳପଡ଼ା ନିର୍ଲଜ୍ଜ ବୋହୂ ଆମର ଦରକାର ନାହିଁ । ଯେ ଆମ କଥା ମାନି ଚଳିବ, ଆମ ସମାଜର ନୀତି ଧର୍ମକୁ ଘେନି ବାଟ ଚାଲିବ, ସେଇ ଭଳି ବୋହୂ ଗୋଟିଏ ଦରକାର ।

—ସେଇ କଥା କର । ଆଉ ଯେପରି ଦୁର୍ନାମ ନହୁଏ । ସେ ବୋହୂଟା ପୁଣି କୁଆଡ଼େ ଗଲା, ତାର ଖବର ରଖ । ପଛରେ ଯେପରି ବାଧା ନ ଘଟେ । ଦେଶକାଳ ମତରେ ଆମଠାରୁ ପଢ଼ି-ବଢ଼ିନ ପାଇବ ସେ ।

—ପଢ଼ି ବଢ଼ିନ ପାଇବା ଲୋକ ସେ ନୁହେଁ ମାଳତୀ । ସେ ତୁମପରି ଘରକଣରେ ଅନ୍ଧୁଣୀ ନାରୀ ନୁହେଁ । ତା ଜୀବନକୁ ପାଳି ନେଇ ପାରିବ ସେ । ଆଜି ସେ ଯାଇଁ ସେଇ କଟକରେ ଥିବ । ସେଇ ଦିନ ଯୋଉ ମାଇପିଟିଏ ଆସିଥିଲେ ତାଙ୍କର ପାଖରେ, ସେ ସରକାରୀ ଲୋକ ।

ସରକାରୀ ଲୋକ ? ଯଦି ସେ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ—

—କଅଣ କରିବେ ? ଆମ ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ବାଧା ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆମେ ସେ ଅଲକ୍ଷଣୀ ବୋହୂକୁ ଚାହୁଁ ନା । ଆମ ଘରର ଆଭିଜାତ୍ୟ ରଖିଛୁ ।

ମାଳିଷ୍ଟଙ୍କ ମଳିନ ଓଠରେ ହସର ଜ୍ୟୋତି ଫୁଟିଉଠିଲା । ଳାକାନ୍ତଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଥରେ ପ୍ରୀତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଖିରେ ଚାହିଁ କହିଲେ, ହ ଏଇକଥା କହିବ । ଆମେ କୋହୂକୁ ଚାହୁଁନା, ଚାହୁଁନା ।

× × × ×

ମନ ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ । ସଦାବେଳେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ । ଯେପରି କୌଣସି ମୂଲ୍ୟବାନ ପଦାର୍ଥଟି ହରେଇ ଦେଲା ପରି ବୋଧ ହେଉଛି । କ୍ଲବକୁ ଆଜି ସେ ଯାଇ ନାହିଁ । ଦୁଇଦିନ ପାଇଁ ଟି ନେଇଛି ।

ଚୌକି ଉପରେ ବସିଲା । ବହି ଖଣ୍ଡେ ଧରି ଖୋଲିଲା । କି ବହି ?···'ନାରୀ ଜାଗରଣ' । ନା' ଏ ବହି ସେ ପଢ଼ିବ ନାହିଁ । ତା ପରି ଗୋଟାଏ ଓଲୁ, ନିର୍ବୋଧ ପକ୍ଷରେ ଏ ଭଳି ଶିକ୍ଷା ମୂଳକ ସାମାଜିକ ଲେଖା ପଢ଼ି କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ନାରୀର ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ନାରୀର ଶିକ୍ଷା ସେ ବୁଝେ ନା । ବାପା ମାଆଙ୍କ ଆଦେଶରେ, ସମାଜର ତାଡ଼ନାରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିବା ସରଳା, ଶିକ୍ଷିତା ନାରୀଟିକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ବସିଲା । କେତେ ବଡ଼ ଭୁଲ । ଏଇ ଭୁଲ ପାଇଁ ଭବିଷ୍ୟତ ତାର ମାଟି ହେବ । ସାଂସାରିକ ଜୀବନ ତାର ଅସାର ହେବ । ସେ ଭଳି ବୁଦ୍ଧିମତୀ, ଶିକ୍ଷିତା ନାରୀ ଆଉ ତାକୁ ମିଳିବେ ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ରାତି ଅଧ । ଚାରିଆଡ଼େ ଘୋଟି ରହିଥିଲା କଟି କଟି ଅନ୍ଧାର । ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦିଶୁ ନ ଥିଲା । ଅମାବାସ୍ୟା ତିଥି ହେବ ବୋଧେ । ଅଚଳା ଦୁଃଖ ଅଭିମାନରେ ଘରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ । ବାପା, ମାଆ ପଦେ ବୋଲି କଥା କହିଲେ ନାହିଁ । ପଛରେ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଫେରେଇ ଆଣିଲେ ନାହିଁ । କାହିଁକି ଏ କଥା ପଦଟି ତା ମାଟିରୁ

ବାହାର ପଡ଼ନ୍ତି ସେବଦନ ? ତୁମେ ଚାଲିଯାଅ ଅତଳା, ଆଉ ମୁଁ ତୁମକୁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁନା ।

ଉଃହୋ ! କେତେ ବଡ଼ କଥାଟା ସେ ନ କହିଛନ୍ତି ? କେଉଁ ନାରୀଟା ପୁରୁଷ ମୁହଁରୁ ଏଭଳି ମର୍ମନ୍ତୁଦ, କର୍କଶ କଥା ଶୁଣି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ପାରିବ ? ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତି ନୁହନ୍ତି ସେ । ତାଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ବିବେକ ରହିଛି ! ନିଜ ଜୀବନକୁ ସେ ପ୍ରତିପୋଷଣ କରି ପାରିବେ । ନିଜର ଇଜ୍ଜତ ରକ୍ଷା କରି ବାଟ ଚାଲିବେ ।

ଆହା, ହତଭାଗୀ କଅଣ କଲା ? ଅତଳାଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ରଖି ପାରିଲା ନାହିଁ ? ବାପା ମାଆଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ଶାନ୍ତି ଦେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ମମତା କାଟି ଦେଲା ? କିଶୋର ଯୌବନର ପହିଲି ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ଭିତରେ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ସେ ପାଇ ପାରିଥିଲା ଉଚ୍ଛଳ ଅନାବିଳ ପ୍ରେମ, ଆଉ ସ୍ୱର୍ଗର ସୁଧା । ଜୀବନରେ କେତେ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ତାଙ୍କର ସହିତ ବିତି ଯାଇଛି । ଆଜି ତାଙ୍କର ସେହି ପବିତ୍ର ସ୍ନେହ, ଆଦର ଓ ଆତ୍ମୀୟତାକୁ କମିତି ପାଶୋରି ଦେଇ ସେ ଜୀବନ କଟେଇବ ? ତାଙ୍କ ପରି ସେବା ଆଦରରେ, କୋମଳ ବ୍ୟବହାରରେ ଆଉ ତା ମନକୁ କିଏ ତୃପ୍ତିକରି ପାରିବ କି ?

ସେ ଦିନ ଅଧବାଟକୁ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଦୌଡ଼ି ଆସିଥିଲା ସେ । ଦୁଃଖ, ଅଭିମାନ ମିଶା ଦୁଇ ପଦ କଥା ତାକୁ କହିଥିଲେ ଅତଳା । ମନରେ ଟିକେ ରାଗ, ଈର୍ଷା ଆଣି ନ ଥିଲେ । କି ସହିଷ୍ଣୁତା ! ସରଳା, ମାତୃପ୍ରାଣା ନାରୀଟି ସେ ! ଆଜି ଗର୍ଭରେ ତାଙ୍କର ଛଅ ମାସର ସନ୍ତାନ । ଆଜି ସେ ଅଜୀବ, ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ । ଦିନେ ପୁଣି ଅତଳା ତାକୁ କୋଳରେ ଧରିବେ । ତା କଅଁଳା, ସୁନ୍ଦର ମୁହଁରେ ସ୍ନେହର ଚୋକ ଦେବେ । ସେ କାନ୍ଦୁ ଝୁରି ଝୁରି ମରିବ । ତାର ସାଧନାର ଫଳଟି ସେ ।

ବାପ ହୋଇ ନିଜ ପୁଅକୁ ଭୁଲିଯିବ ? ପିତୃତ୍ୱ ଗୌରବରେ ମଳିନତା ଆସିବ ନାହିଁ ? ଦୁନିଆ ତାଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବ ? ପିତାର ହୃଦୟରେ ସନ୍ତାନ ସ୍ନେହ କି ପବିତ୍ର, କି ମହତ । ତପନ ହୃଦୟରେ କ'ଣ ସେଦିନ ସେ ସ୍ନେହର ଉତ୍ସ ଝରି ଉଠିବ ନାହିଁ ?

ଅଚଳା ସେତେବେଳେ କୋଉଠି ଥିବେ ? ପିତାଙ୍କ ଘରେ । ନା, ପିତାଙ୍କ ଘରକୁ ସେ ଯାଇ ନ ଥିବେ । ଆଉ କୋଉଁଠି ? ସେ କଥା ତପନ ଆଜି ମନ ଭିତରେ ଧାରଣା କରି ପାରୁ ନାହିଁ । କଟକ ସହର ସାରା ଗଳି ଗଳି, କନ୍ଦି କନ୍ଦି ଖୋଜି ଆସିଲାଣି । କୌଣସି ନାରୀ ଶିକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଅଚଳାଙ୍କୁ ସେ ପାଇ ପାରୁ ନାହିଁ ।

ଆଖି ଥିବା ନାରୀ ସେ । ଘର କଣରେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଦୁର୍ବଳା ନାରୀ ନୁହନ୍ତି । ଆଜି ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ଜାଗି ଉଠିଛି ପ୍ରବଳ ଦୁଃଖ ଆଉ ଉତ୍ତେଜନା । ଜାତି ପାଇଁ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ସବୁ ଭୟ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ପଛରେ ପକେଇ ବହୁ ଦୂରକୁ ଚାଲିଯିବେ ସେ ।

ବାପାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ! ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କରାଇବେ । ତପନ ଆଉ କାହାର ସହିତ ହାତ ମିଳେଇବ ନାହିଁ । ଏଇ ସବୁ ଆମ ସମାଜର ଦୁର୍ନୀତି, କଳଙ୍କ । ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବିବାହ କରି ପୁଣି ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବିବାହ କରିବା କେତେ ଅନ୍ୟାୟ । କାହିଁ ଆଉ ଏଠାରେ ମନୁଷ୍ୟର ମନୁଷ୍ୟତା, ବେଦ ଶାସ୍ତ୍ରର ସେ ନିୟମ ଆଉରି ? ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ପବିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧ ଭିତରେ ଏ ସବୁ କଦାଚାରର ପନ୍ଥା ନ ଥାଏ ।

ଅଜ୍ଞାନ, କ୍ରୋଧୀ କାମୁକ ପୁରୁଷମାନେ ସୁନ୍ଦରତା ପାଇଁ ହେଉ ବା ଭୋଗ ବିଳାସ ପାଇଁ ହେଉ ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପୁଣି ନୂତନ ବିବାହ କରୁଛନ୍ତି । ସାମାନ୍ୟ ଦୋଷକୁ ତାଙ୍କର ସହି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏଇ କୁ-ସଂସ୍କାର ପନ୍ଥା ହୁଏତ ସାଧାରଣ ସମାଜ ଭିତରେ ଆଜି ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ଉପୁଜୁଛି । ନାରୀକୁ ଉପଭୋଗର

ଏକ ପ୍ରିୟ ପଦାର୍ଥ ପରି ଧରି ନେଇଛନ୍ତି । ବିବାହକୁ ସୁଖ ବିକାଶ ଭିତରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଚନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନ ଭିତରେ ବିବାହ ଏକ ମହତ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଜୀବନକୁ ସାର୍ଥକ କରିବା ପାଇଁ ସବୁରିକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଏଇ ବିବାହ, ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନରେ ନିଗଡ଼ । ଏଇ ନିଗଡ଼ ଭିତରେ ସତ୍ୟ ଧର୍ମର ତେଜ, ଶକ୍ତି ପୂରି ରହିଥାଏ । ଇଏ ଆଉ ଭୁଟେ ନା, ଛେଦନ ହୁଏନା । ଚିରଦିନ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ନିବିଡ଼ ଭାବେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥାଏ ।

ତପନ ଆଉ ବିବାହ କରିବ ନାହିଁ । ଏଇପରି ଜୀବନକୁ ବିତେଇ ଦେବ । ଆଉ ଏ ଅପଟକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇବ ନାହିଁ । ଧର୍ମ ପାଖରେ ବିରୋଧୀ ହେବ ନାହିଁ । ବାପ ମାଆଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ଅବଜ୍ଞା କରିବ । ଏହା ପାଇଁ ସେ ଅପରାଧୀ ହେଉ ବା ଯାହା ହେଉ, ଜାଣୁ ଜାଣୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଆଣିବ ନାହିଁ କଳଙ୍କର ବୋଝ ।

ଘନ ଘନ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ସେ ଛାଡ଼ିଲା । ଦେହ ଅବଶ । ମନ ବ୍ୟସ୍ତ । ପାଖରେ ପଡ଼ିଥିବା ଖଟଟି ଉପରେ ନିର୍ଜୀବ ପରି ଢଳି ପଡ଼ିଲା । ଆଖି ଆଗରେ ତାର ସତେକି କାଏ ଆଙ୍କି ଦେଇ ଗଲା ଅଚଳାର ସେଇ ଶାରଦୀୟ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ପରି ସୁନ୍ଦର ରୂପ, ସୁନ୍ଦର ମୂର୍ତ୍ତି । ଭସାଣିଆ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକରେ କେତେ ବ୍ୟଥା ଓ ଅବସାଦ ତାକୁ ଯେପରି ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ପକାଇଲା । ହାତଯୋଡ଼ି ଅଧୀର ହୋଇ ସେ କହି ଉଠିଲା—

ମୋତେ କ୍ଷମା କର ଅଚଳା । ବାପ ମାଆଙ୍କ ଅସନ୍ତୋଷରେ, ସମାଜର ତାଡ଼ନାରେ ମୁଁ ତୁମକୁ ବର୍ଜନ କରୁଛି । ଭବିଷ୍ୟତକୁ ପୁଣି କଅଣ ହେବ, ସେ କଥା ଆଜି କଳ୍ପନା କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ସରକାରଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମହତ୍ତ ଯୋଜନା ।

ନର୍ସିଂ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ । ଜୀବନର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ଏକାନ୍ତ ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଶରୀରକୁ ନିରୋଗତା ରଖିବା ପାଇଁ ଡାକ୍ତରୀ ବିଜ୍ଞାନ ଆଜି ବହୁଳ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଚିକିତ୍ସା ଓ ସେବା ଏଇ ଦୁଇ ମହତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଯେଉଁ ବାଟ ଚାଲି ଆସୁଛି ନାରୀ । ନାରୀ ମାଆ । ନାରୀ ସେବିକା । ନାରୀ ସେବାର ମୂଲ୍ୟ ଜାଣେ । ମରଣ ମୁମୂର୍ଷୁ ସନ୍ତାନର ଜୀବନ ଭିତରେ ଅସୀମ ଶକ୍ତି ଓ ସାହସ ଭରି ଦିଏ ।

ନର୍ସିଂ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ଦେଶର ଶହ ଶହ ଶିକ୍ଷିତା ନାରୀ ଆଜି ଶିକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି । ଦେଶର ସେବାପାଇଁ, ଦେଶର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଆଜି ଆଗେଇ ଚାଲିବାକୁ ଉତ୍ସାହ ଓ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆ ଯାଉଛି ।

ଅପରାହ୍ନ ଚାରିଟା ବାଜିଲା । ଶିକ୍ଷାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାଲୁକା ହୋଇ ଆସିଲା । ଆଉ ଏକ ଘଣ୍ଟା ପରେ ଛାତ୍ରୀମାନେ ନିଜ ନିଜ ବାସ ଗୃହକୁ ଫେରି ଯିବେ । ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସଦନର ପରିଚାଳିକା ଶ୍ରୀମତୀ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ଅତନା ଦେବୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କଲେ ।

—ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ! ଅବସର ବେଳେ ଆସି ପାଇଛନ୍ତି । ଆଜି ରୋଗ ନିରୂପଣ ଓ ପ୍ରତିକାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ଯାଉଥିଲା ।

ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ପୁଲକ ପ୍ରାଣରେ ଅତନାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କଲେ । ତା ପରେ ସିଟ୍ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ି କହିଲେ, ତୁମ ଜୀବନକୁ ତୁମେ ଉଚ୍ଚ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ଭଉଣି ! ମୁଁ ଏହା ଭିତରେ ସୁଖ୍ୟାତି

ପୂରି ଯାଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଧରଣର ସଭା ସେଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କରିଥିଲି । ବହୁ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ସମାବେଶ ହୋଇ ଥିଲେ । ନାରୀର ନିରକ୍ଷରତା, ନାରୀର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା ନେଇ ବହୁତ ବେଳ ଧରି ବକ୍ତୃତା ଦେଇଥିଲି । ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ବହୁ ସମସ୍ୟା ଆଖି ଆଗକୁ ମୋର ଆସିଥିଲା ।

ସେ ଯା ହେଉ, ସବୁଙ୍କ ମନର ଭ୍ରମ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏଣିକି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟପଦରେ ସେଠାକାର ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ପରିଚାଳିତ ହେବ । ସେଠାକାର ନାରୀମାନେ ଏ ଦିଗରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇ ପାରିବେ । ଗୋଟିଏ ଟ୍ରେନିଂ ପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତ କରି ଆସିଲି । ଆଉ ତୁମ ଶଶୁର ଓ ଶାଶୁଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଅନେକ ଘଣ୍ଟାଏ ଆଳାପ ହେଲା । ସେମାନଙ୍କର ଅବାନ୍ତର ଯୁକ୍ତି ମୋତେ ଠିକେ ଆଘାତ ଦେଇଥିଲା । ଜାଣିଲି, ସବୁ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର ଅଭାବ । ଶେଷକୁ ସେ କହିଲେ, ଜାତି, କୁଳରୁ ଯୋଉ ବୋହୂ ବାହାରି ଗଲାଣି, ଆଉ ତାକୁ ଆମେ ଗ୍ରହଣ କରିବୁ ନାହିଁ ।

ଅତସୀ ଚମକି ଉଠିଲା । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମୁହଁଟି ତାର ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା । ଛାତି ଭିତରେ ଅନୁଭବ କଲା ଗୋଟାଏ କେଡ଼େ ବ୍ୟଥା । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ପୁଣି କହିଲେ, ଏହାପାଇଁ ତୁମେ ଚିନ୍ତା କରନା । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବୁଝି ନ ପାରିଛନ୍ତି, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମକୁ ସେ ଏଇପରି ଆଖିରେ ଦେଖୁଥିବେ । ଦିନେ ତାଙ୍କର ଏ ଭ୍ରମ ଦୂର ହେବ । ଆପଣା ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ଆସି ତୁମ ହାତ ଧରି ସେ ନେଇ ଯିବେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଭାବୁଛି ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଛିଡ଼ା ହେବି । ଆଇନ ବଳରେ······

ନାଁ, ନାଁ ତାହା କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତୁ ନାହିଁ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ! ନାରୀର ଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ । ନାରୀ କ୍ଷମାମୟୀ, ନାରୀ ସହନଶୀଳା ବୋଲି ଜଗତ ଆଉ କହିବ ନାହିଁ । ଅଶେଷ ଦୁଃଖ ଯାତନା ସହି,

ଜଗତର ସେ ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରେ । ଜଗତକୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଏ । ଯେତେ ହେଲେ ସେ ମୋର ପୂଜ୍ୟ ଶାଶୂ, ଶ୍ୱଶୁର । ଗୁରୁଜନ । ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଁ ଠିଆ ହୋଇ, ତାଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ଆଘାତ ଦେଇ ଜୀବନରେ କୌଣସି ସୁଖ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । କୌଣସି ଯଶ ଗୌରବ ଲାଭ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ଆହୁରି ମୋ ଶିକ୍ଷାର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା ଘଟିବ । ମୁଁ ଆଜି ଗୃହହୀନା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଦରଣୀୟା ହେବାକୁ ।

—ତୁମ ପାଇଁ ମୋତେ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି ଅଚଳା ଦେବୀ ! ତୁମ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ବି ସାକ୍ଷାତ ପାଇଲି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଦି'ପଦ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମୋର ବଡ଼ ଆଗ୍ରହ ଥିଲା । ସେ କି ଭଳି ଲୋକ ? ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷା, ଆଗ୍ରହ କପରି ?

—ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଆପଣ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ । ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କ ଅଭିମତରେ କିଛି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଇଥି ପାଇଁ ସେ ମଧ୍ୟ ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । କ'ଣ କରିବେ ବୋଲି ବୁଦ୍ଧି ପାଉ ନାହାନ୍ତି । ପିତା, ମାତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାକୁ ଅବଜ୍ଞା କରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ପିତୃ ଭକ୍ତିରେ ମଳିନତା ଆସିବ ବୋଲି ଭୟ କରୁଛନ୍ତି ।

ସାମନ୍ତମଣି ଦେବୀ ମଥା ନୁଆଇଁ କିଛି ବେଳ ତୁନି ହୋଇଗଲେ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମୁହଁଟି ତାଙ୍କର ପ୍ରଶାନ୍ତ ଓ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଆସିଲା । ଭାବିଲେ, ଏଇ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କ ଜୀବନ ଭିତରେ ହା ହା କାର ଖେଳି ଯାଉଛି । ଆଧୁନିକା ଓ ପୁରୁଣା ସମାଜ ଭିତରେ ଚିରଦିନ ଲାଗିଛି ସଂଘର୍ଷ । ଆଜି ଅଚଳା ଦେବୀଙ୍କ ଜୀବନ ପୁଣି କପରି ନିର୍ବାହ ହେବ ? ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ, ଶାଶୂ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କୁ ଘେନି ନାରୀ ଚିରଦିନ ଚଳି ଆସୁଛି । ସଂସାରରୁ ବିଚ୍ଛେଦ ହୋଇ କୌଣସି ନାରୀ ଜୀବନକୁ ସୁଖମୟ କରି ପାରି ନାହିଁ ।

ଅଚଳା ଏକ ଧ୍ୟାନରେ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା । ତାଙ୍କର ନୀରବ ରହିବା ଦେଖି ମନରେ ତା'ର ସନ୍ଦେହ ଉପୁଜିଲା । କହିଲା, କ'ଣ ପୁଣି ଭାବୁଛନ୍ତି ?

—ଭାବୁଛି ତୁମ ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନ ଉପରେ ନିର୍ବାଧ ହେବ ? ସଂସାର ଛାଡ଼ି···

—ସଂସାର ପାଇଁ ଆଜି ମୁଁ ଲାଳାୟିତା ନୁହେଁ । ସଂସାରର କର୍ମ ମୋର ସରି ଯାଇଛି । ଏଣିକି ମୋର ସେବା କର୍ମ ଲୋଡ଼ା । ମାତୃତ୍ୱ ଲୋଡ଼ା ।

—ମାତୃତ୍ୱ ପୁଣି କିମିତି ପାଇବେ ?

—ଦେଶର ସେବା କରି ।

—ନାଁ—ହିଁ ।

—କଅଣ ?

—ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ିଛି ମୁଁ । ଗର୍ଭରେ ଅଛି ତୁମର ସନ୍ତାନ ।

—ସେ ସନ୍ତାନ ମୋର ହୋଇ ନ ପାରେ । ଯାହାଙ୍କ ଔରସରୁ ବିକାଶ ପାଇଛି, ତାଙ୍କର ପାଖକୁ ଚାଲିଯାଇ ପାରେ । ମୁଁ କେବଳ ତାକୁ ଜନ୍ମ ଦେବି ।

—ଭୁଲ କଥା । ମାଆ ସନ୍ତାନ ପିଣ୍ଡର କର୍ତ୍ତ୍ରୀ । ମାଆର ଶିକ୍ଷା ମାଆର ସ୍ନେହ ସନ୍ତାନ ଚିରଦିନ ଲୋଡ଼େ । ପିତାର ସେ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ଯେ, ସନ୍ତାନକୁ ମାଆ କୋଳରୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇଯିବ ।

ଅଚଳା ଆଜି କିଛି ନ କହି ମୁହଁ ନୁଆଇଁ ହସିଲା । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ହସି ହସି ତା ଗାଲରେ ଗୋଟିଏ ମୃଦୁ ଚାପୁଡ଼ା ଦେଇ କହିଲେ, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଚାତୁରୀ ଖେଳୁଛ ? ଆସ ବାହାରକୁ । ଛୁଟି ଘଣ୍ଟା ବାଜି ଗଲାଣି ।

ଅତଳାର ହାତଟି ଧରି ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ବାହାରି ଆସିଲେ ଶିକ୍ଷାଳୟରୁ । କେତେ ଶିକ୍ଷିତା, ଭଦ୍ରା ତରୁଣୀଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲେ ସେ । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଲେ । ନାରୀ ସମାଜର ସେ ଜଣେ ମହୀୟସୀ ନାରୀ ।

× × × ×

ତମ ମନକୁ ଏ କଥା କିମିତି ମାନୁଛି କହିଲ ?

ନୀଳକାନ୍ତ ଦାଣ୍ଡରୁ ଚାଲିଆସି ସହସା ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

ମାଳତୀ ଭାବନାର ଖିଅ ଛିଣ୍ଡେଇ ଚମକି ଚାହିଁଲେ । ଜବାବ ଦେଲେ, କେଉଁ କଥା କହୁଛ ?

—ସେଇ ଲୋକଙ୍କ ଝିଅ ଗଉରୀ । ତପନ ସହିତ ବାହାଘର ହେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ନା ?

—ସେ କଥା ଆଉ ପଚାରୁଛ ? ଗାଁ ଝିଅଟି । ରୂପ ଯେମିତି ସୁନା ଗୁଙ୍ଗୁଡ଼ି । ଲାଜସରମରେ ଗଢ଼ା । ମୋ ମନକୁ ବେଶ୍ ପାଉଛି ।

—ତା ବାପ ଟିକେ ଗରିବ । ହଉ ପଛକେ, ଯାନ ଯଉତୁକ ଯାହା ଦେବାର ଦେଉ । ସେଇଠି ଆମେ ବାହାଘର କରିବା । ସେ ମୋତେ ଆଜି ଚୁଁ ଚୁଁ କହୁଛନ୍ତି । ବୋହୂଟିକୁ ବିଦାୟ କରି ଦେଇଥିବା ହେତୁ ତାଙ୍କ ମନରେ ଭାରି ଦୁଃଖ ।

—କାହିଁକି ?

— ଆମମାନଙ୍କ ଅସୁବିଧା ଦେଖି । ଏ ବୟସେ ତମେ ହାତରେ ଚଟୁ ଧରି ବୋହୂ ସାଜିଲ ।

କପାଳ ମୋର ଖରାପ । କାହାକୁ ଆଉ କହିବ ? ସେଇମାନେ ତ ସେ ବୋହୂ ନାଁରେ ଅପବାଦ ଗାଇଲେ । ମୋ କାନରେ ଆସି ସବୁ ବାଜିଲା । ଆଜି ପୁଣି କିମିତି ଝିଅ ବୋହୂ ତାଙ୍କର

ବାହାରେ ଯାଇ ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଅପମାନ ହେଉ ନାହିଁ ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ବସି ପଡ଼ି କହିଲେ, ସେଦିନ ସେଇ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ଆସିଥିଲେ କଅଣ ଶୁଣି ନାହାନ୍ତି ? ସେ ପରା କେତେ ବୁଝା ସୁଝା କରି ଯାଇଛନ୍ତି ? ଆଜି କାଲି ଆମ ସରକାର ଏ ସବୁ ନିୟମ ଗଢ଼ି ଦେଲେଣି । ନାରୀମାନେ ସବୁ ପାଠ ପଢ଼ିବେ । କୋଉ ନାରୀଟା ଆଉ ଅପାଠୋଇ ହୋଇ ଘରେ ରହିବ ନାହିଁ ।

ମାଉସୀ କହୁଥିବେଳେ ମଟକା ମାରିଗଲେ । ମୁହଁ ଝାଉଁଳେଇ କହିଲେ, ଆମ ବେଳେ ଏ ସବୁ ପାଠର ସୁବିଧା ନ ଥିଲା । ଆମ ଲାଗି ପାଠ ପଢ଼ା ମନା, ବାହାରକୁ ଯିବା ମନା ।

—ତମ ବେଳ ଚାଲିଗଲାଣି । ଦେଖୁଛ ? ଏ ଗାଁରେ କାହା ଘରେ କୋଉ ମୁରବୀଟା ତା ଝିଅ, ବୋହୂଙ୍କୁ ଏ ବାଟରେ ରୋକି ପାରୁଛି ? ରୋକିଲେ ସରକାରୀ ଲୋକ ତା ବତୁଢ଼ିରେ ଛୁଡ଼ା ଦେବେ ।

—ସେ ଯା ହେବାର ହଉ । ତମେ ସେଇ ଝିଅଟି ବିଷୟରେ କଥା ଭାଷା କର । ମୋ ମନକୁ ବେଶ୍ ରୁଚୁଛି । ପାତଳି ହେଇ ଖାସା ସୁନ୍ଦର ଝିଅଟିଏ ସେ । ଧାଉ ପରି ରୂପ । ଉଇଁଲା ଚନ୍ଦ୍ର ମୁହଁ । ହସରୁ ଫୁଟେ କଇଁ । ମୋ ପୁଅ ସାଙ୍ଗକୁ ଠିକ୍ ହେବ ସେ । ଭାଇ ଭଉଣୀ ପରି ଏକା ଦିଶିବେ । ସେ ଛତରା ବୋହୂଟା ଯାଇ ଆଉ । କେତେ ଦିନ ବୁଲିବ ବୁଲୁ । ବାପ ଭାଇ ତାର ଚୁପ ହେଲେଣି । ଏମିତିକା ବେସରମା ଝିଅକୁ ଆଉ ସେ କ'ଣ କହିବେ ! କୁଆଡ଼େ ଗଲା—

—ସେ ସେଇ କଟକ ଯାଇଛି । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛି ବୋଲି ଶୁଣୁଛି । ନାରୀମାନଙ୍କର ସେଠି ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ରହିଛି ।

—ହଁ ସେଇଠାରେ ରହି ସେ ଶିକ୍ଷା ପାଉ ଥାଉ । ଆଉ ତାର କଅଣ ଦରକାର ଅଛି ? ବଜାର ସହରର ଛତଖା ନାଗୁଣୀ ସେ । ଏ ଗାଁ ଗହଳରେ ଚଳ ପାରିଲା ନାହିଁ । କୁଳ ଧର୍ମରୁ ବାହାରି ଗଲା । ମାନ ଇଜତ ପୋଡ଼ି ଖାଇଲା । ଏଇକ୍ଷଣି ପର ପୁରୁଷଙ୍କ ହାତ ଧରି ବାଟ ଚାଲୁଥିବ ।

ଲୀଳାବନ୍ତ ମୁହଁ ବିକୃତ କରି କହିଲେ—

ଏ ସବୁ ଖ୍ରେଟ ଧାରଣା କାହିଁକି ମନକୁ ଆଣୁଛ ମାଳତୀ ? ଅତଳା ଆମ ଘରୁ ବାହାରି ଗଲେ ସୁଦ୍ଧା, ତଥାପି ଆମର ସେ ବୋହୂ । ସେ ଆଜି ଅପମାନିତା ହେଲେ ଆମକୁ ସେ ଅପମାନ ହେବ । ଯେ ହେତୁ ଆମ କୁଳରେ ସେ ପାଦ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏଇଥି ପାଇଁ ସେ ଗଲାବେଳେ କହି ଯାଇଛନ୍ତି ପରା, ସେମିତିକା ବାଟରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆମକୁ ସେ ଦିନେ ଦେଖେଇ ଦେବେ ।

ମାଳତୀ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଲେ । ଓଠ ନେପଡ଼ି କହିଲେ, ପୋଡ଼ି ଯାଉ ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସେ ମଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆମେ ତା ପାଖକୁ ଯିବା ନାହିଁ । ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଚାହିଁବା ନାହିଁ । କାଲି ସକାଳେ ସୁନା କୁଣ୍ଢେଇଟି ମୋର ଘରକୁ ଆସିବ । ସବୁ ଦୁଃଖ, ଚିନ୍ତା ମୋର କୁଆଡ଼େ ବହିଯିବ ପାଣି ପରି । ମଥାରେ ଓଢ଼ଣା ଦେଇ ଲାଜ ସରମରେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବ ସେ । କି ସାଗୁଣା ? ବୋହୂଟିକୁ ଦେଖି ସାହି ପଡ଼ୋଶୀ ମାଇପେ ମିଶିପେ କେତେ ପ୍ରଶଂସା କରିବେ ।

—ତମ ମନର କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ମାଳତୀ । ଏଣିକି ମୁଁ ବାହାଘର ପାଇଁ ଯୋଗାଡ଼ କରୁଛି । ଆସନ୍ତା ଫଗୁଣରେ ପୁଅ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେଇ ଅଣେଇବା । ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ବଡ଼ ଘରଟା ବଢ଼େଇ ଦେବାକୁ ହେବ । ଆଜି ସଞ୍ଜରେ ଲେଙ୍କାଙ୍କ ସହିତ ମୁଁ ଏ ବିଷୟରେ ଜବାବ ପତ୍ର ଛିଣ୍ଡେଇ ଦେବି । ଆମ ଘରକୁ ସେ ଝିଅଟି ଦେବାକୁ ଅନେଇ ବସିଛନ୍ତି ।

—ହଉ, ତମେ ଯାହା ଭାବୁଛ ତାହା କର । ମୁଁ ଆଉ ପାରିବି ନାହିଁ । ବୁଢ଼ୀ ବଅସ । ଅଣ୍ଟା ପାଖରେ ଦମା ଉଠୁଛି । ଗୋଡ଼ ଦି'ଟା ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ୁଛି । ଆଖିରୁ ସବୁ ଝାପ୍‌ସା ଦିଶୁଛି । କାନ ଦି'ଟା ଝାଇଁ ଝାଇଁ । ଇମିତି ପୁଣି ମଣିଷର ବେଳ ଆସେ । ଆଉ ପାଖରେ କେହି ବୋଲି କେହି ନାହାନ୍ତି ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ଟିକେ ଦେଖିବାକୁ ।

—ତମେ ଆଉ ବେଶି ହୁଅନା ସେମିତି । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ସବୁ କାମ କରୁଥାଅ । ଆଉ ଦିନ କେଇଟା ପରେ ସବୁ କଷ୍ଟ ତମର ଘୁଞ୍ଚିଯିବ । ମୁଁ ଟିକେ ଯାଉଛି ବାହାରୁ ଆସେ ।

—ହେଇଟିକିନ, ଫେରେଇ ଯାଉନ୍ତ ନା ?

—ଆଉ କଣ କରିବ କହନା ?

—ଯାରୁ ଫରିବା ଏଟା କାଟି ଦେଇ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତ । ମୋର ଆଉ ବେଳ କାହିଁ ?

ବୁଢ଼ି—ମୁଁ ଏ ସବୁ କାମ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ତମେ ସେ ଘରର ପିଲଟିକୁ ଡାକ ।

—ଅଜାତି ପିଲଟା ମତେ—

ହଁ, ହଁ ଠିକ୍ କହୁଛ । ତା ହେଲେ ତମେ କର । ମୁଁ ଦାଣ୍ଡ ବସା ଲୋକ । ଏ ସବୁ କାମ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ମ୍ଳାନବଦନ ଖଞ୍ଜାଭିତରୁ ବାହାରି ଚାଲିଗଲେ । ବୁଢ଼ୀ ମାଳତୀ ତାକୁ ଅଭିମାନରେ ମୁହଁ ଫୁଲେଇ ଚାହିଁଛନ୍ତି । ଆଜି ଘର ଭିତରେ ସବୁ ଭାର ତାଙ୍କର ଉପରେ । ଏଣିକି ଆଉ ସେ କୁଆଡ଼େ ଯିବେ ? ବୋହୂକୁ ବିନା ଦୋଷରେ ଘରୁ ବାହାର କରି ଦେଇଛନ୍ତି, ତାର ଫଳ ସେ ପାଇବେ ।

× × × ×

ସେଦିନ ସହର ଭିତରେ ନାରୀ ସମ୍ମିଳନୀ ଡକା ଯାଇଥିଲା । ବହୁ ଭଦ୍ର ଯୁବକ ଯୁବତୀ ସମାବେଶ ହୋଇଥିଲେ । ଦେଶର ବଡ଼ ବଡ଼ କର୍ମୀମାନେ ସହଯୋଗିତା ଭାବେ ଆସିଥିଲେ । ନାରୀ ସମାଜର

ଅଗ୍ରଗତି ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟାର ଆଲୋଚନା ସମାଲୋଚନା କରାଗଲା । କେତେ ଦେଶପ୍ରିୟା ମହିଳା କର୍ମୀ ବକ୍ତା ଭାବେ ଛିଡ଼ା ହେଲେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚଟା ବେଳକୁ ସଭା ଭାଙ୍ଗିଲା । ତପନ ଯାଇଥିଲା ସମ୍ମିଳନୀରେ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ । ମନଟି ତାର ଅତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇଗଲା । ଆଗରେ ଦେଖିଲା ଅଚଳାକୁ । ବକ୍ତାଭାବେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଅନର୍ଗଳ ଗାଇଗଲା ସେ । ନିଜ ଜୀବନର ଦୁରବସ୍ଥା ଜଣାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ଟିକେ ବୋଲି କୁଣ୍ଠିତା ହେଲା ନାହିଁ ।

ଓଃ, ତପନର ମୁଣ୍ଡଟା ଛିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ସତେ କି । କେତେ ବଡ଼ ଅଭିମାନ ? ଆଜି କିଏ ଜାଣେ ତାକୁ ସେ ଅଚଳା ଦେବୀଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ? ଗାଁ ଗହଳର ବୋହୂଟିଏ ସେ ଅଚଳା । ଆଜି କେତେ ଦୂରକୁ ଆସି ଯାଇଛି ? କେହି ଏ କଥା ଧାରଣା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ତପନ ହାତଟି ସେପରି ଆପେ ଆପେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଗଲା । ବିବେକ ତାର କହି ଉଠିଲା, ଅଚଳା ଦେବୀ ! ମୋତେ କ୍ଷମା କର । ତୁମ ପରି ନାରୀର କାହିଁକି ମୁଁ ସ୍ୱାମୀ ହୋଇଥିଲି ? ତପନ ମନେ ମନେ ଲଜ୍ଜିତ ଓ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ଆଉଜି ପଡ଼ିଲା ଫୁଟ୍‌ପାଥ ଉପରେ ଏକ ଭଗ୍ନ ଦିଆଲ ଦେହକୁ ।

ସଭା ଭଙ୍ଗ କରି ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଫେରି ଆସୁଛନ୍ତି କେତେ ଭଦ୍ର ଯୁବକ, ଯୁବତୀ । ଅପରାଧୀଟି ପରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ସେ ସେଇଠି । କାହାରି ଦୃଷ୍ଟି ତା ଉପରେ ପଡ଼ୁଥିବ କି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଜଣକର ଦୃଷ୍ଟି ହଠାତ୍ ନିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ଢଳି ପଡ଼ିଲା । ସେ ଦୃଷ୍ଟି ଭିତରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା କେତେ ବ୍ୟଥା ଓ ଅଭିମାନ ।

—ଆପଣ...

—ହଁ ।

—କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲେ ?

ସଂଗତ ଉତ୍କଳ ସଂଘ, ସମ୍ବଲ
ପାଠାଗାର
ନଂ ....
ତା ....

—ସମ୍ମିଳନୀକୁ ।

—ଏଠାରେ ଛୁଡ଼ା ହେଲେ ଯେ ?

—ତୁମର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ।

—କାହିଁକି ?

—ମୋତେ କ୍ଷମା କର ଅଚଳା !

—ସେ କ'ଣ ? କହିବାର କ'ଣ ଅଛି କୁହନ୍ତୁ ?

—କହିବାର କିଛି ନାହିଁ ଅଚଳା ! ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଅଜ୍ଞାନ । ତୁମେ ଆଜ ଏଠାରେ କିପରି ଭାବେ ରହିଛ ? ବହୁଦିନରୁ ମୁଁ ଖୋଜି ଖୋଜି ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲଣି ।

—ତାହା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଶରୀରଟି ତୁମର ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି । କ'ଣ କରାଯିବ । ଏ ଆମ କପାଳ ଲିଖନ । ତେବେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ନର୍ସିଂ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲର ଜଣେ ଛାତ୍ରୀ ।

—ସେଠାରେ କିପରି ସୁବିଧା ପାଇଲ ?

—ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସଦନର ପରିଚାଳିକା ଶ୍ରୀମତୀ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ଆନ୍ତରିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ।

—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସି ହେଲି । ତୁମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ହେଉ । ଏଇକ୍ଷଣି ମୁଁ କଅଣ କରିବ କୁହ । ତୁମ ବିଚ୍ଛେଦରେ···

—ମୋର ବିଚ୍ଛେଦ ଆପଣଙ୍କର ଆନନ୍ଦ । ଆପଣଙ୍କର ଖାଲି ନୁହେଁ, ଆପଣଙ୍କର ପିତାମାତାଙ୍କର । ପିତାମାତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାଧୀନ ଆପଣ ।

—ପିତାମାତାଙ୍କର ଆଜ୍ଞାଧୀନ ନ ହୋଇ କୌଣସି ପୁତ୍ର ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ ଅଚଳା !

—ନାଁ, ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରି ନାହିଁ । ଆପଣ ପିତାମାତାଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ କରିଛନ୍ତି ଖୁବ ଭଲ କରିଛନ୍ତି । ଏଇପରି ଯୁଗର

ଶିକ୍ଷା ଓ ସାମାଜିକତାକୁ ଭୁଲି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ହରେଇ ବସିଥାଅ । ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଏଇପରି ଅଜ୍ଞାନତା ଘୋଟି ରହିଥାଉ ।

—ପିତା ମାତାଙ୍କ ପାଖରେ ପୁତ୍ରର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ନଥାଏ ଅଚଳା । ଜ୍ଞାନ, ପାଣ୍ଡିତ୍ୟର ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଥାଏ । ତାଙ୍କରି ଅଧୀନ ହୋଇ ତାଙ୍କର ବଳୟର ଭିତରେ ସେ ସୁଖୀ ହୋଇ ଚାଲୁଥାଏ ।

—ଭଲ କଥା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କର ଏକ ଆଦର୍ଶ ! ଆଜି ଆଉ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ? କାହିଁକି ଏତେ ବିନମ୍ର, କାକୁତି ଓ ସହାନୁଭୂତି ?

ତୁମର ବିଚ୍ଛେଦ ମୋ ଜୀବନରେ ଏକ ଅଭିଶାପର ଫଳ । କିପରି ଏଥିରୁ ଶାନ୍ତି ପାଇବି ? କୋଉ ପ୍ରଥା ଧରି ବାଟ ଚାଲିବି ? କୁହ !

—ଏହାର ଜବାବ ମୁଁ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ସେଇ ପିତାମାତା ଦେବେ । ମୋର ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରୁ ବିଚ୍ଛେଦ ହୋଇ ଆସି ନାହିଁ । ଆପଣ ମୋତେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି ନା ?

—ହଁ, ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛି ।

—ଆଉ କାହିଁକି ଏ ଦୁର୍ବଳତା ? ଜଣେ ଧୈର୍ଯ୍ୟଶୀଳ, ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ଏ ଭଳି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଜଣେ ସାମାନ୍ୟ ନାରୀ ପାଖରେ ମଥା ନୁଆଇଁବା କେଡ଼େ ନିନ୍ଦାଜନକ । ଆପଣଙ୍କ ପୁରୁଷ ପଣକୁ ଆପଣ ଠେକି ରଖନ୍ତୁ । ପୁଣି ପର ନାରୀକୁ ବିବାହ କରି ସାଂସାରିକ ଜୀବନ ଯାତ୍ରାକୁ ସାର୍ଥକ କରନ୍ତୁ । ମୋ ଆଶା ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।

—ଛାଡ଼ି ଦେବି ?

—ପାରିବେ ନାହିଁ ?

—ନାଃ ! ତୁମରି ସ୍ନେହ ଆଦର, ତୁମରି କୋମଳ ସେବା ଓ ବ୍ୟବହାରକୁ ମନ ମୋର ସଦା ଚିନ୍ତନ କରିବ । ତୁମ ଛଡ଼ା ଆଉ ମୁଁ କାହାରି ଦାନ ଗ୍ରହଣ କରିବି ନାହିଁ ।

—ତା ହେଲେ, ଏଇପରି ଏ ଜୀବନକୁ ବଢେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଆସନ୍ତା ଜନ୍ମରେ ଆପଣଙ୍କର ମୋର ପୁଣି ଏଇ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିବ । ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ।

—କିନ୍ତୁ, ଅଚଳା—

—ହାତ ଧରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

—ତୁମ ହାତ ଧରିବା ଲୋକ ନୁହେଁ ମୁଁ ?

—ସେତେବେଳେ ଥିଲେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନୁହନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଘୃଣ୍ୟା । ପରିତ୍ୟକ୍ତା ।

—ପରିତ୍ୟକ୍ତା ! ଯଦି ପୁଣି ମୁଁ ତୁମକୁ ଗ୍ରହଣ କରେ ?

ଫୋପାଡ଼ିଦେ.। ଫୁଲଟିକୁ ଯଦି ପୁଣି ଗୋଟେଇ ଆଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟରେ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଭୁ ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଠାରୁ ଅନୁମତି ଆଣିଲେ, ତାଙ୍କ ହୃଦୟରୁ ଏ ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ଦୂର ହେଲେ ।

—ଠିକ୍ କହିଛ । ତାଙ୍କ ହୃଦୟରୁ ଏ ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ଦୂର ନ ହେଲେ, ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁମତି ନ ଆଣିଲେ, ତୁମେ ଆଉ ମୋର ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ତପନ ଟିକେ ଗୁମ୍ ଖାଇ ଅଚଳାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମିଶା କରୁଣ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା । ଅଚଳା ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଭିମାନ ଭରା ମୁହଁଟିକୁ ବୁଲେଇ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇଲା । ମନରେ ବ୍ୟଥା । ଆଖିରେ ଲୁହ । ଚାଲିଗଲା ସେ । ତପନ ସେଇଠି ପାଲଟିଲା ସ୍ଥାଣୁ ।

× × ×

ଘର ଭିତରେ ମାଆଙ୍କୁ କାମ ଧନ୍ଦାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ତାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଶେଯରୁ ଉଠି ଠୁକୁ ଠୁକୁ ଚାଲିଲା ଦିନୁ ବାଳୁତ ସ୍ୱଭାବ ଦୂର ହୋଇ ହେଉ ମାଇଲା ଦିନୁ, ଗଉରୀ ମାଆକୁ

ତାର ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସୁଛି । ମାଆର ଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖୀ ହେଉଛି, ମାଆର ସୁଖରେ ସୁଖୀ ହେଉଛି । ମାଆ ପଛେ ପଛେ ରହି ମାଆ ଠାରୁ ଘରର ସକଳ କାମ ଶିଖୁଛି ।

ଚଉଦ ଯାଇଁ ପନ୍ଦର ପଶିଲା । ଶୁଖିଲା ତନୁ ପୁଣି ଉଠିଲା । ଯୁବତୀ ଝିଅଟି ବୋଲି ମାଆଙ୍କ ମୁହଁରେ ଖେଳିଲା ପ୍ରାଣଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ମଧୁର ହସ । ନିଜର ଦୁଃଖକୁ କିଏ ପଚାରେ ? କୋଳର ଝିଅଟିକୁ ଏଣିକି ସେ ପରଗୋତ୍ରୀ କରାଇ ଦେବେ । ତାର ଭବିଷ୍ୟତ, ତାର ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ଆଜି ଏଠାରେ ନାହିଁ ।

ସୁଶୀଳା ଅଗଣା ଉପରେ ଆସି ଥକ୍କା ମାରି ବସି ପଡ଼ିଲେ । ସକାଳ ଖରା ଟାଣୁଆ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଘର ବାହାର ସହସ୍ର ପାଇଟି ସେ କରିସାରିଲଣି । କେଡ଼େ କାମିକା ଝିଅଟି ! ଟିକେ ଅଳସ ନାହିଁ ତା ଦେହରେ । ଟିକେ ଅଶାନ୍ତି ନାହିଁ ତା ମନରେ । ହସ ହସ ମୁହଁ, ଫର ଫର ଚାଲି, ମଧୁରିଆ କଥା । କାନକୁ କି ସୁନ୍ଦର ଶୁଭୁଛି ?

ଏଇକ୍ଷଣି ପୁଣି ବାହାରି ଯିବ ପାଠଶାଳାକୁ । କନିଆ ପାଠୀ ଝିଅଟା । କି ପାଠ ପଢ଼ୁଛି ? ଏଇ ଗାଁରେ କେତେ ଝିଅ, ବୋହୂ ପାଠ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଆଜି ଉଜାଗର । ଏଇ ଯୁଗର ଏଇ ରୀତି ? କିଏ କାହାକୁ ରୋକିବ ଲୋ ମାଆ !

ଗଉରୀ ଗାଧେଇ ପାଧେଇ ଓଦା ସର ସର ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ଓଦା ବସନ ପାଲଟି ଦେଇ ଶୁଖିଲା ବସନ ପିନ୍ଧିଲା । ମଥାର ପାନିଆ ସଜାଡ଼ି ଦେଲା । ଖାଇବା ପିଇବା, କଥା କିଏ ପଚାରୁଛି ? ମନ ହେଲାଣି ତାର ଚଞ୍ଚଳ । ପାଠଶାଳାକୁ ଯିବ । ହାତରେ ବହି ପତ୍ର ଧରି କାନ୍ଥ ପାଖକୁ ଗଲା । ଅଇନାରେ ମୁହଁ ଦେଖିଲା । ଦେହରେ ବ୍ଲାଉଜ ଓ ଶାଢ଼ୀ । ମଥାର କେଶ ସୁସଜ୍ଜିତ । ଠିକ୍ ଅଛି । କଳା ଟିକେ ଦେଇବ ? ନା' ଆଜି କେବଳ

ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତବାହୃତ କରି ଗୋଟିଏ ବିଳାସମସ୍ତୀ ସହଧର୍ମିଣୀ ନାଣି ପରି ଦେହକୁ ସଜେଇ ହେବା ତା ପକ୍ଷେ ଏକ ଦୁର୍ବଳତା । ଆଜି ଏ ସମସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ କି ମୂଲ୍ୟବାନ । ଗାଁ ଗୋଠାକର ଝିଅ ବୋହୂ ମାନେ ନିଜ ନିଜ ଧନ୍ଦା ଛାଡ଼ି, ହେଲେଣି ଉଜାଗର । ତେଣେ ଘଣ୍ଟା ବାଜିଗଲଣି । ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସମିତି ଖୋଲା ହୋଇଗଲାଣି । ତର ତର ହୋଇ ଗଉରୀ ବାହାରି ଆସିଲା ଘରୁ ।

ସୁଶୀଳାଙ୍କ ଭାବ ଧାରାଟି ଅଟକି ଗଲା ହଠାତ୍ । ନାଚି ଉଠିଲା ଆଖି । ଚମକି ପଡ଼ିଲା ଛାତି । ବିସ୍ମୟରେ କହି ଉଠିଲେ ସେ, ଗଉରୀ ! ଗାଧୋଇ ଆସି, ଖାଇବା ପିଇବା ନ କରି, କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛୁ ? ଘର ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯାଅନା । ଏଣିକି ତୋତେ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ମନା । ବାପା ବିରକ୍ତ ହେଲେଣି ! କାଲି ସକାଳେ ହେବ ତୋର ବାହାଘର । ଏ କଥା କ'ଣ ଶୁଣୁ ନୁଁ ?

ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ଦରଜା ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲା ଗଉରୀ । ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ବୋଉ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା । ହାତରେ ରହିଛି ବହି ବସ୍ତାନି । ମନ ଭିତରେ ଦୁଃଖ, ଅଭିମାନ ଓ ବିତୃଷ୍ଣା । ମୁକୁଳା ମଥାର ଦରଫିଟିଲା ବେଣୀଟି ପିଠି ଉପରକୁ ଲୋଟି ପଡ଼ିଛି । ଧୋବଲା, ପତଳା ବାସି ଶାଢ଼ୀଟାର ଫଣତକୁ ଧରି, ଥରେ ହସି ଦେଇ ସେ ବିରକ୍ତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—

—ତୁ କ'ଣ କହୁଛୁ ବୋଉ ? କାହାର ହେବ ବାହାଘର ? ମୁଁ ଏ ବାହାଘର ପାଇଁ ରାଜି ନୁହେଁ । ମୋ ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ତୁମେ ଏ ସବୁ କାମ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ସୁଶୀଳା ଆବାକାବା ହେଲେ । ଗଉରୀ ମୁହଁକୁ ନିରୀକ୍ଷି ଚାହିଁ କହିଲେ, ତୋର ସେଠାରେ ରାଜି ନାହିଁ ?

—ନା । ମୋର ସେଠାରେ ରାଜି ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ନାରୀକୁ ସେ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପୁଣି ଗୋଟିଏ ନାରୀକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ

ଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବସ୍ଥରରେ ନାରୀ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଜୀବ କଣ୍ଢେଇ ନୁହେଁ ? କଣ୍ଢେଇ ପରି ଦଶଟା ସେ ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ଆମର ପାଇଁ ଅଚଳା ଦେବୀ ସଂସାର ଭୁଟେଇ କୁଆଡ଼େ ଯାଇ ରହିଲେ । ତାଙ୍କ ସୁଖ, ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ଦେଖି ଆଉ କୌଣସି ନାରୀ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁ ବାପାଙ୍କୁ ମନା କରି ଦେ ବୋଉ । କାହିଁକି ସେ ଧନ୍ଦ ହେଉଛନ୍ତି ? ଏଇଟା ତାଙ୍କର ଉଚିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ । ଆଗେ ମୋର ମତ ନିଅନ୍ତୁ, ତା'ପରେ ଯାହା କରିବେ ।

—ଏଥି ଲାଗି କଅଣ ତୋର ମତ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ?

—ହଁ ! ମୋର ଭବିଷ୍ୟତ, ମୋର ସକଳ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି, ଆଶା କାମନା ଏଇ ବିବାହ ଭିତରେ ପୂରି ରହିଛି । ତେଣୁ ଆଜି ମୁଁ ଦେଖି ଶୁଣି, ବିଚାର କରି, ଏ ପଥକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇବି ।

ଗଉରୀ କଥାରେ ସୁଶୀଳାଙ୍କ ମୁହଁଟି ଲାଜରେ ପୋଡ଼ିଗଲା । ଟେକିଲା ମଥାକୁ ଟିକେ ନୁଆଁଇ ଦେଇ ସେ ଭାବିଲେ, ନିଜ ଉଦରରୁ ଜନମ ଦେଇ ଆଜି ଏ ଝିଅଟା ଏଡ଼େ ଲାଜ୍‌ଲଜ୍ଜା ଧରିଗଲାଣି ? କେମିତି ଏ କଥା ଗୁଡ଼ାକ କହୁଛି ମ ? ଛି, ଛି···

—ଆଲୋ ଗଉରୀ ! ଏତେ ଗୁଡ଼ାକ ବୁଦ୍ଧି ଅକଲ ତୋତେ ପୁଣି କିଏ ଶିଖେଇଲା ? ମରଣ ହେଉ ମୋତେ, ଆଉ ମୁଁ ନ ଶୁଣେ । ଯା ହେଉ, ଏଇ ସେ ପାଠ ପଢ଼ାର ଗୁଣ । ପାଠ ପଢ଼ିବାରୁ ଆଜି ବାପ ମାଆଙ୍କ ମୁହଁରେ କାଳି ଦେବାକୁ ବସିଲୁଣି । ଛି, ଛି, ଆଉ ତୁ ସେ ପାଠଶାଳାକୁ ଯାଆନା—

—ଏଥିପାଇଁ ତୁ ମନା କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ମୋତେ ଜନ୍ମ କରିଛୁ ବୋଲି ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ତୋ ହାତରେ ନାହିଁ । ଆଜି ଆମ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ଆମମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ଆମମାନଙ୍କର ମତ ନ ନେଇ କୌଣସି ଯାଗାରେ ବାହାଘର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ବାପ ମାଆ । ଯିଏ ପାଇଁ ନାରୀ ସମାଜ ଘୋର କ୍ଷତି

ସହ୍ୟ ଆସୁଛି । ବାପ ମାଆ ଓ ଅଭିଭାବକମାନେ ବଂଶର ଦୃଷ୍ଟିରେ ବିବାହ କର୍ମ ଉଦ୍‌ଯାପନ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ବେଦ, ଶାସ୍ତ୍ରର ନିୟମ ଆଜିର ରୁଢ଼ି ସମାଜର ଏକ ମନଗଢ଼ା ନିୟମକୁ ଧରି, ଟଙ୍କା କଉଡ଼ି ଲାଳସାର ମୋହରେ ବହୁ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲିଛନ୍ତି ।

କିଏ ଟଙ୍କା ଖାଇ ଷୋଳ ବରଷୀ ଝିଅକୁ ବୁଢ଼ା ବରକୁ ଯାଚି ଦେଉଛି । କିଏ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ କୋଳର ଝିଅଟାକୁ ଅପାତ୍ରକୁ ଠେଲିଦେଉଛି । କିଏ ବା କାହାରି ତାଡ଼ନାରେ ହେଉ ବା ଭାବ ପ୍ରିୟରେ ହେଉ ଝିଅର ଜୀବନକୁ ମାଟି କରି ବସୁଛି ।

ନାନାଦି ବିଭ୍ରାଟ ଆଜି ସମାଜ ଭିତରେ ପୂରି ରହିଛି । ଏଥି ପାଇଁ ନାରୀ ଭୋଗୁଛି ଅଶେଷ ଯାତନା । କିଏ କଅଁଳ ବୟସ ବେଳୁ ମଥାର ସିନ୍ଦୂର ଲିଭେଇ ଦେଇ ଆଖି ପାଣି ଢାଳୁଛି । କିଏ ଯୌବନର ପ୍ରଭାବ ସହ୍ୟ ନ ପାରି ଅପଥକୁ ଯାଉଛି । କିଏ ବା ଦୁଷ୍ଟ ଦୁରାଚାର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଜୀବନକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଉଛି । ନାରୀ ହାତରେ ସେ କ୍ଷମତା ନାହିଁ ବୋଲି ଆଜି ତାକୁ ଏ ସବୁ ଦୁର୍ବହ ଯାତନା ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ପୁରୁଷର ସ୍ୱାର୍ଥପରତାକୁ ସହ୍ୟ କରି, ଅନ୍ଧ ସମାଜର ନିୟମରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ନୀରବରେ ବାଟ ଚାଲିଛି ।

ଆଜି ତୁ ମୋର ମାଆ ହେଲେ ସୁଧା, ସେଇ ନାରୀ ଜାତିର ତୁ ଜଣେ । ତୋର ମଧ୍ୟ ଏହାପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଅଛି । ତୋ ନାରୀ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ବିତି ଗଲାଣି ବୋଲି, ତୋ ଜାତିର ଜୀବନ ବିତି ଯାଇ ନାହିଁ । ସ୍ରଷ୍ଟାର ସୃଷ୍ଟି ଥିବା ଯାଏ ତୋ ଜାତିର ରକ୍ତ ଧାରା ଏଇ ପରି ବହି ଚାଲୁଥିବ ।

ସୁଶୀଳ ଗଉରୀ କଥାରେ କିଛି ବେଳ ଚୁପ୍ ହୋଇଗଲେ । ଛାତି ତାଙ୍କର ନାଚି ଉଠିଲା ଦପ୍ ଦପ୍ । ମନ ଭିତରେ କିଏ କହି ଉଠିଲା—ନାକରା କଥା କହୁ ନାହିଁ ଝିଅ ! ଆଜି କାଲି କହୁ ଲୋକଙ୍କ

ଘରେ ଏଇପରି କାଣ୍ଡ ଉପୁଜୁଛି । ନାରୀ ଆଜି ହାଟ ବଜାରର ସଉଦା ପରି କିଣା ହେଉଛନ୍ତି । ପୁରୁଷର ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ, ଲୋଭନୀୟ ସମ୍ପଦ ପରି ସେ କାଳେ କାଳେ ରହି ଆସୁଛି । ତାର ବଞ୍ଚିବା, ତାର ସମସ୍ତ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ପୁରୁଷ ହାତରେ ରହିଥାଏ । ପୁରୁଷର ଅଧୀନତା ଭିତରେ ସେ ଦୁଃଖ, ସୁଖ ଭୋଗକରି ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦରି ବାଟ ଚାଲେ ।

ଆଜି ଏ ଯୁଗରେ ସ୍ରୋତ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଧରଣରେ ଗତି କରୁଛି । ଆଜି ଏ ଯୁଗର ଝିଅମାନେ ଆଉ ସେ ଯୁଗର ଝିଅଙ୍କ ପରି ନୁହନ୍ତି । ପାଠ ଶାଠ ପଢ଼ି ନାନା ଆଉ ନାନା ଶିକ୍ଷା ଦୀକ୍ଷା ପାଇ ପାରି ସଂସାରରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସରଗପରୀର ଦେବୀ ପାଲଟି ଗଲେଣି । ପୁରୁଷ ସାଙ୍ଗରେ ପାଦ ମିଳେଇ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି । ପୁରୁଷ ପାଖରୁ ସମାନ ଅଧିକାର ପାଉଛନ୍ତି । ପଦେ ପଦେ କଥାରେ ତାଙ୍କର କେତେ ଶିକ୍ଷା, ନ୍ୟାୟ ଓ ବିଚାର ଫୁଟି ଉଠୁଛି । କିଏ ଆଉ ତାଙ୍କ କଥାକୁ କାଟିବ ଆଜି କାଠ !

ତାଙ୍କୁ ଆଜି ସ୍ୱାଧୀନତା ମିଳିଛି । ଏବେ ଦିନେ ଆମ ସର-କାରଙ୍କର ଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଛି ! ଗାଁ ଗାଁ ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପାଠ-ଶାଳା ଖୋଲା ଯାଉଛି । ଲାଇବ୍ରେରୀ ଖୋଲା ଯାଉଛି । ହଜାର ହଜାର ଝିଅ ବୋହୂ ଆଜି ନିଜ ନିଜ ପରିବାରକୁ ଦେଖି ବାହାରେ ଯାଇ ନାନା ଦିଗରେ ଶିକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି । ତେବେ କଥା ରହିଲା ଯାଇ କେଉଁଠି । ଭାବୁ ଭାବୁ ସେ ଅନେକ କଥା ଭାବିଗଲେଣି । ଏ ଯୁଗର ନୀତି ଗତି ଦେଖି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଆଜି ଆଉ କ'ଣ ଜାତିର ଗୌରବ ପାଇଁ, ଝିଅର କଥାକୁ ରଖିବା ପାଇଁ ଦେଶକାଳ ଉସ୍ମରୁ ବାହାରି ଯିବେ ? ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳିବେ ନାହିଁ ? ତାହା ଲଙ୍ଘିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ହୋଇ ପାରିବ ? ଜୀବନର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଗଲେଣି । ସେଇ ପୁରୁଖା

ସମାଜର ନିୟମ ପ୍ରଥାରେ ବାନ୍ଧି ଚାଲି ଆସୁଛନ୍ତି । ବଂଶର ପାଇଁ ବା ଝିଅଟା ବାହାରକୁ ଯିବା ମନା । ବଂଶଧର ପାଇଁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲେଇବେ ନାହିଁ । ସେ ଘର କାମ, ମାଆଙ୍କ ଉପରେ । ସେ ଆଜ ଯାହା କହୁଛି, ଠିକ୍ କହୁଛି । ତା ପାଇଁ ସେମାନେ ତ କିଛି ଅନ୍ୟାୟ କରିବାକୁ ଯାଇ ନାହାନ୍ତି ? ତାର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ବଡ଼ ଘରେ ବନ୍ଧ୍ ବାନ୍ଧୁଛନ୍ତି । କେବଳ ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ନାମ ତାଙ୍କର ରହି ଯାଇଛି । ସେଇ କୋହୁଟିକୁ ଘରୁ ବାହାର କରି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସେଇଥି ପାଇଁ ଝିଅ ତାଙ୍କର ରାଜି ନୁହେଁ । ରାଜି ନ ହେଲେ ଆଉ ବି ଉପାୟ ନାହିଁ । ବାପା ତାର ଜବାବ ଦେଇ ସାରିଲେଣି । ଆଉ ଜବାବ ଭଙ୍ଗ କରିବେ ନାହିଁ । ତା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଆଘାତ ପଡ଼ୁଥିବ । ସୁଶୀଳା ଆଗ ପଛ ଭାବି ଚିନ୍ତି ଦୀର୍ଘ ଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡ଼ି, ଗଉରୀ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ । ସେଇପରି ସେ ଦରଜା ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ମୁହଁଟି ତାର ଜୁଡୁ ବୁଡୁ ହେଲଣି ଝାଳରେ । ଟାଣୁଆ ଖରା ମଥା ଉପରକୁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ଏଣିକା ଟିକେ ଆସୁନ ?

—ଗଉରୀ ! ମୁଁ ପରି ତୁ ଅରାଜି ହୁଅନା । ଆମେ ତେ ଭବିଷ୍ୟତର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସେଠି ବନ୍ଧ୍ ବାନ୍ଧୁଛୁ । କେଡ଼େ ବୁନିୟାଦି ଘରଟା ସେ । ଆଉ କୋଉଠି ଏଡ଼େ ସୁବିଧା ଆମକୁ ମିଳିବ ନାହିଁ । ବାପା ତୋର ଜବାବ ଦେଇ ସାରିଲେଣି । ଆଜ ଯଦି ଜବାବ ଭଙ୍ଗ କରିବେ, ତା ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ଆମ ଅବସ୍ଥା ? କେଡ଼େ ଦାଢ଼ିଆ ଲୋକଟା ସେ ଜୀବାନନ୍ଦ ଚୌଧୁରୀ ।

ଗଉରୀ ରାଗ, ଅଭିମାନରେ କହିଲା—

ତୁମେ ଯେମିତିକା କର୍ମ କରୁଛ, ସେମିତିକା ଫଳ ପାଇବ । ମୋତେ ଆଗେ ନ ପଚାରି ଏତେ ବଡ଼ ଜବାବ ତାଙ୍କୁ କାହିଁକି ଦେବାକୁ ଗଲ ?

ୟା ପାଇଁ ଦୁନିଆରେ କଏ, ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ମତ ନେଇ ବାହା ଜବାବ ଦେଉଛି ? କହତ ?

—ଏଣିକି ସବୁରିକୁ ଏଇ ବାଟରେ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

—କାହିଁକି ? ବାପ ମାଆ ଝିଅ ଜନ୍ମ କରିଛନ୍ତି, ସେ କ'ଣ ତା ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରୁ ନାହାନ୍ତି ? ତୋହର କଥା ଅନୁସାରେ ସମସ୍ତେ ସେମିତି ଖରାପ ବାଟରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି ?

ସମସ୍ତେ ଯଦି ନ ଚାଲୁଛନ୍ତି, ତୁମେ ଆଜି ମୋର ପାଖରେ ଶୁଣୁଛ । ୟା ପାଇଁ ତୁମର ଟିକେ ବସ୍ତୁର ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ । ବଡ଼ଲୋକର ମୋହରେ ପଡ଼ି ତୁମର ବୁଦ୍ଧି ଜ୍ଞାନ ସବୁ ହଜି ଗଲାଣି । କୋଳର ଝିଅ ତୁମକୁ ପିତା ଲାଗିଲାଣି । ଯୋଉଠି ରହୁଛି କଳଙ୍କ, ସେଇଠିକି ପଠେଇ ଦେବାକୁ ବସିଛ ।

ନାଁ—ମୁଁ କାହାରି କଥା ଶୁଣିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଏ ବରଘର ପାଇଁ ରାଜି ନୁହେଁ । ମୋର ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ତୁମେ କିଛି କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଗଉରୀ ଏତିକି କହି ସୁଶୀଳାଙ୍କ ଆଗରୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଗଲା । ସୁଶୀଳାଙ୍କ ଛାତି ଭିତରେ ପଶିଗଲା ଚମକ ! ଯାଃ, ଆଉ ବଳ ନାହିଁ । ଏଣିକି କ'ଣ କରିବେ ସେ କରନ୍ତୁ । ଝିଅକୁ ନ ପଚାରି କାହିଁକି ଏତେ ବଡ଼ ଜବାବ ଦେବାକୁ ଗଲେ ? ଆଜି କାଲି ଝିଅ-ମାନଙ୍କର ସ୍ଥିତି, ଗତି କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ଦେଖା ଯାଉ ନାହିଁ ? ଏଇ ଯୁଗର ଏଇ ନାରୀ । କାହାରି ଅଧୀନତା ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ନାହିଁ । ନିଜର ନିଜତ୍ୱ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ଦେଖି ବାଟ ଚାଲିବେ ।

× × ×

ଉଃ, ଛାତି ଭିତରଟା କଅଣ ହେଇଗଲା ।

ବସିଥିଲା ସେ ପଲଙ୍କ ଉପରେ । ବାଡ଼ା ଦେହକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ିଲା । ଆରେ, ଏ କି ବେପାର ? ବରଘର ପାଇଁ ଘର ବାହାର ସାଜସଜ୍ଜା ହୋଇ ଗଲାଣି ? ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଏତେ ବଡ଼ ଆୟୋଜନଟା ।

କେମିତି ହୋଇଗଲା ? କାହାର ଏ ବଶ୍ୟତା ? ତପନର ! ନାଃ ତପନ ଏ ବିବାହ ପାଇଁ ମତ ଦେବ ନାହିଁ । ସେ ବିବାହିତ । ଆଉ କୌଣସି ନାରୀର ଦେହ ଛୁଇଁବ ନାହିଁ । ତାର ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ, ତାର ନୈତିକତା ସେ ରକ୍ଷା କରିବ ।

ବିନା ଅପରାଧରେ ଗୋଟିଏ ନାରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି, ଏଭଳି ଅନ୍ୟାୟ କର୍ମ କରିବାକୁ ଯାଏନା ପୁରୁଷ । ଅଧର୍ମ ହେବ । ଏଭଳି ଚରିତ୍ରରେ ତାର କଳଙ୍କ ଲାଗିବ । ବାପାଙ୍କ କଥା ଆଜି ସେ ମାନିବ ନାହିଁ । ଏଇଠି ପିତୃ ଆଦେଶ ଅବଜ୍ଞା କରିବ । ଧର୍ମ ପାଇଁ, ନ୍ୟାୟ ପାଇଁ ପିତାଙ୍କ ଆଦେଶରୁ ସେ ବାହାରି ଯିବ । ଦୁନିଆରେ କେହି କାହା ପାପ, ପୁଣ୍ୟର ଭାଗ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ନିଜ ନିଜ କର୍ମଫଳ ସମସ୍ତେ ଭୋଗ କରନ୍ତି । ବାପ, ମାଆ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ ଏ ସବୁ କେବଳ ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସୂତ୍ରରେ ମାୟା ମମତାରେ ବନ୍ଧା ।

ଗୋଟିଏ ନାରୀକୁ ଜୀବନସାରା କନ୍ଦେଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ ନାରୀକୁ ପାଖକୁ ଆଣି ସୁଖୀହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ସେ । ଗୃହସ୍ଥର ଏ ଧର୍ମ ନୁହେଁ । ସୃଷ୍ଟିର ଚରାଚରର ନିୟମ ନୁହେଁ । ଅତନୀ ଆଜି କେତେ ଦୂରକୁ ଆଗେଇ ଯାଇଛନ୍ତି, ଭବିଷ୍ୟତ ତାଙ୍କର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେବ କାଲି ସକାଳେ ସୁନ୍ଦର ସନ୍ତାନଟିଏ କୋଳରେ ଧରିବ । ତାକୁ ଦେଖି ସେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ତା'ର ଉନ୍ନତି ! ତା'ର ଭବିଷ୍ୟତ । ତା'ର ସାଧନାର ଫଳଟି ସେ । ଅତନୀ ଆଜି ତା ପାଖରେ ଯେତେ ଦୋଷ କଲେ ସୁଦ୍ଧା, ତାଙ୍କୁ ସେ ପାଖକୁ ଆଣିବ, ସମ୍ମାନ ଦେବ । ସେଇ ତାର ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ, ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ କର୍ମପଥର ସଙ୍ଗିନୀ ।

ତପନ ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସଟା ଟାଣିଲା । ଦେହ ଅବଶ । ମନ ବ୍ୟାକୁଳ । ମଥାଟା ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ମୁହଁ ସାରା ଝାଳ । ଝାଡ଼ଣରେ ପୋଛିଦେଲା । ବସିବାଠାରୁ ଉଠିଲା । ଆଗକୁ ବଢ଼େଇ

ପ୍ରାଦ । ବାପା ଆସି ଉଭାହେଲେ ଆଗରେ । ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସେ । ନଇଁ ପଡ଼ିଲା ତା ମଥା । ମନ ଭିତରେ ଭରିଗଲା କେତେ ଘୃଣା ।

ହସିଲା ମୁହଁ । ଅନୁକୂଳ ଦୃଷ୍ଟି । ଉଷତ ଉତ୍ସାହ ଚିତ୍ତ । ମଧୁର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ବାପା, ଆରେ ବାବୁ ! ଭଦ୍ରଲୋକମାନଙ୍କ ପରିତୃପ୍ତି ପାଇଁ ପୁଷ୍ପ, ପଲଉର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ । ଆଜିକାଲି ଯେପରି ଆଧୁନିକ ଧରଣର ପ୍ରୀତି ଭୋଜନ କରାଯାଉଛି, ସେଇପରି ଗୋଟିଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କଟକରୁ ପୂଜାରୀ ଓ କାରିଗର ଅଣେଇବା । ଗାଁରେ ତ ବଡ଼ଘର । ଆମକୁ ଦାଣ୍ଡରେ ଯିବାପାଇଁ ବେଶି ଖର୍ଚ୍ଚ ଲାଗିବ ନାହିଁ ।

ବାପାଙ୍କର ଏ ଅଯଥା କଥାଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣି ତପନ କ'ଣ କହିବ ବୋଲି ମନ ତାର ବିରକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଲଜ୍ଜାରେ ଓ ଦୁଃଖରେ ମୁହଁ ଝାଉଁଳେଇ ବସି ପଡ଼ିଲା ପଲଙ୍କ ବାଡ଼ା ଧରି । ଛି, ଛି ଇସ୍ ଆଉ କ'ଣ କହିବ ସେ ? ବାପାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଆଜି ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଛି । ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନ ସେ ଭୁଲି ଗଲେଣି । ଆଗକୁ ପଛକୁ ବିଚାରି କରୁନାହାନ୍ତି । ଆଉ ସେ ଏବେବେଳେ ନୀରବ ରହିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ମଉନେ ସମ୍ମତି ଲକ୍ଷଣଂ ।'

ଏଇବେଳେ ଦୁଇପଦ କଥା ସେ କହିବ । ତାର ଅଭିମତ ଜଣେଇବ । ପିତୃ ଭକ୍ତିରେ ମଳିନତା ଆସୁ । ପିତା ପାଖରେ ସେ ଅବାଧ୍ୟ ହେଉ । ଦୁନିଆ ତାକୁ ଦୋଷୀ ବୋଲି ନ କହୁ । ତପନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ମଥା ଟେକି ଚାହିଁଲା । ବାପା ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ତା ଆଗରେ । ତା ମୁହଁରୁ କଥା ଶୁଣିବେ । ତା ହୃଦୟ ଭାବକୁ ବୁଝିବେ ଏଇ ତାଙ୍କର ଭିତରର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ତପନ ଶୁଣି ତଳକୁ ମୁହଁ ନୁଆଇଁ ନମ୍ର ଭାବରେ କହିଲା—

କାହିଁକି ଏ ସବୁ ବେପାର କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ? ମୋତେ ନ ଜଣେଇ ଆପଣ ଏତେ ବଡ଼ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ସାରିଲେଣି, ଏହା ପାଇଁ

ମୁଁ ଖାଲି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛି । ଦୁନିଆକୁ ଏକଥା କହିଲେ ଭଲ ହେବ ନାହିଁ ବାପା ! ଖଳ ଲୋକଙ୍କ କଥାରେ ପଡ଼ି ତୁମ ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଅତୀତ ଭବିଷ୍ୟତ ଓ ଧର୍ମାଧର୍ମ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉନ । କାହାର ଅନ୍ୟାୟ ଭଗବାନ ସହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ ବିବାହିତ । ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି, ଆଉ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଆଣି ଆପଣାର କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ଏହା କଲେ ମୁଁ କଳଙ୍କିତ ହେବି । ଜୀବନକୁ କଳୁଷିତ କରି ଦୁନିଆରେ ମୁଁ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟତ ମୋର ମଙ୍ଗଳ ହେବ ନାହିଁ । ନା—ମୁଁ ଏ ବିବାହ ପାଇଁ ମତ ଦେବି ନାହିଁ ବାପା ! ମୋ ପକ୍ଷେ ଅଧର୍ମ ସେ ହେବ ।

ନୀଳାବନ୍ତ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲେ, ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ତାଙ୍କର ଖସି ପଡ଼ିଲା ବଜ୍ର । ନିଥକନ ବସି ପଡ଼ିଲେ ସେ । ଆଗରେ ପଡ଼ିଥିବା ଖଣ୍ଡେ ଚୌକି ଉପରେ ।

—କଅଣ କହିଲୁ ? ଏ ବିଭାଘରରେ ତୁ ମତ ଦେବୁ ନାହିଁ ? ତପନ ! ଆଜି ତୋର ଏ କି ପରିବର୍ତ୍ତନ ? ମୋ କଥାରୁ ବାହାରି ଯିବୁ ? ମୋତେ ଦାଣ୍ଡରେ ଆପମାନିତ କରିବୁ ? ଆଜି ଆସି କେତେ ବଡ଼ ଯୋଗାଡ଼ ମୁଁ କରି ସାରିଲିଣି । ଦଶଖଣ୍ଡ ମଉଜାର ଲୋକେ ଏ ଖବର ପାଇସାରିଲେଣି । ରାତି ପାହିଲେ ହେବ ଶୁଭ ବିବାହ ! ତୋର ପୁଣି···ନୀଳବନ୍ତ ଏଇକଥା କହୁ କହୁ ଗଳା ତାଙ୍କର ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା । କପାଳରେ ହାତ ଦେଇ କିଛି ବେଳ ବୁଡ଼ିଗଲେ ସେ ଚିନ୍ତାରେ ।

ତପନ ବାପାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । କଅଣ ଆଉ କହିବ ସେ ? ବାପାଙ୍କୁ ପୁ। ପାଇଁ ସେ ଜବାବ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ବାପା କହୁଛନ୍ତି ଅନ୍ୟାୟ କଥା । ନ୍ୟାୟରେ ଜଗତ ବନ୍ଧା । ଅନ୍ୟାୟଟା ସବୁରି ଆଖିରେ ପଦାରେ ପଡ଼ିଯାଏ । ବାପ ହେଉ ବା ପୁଅ ହେଉ କେହି ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରାଧକୁ

ସମସ୍ତେ ଭସ୍ମ କରନ୍ତି । ପାପ ପୁଣ୍ୟ ସମସ୍ତେ ବିଚାର କରନ୍ତି । ଶୀଳାବନ୍ତ କିଛିବେଳ ଚିନ୍ତାମଗ୍ନ ହୋଇ ପୁଣି କହିଲେ ।

ଦେଖ୍ ବାପ ! ଆମ ସମାଜରେ ଏ ପ୍ରଥା ଚଳି ଆସୁଛି । ସ୍ତ୍ରୀ ଅପରାଧ କଲେ, ପୁରୁଷ ତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପୁଣି ଅନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ବିବାହ କରୁଛି । ଏହା ପାଇଁ ପୁରୁଷର କିଛି ଦୋଷ ହୁଏନା । ଆଜି ଆଉ କାହିଁକି ତୁ ମନରେ ଭୟ କରୁଛୁ ? ସେ ବୋହୂ ଜାତି କୁଳରୁ ବାହାରି ଯାଇଛି ! ଆଉ ଗୋଟିଏ ବୋହୂ ଆମେ ଘରକୁ ଆଣିବା ।

ତପନର ସାରା ଦେହଟା ଅଶୁଭ ଆଶଙ୍କାରେ ଶିତେଇ ଉଠିଲା । ଅଶ୍ରୁଧାର ଆଖିରେ ଥରେ ବାପାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲା ।

—କାହିଁକି ଏ ଅବାଧ୍ୟ କଥା କହୁଛନ୍ତି ବାପା ? ନିତି ନିତି କେତେ ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ ପଢୁଛନ୍ତି । ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି, ଆଜି ପୁଣି କାହିଁକି ତୁମ୍ଭ ମୁଣ୍ଡ ଏତେଦୂର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଗଲା ? ସୁଖ ଲାଳସାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଅଜ୍ଞାନ ମଣିଷ ଏଭଳି ଅନ୍ୟାୟ କର୍ମ କରି ଯାଆନ୍ତି । ସମାନ ଦୋଷୀ ଦୋଷରେ ବିବାହିତା ନାରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପୁଣି ଗୋଟିଏ ନାରୀ ଘରକୁ ଆଣନ୍ତି । ନାରୀ ଦୁର୍ବଳା, ନାରୀ ନିରୀହା ବୋଲି ପୁରୁଷର ଏ କଠୋର ଦଣ୍ଡକୁ ମଥା ପାତି ସହିଯାଏ । ପୁରୁଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପଦେ ବୋଲି କଥା କହିବାକୁ ସାହସ କରେନା । କିନ୍ତୁ ସେ ପୁରୁଷ ଧର୍ମ ପାଖରେ ବିରୋଧୀ ହୋଇ ପଶ୍ଚାତରେ ପୁଣି ଅନୁତାପ କରେ । ଦୁଷ୍କୃତିର ଫଳ ମରିବରେ ଭୋଗ କରେ ।

ଆମ ବେଦ, ଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଯେ ଯାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ସେଇ ତାର ସ୍ତ୍ରୀ । ଯଦି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ କ୍ରମେ ପୁରୁଷ ପାଖରୁ ସ୍ତ୍ରୀର ବିଯୋଗ ଘଟେ ନତୁବା ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ରା ହୋଇ ଅପଥକୁ ଗମନ କରେ ସମାଜ ମତରେ ସେ ଏକ ଅଲଗା କଥା । ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି ପାଇଁ ହେଉ ବା ପରିବାରର ସୁବିଧା ପାଇଁ ହେଉ ପୁରୁଷଙ୍କ ପୁଣି

ବିବାହ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ; ତା ମନ ଭିତରେ ରହିଯାଏ ବିକାର । ଅନୁତାପ । ତା ଆତ୍ମା ଆଜ ସନ୍ତୋଷ ହୁଏନା । ଏକ ମନ ଭୁଲିଣିଥା ଅପବିତ୍ର ସଂସାରକୁ ଯେଉଁ ସେ ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରେ ।

ତେବେ କଥା ହେଉଛି, ଏଇଟା ଆମ ପକ୍ଷେ ଗୁରୁତର ଭୁଲ ହେବ । ଅତନୀ ଆଜ ଜୀବିତ । ତାଙ୍କ ତପ୍ତ ନିଶ୍ୱାସ ମୋରି ଉପରେ ପଡ଼ିବ । ବିନା ଦୋଷରେ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ବିଦାୟ କରି ଦେଇଛି । ଏ ଯୁଗକୁ ଚିହ୍ନିଲି ନାହିଁ । ଏ ଯୁଗର ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଆଶା ହୃଦୟରେ ବଜ୍ର ପ୍ରହାର କରିଲି । ତାଙ୍କ ସୁଖମୟ ଜୀବନକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରି ଦେଲି । କେଡ଼େ ଅପରାଧୀ ମୁଁ, ନାରୀର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭଗବାନ ସହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ରାଗ, ଈର୍ଷାରେ ନୀଳାବନ୍ତଙ୍କ ମୁହଁଟା ରଙ୍ଗା ପଡ଼ିଗଲା । ତପନକୁ ଥରେ ବକ୍ର ଆଖିରେ ଚାହିଁଲେ । ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଘୃଣା ଓ ଅଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ହୃଦୟଟି ତାଙ୍କର ପୂରିଉଠିଲା । ଆଜ ତା ମନର କଥାକୁ ସେ ବୁଝିଲେ, ଉକ୍ତର ପୁଅ ହୋଇ ଆଜ ତାଙ୍କ କଥାରୁ ସେ ବାହାରିଗଲା । ଦୁନିଆଁରେ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ କରେଇ, ସେ ଭଲ ହେଲା । ଏଇ ତାର ଶିକ୍ଷା ! ଏଇ ତାର ପିତା ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞତା, ସହୃଦୟତା ।

—ହଉ ଏଣିକି ମୁଁ ଚୁପ୍ ହେଲି ବାପ ? ଆଜ ମୁଁ ଏ ସବୁ ବିଷୟରେ ମୁଣ୍ଡ ପୁରେଇ ଅପଦସ୍ଥ ହେବାକୁ ଯିବି ନାହିଁ । ଯା ହେବାର ହୋଇଗଲା । ସେ କୋହ୍ଲୁ ଆଜ ଜାତି କୁଳରୁ ବାହାରି ଯାଇଛି, ଆଜ ଏ ଘରେ ତାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଯଦି ତୁ ଆଣିବାକୁ ଆଶା କରୁଛୁ, ତା ହେଲେ ଆମେ ଆଜ ଏହାର ଜବାବ ତୋତେ ଦେଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ ।

—ଅତନୀ ଜାତି କୁଳରୁ ବାହାରି ଯାଇ ନାହାନ୍ତି ବାପା !

...ବନର ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଜାତି, ଧର୍ମ ତାଙ୍କ ...ଆଖରେ ଏଇକ୍ଷଣି ପ୍ରବଳ ଭାବେ ରହିଛି । ତାଙ୍କୁ ଆପଣ ସାଧାରଣ ...ଲୋକଟି ପରି ମନେ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ଲୀଳାବନ୍ତବାବୁ ବସିବାଠାରୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ । ମୁହଁ ବିକୃତ କରି କହିଲେ, ଆଉ ସେ କଥା କହନା । ସାମାନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଜଣେ ଏପରି ଭାବେ ବାହାରେ ଯାଇ ନିଜର ଇଜ୍ଜତ ରଖି ପାରେ ନା । ଆମମାନଙ୍କ ଘରେ ଏ ମିତି ପ୍ରଥା ଚଳିବ ନାହିଁ । ଆମେ ସେ ...ବାହୁଙ୍କୁ ଖୋଜୁଁ ନା ।

ଏତିକି କହି ଲୀଳାବନ୍ତ ବାବୁ ସରଗରମରେ ବାହାରିଗଲେ ...ରୁ । ତପନ ମଥାରେ ହାତ ଦେଇ ନିଶ୍ଚଳ ଧରିଗଲା । ଓହୋ— କାହିଁକି ସେ ଆସି ଏ ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଆଉ ତାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ଏ ଅଜ୍ଞାନ ବାପ, ମାଆଙ୍କୁ ଆଉ ସେ ବୁଝେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଇପରି ତା ଜୀବନ ହା' ହୁତାଶରେ ବିତିଯିବ, ସକଳ ଆଶା, ଅଭିଳାଷ ତାର ଅପୂରଣ ରହିବ । ଏଇ ତା କପାଳ ଲିଖନ ।

ପ୍ରଗତି ଉତ୍କଳ ସଂଘ, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ପାଠାଗାର
ନଂ 07436
ତା 19.7.76

× × ×

ରାତି ଅଧ ।

ଗ୍ରେଟ କୋଠରୀଟି ।

ଧୋବ ଫରଫର ବିଛଣା ଉପରେ ଶୋଇଥିଲା ଅଚଳା । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା, ଚକିତ ହୋଇ ଉଠି ବସିଲା । ମନରେ ଅଶୁଭ ଆଶଙ୍କା । ଛାତି ଥରୁଛି, ଆଖି ପତାରେ ଲୁହ ଲାଗିଛି ।

ଏଁ ସେ କାନ୍ଦୁଥିଲା ? କାହିଁକି ?...ଓହୋ—ସ୍ୱପ୍ନରେ । କି ନିର୍ମମ ସେ ସ୍ୱପ୍ନଟା ??

ଅଚଳା ଢିଆଲ ଦେହରେ ହାତ ଚଳେଇ ବିଜୁଳୀ ବତିର ସୁଇଚ୍ ଟିପିଲା । ନୀଳ ଆଲୁଅରେ ଆଲୋକିତ ହେଲା କୋଠରୀଟି । ବାହାରେ କାହାର ସ୍ୱର ଶବଦ କିଛି ନାହିଁ । ସେ ପାଖ କୋଠରୀ ଗୁଡ଼ିକର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଶୋଇଛନ୍ତି ।

ଆଜି ଏ କି ପରିବର୍ତ୍ତନ ! ସ୍ୱପ୍ନଟା କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ସତ୍ୟ ! ନାଁ, ଏକ ମନର ଅନୁଭୂତି ? ସ୍ୱାମୀ ପୁଣି ବିବାହ କରିଛନ୍ତି । ସେଇ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅକୁ । କେବେ ତାକୁ ସେ ଦେଖିଥିଲା ପରା ! ଆହୁ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅଟି, ନିଖୁଣ ଗଢ଼ଣ । ଉଇଁଲା ଜହ୍ନପରି ମୁହଁ । ସୁନା ପରି ଝକଝକ କାନ୍ତି । ବାଙ୍ଗୁରୀ ହୋଇ । ବୟସ ଚଉଦ କି ପନ୍ଦର ହେବ । ନାଁଟା କଅଣ ଖିଆଲ ପଡ଼ୁନି ତାର । ଦାଣ୍ଡଶିଷା ସମସ୍ତିକୁ ସେ ଆସେ । ଘର ପିହାଣି ଝିଅଟି । ସେଇ ଗାଁର ଝିଅ-ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେଇ ଏକା ଚତୁରୀ ଓ ସୁନ୍ଦରୀ ।

ଯା ହେଉ, ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଛି । ତା ମୁଣ୍ଡରୁ ଚିନ୍ତା ଯାଇଛି, ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦୁଃଖ ଘୁଞ୍ଚିଲା । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜଅଁଳ ବାଳାର ମଧୁର ପ୍ରଣୟ ସେ ପାଇ ପାରିଲେ । ସାଂସାରିକ ଜୀବନ ତାଙ୍କର ସୁଖପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ।

ଏଁ...କଅଣ ସେ ଭାବି ଯାଉଛି ? ନିଜର ସୁଖ ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ପର ହାତକୁ ଟେକି ଦେଇ ସେ ନୀରବ ରହିବ ? କାହିଁକି ଆଜି ସେ ଏତେ ଦୂରକୁ ଆଗେଇ ଆସିଛି ? କେଉଁ ଆଶା, କାମନା ପାଇଁ ? କେଉଁ ସୁନାମ ଗୌରବ ପାଇଁ ? ସ୍ୱାମୀ ସୋହାଗିନୀ ନହୋଇ ସେ କ'ଣ ଜୀବନରେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ କି ? ହିନ୍ଦୁନାରୀର ସ୍ୱାମୀ ସର୍ବମୟ ଦେବତା ! ସ୍ୱାମୀ ସକଳ ସୁଖ ସୁହାଗ ଓ ଭାଗ୍ୟ, ଭବିଷ୍ୟତ ତାଙ୍କୁ ସେ କେତେବେଳେ ଅନ୍ତରରୁ ଅଲଗା କରିପାରେ ନା । ଶରୀର ପାଖରେ ଛାୟା ପରି ଚନ୍ଦ୍ରମା ପାଖରେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାପରି ସେ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଅତୁଟ, ଅନାବିଳ ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ଗୋଟିଏ କଥାନେଇ ସେ ଏତେ ଦୂରକୁ ଆସିଗଲା । ନାରୀର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା ସହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ନାରୀତ୍ୱ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ, ପୁରୁଷ ପାଖରେ ସମ୍ମାନିତା ହେବା ପାଇଁ ଏଇ ତାର ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ସାଧନା ! କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖରେ ଅପ୍ରିୟ ହୋଇ, ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖରୁ ବିଚ୍ଛେଦ ହୋଇ ସେ ସାରା ଜୀବନ ବିତେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ସ୍ୱାମୀ ଯଦି ପୁଣି ବିବାହ କରନ୍ତି, ତା ହେଲେ ସେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ପାଦତଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେବ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମନ ଭିତରେ ଟିକେ ରାଗ ଅହଙ୍କାର ଆଣିବ ନାହିଁ । ତାର ଆଉ କୌଣସି ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ସେଇ ନାରୀକୁ ଘେନ ସେ ସୁଖରେ ରହନ୍ତୁ । ସେ ସୁଖୀ ହେଲେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟିଲେ ସେ ହେବ ତାର ପରମ ଆନନ୍ଦ ।

ସେଦିନ କେତେ ଭୁଲଟା କରି ପକାଇଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଅନାଦର କରି ଚାଲିଆସିଲା ଘରକୁ । ପର ମଣିଷ ପରି ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା । କହିଲା କେତେ ମମତାହୀନ କଥା । ତାଙ୍କ ହୃଦୟର ବ୍ୟଥା ବୁଝେଇବା ପାଇଁ ଟିକେ ଚେଷ୍ଟା କଲା ନାହିଁ । ହାତ ଧରି ଘେନ ଆସି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସେଇ ମଧୁର କଥା ପଦେ କହିଥିଲେ, ତା ମାନ ମର୍ଯ୍ୟଦା କଅଣ ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇ ଥାଆନ୍ତା ? ନିଜର ସ୍ୱାମୀ ! ହୃଦୟର ଅଧିଶ୍ୱର । ଅନ୍ୟ କେହି ନୁହନ୍ତି । ସେଦିନ ତାଙ୍କ ଆଶାୟୀ ହୃଦୟ ଚାହିଁଥିଲା । ସେ କିନ୍ତୁ, ନିରାଶର ନିଆଁ ଜଳେଇ ଚାଲି ଆସିଲା । ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଚାହିଁଲା । ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଚାହିଁଲା ।

ଆଜି ପୁଣି ସେ କେତେ ଦୂରରେ ? ସତେ କଣ ସେ ଘରକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ? ସେଇ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅଟି ସାଥିରେ ହୋଇଛି ତାଙ୍କର ପରିଣୟ ? ନାଁ— ସେ ଏକ ଅନୁଭୂତି । ସ୍ୱପ୍ନଟା ସୁଧ ମିଥ୍ୟା । ଆଜି ସେ ଏଇ ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଛନ୍ତି । ଅଜ୍ଞାତ ଏକ ଦ' ମହଲା କୋଠା ଉପରେ ଚାତକ ପରି ସେ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ଢେନେ ହୋଇ

ତାଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସୁନାହାନ୍ତି । ଯେପରି ଏକ ଅଭିଶାପର ଭୀଷଣ ଫଳକୁ ଆଜି ସେ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ଦୁଇଜଣ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏହା ଭିତରେ ଆଉ ବା କଅଣ ରହିଛି ? ସେ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଆଜି ଆଉ କିଏ ଅଲଗା କରି ରଖିଛି ? ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଅଭିମାନ ସବୁ କିଛି ଏହାରି ଭିତରେ ପୂରି ରହିଛି । କୋଉଦିନ ଏହା ପୁଣି ପ୍ରକାଶ ପାଇବ । କୋଉଦିନ ଏହାର ମିମାଂସା ହେବ । କିଏ ଏହାର ସୃଷ୍ଟି କର୍ତ୍ତା ? ଦୁଇଟି ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଆଜି ଛଟପଟ କରି ମାରୁଛନ୍ତି, ସେଇ ବାପ, ମାଆ ! ପୂଜ୍ୟା ଶାଶୁ, ଶ୍ୱଶୁର ତାଙ୍କର ପାଇଁ ଆଜି ଏ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଭାବି ଭାବି ଅଚଳା କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଭେଦିଲା ଆଖିପତା ପୋଛିଲା । ମନ ବଳୁଛି, ସ୍ଥିର ହେଉନାହିଁ । କଅଣ ଆଉ କରିବ ? ଆଜି ସେ ସ୍ୱପ୍ନଟା ତାକୁ ଦୁର୍ବଳ କରି ପକାଇଲା । ସମସ୍ତ ଧୈର୍ଯ୍ୟକୁ ତାର ଭାଙ୍ଗି ଚୂନା କରି ଦେଲା । ସତେ କଅଣ ଏହା ହୋଇଛି ? ସ୍ୱାମୀ ପୁଣି···ଉଃ, ଛାତି ଭିତରେ ମନ୍ଥି ହୋଇ ଯାଉଛି ଗୋଟାଏ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠି ପଡ଼ିଲା ସେ । ସଜାଡ଼ି ଆଣିଲା ଦେହର ବସନ । ବାହାରେ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା । କେହି ନାହାନ୍ତି ।

ରାତିଅଧ । ନିଶା ସାଇଁ ସାଇଁ ଗର୍ଜୁଛି । ଘୋର ଆଡ଼େ ଅନ୍ଧକାରର ରାଜୁତି । ଆକାଶରେ ଟିକି ଟିକି ତାରା । ଆଜି ତାର ଏଇ ଦୁର୍ବଳତା ପାଇଁ ସତେକି ସେମାନେ ତାକୁ ବିଦ୍ରୂପ କରୁଛନ୍ତି । କାହିଁ ତାର ଦମ୍ଭ ? କାହିଁ ତାର ନିଷ୍ଠା ଓ ଦୈନନ୍ଦିନତା ? ପୋଡ଼ି ଯାଉ ସେ ଦମ୍ଭ ? ପୋଡ଼ି ଯାଉ ସେ ନିଷ୍ଠା ନିୟମ, ନାରୀ ସେ ଭାରି ଦୁର୍ବଳା, ସ୍ୱାମୀ ଛଡ଼ା କେହି ତାହାର ଆଉ ସହାୟକ ନାହାନ୍ତି, ଧୀରେ ଧୀରେ ଗେଟ୍ ପାଖକୁ ଗଲା । ଯୋଡ଼ି ଫାଟକ ଖୋଲିଲା ।

ଲମ୍ବେଇଲା ଦୃଷ୍ଟି ଦୂରକୁ···ଦୂରକୁ । ସହରର ମହଲ ଆଲୁଅ— ଛାତି ଭିତରେ ତାର ଝଙ୍କେଇଲା ଚମକ, ନିର୍ଜନ ସହରଟା । ଝାପସା

ଦିଶୁଛି ବିଜୁଳି ଆଲୁଅରେ । ସେଇ ପିଚ୍ ରୋଡ଼ରେ ତିନି ମୁହାଣୀ ଛକ ଉପରେ ଦି'ମହଲା କୋଠି ଉପରେ ସ୍ୱାମୀ ତାର ନିଦ୍ରାଯାଇ ଥିବେ । କର୍ମକ୍ଳାନ୍ତ ଦେହଟି ତାଙ୍କର ଅବଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବ । ଦେହ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲେଇବାକୁ କେହି ଆଉ ନ ଥିବ ତାଙ୍କ ପାଖରେ, ଆହା—ଆଜି ସେ କେତେ କଷ୍ଟ ଭୋଗ ନ କରୁଛନ୍ତି ? ଏଇ ନିର୍ଜନ ରାସ୍ତା ଉପରେ, ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ସମୟ ଭିତରେ ସେ ଦଉଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ।

ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ନିଦରୁ ଉଠେଇ କହିବ—ସେବିକା ଆସିଛି । ସେବା ପ୍ରୟାସରେ ଅନୁମତି ଦିଅନ୍ତୁ ! !

ଇସ୍···ଆଜି ସେ କଣ ଭାବି ଚାଲିଛି ? ଅଟଳ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥା ହେଲା । ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଥରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ଆଣିଲା । ଘରୁ ବାହାରି ଏତେ ବାଟକୁ ଆସି ଗଲାଣି କେତେବେଳେ ତାକୁ ଆଉ ଗୋଚର ନାହିଁ । କାହିଁକି ଆଜି ତାର ଏ ହୀନତା ! କିଏ ତା ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଜି ବିକୃତ କଲା ? କୁଆଡ଼େ ଗଲା ତାର ସେ ଜ୍ଞାନ, ବିବେକ ! କୁଆଡ଼େ ଗଲା ତାର ସେ ତ୍ୟାଗ, ନିଷ୍ଠା, ମହତ କାମନା ଓ ଯୋଜନା ? ଆଜି ସେ କୋଉଠି ?······

ଏତେବଡ଼ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସାମାନ୍ୟ ନାରୀଟି ଯଦି ଏତେ ଦୁର୍ବଳା ହେଲେ ଲକ୍ଷ୍ୟପଥରେ ସେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଇ ମନଭାବକୁ ଯେଉଁ ନାରୀ ଚିରଦିନ ନିଜତ୍ୱ ହରେଇ ପୁରୁଷ ପାଖରେ ପଦାନତ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛି । ନା, ନା—ତା ଜୀବନରେ ଏ ସବୁ ଅସାର୍ଥକ ସୁଖ, ବିଭବ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ତାର ଅଭିଳାଷ ଏ ସବୁ ନୁହେଁ ।

ସେଇ ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ବିନା ଅପରାଧରେ ବର୍ଜ୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ତାର ଶତ ଶତ ଅନୁରୋଧକୁ, ତାର ଇଚ୍ଛା ଓ ବିଚାରକୁ ଚାହିଁ ନାହାନ୍ତି । ନାରୀ ଜୀବନକୁ ତାର ବ୍ୟର୍ଥ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଜି ସେ ଏକ

ମୋହରେ ପଡ଼ି ସେଇ ଅଜ୍ଞାନ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ; ତା' ଜାତିର ଗୌରବକୁ ନଷ୍ଟ କରିବ ନାହିଁ ।

ଯେଉଁଦିନ ତାଙ୍କର ଏ ଭ୍ରମ ଦୂର ହେବ, ସେ ଶାଶୂ ଶ୍ୱଶୁର ବୁଝି ପାରିବେ ତାଙ୍କ ଭୁଲ୍‌କୁ, ସେଇଦିନ ସେ ଯିବ ତାକୁ ସମ୍ମାନ ମିଳିବ, ନିଜତ୍ୱ ମିଳିବ । ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଆଉ କେହି ବାଧା ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସବୁରି ପାଖରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ପାତ୍ରୀ ହୋଇ ସେଇ ତାର କ୍ଷୁଦ୍ର ପରିବାରଟିକୁ ପୁଣି ନୂଆ ଧରଣରେ ନୂଆ ରୂପ ଦେଇ ଗଢ଼ି ଚାଲିବ ।

ଅଚଳା ବ୍ୟଥିତ ମନକୁ ଟିକେ ଆଶ୍ୱାସ ଦେଲା । ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସଟି ଛାଡ଼ିଲା । ଫେରି ଆସିଲା ଘରକୁ । ବିଛଣା ଉପରେ ଶୋଇଲା ।— ଲଜ୍ଜା ଅବସାଦରେ ଖାଲି ଘାରି ହେଲା ତା ମନ ।

× × × ×

ମୁଣ୍ଡଟା ସତେ କି ଚକ ପରି ଘୁରି ଯାଉଛି ।

ଆଖିକୁ ଦିଶୁଛି ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ।

କପାଳରେ ହାତ ଦେଇ ନୀଳାକାନ୍ତ ବାବୁ ଡାକ ବଙ୍ଗଳାରେ ହଠାତ୍ ବସି ପଡ଼ିଲେ । କଅଣ ହେଲା ? ଏତେ ବଡ଼ ଆୟୋଜନଟା ମାଟି ହୋଇଗଲା । ପୁଅର ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ଆଉ ଥରେ ବିବାହ କରିବାକୁ । ସରଳ, ଶିକ୍ଷିତ ପୁଅଟି । ଆଜିକାଲି ସ୍ରୋତ ଗତିକୁ ଦେଖି ବାଟ ଚାଲୁଛି । ସେ ପୁରୁଣା କାଳିଆ ନିୟମ ପନ୍ଥାକୁ ମାନୁ ନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣର କେତେ ସୂକ୍ତି କେତେ ଉଦାହରଣ ଦେଖାଉଛି । କିଏ ଆଉ ଆଜି ତା କଥାକୁ କାଟି ଦେବ ? ଏଇ ଯୁଗର ଏଇ ଯୁବକ । ଏଇପରି ଶିକ୍ଷା ଆଦର୍ଶରେ ଗଢ଼ି ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବେ ।

ଏଥିରେ ବା ତାଙ୍କର ଆଉ ଉପାୟ କଅଣ ? ପୁଅର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ କିଛି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ପର ଝିଅଟାକୁ ଘରକୁ

ଆଉ ହଟହଟା ହେବେ ନାହିଁ । ଲୋକେ ହସିବେ । ଏ ଅପବାଦ ଠାରୁ ସେ ଅପବାଦ ବଳି ପଡ଼ିବ । ଆ—ହା ! କେଡ଼େ କଥାଟା । ମନ ଭିତରୁ ପାଶୋରି ହଉନି । ଜୀବନ ସାରା ପାଶୋରି ବି ହବ ନାହିଁ । ବାହାଘର ପାଇଁ ଘରେ ସବୁ ଆୟୋଜନ ହୋଇ ସରିଥିଲା । ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା ଖରଚ । କାଲି ସକାଳେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ଆସି ଘରେ ତାଙ୍କର ଭୋଜନ କରି ଯାଇଥାନ୍ତେ । ଦାଣ୍ଡରୁ ମିଳିଥାନ୍ତା ତାଙ୍କୁ କେତେବଡ଼ ସମ୍ମାନ । କିଛି ହେଲା ନାହିଁ । ସବୁ ପରିଶ୍ରମ ତାଙ୍କର ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଗଲା । ସୁନାମ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଖାଲି ମିଳିଲା ଦୁର୍ନାମ ।

କାହାକୁ ଆଉ କହିବେ ? ନିଜର ପୁଅ ଦେଉଛି କାନରଗଡ଼ା । ଓହୋ—ବୁଢ଼ୀଟା ତେଣେ ଘର ଭିତରେ କାନ୍ଦି ବୋବେଇ ବେହୋସ । କେଡ଼େ ଖୁସିଟାଏ ହେଉଥିଲା ସେ । ବୋହୂଟିଏ ପୁଣି ଘରକୁ ଆସି ଥାନ୍ତା । ହାତରୁ ତାର କମିଥାନ୍ତା କାମ । ଶାଶୁ ବୋଲି ପାଇଥାନ୍ତା କେତେ ସମ୍ମାନ । ପାକଲା କେଶରେ ଜୁଡ଼ୁବୁଡ଼ି ତେଲ । କେତେ ସେ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଭୋଗି ଥାଆନ୍ତାଟି । ସରାଗ ମନଟି ତାର ଶୁଖିଲା କୁଠା ଖଣ୍ଡେପରି ଜଳି ଉଠିଲା ।

ଏଇ ଯେ, ଆସିଲେଣି ଲେଙ୍କାପୁଅ । ତାଙ୍କର ବ ଦି'ଦିନ ହେଲା ସାକ୍ଷାତ ନାହିଁ । ଲୀଳାବନ୍ତ ମଥାଟେକି ଚାହିଁଲେ ।

—କହୋ ଲେଙ୍କାଏ ! ତୁମେ ପୁଣି ଆଜ ମୁହଁଛପା ଦେଉଛ ? ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଦର୍ଶନ ନାସ୍ତି । ବସ, ବସ । ଖବର କଅଣ କହିଲ । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଆଜ ପଶି ଯାଇଛି ଚେଙ୍କୁଳିଆ ବଗୁଟାଏ । ସେନେଇ ଲେଙ୍କା ମଥାରେ ହାତ ଦେଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ । କହିଲେ, ତୁମେ ଆଗେ କୁହ ସହାଜନ ! ମୋ କଥା ପଛେ ଶୁଣିବ, ତୁମ ମୁହଁଟି କାହିଁକି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଛି—

ନାହିଁ, ନାହିଁ ତୁମେ ଆଗେ କୁହ । କାଲି ସକାଳେ କଣିକ ଝିଅର ବାହାଘର—

—ବିଭାଘର ଆଜ ହୋଇପାରିବ ନ ମହାଜନେ ।

— କାହିଁକି ?

—ଝିଅ ମଙ୍ଗୁ ନାହିଁ । କହୁଛି ମୋ ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ତୁମେ ସେଠି ମୋତେ ବିବାହ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଇଥି ପାଇଁ ବହୁ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଚଳେଇଛନ୍ତି ସେଇ ତାଙ୍କର ମାଷ୍ଟରିଆଣୀ ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ । ତୁମେ ତୁମ ବୋହୂକୁ ବାହାର କରି ଦେଇଥିବା ହେତୁ—

—ବୁଝିଲି, ଆଉ ସେ କଥା ବାଖ୍ୟା କରନା । ଆଜି ସେ କଅଣ କରନ୍ତେ ? ଆମଣା ସୁନା ତ ଭେଣ୍ଡି । ତପନ ବି ମୋତେ କହି ସାରିଲଣି । ଆଉ ସେ ବିବାହ କରିବ ନାହିଁ । ତାର ମନକଥା କ'ଣ ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ । ଏପରି ସ୍ଥଳେ ଆମେ ଆଉ କାହିଁକି ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ଯିବା । ପଛକୁ ଖାଲି ହଇରାଣ ହେବା ସିନା । ଝିଅଟା ପୁଣି ତୁମର ଏତେ କଥାଟା କହିଲା ନା ?

କଅଣ ଆଉ କହିବି ମହାଜନେ ! ମୋ ଉପର ମୁହଁ ସେ ତଳକୁ କରିଦେଲା । ମୋ କୋଳରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ମେ ତେ ଆଜି ସେ ଶିକ୍ଷା ଦେଲା । ଏତେ ଗୁଡ଼ାକ ବୁଦ୍ଧି ଅକଲ ପୁଣି ତା ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ପଶିଗଲଣି ? ମହାଜନେ ! ଆଜ୍ଞା । କ'ଣ ଆଉ କହିବି ସେ କଥା ? ଏ ଯୁଗର ମଣି, ଶିକ୍ଷା ପୁଣି ସେ ଯୁଗର ପୁରାଣ ଶାସ୍ତ୍ର କେତେ କ'ଣ ମୋ ଅଗରେ ଗପି ଚାଲିଗଲା । ପାଟି ଆଉ ମୋର ଖୋଲିଲା ନାହିଁ । ତା ମୁହଁକୁ ଖାଲି ବଲ ବଲ କରି ଅନେଇ ରହିଲି । ମାଆ ତାର ହେଲା ଗୁଣିଆ । ଏତେବଡ଼ ଝିଅଟିକୁ ଆଉ କ'ଣ କହିଥାନ୍ତି ? କୋଉ ବଳରେ ? ସେତେ ଗହୀରକୁ ଆମର ତ ବୁଝ ନାହିଁ । ଏଇ ପାଠ ପଢ଼ାର ସବୁ ଗୁଣ । ଯୁଗ ଆଜି ବଦଳି ଗଲା ।

—ହଁ ଠିକ୍ କହିଲ । ଯୁଗ ଆଜି ବଦଳି ଗଲା । ଯେପରି ନିର୍ମଳ ପାଣି ବରଷା ଋତୁରେ ଗୋଳିଆ ରୂପକୁ ଧରିଲା ପରି ଏ ଯୁଗର ରୂପ ଆଜି ଅନେକ ବଦଳି ଯାଇଛି । ଆଉ ଏ ଯୁଗରେ ଆମ

ମାନଙ୍କ ମତ, ଧରମ ତିଷ୍ଠିବ ନାହିଁ । ଆମେ ଖାଲି ଏଣିକି ଦଦଗଞ୍ଜି ହୋଇ ମରିବା । ତୁମରି ମାନଙ୍କ ଅସନ୍ତୋଷ ପାଇଁ ମୁଁ ସେ ବୋହୂକୁ ବିଦାୟ କରିଦେବାକୁ ପୁଅକୁ ଆଦେଶ ଦେଲି । ଆଜି ପୁଣି ମୁଁ କ'ଣ କରିବି କୁହ ! ଘରେ ବୁଢ଼ୀଟା ଖାଲି ଧନ୍ଦ ହୋଇ ମରୁଛି । ତା ଦେହରେ ନାହିଁ ବଳ । ଆଖିରେ ନାହିଁ ଜ୍ୟୋତି । ଥରି ଥରି ଚାଲୁଛି । ଅଣ୍ଡାଳି ଅଣ୍ଡାଳି କାମ କରୁଛି । ଏଇ ସବୁ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଦେଖି ଆଜି ମୁଁ ଦେହ ଧରି ପାରୁନାହିଁ ।

ଲେଙ୍କା ପୁଅ କାନ ମୁଣ୍ଡା ଆଉଁସୁ ଥିଲେ । କହିଲେ, ଯାହା ହେବାର ହୋଇଗଲା । ଏଣିକି ବୋହୂକୁ ଘରକୁ ଆଣ । ତପନ ବାବୁଙ୍କଠାରୁ ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି, ସେ କୁଆଡ଼େ କଟକରେ ଅଛନ୍ତି ।

ଲୀଳାକାନ୍ତ ମୁହଁ ବିକୃତ କରି କହିଲେ, ଆଉ ଏକଥା କୁହନା ଲେଙ୍କା । ସେ ବୋହୂ ପାଖରେ ଆଉ ଜାତି ଧର୍ମ ନ ଥିବ । ବଜାରରେ ରଙ୍ଗ ଛତରା ଧରି ଖାଇଥିବ । ଆଉ ସେ ମୋ ଘରକୁ ଆସିବ ନାହିଁ । ମୋ ପିତୃ ପୁରୁଷ ଆଉ ତା ହାତରୁ ପାଣି ଛୁଇଁବେ ନାହିଁ । ଏହାପରି ବରଂ ଭଲ । ଆଉ କେତେଟା ଦିନ ଆମେ ଅଛୁ ବଞ୍ଚିବା । ଯାହା ଦୁଃଖ ଅସୁବିଧା ସହିବାକୁ ଆଜି ପଡୁଛି ମରିଗଲାଠୁଁ ସବୁ ସରିଯିବ । ତେଣିକି ତପନ ତାର ସେ ବୋହୂକୁ ଆଣୁ ବା ଯାହାକରୁ । ତା ସଂସାର କଥା ସେ ଜାଣେ । ଆମ ମୁଣ୍ଡରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗଲା । ଆଉ ଆମେ ଏ ସବୁ ଦିଗରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଇବୁ ନାହିଁ ।

ଶୋକ ମୁହଁରେ ଲୁଣ ଦେଲାପରି ଲେଙ୍କା ପୁଅ ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହିଲେ । ଲୀଳାକାନ୍ତ ବାବୁ କେତେଆଉ କେତେ କଥା ଗପି ଗପି ଶେଷକୁ ଗୀତା ପୋଥିଟି ଧରିଲେ । ହରିନାମ ଜପ କରିବା ଏଣିକି ତାଙ୍କର ସାର ହେଲାଣି । ସେ ଘର, ବାଡ଼, ପୁଅ ଭାର୍ଯ୍ୟାଙ୍କଠାରୁ ଛୁଟି ଯାଉ ତାଙ୍କ ମମତା ।

ଟାଣୁଆ ଖରା ଯାଇଛି ଚାଲି ।

ଆସିଛି ପୁଣି ତୋଫାନ ଭଳି ବରଷା । ଘଡ଼ଘଡ଼, ବିଜୁଳି, ଛିଟି ଦେଉଛି ଘନଘୋର ଆକାଶର ଛାତି । ପଲ୍ଲୀ ଗାଁର ବାଟ ଘାଟ ଖସଡ଼ା । ପାଟିଆ, ପୋଖରୀ, ନଈ, ନାଳ ଭରା । ଧୋଇ ହୋଇ ସଫା ଦିଶୁଛି ସହରର ପିଚୁ ରାସ୍ତା ଗୁଡ଼ିକ । ଟୁପ୍ ଟୁପ୍ ଝୁପୁ ଝୁପୁ ବରଷା । ଦୈନନ୍ଦିନ ହେଲା ଅବିରଳ ଲାଗି ରହିଛି ଧାରା !

ଦି'ମହଲା କୋଠି ଉପରେ ତୃଷାର୍ତ୍ତ ଚାତକ ପରି ଚାହିଁ ରହିଛି ସେ । ବିରହ ପୀଡ଼ିତା ପ୍ରାଣ । ଆକୁଳ ବ୍ୟାକୁଳ ଚିତ୍ତ । ଭାବୁଛି ଆଜି ସେ ଅତୀତର କୋଉ କଥା ।

ପୂରୁବ ଦିଗରେ ଘୋଟି ଆସିଲା ଅନ୍ଧାର । ଲୁଚିଗଲା ଦିବସର ଜ୍ୟୋତି ! ହୁ ହୁ ଗରଜନ । ତୋଫାନିଆ ପବନ । ମାଡ଼ି ଆସିଲା ଅସରାଏ ବରଷା । ତା' ମନର କୋଉ ଅନ୍ଧକାର କନ୍ଦରେ ଲୁଚି ଗଲା ସବୁ ସେଇ ଭାବନା ।

ପଛ ପଟରୁ ନଜରଗତ ହେଲା ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଲଫାପାଟିଏ । ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଚାହିଁଲା ତପନ । ଭିଜା ହୋଇଛନ୍ତି ବନ୍ଧୁ ହେମନ୍ତ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ଆନନ୍ଦ ବି ଅନୁଭବ କଲା । ହସି ହସି କହିଲେ ହେମନ୍ତ । ଆପଣଙ୍କର ଏ ଚିଠି !

—ଏତେ ସକାଳୁ ? ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ପୁଣି—

କାଲିଠାରୁ ଆସିଛି ବୋଧେ, ଭେଣ୍ଟ୍ ଦେଖନ୍ତୁ । ମୋର ଖଣ୍ଡିକ ଜରୁରୀ ଚିଠି ଆସିବାର ଅଛି । ସେଥିପାଇଁ ସନ୍ଦେହ ଚିତ୍ତରେ ଚିଠି ବାକ୍ସଟି ଖୋଲି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁଥିଲି । ଆପଣଙ୍କ ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଆଗେ ମୋର ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହେଲା ।

ହଉ ଟିକେ ବସନ୍ତୁ !

ନାଁ, ପଢ଼ାପଢ଼ି ସମସ୍ତ ହୋଇଗଲାଣି । ହେମନ୍ତ ଘରୁ ବାହାରି ଖୁଲିଗଲେ । ତପନ ମନ ଭିତରେ ଭରିଗଲା ସନ୍ଦେହ ପୁଣି ଦୁଃଖ । ଚିଠିଟି ନେଇ ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖିଲା । ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସିଲା ।

ଏହା ଭିତରେ ଗୃଟେଟି ମାସ ବିତି ଯାଇଛି । ଘରୁ ଦୁଃଖ ଅପମାନରେ ଫେରି ଆସିଥିଲା ସେ । ବାପ ମାଆଙ୍କ ଅଭିଳାଷ ମେଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ । ବିଧାତା ବି ତହାନ୍ତ କଲେ । ତାଙ୍କ ପବିତ୍ର ସୃଷ୍ଟିରେ ଏତେ ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କର୍ମ କରିବା ମଣିଷ ପକ୍ଷେ ଘୋର ଅପରାଧ । ନାରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧ ଭିତରେ ଏ ସବୁ ଦୁର୍ନୀତିର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । କୌଣସି ପୁରୁଷ ବିବାହିତା ନାରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି, ପୁଣି ଗୋଟିଏ ନାରୀକୁ ଘେନି ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଅଚଳାର କୌଣସି ଦୋଷାଦୋଷ ନାହିଁ । ତଥାପି ତପନ ତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କଲା । ବାପ, ମାଆଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ମଥା ଉପରେ ବହି ଚାଲିଲା । ଆଜି ପୁଣି ପରିସ୍ଥିତି କି ଦୁଃଖପୂର୍ଣ୍ଣ ! ଛାତି ଭିତରେ ଅହରହ ନିଆଁ ଜଳୁଛି । ମନ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଛି । ଆଖି ଲୁହ ପୋଛି ପୋଛି ଦିନ ଯାଉଛି ବିତି । ନାରୀ ସେ । କର୍ମ ପଥର ସଙ୍ଗିନୀ ସେ । ପୁରୁଷ ତାର କ୍ଷଣକ ବିଚ୍ଛେଦ ସହି ପାରେନା । ସବଳ ମନ ତାର ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼େ । ସକଳ ଆଶା କାମନାକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ, ତାରି ପାଇଁ ସେ ଜୀବନକୁ ଅସାର କରି ବସେ ।

ବାପ, ମାଆ ଗର୍ବ ଅଭିମାନରେ ନୀରବ ରହିଲେ । ତପନର ଆଉ ଉପାୟ କଅଣ ? ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ତାର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟ କଥା ପଦେ ସେ କହିଛି । ମୁଁ ଆଉ ବିବାହ କରିବି ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ନାରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପୁଣି ଗୋଟିଏ ନାରୀର ହାତ ଧରିବି ନାହିଁ । ଏଇଟା ପୁରୁଷର ଉଚିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ । ଗୃହସ୍ଥର ଧର୍ମ ନୁହେଁ ।

ଘଣ୍ଟାରେ ନଅଟା ବାଜିଗଲାଣି । ଅଫିସ ସମୟ ହୋଇଗଲାଣି । ଖାଇ ପିଇ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ । ଦେହରେ କୋଟ୍ ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧିବ । ଚିଠିଟି ଆଜି ପୁଣି କଅଣ ଆସିଛି । ବାପ, ମାଆଙ୍କ ମନୋଭାବ କପରି । ଲଫାପାଟି ଖୋଲି ଚିଠିଟି ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲା ତପନ । କିନ୍ତୁ ଆଖି ଦୁଇଟି ତାର ନାଚି ଉଠିଲା । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କେତୋଟି ବିସ୍ମୟ ରେଖା କପାଳ ଉପରେ ଆଙ୍କି ହୋଇଗଲା । ଏ ଚିଠିଟି କାହାର ? ଅଚଳାର ଯେ ? ଆଜି ପୁଣି କାହିଁକି ? ଆଉ କି ଶୁଭେଚ୍ଛା ସେ ଜଣାଇଛନ୍ତି ? ସେଦିନ ତ ରାଗ ଅଭିମାନରେ···

ପ୍ରସୂତି ଭବନ
ତା ୨୪।୮।୭୩

ହୃଦୟର ଆରାଧ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ !

ପ୍ରଣାମ ନେବେ । ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆଜି ମୁଁ ଚିଠି ଲେଖିବାକୁ ବାଧ ହେଲି । ବିବେକ ମୋ ବାଧା ଦେଲା । ମନଟି ଖାଲି ହେଲା ଉତଳା ବିକଳ । ଆପଣ ମୋ ହୃଦୟକୁ ଅଧିକାର କରି ବସିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ କୃପା, ସ୍ନେହ ଓ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ଆଜି ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁଖୀ । ଜୀବନ ପଥରେ କେତେ ବଡ଼ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ । ତଥାପି ମୁଁ ଅବିଚଳିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଏଇ ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା— ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ଆପଣଙ୍କର ମୁଁ ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ରହିଥାଏଁ ।

ଆଜି ଗୋଟିଏ ଶୁଭ ଖବର ଶୁଣନ୍ତୁ । ଅନୁତପ୍ତ ମନକୁ ଟିକେ ଶାନ୍ତ କରନ୍ତୁ । ଆଜି ମୋ କୋଳକୁ ଆକାଶର ଚନ୍ଦ୍ରମାଟି ଖସି ପଡ଼ିଛି । କି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସୁସ୍ଥ, ପୁଅ ସନ୍ତାନଟିଏ । ଥରେ ଚୁହିଁଦେଲେ ମନ ଭିତରୁ ସବୁ ଦୁଃଖ କ୍ଳେଶ ଦୂର ହୋଇ ଯାଉଛି । ନବ ଉଲ୍ଲାସରେ ଉଛୁଳି ପଡ଼ୁଛି ହୃଦୟ । ଆପଣଙ୍କର କୋଟି ସାଧନାର ଫଳଟି ଇହକାଳ ପରକାଳର ସ୍ମୃତି । ଥରେ ଆସି ଦେଖି ଯାଆନ୍ତୁ ।

ଉକ୍ତର ପୁଅ ବୋଲି ଥରେ ଛାତି ଉପରକୁ ନେଇ, କଅଁଳ ଗାଲରେ ତାର ସ୍ନେହର ଚୁମାଟିଏ ଦିଅନ୍ତୁ ।' ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ସାଂସାରିକ ଜୀବନ ଭିତରେ ଏଇ ଏକମାତ୍ର ସଫଳତା ।

ଆପଣଙ୍କର ପରିତ୍ୟକ୍ତା
ଅଭାଗୀ ଅଚଳା ।

ତପନ ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟିଲା । ପୁଣି ଦୁଃଖ, ଚିନ୍ତାରେ ଛାତି ତଳ କଲିଜାଟା ତାର ଜଳି ଉଠିଲା । ହାତରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା ଚିଠିଟି । ଆଜି ସେ କଅଣ କରିବ ? ଅଚଳା ତାର କୋଳକୁ ପୁଅଟିଏ ପାଇ ସାରିଛି । ଆଶା ତାର ସଫଳ ହୋଇ ପାରିଛି । କେତେ ଦିନ କେତେ ରାତି ଭାବି ଆସିଛି, ଅଚଳାର ଏଇ ଗର୍ଭର ସନ୍ତାନଟି କୋଉ ଦିନ ଜଗତ ଦର୍ଶନ କରି ମାଆକୁ ଚିହ୍ନିବ, ବାପାକୁ ଭୁଲିଯିବ । ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ହୃଦୟ ତାର ବୁଝିବ ନାହିଁ । ବାପାଙ୍କର ସେବା ଆଦର ଟିକେ ସେ ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପରିତ୍ୟକ୍ତା, ଦୁଃଖିନୀ ମାଆର ଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖୀ ହୋଇ ବାଲ୍ୟ ଜୀବନକୁ ଅତି-ବାହିତ କରିବ ।

ଆହା ! ! କେତେଡ଼େ କଥାଟା । କାହିଁକି ଆଉ ସେ ସଂସାରରେ ସଂସାରୀ ହୋଇଥିଲା ? କାହିଁକି ଆଜି ଭଗବାନ ତା କୋଳକୁ ଗୋଟିଏ ସନ୍ତାନ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ? କାହିଁ ତାର ପିତୃତ୍ୱ ! କାହିଁ ତାର ପୁତ୍ର ପାଖରେ ସୁହୃଦୟତା ।

ଭାବି ଭାବି ତପନ ବିଚଳିତ ହେଲା । ଆଖିପତା ଭେଦିଯାଇ ଛାତି ଉପରକୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା ଦୁଇବୁନ୍ଦା ଲୁହ । ଏତେ ବଡ଼ ସୁଖବର ପାଇ ମଧ୍ୟ ମନଟି ତାର ଆନନ୍ଦ ନ ହୋଇ କାହିଁକି ଦୁଃଖ ଚିନ୍ତାରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ଭବିଷ୍ୟତକୁ ପୁଣି କଅଣ ତା ଭାଗ୍ୟରେ ରହିଛି । ବାପ ମାଆ ତାର ଏହା ପାଇଁ ସୁଖୀ ହେବେ କି ନାହିଁ ।

ଏଇ ଯେ, ଦିଶିଯାଉଛି । ଅଚଳା ପ୍ରସୂତି ଭବନରେ ବସିଛନ୍ତି ।

ସୁନ୍ଦର ଶିଶୁଟି କୋଳରେ ତାଙ୍କର ଶୋଭା ପାଉଛି । ଗୋଲ ମୁହଁ । ଛୋଟ ଛୋଟ ଆଖି । ମଥାରେ କଅଁଳ କୁଞ୍ଚିତ କେଶ । ଓଠରେ ନିର୍ମଳ ହସ । ଆହା—କି ଶୋଭା ! କି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ! ଅଚଳା ! ତୁମେ ଭାଗ୍ୟବତୀ ।

ତପନ ତନ୍ମୟ ହେଲା । ମନକୁ ମନ କେତେ କଣ କହିଗଲା । ସତେକି ଆଗରେ ତାର ସଦ୍ୟଜାତ ସୁନ୍ଦର ଶିଶୁଟି ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସୁଛି । ତାକୁ ଥରେ ଚୁମି ଦେଇ ପୁଣି ଅଚଳା କୋଳରେ ମୁହଁ ଲୁଚାଉଛି । ଅଚଳା ! ମୋତେ ଥରେ ତୁମ ପୁଅକୁ ଦିଅ । ମୁଁ ଥରେ କୋଳ କରିବ ।

ତପନ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲା । କଅଣ ସେ କହି ଯାଉଛି ? କାହାକୁ ଅଚଳା ! କାହିଁ ସେ ଶୋଭାମୟ ଶିଶୁଟି ? ଏଠାରୁ କେତେ ଦୂର ସେ ପ୍ରସୂତି ଭବନ । ତପନ ଛିଡ଼ା ହେଲା, ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସଟି ଛାଡ଼ିଲା । ଚିଠିଟି ପକେଟ ଭିତରେ ଭରିଲା । ଆଗକୁ ବଢ଼େଇଲା ପାଦ । କୁଆଡ଼େ ଯିବ ? ଅଫିସକୁ । ନାଁ ନାଁ—ପ୍ରସୂତି ଭବନକୁ । ଅଚଳାକୁ ଆଗେ ଦେଖା କରିବ । ସେ ସୁନ୍ଦର ପୁଅଟିକୁ କୋଳ କରିବ । ହୃଦୟ ଖୋଲି କହିବ କେତେ କାହାଣି ।

ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ମନଟା ଖାଲି କୁହୁଳି ଉଠୁଛି । ଆଗକୁ ଚଳୁ ନାହିଁ ପାଦ । ଲଜ୍ଜା, ଅପମାନରେ ମଥା ନଇଁ ପଡ଼ୁଛି । ହୃଦୟର କୋଉ ନିଭୃତ କୋଣରେ ଚେତି ଉଠୁଛି ବିବେକ ! ତଥାପି ତାକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ପୁଅକୁ ମୁରୁଛି ପିତା କୋଉଠି ରହି ପାରେନା ବିଧାତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ଏ କଥା ଅସମ୍ଭବ ।

ଆଜି ତାର ଏକ ଆନନ୍ଦର ଦିନ । ଆଜି ଆଉ କାହାରି ଆଦେଶକୁ ସେ ଚାହିଁବ ନାହିଁ । କାହାରି ତାଡ଼ନାକୁ ଭୟ କରିବ ନାହିଁ । ପିତା, ମାତା ବିରୁଦ୍ଧ ହୁଅନ୍ତୁ । ଦୁନିଆ ତାକୁ ବହିଷ୍କୃତ କରୁ । ତଥାପି ସେ ଅଚଳାଙ୍କୁ ହୃଦୟରେ ସ୍ଥାନ ଦେବ । ଅଚଳାଙ୍କ

ଗର୍ଭର ସନ୍ତାନଟିକୁ କୋଳକୁ ଆଣିବ । ସେଇ ତାର ରକ୍ତ । ସେଇ ତାର ଭବିଷ୍ୟତ । ସେଇ ତାର ଇହକାଳ ପରକାଳର ସ୍ମୃତି ।

× × ×

ବେଳ ଗଡ଼ି ଗଲାଣି ।

ମେଘୁଆ ଆକାଶରେ ଲୁଚି ଯାଇଛନ୍ତି ସୂରୁଯ । ଏଇକ୍ଷଣି ଆସିଯିବ ପୁଣି ସଞ୍ଜ । ହୋଇଯିବ ରାତି, କଟି କଟି ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଯିବ ଚାରିଆଡ଼େ । ଦିଶିବ ନାହିଁ ବାଟ ଘାଟ । ଆଗକୁ ଆଉ ଚଳିବ ନାହିଁ ପାଦ । ଥରି ଉଠିବ ହାତ । ପଡ଼ି ରହିଛି ଘର ଭିତରେ ସହସ୍ର ଗାଈଟି । ବୁଢ଼ୀ ମାଇପିଟି, ସେ କଣ ଆଉ କରିବେ । ଘର ବାହାର ଆଲୁ ବାଲୁ, ସାଲୁ ସାଲୁ, ଛୁ, କି ଅଳଆ ?

ମାଳତୀ ଅଗଣା ଉପରକୁ ଆସିଲେ । ଯିଉ ଖଣ୍ଡେ ଧରି ନଇଁ ପଡ଼ିଲେ ସେଇଠି । ତେଣୁ ବସିଦ ଆସିଲା କାନ ପାଖକୁ । ଗୁହା ଟିକେ କରି, ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ସେ । ମୁହଁ କୁଞ୍ଚକେଇ କହିଲେ, ମୁଁ ଆଉ ପାରିବ ନାଇଁ ଗୋ, ତମେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ବାଦ ଲଗାଅନା । ସେ ଭାଗବତ ପୋଥିରେ ଡୋରି ବାନ୍ଧ । ଏଣିକି ଆସ ନିଜ ହାତରେ ଗୁହା ଟିକେ କରି ଖାଅ । ତମ ସେବା କରିବାକୁ ଆଉ ମୋର ବଳ ନାହିଁ । ମନରେ ସରାଗ ନାହିଁ । ଦରମଲା, ଦଦରା ଶରୀର । କେତେ ଆଉ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ହେଇ ବାଟ ଚାଲିବ ? ଘର ବାହାର ସକଳ ଗାଈଟି ପଡ଼ିରହିଛି । କିଏ କରିବ ?

ପୋଇଲାଟିଏ ଆସି ରହିଥିଲା ଯେ, ପୁଣି କାହିଁକି ସେ ହତଭାଗୀ ପଳେଇଗଲା । କଅଣ ତାର ହେଲା । ମୁହଁ ଖୋଲି କହିଲା ନାହିଁ କିଛି । କାହାର କୁଗିଷାରେ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ପଳେଇଗଲା ସେ । ଅଣ୍ଟା ପାଖରେ ଦମା ଉଠୁଛି । ମୁଣ୍ଡଟା କାହିଁକି ଘୁରି ଯାଉଛି । ଦେହ

ମୁଣ୍ଡ ଟିକେ ଦେଖିବାକୁ ଆଜ କେହି ନାହାନ୍ତି ମୋ ପାଖରେ, ହତଭାଗୀ ମୁଁ । କପାଳରେ ମୋର ଏଇଆ ଥିଲା । ସେ ହତଭାଗା ଦୋଟ୍ଟୁଟା କୋଉଠୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଯେ ସବୁ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ନମାଇ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ତମେ ତପନ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦିଅ । ସେ ଆସୁ । ଏଇଥରକ ତାକୁ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ ବାହା କରାଇ ଦିଅ । କାହିଁକି ସେ ବାହୁନି ହେଉଛି । ଘର କେମିତି ଚଳିବ ।

ହାତରେ କାମ, ମୁହଁରେ କଥା । ପାଟିରୁ ତାଙ୍କର କଥା ସରିଲା । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଯାଗ ଝରକା ବଢ଼ିଲା । ବ୍ୟସ୍ତ ମନରେ ଲୀଳାବତୀ ଉଠି ଆସିଲେ ଘରୁ । ଥକ୍କାମାରି ବସି ପଡ଼ିଲେ ଆଗରେ ତାଙ୍କର । କଅଣ କହିବେ ? ପ୍ରବୋଧ ଦେବେ । ଆଉ ତାଙ୍କର ଉପାୟ ନାହିଁ । କାନରେ ଶୁଣି ହେଉନ ଏ କଥା । ଆଖିରେ ଦେଖି ହେଉନ ଏ ଅବସ୍ଥା ।

—ଆଉ ଏମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା ମାଳତୀ । ମୁଁ ତପନକୁ ଏଇ ଥରକ ଶେଷ କଥା ପଚାରିବି । ତାର ମନ କଥାଟା କଅଣ, କାହିଁକି ସେ ଏମିତି ମାଉବଟରେ ବାଟ ଚାଲିଛି । ଘର କେମିତି ଚଳିବ । ଛଅମାସ ହେଲା ଘରକୁ ବ ଆସିଲା ନାହିଁ । ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ଦି'ଟା ଖାଲି ଧନ୍ଦ ହୋଇ ମରୁଛନ୍ତି ।

ମାଳତୀ ଅଣ୍ଟାଭିଡ଼ି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲେ । ବସି ପଡ଼ିଲେ ଲୀଳାବତୀଙ୍କ ପାଖରେ । କହିଲେ, ତମେ ତା ପାଖକୁ ଯାଅ । ତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିବ । କାହିଁକି ସେ ଘରକୁ ଆସୁ ନାହିଁ । ଆସି ଛଅମାସ ହେଲା । ଏମିତିକା ପୁଅ ସେ, ରଖିଲା ନାହିଁ କଥା । ହେଲା ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସବୁ ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସାହ ଜଳଗୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହେଲା । ଏଇଥିରେ ପୁଣି କେତେଦିନ ସେ ଚଳିବ । ସଂସାର ନ କରି କେହି ଦୁନିଆରେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି ।

ଲୀଳାବତୀ ଚିନ୍ତିତ ହୋଇ କହିଲେ—

ମୋତେ ଏହାର ଭିତରେ ତା ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ତାକୁ
...ମା କଥା କହିଦେବାକୁ ହେବ । ତା ଘରକୁ ସେ ଚଳନ୍ତୁ । ତା
...ମତି ବାଡ଼ ସେ ଦେଖନ୍ତୁ । ଆମେ ଆଉ କିଛି ଦାଇତ୍ୱ ନେବୁ ନାହିଁ ।
...ାହିଁକି, ଆଉ କୋଉ ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ? ଆଜ ମରି ପଡ଼ିଲେ କେହି
...ିକେ ଦେଖିବାକୁ ନାହାନ୍ତି ।

ମାଳତୀ ଝାଉଁଳି ବସିଥିଲେ । ଚମକି ଉଠିଲେ । ଦରଜା ଆଡ଼କୁ ...ଠରେ ଚାହିଁ ଦେଲେ । କାନ ପାଖରେ ବାଜିଲା କାହା ଡାକ—

—ହେଇଟି । ଶୁଣୁଛୁ ନାଁ ? କିଏ ଡାକୁଛି—

ଲୀଳାବନ୍ତଙ୍କ ପାଟିରେ ଖପା ଅଟକି ଗଲା । ବୁଲିପଡ଼ି ଚାହିଁଲେ ...ମ । ଦାଣ୍ଡରେ ଖାକି ପୋଷାକ ଧାସା ପିଅନ ଜଣେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଡାକୁଛନ୍ତି—ଚିଠି ନିଅନ୍ତୁ ! ଚିଠି—

ଚିଠି କୋଉଠୁ ଆସିଲା !···ଲୀଳାବନ୍ତ ସନ୍ଦେହ ଚିତ୍ତରେ ...ବସିବାଠାରୁ ଉଠି ଆସିଲେ । ଦରଜା ପାଖରେ କର୍ମରତ ପିଅନଟି ...ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ମନ ଆନନ୍ଦ ପୁଣି ସନ୍ଦେହ ଓ ବିତୃଷ୍ଣା । ଲୀଳାବନ୍ତ ମାଳତୀଙ୍କ ...ପାଖକୁ ଆସି ଚେକାସନ ପକାଇ ବସିଲେ । ଆଦେଶ ଦେଲେ, ଘର ...ଭିତରୁ ମୋ ଚଷମାଟା ଘେନିଆସ । ଚିଠିଟି କୋଉଠୁ ଆସିଛି ...ଶୁଣିବ । ମାଳତୀ ଆନନ୍ଦରେ ଝପଟି ଗଲେ ଘର ଭିତରକୁ । ଚିଠିଟି ଆଉ କିଏ ଦେଲା ? ସେଇ ପୁଅ ତ ଦେଇଥିବ । ବାଉଳାଟା, ...କଥା ବୋଲି ମାନୁନାହିଁ ।

—ନିଅ ! ଚଷମା ପିନ୍ଧ । ଅନ୍ଧାର ଆସିବ । ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ...ପଢ଼ିପକାଅ । ମୋର ବାର ଆଡ଼େ ବାଉକାମ । ମରିବାକୁ ତର ନାହିଁ ।

—ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଶୁଣ । ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ପାଖରେ ବସ ।

—ହଉ, ବସୁଛି । ତମେ ପଢ଼—

—ପଢ଼ୁଛି ଶୁଣ—

ତା ୨୫-୮-୬୩
କଟକ

ପୂଜନୀୟ ବାପା !

ଭୂମିଷ୍ଠ ପ୍ରଣାମ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ବୋଉକୁ ମୋର ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ ଦେବେ । ବହୁଦିନ ହେଲା ଆସିଲିଣି, ଘରକୁ ଯାଇପାରି ନାହିଁ । କ୍ଷମା ଦେବେ, ଅଫିସ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନେଇ ଆଜି ମୁଁ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ । ଯିବାକୁ ଛୁଟି ମିଳୁନାହିଁ । କଅଣ କରିବି ? ଭାବୁଛି ଏହାରି ଭିତରେ ନିଶ୍ଚୟ ଯାଇ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବି ।

ଆଜି ଗୋଟିଏ ଖବର ଶୁଣି ଥାଅ । ଆପଣଙ୍କର ସେଇ ପରି-ତ୍ୟକ୍ତା ବୋହୂ ଅନ ଦେଈ ମୋ ନିକଟକୁ ପତ୍ରଖଣ୍ଡେ ଦେଇଥିଲେ । ଆନନ୍ଦର କଥା, ଦୁଇ ଗୁରୁଦିନ ହେବ ପୁଅଟିଏ ତାଙ୍କୁ କୋଳକୁ ଭଗବାନ ବଢ଼େଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଜି ସେ କଟକ ପ୍ରସୂତି ଭବନରେ ରହି ଚିକିତ୍ସିତ ହେଉଛନ୍ତି । ମୁଁ ଚିଠି ପାଇ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । ନ ଯାଇ ଥାନ୍ତି ବା କିପରି ? ମୋ ପକ୍ଷେ ଅନ୍ୟାୟ ହୋଇଥାନ୍ତା । ନିଜ ଔରସର ସନ୍ତାନକୁ ଭୁଲି ପାରେନା ବାପା !

ଅଚଳା ଆଜି ଆମପାଖରେ ଦୋଷ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଗର୍ଭର ସନ୍ତାନ ଦୋଷ କରି ନାହିଁ । ସେ ମୋର ରକ୍ତ ! ଆପଣଙ୍କର ନାତି ! ଆପଣଙ୍କର କୋଳର ଆଲୋକ ! ଯଦି ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ସ୍ପୃହା ଜାତ ହେଲେ ଶୀଘ୍ର ଆସି ମୋତେ ଦେଖା କରିବେ ! ଅଧିକ କିଛି ମୋର କହିବାର ନାହିଁ । ଆପଣ ଆସିଲେ ସବୁ ବୁଝିବେ । ଅନଳା ଆଜି ନର୍ସିଂ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ଡାକ୍ତରୀ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଜଣେ ଅସହାୟ ନାରୀ ହିସାବରେ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ସାହାଯ୍ୟ ପାଉଛନ୍ତି । କେତେଦିନ ସେ ପଢ଼ିବେ, ତାପରେ କଣ କରିବେ, ସେ କଥା ଆଜି ମୁଁ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ଇତି ।

ଆପଣଙ୍କର
ଆଜ୍ଞାଧୀନ
ତପନ

ଚିଠିଟି ପଢ଼ିଦେଇ ନୀଳାକନ୍ତ ଲମ୍ବା ନିଶ୍ୱାସ ଗୋଟିଏ ଛାଡ଼ିଲେ । ମାଳତୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ସଙ୍କୁଚିତ କରି ଚାହିଁଲେ । ମାଳତୀ ତୁନି ହୋଇ ବସିଥିଲେ । ଘୃଣାରେ ନାକ ଫୁଲେଇ କହିଲେ—ତାହେଲେ କ'ଣ ସେ ବୋହୂର ଗୋଟାଏ ପୁଅ ହୋଇଛି ?

ପ୍ରଗତି ଉତ୍କଳ ସଂଘ, ...
ପାଠାଗାର
ନଂ ....
ତା ....

—ହଁ ! ଶୁଣିଲ ପରା ?

—ଏଇକ୍ଷଣି ସେ କଅଣ କରୁଛି ?

—କ ଗୋଟାଏ ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ୁଛି ।

ପାଠ ପଢ଼ୁଛି ? ପୁଣି କଅଣ ବା ?

—ଡାକ୍ତରୀ ।

—ମାଇପିଟା ଡାକ୍ତରୀ ପଢ଼ୁଛି ? ସେ କଣ ଡାକ୍ତର ହେବ ?

—ହଁ । ଆଜକାଲି ମାଇପେ ବି ଡାକ୍ତର ହେଉଛନ୍ତି । ହାକିମ ହୁକୁମା ହେଉଛନ୍ତି । ସବୁ ହେଉଛନ୍ତି ।

ମାଆଲୋ···ଏକଥା ପୁଣି କାନ ଶୁଣିଲା ? ପୁଅଟିଏ ତ ଜନମ ହୋଇଛି । ଆଉ ଇଏ କାହିଁକି ଚିଠିଟାଏ ଦେଇଛି ? ଯା ପାଇଁ କଣ ଆମେ ଆନନ୍ଦ ହେବୁ ।

—ଆନନ୍ଦ ହେବନି ? ସେ ପରା ଆମ ନାତି ! ଆମ ରକ୍ତ—

ଆମ ରକ୍ତ । ସେ ରକ୍ତରେ ଆଉ ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ । ସେ ରକ୍ତ ଗୋଳିଆ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

— ଏତେ ବଡ଼ କଥା କୁହନା ମାଳତୀ । ସେ ପୁଅଟିକୁ ଆମେ ପାଖକୁ ଆଣିବା । ମାଆ ତାର ଯୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି ଯାଉ ।

—ମାଆକୁ ଛାଡ଼ି ପୁଅ କଣ ଆସି ପାରିବ ?

—କାହିଁକି ଆସିବ ନାହିଁ ? ବାପ ତାର ଆଣିବ ।

ମାଳତୀ ତୁନି ହେଲେ । କପାଳରେ ହାତଦେଇ ସବୁ କଥାକୁ ଚିନ୍ତା କଲେ । ବୋହୂ ଅଚଳା ଏ ଘରୁ ତଡ଼ାହୋଇ ଗଲାବେଳେ ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା ଥିଲା । ଏହାରି ଭିତରେ ଛଅ ସାତଟି ମାସ ବିତିଯାଇଛି ।

ଦଶମାସ ପରେ ପୁଅଟିଏ ଜନ୍ମ ହୋଇଛୁ । ଏଠି ଆଉ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କଛୁ ନାହିଁ । କାହିଁକ ପରହିଁଅଟା ନାଁରେ ଅପବାଦଟା ଦେବେ ।

ଲୀଳାବତୀ ନୀରବ ହୋଇ ବସିଥିଲେ । କହିଲେ ଆଉ କୋଉ କଥା ମନରେ ଭାବୁଛ ? ତାଙ୍କର ଶ୍ରୀଚିନ୍ତି ଗଣ୍ଡକୁ ଆଜ ଦେଖ । ଆମକୁ ଦୁନିଆରେ ନନ୍ଦାଦେଇ ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ତାଙ୍କର ମିଳଗଲେଣି । କଟକରେ କୋଉ ରକ୍ଷିତା ବୋଲି ଆମକୁ ଆଜ ଯାଏ ଜଣାଉ ନଥିଲ । ଆଜ ପୁଅଟିଏ ହୋଇଛୁ ବୋଲି ବାଧ ହୋଇ ଚିଠିଟିଏ ଦେଇଛୁ । ଆଉ ବା ଆମେ ତାର କ ବାପ ମାଆ ? ଆମ କଥାକୁ ସେ ତ ଶୁଣିଲ ନାହିଁ । ଆଜ ତା କୋଉ ପାଖକୁ ଯାଇ ଭଲମନ୍ଦ ବୁଝୁଛୁ । କାହିଁକ ଆଉ ତାକୁ ତଡ ଦେଇଥିଲ ? ଆମର ମନ ବଡ଼ତା ପାଇଁ ? ଏତେ ଦୁର୍ବଳ ପୁଅଟା ସେ । ସାମାନ୍ୟ ମାଇପିଟାଙ୍କୁ ମୁରୁଛି ପାରିଲ ନାହିଁ ?

ମାଳତୀ କହିଲେ—

ସେଇକଥା ମୁଁ ଭାବୁଛି । ଆମକୁ ନ ଜଣେଇ କାହିଁକ ସେ ତା ପାଖକୁ ଗଲ । କ ମୋହ ଲାଗିଲ ତାକୁ । ପୁଅ କଅଣ କୁଆଡ଼େ ପଳେଇ ଯାଉଥିଲ ? ଆଜ ନ ହେଲେ କାଲି ଏ ମାଟି ଉପରକୁ ସେ ଆସି ଥାଆନ୍ତା । ନଇଲେ ନାଇଁ । ପୁରୁଷ ପୁଅ ଡ଼ର କଅଣ ? ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ପୁଣି ପିଲ ପିଲା ହୋଇ ବସି ଥାଆନ୍ତା ।

ଲୀଳାବତୀ ମଥା ହଲେଇ ଆଖି ନଚେଇ କହିଲେ—

ହଁ, ଏଇ ହେଲ ବାହାଦୁରୀ । ପୁରୁଷ ପୁଅ ଦଶଥର ସଂସାର କରୁଛି । ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ତାକୁ ଦେଖ, ସମାଜ ଅଟକ କରୁନ । ତାପରେ ସେ ଟାଣପଣ ଅଛି ? ଆମେ ଆଉ ବାହେଇ ହେଲେ କଅଣ ହେବ ? ସୁଧୁ ଡ଼ରକୁଳା ସେ । ଗଦା ଗଦା ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲ ଆଉ କାହିଁକ କେଜାଣି । ଆଚ୍ଛା ହେଉ, ଏଣିକ ସେ କଅଣ କରିବ କରୁ । ଆମେ

ଆଜ୍ଞ ଏ ବିଷୟରେ କିଛି ତାଙ୍କୁ ଜବାବ ଦେବା ନାହିଁ । କିପରି ସେ ପୁଅକୁ ପାଳ ଲାଳ ମଣିଷ କରୁଛି ଦେଖିବା ।

ଲୀଳାବନ୍ତ ଏତିକି କହି ବସିବା ସ୍ଥାନରୁ ଉଠିଲେ । ମାଳଙ୍କ ଗାଲରେ ହାତଦେଇ ଗାଲଟିଲେ ପଥର । ସବୁ କୂଟ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଏଣିକି ତାଙ୍କର ମାଟି ହୋଇଯିବ । ଘର ବୋହୂ ଜଣେ ଘରକୁ ଆସିବ । ସେ ଖାଲି ଯା ଦୁନିଆରେ ହେବେ ଲୋକହସା ।

× × × ×

ଝୁଲା ଖଟଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ଝୁଲୁଛି । କଅଁଳ ଶେଯଟି ବିଛା ହୋଇଛି । ଶୋଇଛି ସେଥିରେ କଅଁଳ ଶିଶୁଟି । ଗୋଡ଼ ହଲେଇ ଖେଳୁଛି, ପୁଣି କାନ୍ଦୁଛି କୁଆଁ, କୁଆଁ...

ଅଚଳା ବସିଛି ଅଚଳ ହୋଇ । ଚୌକି ଉପରକୁ ଆଉଜି ବସିଛି । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଢାଳିଛି । ଆଗରେ ତାର କେତେ ଖାତା ପତ୍ର ହୋଇଛି ଗଦା । କାନ୍ଦିଲା ପିଲାଟିକୁ ଧରୁନି ଟିକେ ?...ମା' ଯଶ ! ହଁ । ସେ ସେଭଳି ସନ୍ତାନ ସ୍ନେହ-ପାଗଳୀ ମାଆ ନୁହେଁ । ସାମାନ୍ୟ କାନ୍ଦରେ ତାର, ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଆସିବ । ତାକୁ ଛାତି ଉପରକୁ ନେଇ ଯିବ । ମୁହଁରେ ତାର ବୋକ ଦେବ । ଏଇ ପରି ସେ କେତେ କାନ୍ଦିବ । କେତେ ଅଳି କରିବ । ପିଲାମାନଙ୍କର କାନ୍ଦିବା ଗୋଟାଏ ଅଭ୍ୟାସ । କେବଳ ମାଆ କୋଳର ପରଶ ଟିକକ ପାଇଁ ଉଙ୍କାପାରି ସେ ଡାକନ୍ତି ।

ଆଜି ତା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କେତେବଡ଼ ଦାୟିତ୍ୱ । ଆଜି ଏ ବେଳେ ସମୟକୁ ନଷ୍ଟ କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ମାସଟିଏ ପ୍ରସୂତି ଭବନରେ ବିତିଗଲା । ପଢ଼ା ପଢ଼ିରେ ସେ କେତେ କ୍ଷତି ସହିଲା । କଅଣ କରିବ ? ଏ ତ ଗୋଟିଏ ନାରୀ ଜୀବନରେ ମହତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଏଇ ସନ୍ତାନଟି ପାଇଁ, ମାଆ ପଦଟି ପାଇବା ପାଇଁ ନାରୀ କେତେ ଦୁଃଖ କଷଣ ସହ୍ୟ, କେତେ ଦିଅଁ ଦେବତାଙ୍କୁ ସେବା କରେ। କେତେ ବ୍ରତ, ଉପାସନା ପାଳନ କରେ। ଏଇ ମାତୃତ୍ୱ ନାରୀ ମଧ୍ୟେ କି ଗରିମାମୟ! ଏହାର ବିଶେଷତ୍ୱ ଜାଣନ୍ତି କେବଳ ଆଜି ଯେଉଁମାନେ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ମାଆ !!

...କିନ୍ତୁ, ଅଭାଗୀ ନାରୀଟି ସେ। ଆଜି ଭଗବାନଙ୍କର ଏ ଅମୂଲ୍ୟ ଦାନକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଏହାପାଇଁ ସେ ଆନନ୍ଦ ନ ହୋଇ ଖାଲି ଚିନ୍ତିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି। କିଏ ଏହାର ସେବା ଚରିତ୍ର କରିବ? କିଏ ଏହାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଭଲ ମଣିଷଟିଏ କରିବ। ସ୍ୱାମୀ ଉପେକ୍ଷିତା ଦୁଃଖିନୀ ନାରୀଟି ସେ। କାହିଁ ତାର ସମ୍ବଳ ? କାହିଁ ତାର ବଳ...

ଆଜି ଆସି ନାହାନ୍ତି ସେ। ସେଇଦିନ ହୋଇଥିଲି ପ୍ରସୂତି ଭବନରେ ଦେଖା। ପୁଅକୁ କୋଳକରି ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲେ। ପୁଣି ଦୁଃଖ ନଇଁ ପଡ଼ିଥିଲା ତାଙ୍କ ମଥା। ପୂରି ଉଠିଥିଲା ଆଖିରେ ଲୁହ। ଥରି ଉଠିଥିଲା ଗଳାର ସ୍ୱର। କହି ପାରି ନ ଥିଲେ ଦୁଇପଦ ଭଲକରି କଥା।

ନିଜେ ନିଜେ ଅପମାନିତ ହୋଇ ଅପରାଧୀଟି ପରି ଫେରି ଯାଇ ଥିଲେ ସ୍ୱସ୍ଥାନକୁ।

ଅତନୀ ଡାକ୍ତରୀ ବିଜ୍ଞାନ ବହି ଖଣ୍ଡେ ପଢ଼ୁଛି। ମନର ବ୍ୟଥା ମନରେ ଖେଳୁଛି। ସେଇ ନିକଟ ଅତୀତର କେତେଗୋଟି କାରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ ଆଖି ଆଗକୁ ଚାଲିଆସି ଠେଲେଇ ପକାଉଛି ତା ଏକାଗ୍ରତାକୁ, ତଥାପି ସେ ବହି ଉପରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଘୁଞ୍ଚାଉ ନାହିଁ। ପୃଷ୍ଠାକୁ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇ ପଢ଼ିବାରେ ଲାଗି ରହିଛି।

ବସୁମତୀ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି ପାଖରେ ତାର ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା। ସେ ତାର ଜଣେ ସହପାଠିନୀ। କାହିଁକି ବସୁଛି ଛିଡ଼ାହୋଇଛି

ପିଲାଟିର ବିକଳ କାନ୍ଦଣା ଶୁଣି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ତା କଅଁଳ ହୃଦୟ । ନାରୀ ସେ । ମାଆ ସେ । ସନ୍ତାନ ସ୍ନେହରେ ହେଲା ବିହ୍ୱଳା । ସାଂସାରିକ ଜୀବନର ସୁଖାନୁଭୂତି ପାଇନି । ସନ୍ତାନକୁ ଗର୍ଭରେ ଧରିନି । ତଥାପି ଏଇପରି ମାତୃତ୍ୱ ପାଇବାକୁ ତାର ଆଶା । ଆହା ! କଅଣ କରୁଛ ତୁମେ ? ପାଣି ହାଣ୍ଡି ଛୁଆଟିକୁ ଏମିତି କୋଳି ଉପରେ ଶୁଆଇ ଦେଇ ବହିପତ୍ର ପଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛ ? ଦେଖନ୍ତ କେମିତି ସେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ନସ୍ୟାନ୍ତ ହେଲାଣି ।

ଏତେବେଳେ ଯାଇ ଅଚଳା ବହି ଉପରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଟେକିଲା । ଦେଖିଲା କେତେବେଳେ ଆସି ଉଭା ହୋଇଛନ୍ତି ବସୁମତୀ । ଅପରିଚିତା ତରୁଣୀଟି । କୋଳରେ ତାର ତିନିମାସର ଶିଶୁ, ଅରକ୍ଷ ।

କାନ୍ଦୁଛି ସେ । କଇଁ କଇଁ । ମୁହଁ ଫଟେଇ । ହାତ କରୁଛି ମୁଠା ମୁଠା । ଏତେ ଅଝଟିଆ ଛୁଆଟା ?...

ଆଗୋ କାହିଁକି ତାକୁ ଧରିଲ ? ମାଆ ହେବାକୁ ? ତା ବିକଳ କାନ୍ଦଣା ଶୁଣି ମାତୃହୃଦୟ ତୁମର ତରଳି ପଡ଼ିଲା ? ହଉ, ସେଇଠି ତାକୁ ଶୁଆଇ ଦିଅ । ଦୁଃଖୀ ଅରକ୍ଷିତଟା ସେ । ସେଇ ପଡ଼ି ସେ କାନ୍ଦୁ । ମୋର କ୍ଲାସକୁ ଯିବା ସମୟ ହୋଇ ଗଲାଣି । ମୁଁ ଆଉ ତା'ର ନେଞ୍ଜରା କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଘର ଅଇନଆ ପିଲାଟା । ଧାଇଟିଏ ଏଣିକି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ମା' ହୋଇ ପୁଅର ନେଞ୍ଜରା କରି ପାରିବ ନାହିଁ ? ଅଇନ ଭାଗି ପାରିବ ନାହିଁ ? ଧାଇଟିଏ ପୁଣି ଲୋଡ଼ା ହେଉଛି ।—

—ତାହା ନୁହେଁ ଗୋ ! ଯେଉଁ ମାଆ ତାକୁ ଦଶମାସ ଦଶଦିନ ପେଟରେ ପୁରେଇ ଦୁଃଖ କଷଣ ସହି ଜନ୍ମ କରିଛି, ସେ ପୁଣି ତାର ସେବା କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ ହେବ ? ପିଲାଟି ପାଖରେ ସଦାବେଳେ ରହି ତାର ସକଳ ନେଞ୍ଜରା କରିବାକୁ ଆମର ସମୟ ନାହିଁ । ଆମେ ସେ ଘର କଣର ନାରୀ ନୋହୁଁ । ଦୁରନ୍ତରେ ଫରଦା ଟାଣି

ସୁନା ପୁଅକୁ କୋଳରେ ପୂରେଇ ଥୈଇ ଥୈଇ ନାଚିବୁ । ସନ୍ତାନ ସ୍ନେହରେ ପାଗଳୀ ହେବୁ । ଦେଶ ପାଇଁ ଜାତି ପାଇଁ ଜୀବନ ଆମର ଗଢ଼ । ଏଇପରି ଦେଶରେ ଆମର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଶିଶୁ ପୁରି ରହିଛନ୍ତି । ସବୁରିକୁ ଏଇପରି ସ୍ନେହ କରିବା ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସବୁରି କୁଣ୍ଡରେ ଏଇମରି ଆଧାର ହେବା ଦରକାର । ତେବେ ଯାଇଁ ଜଗତରେ ମାଆ ହୋଇ ପାରିବା । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସନ୍ତାନଙ୍କ ପାଖରୁ ସମ୍ମାନ ପାଇ ପାରିବ ।

ଏଇ ଦୁର୍ବଳ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ଏଇ ଗୋଟିଏ ସନ୍ତାନକୁ ନେଇ ମୁଁ ଯାବଜ୍ଜୀବନ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବି ନାହିଁ ବଧୂମଣି ! ଏହାରି ପରି ଶତ ଶତ ଶିଶୁଙ୍କୁ ସ୍ନେହ ଦେବାକୁ, ସେବା କରିବାକୁ ମୋର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ।

ବଧୂମଣି ଅବାକ୍ ହେଲା । ଅଚଳା ମୁହଁକୁ କେତେବେଳ ପ୍ରଶଂସା-ମାନ ଆଖିରେ ଚାହିଁ, ହସିଲ ଓଠରେ କହିଲା, ଅଭିଳାଷ ତୁମର ପୂରଣ ହେଉ ଭଉଣୀ । ଶାଶୂ ଶ୍ୱଶୁର ଓ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଉପେକ୍ଷିତା ହୋଇ, ଅଶେଷ ଦୁଃଖ, ଯାତନା ସହି ଏତେ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଆସିଛ । ଭବିଷ୍ୟତ ତୁମର ମଙ୍ଗଳ ହେଉ । ତୁମ ଶିକ୍ଷାକୁ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ସମସ୍ତେ ବୁଝନ୍ତୁ !

—ବୁଝିବାକୁ ଆଉ ବାକି ନାହିଁ ଭଉଣୀ । ଅଚଳାଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ଦେଶର ଅଗଣିତ ଭାଇ, ଭଉଣୀ ଆଜି ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ କଥାରେ ଯୋଗଦେଇ ତପନ ଆସି ହଠାତ୍ ପହଞ୍ଚି ଗଲା । ବଧୂମଣି ଚାହିଁଦେଇ ଥରେ ବିସ୍ମିତା ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସଂଯତ ହେଲା ଅଚଳା । ନୁଆଇଁ ଦେଲା ମଥା । ଆସନ ଛାଡ଼ି ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

ଆସନ୍ତୁ ! ବହୁଦିନ ପରେ ଦେଖା । ଏଣିକି ଠିକେ ଆସିବା ପାଇଁ ଡର ଲାଗୁଛି ବୋଧେ—

ତପନ ଝାଉଁଳା ପଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଚଉକି ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ।

—ଯାହା କହିବାର କୁହ ! ଗଇଷ୍ଟିଟି ସେଇଭଳି, ଆଗେ ତୁମ ପୁଅଟିକୁ ଦିଅ । ଖାଲି ତିନିମାସ ପରେ ଆଜି ଆସିଛି । ମନ ଆଉ ସ୍ଥିର ହେଲା ନାହିଁ । ସବୁ ଦୁଃଖ, ଅପମାନକୁ ପଛରେ ପକେଇ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲି ।

ଅଚଳା ଟିକେ ଅଭିମାନ କରି କହିଲା, କେଡ଼େ କଥାଟାଏ ନ କହୁଛ ? ସେ ମୋ ପୁଅ ଆଉ ତୁମର ନୁହେଁ ?

ମୋର ଯେତେବେଳେ ହେବ ସେତେବେଳେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମର । ତୁମେ ତାକୁ ବୁକୁ ଭାଙ୍ଗି ଜନ୍ମ କରିଛ । କ୍ଷୀର ଦେଇ ପାଳନ କରୁଛ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ତୁମ ଛଡ଼ା ମୋତେ ଚିହ୍ନେନା ।

ବସୁମତୀ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା । ସେ ପତି ପତ୍ନୀଙ୍କ କଥା ଭାଷାରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପୁଣି କୌତୁହଳ ଚିତ୍ତରେ କହିଲା, ତପନ ବାବୁ ! ଭଲ କଥାଟି କହିଲେ ଏଜା ! କାଳ କାଳ ଧରି ପୁରୁଷମାନେ ନାରୀ ଆଖିରେ ଏଇପରି କାରସାଦି କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୁଅଟି ତୁମର ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସେ ଶକ୍ତି ପାଇବ, ବୁଦ୍ଧିଜ୍ଞାନ ପାଇବ, ମଣିଷ ହେବ ସେତେବେଳେ ଯାଇଁ ସେ ତୁମର ହେବ । ତୁମେ ପୁଅକୁ ଦେଇ ଜଗତରେ ଗୌରବ ପାଇଁ ପାରିବ । ଆନନ୍ଦ ଓ ଗର୍ବରେ ଶିରଟେକି ବାଟ ଚାଲିବ । ବାଃ, ତୁମ ପୁରୁଷ ଜାତିଟା ପୁଣି ଏଡ଼େ ଚତୁର ? ଏଡ଼େ ପ୍ରତାରକ ? ଏଇପରି ନାରୀ ଠାରୁ ଉପକାର ପାଇ ପାରି ପୁଣି ନାରୀକୁ ଦଗାରେ ପକେଇ ଦିଅନ୍ତି ? ତାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗୌରବକୁ ନଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ, ତାର ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଜାଳି ଦେବା ପାଇଁ ଟିକେ ବୋଲି ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ?

ତପନ ବସୁମତୀ ମୁହଁକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଖିରେ ଚାହିଁଥିଲା । ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ଆଦି କାଳରୁ ନାରୀର ସେ ସହନ ଶକ୍ତି ରହି ଆସୁଛି । ପୁରୁଷର ଉପକାର କରି, ପୁଣି ପୁରୁଷ ପାଖରୁ ଅଶେଷ

ନର୍ଯ୍ୟାତନା ସହି, ହସି ହସି କାଟି ଚାଲିଛି । ତା ନ ହେଲେ ନାରୀ ସହସଶୀଳା, ନାରୀ କ୍ଷମାମୟୀ ଓ କଲ୍ୟାଣମୟୀ ବୋଲି ଜଗତରେ କେହି କହନ୍ତେ ନାହିଁ । ବସୁଧାପରି । ସେ ସର୍ବଂସହା । ତାରି ଶିକ୍ଷାରେ ସେବାରେ ଓ ସ୍ନେହ କରୁଣାରେ ମଣିଷ ସମାଜ ଚିରଦିନ ସରସ, ସୁନ୍ଦର, ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସୁଛି ।

ତପନର. ଏଇ କଥା କେଇପଦ ଶ୍ରବଣ କରି ବସୁମତୀ ମଥାଟି ନଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ କୃତଜ୍ଞତାରେ ଫୁଲି ଉଠିଲା ତା ଛାତି । ନମ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ଆପଣଙ୍କ ଉପଦେଶରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲିଣି ମୁଁ । କିନ୍ତୁ, ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି, ଆପଣଙ୍କ ପରି ଜଣେ ଭଦ୍ର, ଜ୍ଞାନବାନ ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷେ ଏ ହୀନ ବ୍ୟାପାରଟା ଶୋଭା ପାଇଲା ନାହିଁ ।

ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ହୋଇ କେମିତି ଭୁଲିଗଲେ ଏ ଯୁଗର ଶିଷ୍ଟାଚାରକୁ ? ଆଜି ! ଆଜି ପୁଣି ଏଠାକୁ କେମିତି ଆସିଛନ୍ତି ?

କାହାରି ମୋହରେ ପଡ଼ି ଆପଣ ଆଜି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଏଇ ଶ୍ରୀଶୁଚିର··· !

—ନାଁ । ।

—ଆଉ ?

—ମୁଁ କେବେ ଏ ସମସ୍ୟାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ନାହିଁ ଭଉଣୀ ! ମୁଁ କେବେ ଅଚଳାଙ୍କ ଶିକ୍ଷାରେ, ବ୍ୟବହାରରେ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ-କଳାପରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇନ । କିନ୍ତୁ, ମଣିଷର ଭାଗ୍ୟ ପଟିକାରେ ଯାହା ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ତାହା ତାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ପିତା, ମାତା ଓ ପୁରୁଖା ସମାଜର ନିୟମ ଧର୍ମକୁ ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଦୁନିଆ ମୁହଁରୁ କାରି ଅପବାଦ ସହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ମୋର ବିକୃତ ଧରିଗଲା । ଅତୀତ, ଭବିଷ୍ୟତ ଓ ନିଜର ମିତ, ଶିଟ! ସବୁ ଭୁଲିଗଲି । ମାତାଙ୍କ ଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖୀ ହୋଇ ଅଚଳାଙ୍କୁ ଘରୁ ବିଦାୟ କରିଦେଲି ।

ଆଜି ସେ ଅପରାଧର ଫଳକୁ ଭୋଗ କରୁଛି । ଅଚଳା ଆଜି ମୋ ପାଖରୁ ବିଚ୍ଛେଦ । କିନ୍ତୁ ହୃଦୟରୁ ବିଚ୍ଛେଦ ହୋଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସ୍ନେହ, କୋମଳ ବ୍ୟବହାର ଓ ପ୍ରବଳ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ସବୁଦିନେ ମୁଁ ଭଲ ହେଉଛି । ଯେପରି ଏକ ଦାରୁଣ ଅଭିଶାପର ଫଳରେ ଆମେ ଦୁ' ପ୍ରାଣୀ ଭୋଗ କରୁଛୁ ଏ ବିଚ୍ଛେଦ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆଉ ଆମ ଜୀବନର କି ଉନ୍ନତି ହେବ ?

ଅଚଳା ମୁହଁପୋତି ବସି ଶୁଣୁଥିଲା । ଅନୁଶୋଚନା ଲୁହରେ ଆଖିପତା ତାର ଭିଜି ଗଲା । ସେ କିଛି କଥା କହି ପାରିଲାନି । ବସୁମତୀ ପୁଣି କହିଲା, ଦେଖୁଛି ଆପଣ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ଚିତ୍ତର ବାବୁ । ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇ ଶିକ୍ଷାର ମହତ ରଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଆଧୁନିକ ଓ ପୁରୁଣା ସମାଜ ଭିତରେ ଏଇପରି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଉପୁଜି ଯାଇଛି ତଥାପି ଏହାର ସମାଧାନ ରହିଛି । ଆପଣ ସେ ବାପ ମାଆଙ୍କୁ ଯାହା ବାଟକୁ ନ ଆଣି ପାରିଲେ—

—କାଠକୁ ମଣିଷ ପରି ଗଢ଼ି ତା କାନରେ ଜ୍ଞାନ ଶୁଣେଇଲେ ସେ ଜ୍ଞାନୀ ହୋଇ ପାରେନା ଭଉଣୀ । ଯେଉଁମାନେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିରେ ଗଢ଼ି ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଆଉ କେହି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ବେଳ ପଡ଼ିଲେ ପୁଣି ସେ ଆପେ ଆପେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏ ଭ୍ରମ ଦୂର ହୋଇଯାଏ । ଅଚଳାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଏଇ ଏକ ଆଦର୍ଶ । ଦେଶ ସମାଜ ଜାଣିବ, ଘର କଣର ସାଧାରଣ ନାରୀ ଜଣେ ଶିକ୍ଷା ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ କିପରି ଆଗେଇ ଯାଇଛି । ନାନା ବାଧା ବିଘ୍ନ ଏଡ଼ିଦେଇ ନାରୀ ଜାତିର ଆଖି ଖୋଲି ଦେଇଛି । ଦିଅ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଟିକେ ପୁଅକୁ । ମନ ମୋର ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ଆଉ ମୁଁ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ଗପି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ବସୁମତୀ ଅଭୟକୁ କୋଳରେ ଧରି କଥା କହୁଥିଲା । ହସି ହସି

ବଢ଼େଇ ଦେଲା ତପନ ଆଡ଼କୁ । ତପନ ହାତ ପ୍ରସାରି ଅରକ୍ଷକୁ କୋଳକୁ ନେଲା । ଅରକ୍ଷ ବାପା କୋଳକୁ ଯାଇ ଚିତ୍କାର କରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ପିଲା ମନଟି ତାର ବୁଝିଲା ନାହିଁ । ବାପା କୋଳର ପରଶ ସତେ ଯେପରି ତାକୁ ବଜ୍ର ପରି କଠିନ ବୋଧ ହେଲା । ବସୁମତୀ କୋଳକୁ ସେ ଯିବାପାଇଁ ହାତ ହଲେଇ ଗୋଡ଼ କଚାଡ଼ିଲା । ପୁଣି କାନ୍ଦିଲା ।

ଅଚଳା ଚକିତ ହେଲା । ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା ସରାଗ ମନଟି ତାର । ଲଜ୍ଜାରେ ଓ ଦୁଃଖରେ ନିରୁତ୍ତର ହୋଇ ଗଲା ସେ । କଅଣ ଆଉ କହିବ ? ଅଜ୍ଞାନ ପିଲାଟା, ଏହିକ୍ଷଣି କିଛି ଜାଣିନି । ବସୁମତୀ ହସିଲା ଓଠରେ କହିଲା, ଯେଉଁ ପୁଅର ମାଆକୁ ବାପା ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି, ସେ ପୁଅ କେତେବେଳେ ବାପାଙ୍କର ହୋଇ ନପାରେ । ଆଜି ଦେଖ, ଅବୋଧ ଶିଶୁଟି ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ରହିବାକୁ ରାଜିନୁହେଁ । ଜଗତରେ ସମସ୍ତେ ମାଆର ସନ୍ତାନ !

ତପନ ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଦୁଃଖ, ଅପମାନରେ ମୁଣ୍ଡ ତାର ନଇଁ ପଡ଼ିଲା । ସେ କାନ୍ଦେ କି ନ କାନ୍ଦେ ।

ଅଚଳାକୁ ଏ କଥା ବଡ଼ ବାଧିଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଥରେ କରୁଣ ଆଖିରେ ଅନେଇଦେଇ ପୁଣି ବସୁମତୀକୁ ଅନେଇଁ ଭାବିଲା, ବଡ଼ ବାକ୍ୟ ନିପୁଣା ଏଇ ଝିଅଟି । ଛୁରି ପରି ଧାରୁଆ କଥା ପଦେ ପଦେ କହି ଦେଉଛି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମନରୁ ଦୁଃଖ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ବସୁମତୀ କୋଳରୁ ପୁଅକୁ ନେଇ ଆସି ଅଚଳା କହିଲା, ଏହାଙ୍କ କୋଳକୁ ଯାଉନୁ ଅରକ୍ଷ ? ଏ ତୋର ବାପା । ପିଣ୍ଡର କର୍ତ୍ତା । ଦିନେ ବଡ଼ ହେଲେ ଜାଣିବୁ । ଏହାଙ୍କୁ ଚରଣ ତଳେ ନିତ ନିତ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁବୁ । ଏହାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ତୁ ହେବୁ ମଣିଷ । ଯା—ଅରେ ବାପାଙ୍କ କୋଳର ମଧୁରପରଶ ଅନୁଭବ କର । ଯା ।

ତପନ ହାତ ପ୍ରସାରି ଡାକିଲା, ଆ···

ଅରକ୍ଷ ତଥାପି ଯିବାକୁ ମଙ୍ଗିଲା ନାହିଁ । ଭୀତତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ବୋଉ ଗଳାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲା । କୋଉଠୁ ଆସିଛି ନୂଆ ମଣିଷଟି । ତା ବୋଉପରି ଦିଶୁନାହିଁ ।

ଅଚଳା ଟିକେ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କ'ଣ ଆଉ ସେ କରିବ ? କି ଶିକ୍ଷା ଦେବ, ବାଳୁତ ମିଳିଥିବ ? ସେ ଅମଙ୍ଗ ହେବାରୁ ଅଚଳା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଶ୍ରୁତି ଉପରେ ତାକୁ ଜାକିଧରି ତପନ ଉପରକୁ ଆସ୍ତେ ଢଳି ପଡ଼ିଲା ।

ତପନ ଆନନ୍ଦରେ ଗଦ ଗଦ ହୋଇ ଦୁଇବାହୁ ପ୍ରସାରି କରି ସେ ଦୁଇଣଙ୍କୁ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଆଲିଙ୍ଗନ କଲା । ସ୍ନେହରେ ଥରେ ପୁଅ ମୁହଁରେ ଚୁମ୍ବନ ଦେଇ ପୁଣି ଅଚଳା ମୁହଁରେ ଚୁମ୍ବନ ଦେଲା ।

ବସୁମତୀ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ତାଙ୍କୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲା । ପଲକହୀନ ଆଖି ଦୁଇଟି ତାର ସଙ୍କୁଚିତ ହେଲା । ବିଷର୍ଣ୍ଣ ମୁହଁରେ ମଧୁର ହସ ଫୁଟେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ବାହାରିଗଲା ଘରୁ । ଭୁହାଇ ଭୁହାଇ କହି ଉଠିଲା ବିବେକ ତାର । ଆହା ! କି ସ୍ନେହ ! କି ମାୟା !

× × ×

ଏହାରି ଭିତରେ ପୁଣି ଗୋଟିଏ ବରଷ, ଦିନ ରାତି ପକ୍ଷ ମାସ ହୋଇ ଧାରାବାହିକ ରୂପେ ବହି ଯାଇଛି । ମାଘ ମାସରେ ବାଘୁଆଶୀତ କମି ଆସିଛି । ନୂଆ ବସନ୍ତର ନୂଆ ସ୍ପନ୍ଦନ ଖେଳି ଯାଇଛି ଧରା-ବକ୍ଷରେ । ଅଳିର ଗୁଞ୍ଜରଣ, କୋକିଳର କୁହୁତାନ, ସବୁଜ ବନ, ବଗିଚାରେ ଶୋଭା, ସୌରଭ ଢାଳି ହସି ଉଠିଛନ୍ତି ଅଗଣିତ କୁସୁମ ରାଣୀ । ନବ ବସନ୍ତର ଆଗମନରେ ରୋଗୀ, ଭୋଗୀ, ଦୁଃଖୀ, ଗରିବ ଓ ତାଲିକର ସବୁରି ମନରେ ଆଜି ଝଙ୍କାରି ଉଠିଛି, ଆନନ୍ଦର

ଉତ୍ସ । ଏଇ ମଧୁ ଋତୁର ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ଜଗତର ସକଳ ପ୍ରାଣୀ ଆଜ ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ ।

ଅଚଳା ଜୀବନରେ ଆସିଛି ପୁଣି ପରିବର୍ତ୍ତନ, କେତେ ନୂଆ ନୂଆ ଆଶା, ଅଭିଳାଷ ମନରେ ତାର ଭରି ଯାଇଛି । କୋଳର ପୁଅ ଅରକ୍ଷ ବୁଲି ଶିଖିଛି । ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ କଥା କହୁଛି । କୁନୁ କୁନୁ ହସି ଉଠୁଛି । ଅମୃତ ଝରି ପଡ଼ୁଛି ଅଚଳାର ପ୍ରାଣରେ । ପୁଅକୁ ଛାତି ଉପରେ ଜାକେଇ ଧରି, ଦେଉଛି ତା ମୁହଁରେ ଚୁମ୍ବନ । ନର୍ସିଂ ପରୀକ୍ଷା ତାର ଏଇ ନିକଟରେ ଶେଷହେଲା । ଆଜ ବିଶ୍ରାମ କରିଛି ଆସି ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସଦନରେ ।

ଦେଶ ଓ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ସାଧନ ପାଇଁ ନାରୀ ଆଜ ଅଗ୍ରଗାମୀ ହୋଇ ପାରିଛି । ନର୍ସିଂ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲର ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଛି । ଶହ ଶହ ଛାତ୍ରୀ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିଲେ । ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରରେ ବିଶଦ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଶ୍ରୀମତୀ ଅଚଳା କୁମାରୀ ଦେବୀ ନର୍ସିଂ ପରୀକ୍ଷାରେ କୃତିତ୍ୱ ସହ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଲେ । ଆଉ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କେତେଜଣ ଛାତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ବେସ୍ ଭାବେ ପ୍ରଶଂସନୀୟା ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ସମାଜ ପରିତ୍ୟକ୍ତା, ଗାଁ ଗହଳର ସେଇ ସରଳା ନାରୀଟି ଅଚଳା ଦେବୀ । ଆଜ ତାଙ୍କର ବହୁଳ ପ୍ରଶଂସା ସବୁରି ମୁହଁରୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି । ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସଦନର ପରିଚାଳିକା ମାନନୀୟା ହୀମନ୍ତୀ ଦେବୀଙ୍କ ଆନ୍ତରିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଅଚଳା ଦେବୀ ଆଜ ଉପେପକୃତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଗଭୀର କୃତଜ୍ଞତା ଜଣେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଫଟୋଟି ମଧ୍ୟ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏହିପରି ନାରୀ ଆମ ଦେଶରେ ମଙ୍ଗଳ ସାଧନ କରି ପାରିବେ ।

ତପନ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟିରେ ଆସିଥିଲା ଘରକୁ । ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପଢ଼ି ଆନନ୍ଦରେ ବିହ୍ୱଳ ହେଲା । ଅଚଳାର ବଦନମଣ୍ଡଳ ଶାନ୍ତ, ସୌମ୍ୟ

ଛବିଟିକୁ ଆଖି ପୂରେଇ ଦେଖି, ଗୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଜଡ଼େଇ ପୁଣି ମଥା ଉପରକୁ ନେଲା । ଅତନୀ ଆଜ କେତେ ଆଗେଇ ଯାଇଛି । ପଲ୍ଲୀ ଗାଁର ନିରୀହା ଦୁର୍ବଳା ବୋହୂଟି ! ! ଶାଶୂ, ଶଶୁରଙ୍କର ଚକ୍ଷୁଶୂଳ ହୋଇ ସମାଜରୁ ତଡ଼ା ଖାଇ ବାହାରି ଯାଇଥିଲା ଦୁଃଖ, ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ପଥକୁ । ଆଜ ସେ ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବଳରେ ସବୁରି ପାଖରେ ସମ୍ମାନିତା ହୋଇ ପାରିଛି ।

ଦିନ ନଇଁ ଆସିଲାଣି । ପଲ୍ଲୀ ଗାଁଟି ମୁଖର ହୋଇ ଉଠିଲାଣି । ଶ୍ୟାମଳ ତରୁ ଲତା ଦେହ ଛୁଇଁ, ଖେଳି ବୁଲୁଛି ସୁଲୁ ସୁଲିଆ ଶୀତଳ ପବନ । କାଖରେ ଗଗରା ଜାକି ନଈ ଘାଟକୁ ପାଣି ପାଇଁ ବାହାରି ଗଲେଣି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଓଢଣା ଟଣା କୁଳବୋହୂ, ନୂଆ ବୟସୀ ଚଞ୍ଚଳୀ ଝିଅ । ତପନ ହାତରେ କାଗଜ ଧରି ବାହାରି ଆସିଲା ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ଲାଇବ୍ରେରୀ ଘରୁ ।

ସାତ, ଆଠ ଦିନ ହେବ ଘରକୁ ଆସିଲାଣି ସେ । ଭାବିଥିଲା ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟିଟା ଏଇଠାରେ ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟରେ କଟେଇ ଦେଇ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତା । ବାପ, ମାଆଙ୍କ ମନରୁ କେତେକ ଦୁଃଖ, ଅଭିମାନ ଦୂର ହୋଇ ଥାନ୍ତା । ଆଜ କିନ୍ତୁ ଅତନୀ ତାକୁ ପ୍ରବଳ ଭାବେ ଟାଣି ଧରିଲାଣି । ଆଗେ ଯାଇ ଅତନୀକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ନ ଜଣେଇଲେ, ତପନ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ଘରକୁ ଆସିଲା ଦିନରୁ ବାପ ମା ତାରି ଭଲ କରି ପଦେ କଥା କହୁ ନାହାନ୍ତି । ଯେପରି ତାଙ୍କର ସେ ଶତେ ଷାଠିଏ ଖାଇ ଯାଇଛି । କୁବେର ଧନ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବରବାଦ କରି ଦେଇଛି ।

ମଣିଷ ଏପରି ଅଜ୍ଞାନ ହେଲେ ଦୁନିଆରେ ଚଳି ପାରେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ବୋହୂ ପାଇଁ ମନରେ ତାଙ୍କର ରାଗ ଘୃଣା ପୂରି ରହିଛି, ସେଇ ବୋହୂର ପ୍ରଶଂସା ଓଳିକୁ ଆଜ ସେ କାନ ଡେରି ଶୁଣନ୍ତି ! ଅତନୀ କେମିତିକା ବୋହୂ ! ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କି ମହତ ! ହୃଦୟରେ

ବୁଝନ୍ତୁ । ଏ ଯୁଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦିଅନ୍ତୁ । ଏ ଯୁଗର ନାରୀମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ-କଳାପର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝନ୍ତୁ ।

ଏଇ କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ତପନ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଭାବନାରେ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ । ଫାନ କୁଠାଟି ପାଖରେ ରହିଛି । ଫାନ ଖଣ୍ଡେ ସେଥିରେ ଭରି ଦେଇଛନ୍ତି । କୁଟିବାକୁ ଆଉ ତାଙ୍କର ଖିଆଲ ନାହିଁ । ସେଇ ପୁରୁଣା କଥାଟା ଆଜି ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ଗୋଟା ରୂପ ଧରି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଏହାରି ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ବରଷ ବିତି ଗଲାଣି । ପୁଣି ଆସିଛି ସେଇ ବେଳ । ହେଲା ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ପୁଅ ବି ରାଜି ହେଲା ନାହିଁ । ଆଜି ଆଉ ବା କଅଣ କହିବେ ସେ ତାକୁ ? ବହୁ ଦିନ ଛୁଟିରେ ଆସିଛି ଘରକୁ । ବହୁଦିନ ରହିବ । ଏହାରି ଭିତରେ ବୁଝା ଶୁଝା କରି ସେ କାମଟା କରି ଦେଲେ ମୁଣ୍ଡରୁ ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ବୋଝ ଖଲାସ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା ।

କାହିଁ ସେ ? କୁଆଡ଼େ ଯାଇ ଦିନ ରାତି ବୁଲୁଛି । କେତେ ବେଳେ ଆସି ଖାଉଛି, କେତେବେଳେ ଶୋଉଛି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଟିକେ ଆସୁନି । ଭଲ କରି କଥା ପଦେ କହୁନି । ଏମିତିକା ଆବୁଝା ପୁଅକୁ ଆଉ ସେ କଅଣ କରିବେ ?

ଏଇ ଯେ, ଆଗରେ ଆସି ଉଭା ହେଲାଣି । କୋଉଠି ଥିଲା ଭଲ ବେଳେ ଏକା ପହଞ୍ଚି ଗଲା । ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତବାବୁ ମଥା ଟେକି ନିରେଖି ଚାହିଁଲେ । ତପନ ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ଧରି ତାଙ୍କରି ଆଡ଼କୁ ଆସୁଥିଲା । ପୁଣି କାହିଁକି ଲେଉଟି ପଡ଼ିଲା । ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଡାକ ଦେଲେ, ତପନ ! ଶୁଣିଲୁ ଶୁଣ୍ ।

ତପନ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ସନ୍ଦେହ ଚିତ୍ତରେ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ପୁଣି ଲେଉଟି ଆସିଲା ।

—କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲୁ ?

—ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଆଜ୍ଞେ ।

—ହାତରେ ସେ କଅଣ ?

—ଖବର କାଗଜ ।

—ଖବର କଅଣ ପଢ଼ିଲୁ ? ମୁଁ ଟିକେ ଆଜ ଶୁଣିବି । ନିତି ନିତି ଦେଖୁଛି, ସେଇ ହାତକଆ କାଗଜକୁ ଧରି ଦି'ଧାଡ଼ି ନ ପଢ଼ିଲେ ତୋ ପେଟରୁ ଭାତ ହଜମ ହଉନି ।

ତପନ ମନେ ମନେ ହସିଲା । କଣ ଆଉ କହିବ ? ବାପାଙ୍କର ତ ସେ ସବୁ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ଅଯଥା ବାକ୍ୟ ବ୍ୟୟ କାହିଁକି ବା କରିବ । ବାପାଙ୍କ ଆଗରେ ଠେକା ମାଡ଼ି ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲା । କାଗଜଟି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲା, ଆପଣ ପଢ଼ନ୍ତୁ ?

—ନାଇଁରେ ବାପ । ମୁଁ ସେ ଛପା ଅକ୍ଷର ପଢ଼ି ପାରିବି ନାହିଁ । ଆଖିର ଅଇନା ଜଳକା ହେଲାଣି । ଚଷମା ନ ଦେଲେ ଗୀତା ପଢ଼ି ପାରୁନି । ତୁ ପଢ଼ ! ମୁଁ ଶୁଣିବି ।

ତପନ ଆଉ କିଛି ନ କହି କାଗଜ ପଢ଼ା ଆରମ୍ଭ କଲା । ନୀଳାକନ୍ତ ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସି କାନ ଡେରି ଶୁଣିଲେ । କିଛି ବେଳ ପରେ ସେଇ ବିଜ୍ଞାପନଟି ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲା । ଏଇଠି ଟିକେ ମନଟି ତାର କାହିଁକି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ମଥା ଟିକେ ନଇଁ ପଡ଼ିଲା ଲଜରେ । ପୁଣି ସେ ଲଜ ଓ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ମନ ଭିତରୁ ପୁଛେଇ ନେଇ ସେଇ ବିଜ୍ଞାପନଟି ପଢ଼ି ବସିଲା ସେ ।

ଅଚଳା ଦେବୀଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା ବାର ବାର ଶୁଣିପାରି ନୀଳାକନ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ଆରେ ବାବୁ ! କୋଉ ଅଚଳା ଦେବୀ ସେ ? କି ପାଠ ପଢ଼ି ପାଶ୍ କଲେ ?

—ନର୍ସିଂ ।

—ସେ ଗୋଟାଏ କଅଣ ?

—ଏଇ ଡାକ୍ତରୀ ବିଭାଗର ପାଠ । ଏଇ ଦେଖନ୍ତୁ, ତାଙ୍କର

ଫଟୋ । ନୀଳାବନ୍ତ ନଗାଷ୍ଟି ଗୁହିଁଲେ । ମଳିନ ଆଖି ଦୁଇଟି ତାଙ୍କର ଅଶ୍ରୁସିକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ମାଳତୀ କେଉଁଠି ଥିଲେ, ସେଇତିକ-ବେଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ନଇଁପଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ । ତାଙ୍କ ଆଖି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟ ନାଚି ଉଠିଲା ।

—ଇଏ ଝିଅଟି କିଏ ? ମାଳତୀ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

ତପନ ଟିକଏ ମନେ ମନେ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଜବାବ ଦେଲା, ଚିହ୍ନି ପାରୁନୁ ବୋଉ ?

—ନାଇଁରେ ପୁଅ ! କେମିତି ଚିହ୍ନିବି ? କାଗଜ ଉପରେ ଛପା ଫଟୋ । କଅଣ ଏଥିରେ ରକତ ଅଛି ନା ମାଉଁସ ଅଛି ? କେବଳ ଗୋଟାଏ ରୂପ । ଆକୃତି । ବଡ଼ ଘର ଝିଅଟି ପରି ଏକା ଦିଶୁଛି । ହସିଲା ଓଠ । ଲାଜୁଆ ମୁହଁ । ଆଖି ଦୁଇଟି କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର । ସତେକି କୁହୁ କୁହୁ ଅନେଇଛି । କଅଣ କହୁଛି । ଦେହରେ ସେ ପୁଣି କଅଣ ? ଶାଢ଼ୀ ନୁହଁ ତ ? ତଥାପି ବେଶ୍ ମାନୁଛି—

ତପନ ଅପାର ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ କହିଲା, ଆଜିକାଲି ପଢ଼ୁଆ ଝିଅମାନେ କେତେକ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧା ଛାଡ଼ି ଦେଲେଣି । ଜାମା, ପେଣ୍ଟ୍ ପିନ୍ଧୁଛନ୍ତି !

—ଛି, ଇଏ ଗୋଟାଏ ତାଙ୍କର କ ବେଶ ବା···

ଯୁଗତ ଆଜି ଏହା କରାଉଛି, ସେ କଣ କରିବେ ? ଜାମାପେଣ୍ଟ ନ ପିନ୍ଧିଲେ ସେମାନେ ଯାଇ କୌଣସି କାମ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ! ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମିରେ ଗୁଳି ଚଳେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଅଫିସିରେ ବସି ଅଫିସର ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରେ ଆଜି ସେମାନଙ୍କୁ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଇଏ ଜଣେ ହୋଇଛନ୍ତି ନର୍ସ । ଡାକ୍ତର ଖାନାରେ ଏମାନେ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ସେବା କରନ୍ତି । ଦେହରେ ଏଇ ଭଳି ପୋଷାକ ରହେ ।

ନୀଳାବନ୍ତ ସେ ଫଟୋଟି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ତପନ କଥାକୁ

କାନ ଡେରିଥିଲେ । କହିଲେ, କାଗଜଟା ଉପରେ ଛପାଟାକୁ ଯେତେ ଘୂରିଲେ ସୁଧା, ଚିହ୍ନି ହେଉ ନାହିଁ । ତଥାପି ମନଟା କାହିଁକି ସନ୍ଦେହରେ ମୋଡ଼ି ମୋଡ଼ି ହଉଛି । କହିଲୁ ତପନ । ଏ ଝିଅଟି କିଏ ?

କାହିଁକି ହସ୍ ହସ୍ ହେଲା ତପନ ଘୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତରଟା । ଯେପରି ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ପରି ବୋଧ ହେଲା ତାକୁ । ସତକଥାଟା କହିଦେବ ବୋଲି ମନଟି ତାର ଆଗେଇ ପଡ଼ିଲା । ଏଠି ଆଉ କୌଣସି ଛଳନା କରିବା ତା ପକ୍ଷେ ଅନୁଚିତ । ସେଥିପାଇଁ ତ କାଗଜ ଧରି ଆଗ୍ରହ ଚିତ୍ତରେ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଛି । ଅତଳାଙ୍କର ସୁନାମ ଟିକେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୁଣେଇବ । ମନରୁ ତାଙ୍କର ସବୁ ରାଗ ଈର୍ଷା ଦୂର ହୋଇଯିବ । ଅତଳାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବେ ସେ କେମିତିକା ଗୁଣବନ୍ତ ବୋହୂ ।

ତପନ ଟିକେ ନୀରବ ରହି ଭାବି ଚିନ୍ତି ବାପାଙ୍କୁ କହିଲା—ଇଏ ଆଉ ଅନ୍ୟ କେହି ନୁହନ୍ତି ବାପା । ତୁମରି ଘରର ବୋହୂ ଅତଳା, ଆଜି ନର୍ସିଂ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଥିବାରୁ ସମାଜରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ରଟି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ଏ କଥା ଶୁଣି ନୀଳକଣ୍ଠଙ୍କ ମନଟି ଆମ୍ବିଳା ଧରିଗଲା । ମୁହଁ ଟିପି ଟିପି କରି ମାଳତୀଙ୍କୁ ଅନେଇଲେ । ମାଳତୀ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଲେ ପଛପଟକୁ । ଘୃଣାରେ ଦେହଟା ତାଙ୍କର ଶିହେରି ଉଠିଲା ?

ନୀଳକଣ୍ଠ କହିଲେ ଏଣିକି ଏ ବୋହୂ ପୁଣି କଅଣ କରିବେ ? ପାଠ ତ ପଢ଼ି ପାଶ୍ କଲେ । ଚାକିରି ତ ତାଙ୍କୁ ନିହାତି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ?

ତପନ କହିଲା ହଁ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଚାକିରି ନ କଲେ ତାଙ୍କ ପାଠ ପଢ଼ାର ମୂଲ୍ୟ କିଛି ରହିବ ନାହିଁ । ଜୀବନରେ

ଉନ୍ନତି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏଇଟା ମୋ ବିଚାରରେ ମୁଁ କହୁଛି । ତାଙ୍କ ମନ କଥା କଅଣ ସେ ଜାଣନ୍ତି ।

ମାଳତୀ କହିଲେ, ମାଇପିଟା ଚାକିରି କରି ତା ଜୀବନକୁ ଉନ୍ନତ କରିବ ? ଛି ଛି ଆଉ ସେ କଥା କହନା । ଏଣିକି ସେ ଛାଡ଼ି ଯାହା କରୁଛି କରୁ । ସେଇ ପୁଅଟିକୁ କେମିତି ପାଖକୁ ଘେନି ଆସିଲେ, ଆମରି ଗୋଟାଏ ଧନ ଯିବ ।

ଲୀଳାବତୀ କହିଲେ ମାଆ ଆଶା ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ସେ ପୁଅ ଆଶା ବି ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ହେବ ।

ପୁଅଠାରୁ ଆଶା ଛାଡ଼ି ହେବ ନାହିଁ ଯେ। ସେ ପରା ଆମରି ରକ୍ତ ।

ଆମରି ରକ୍ତ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା, ସେ ଯାହାର ଗର୍ଭରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି, ଯାହା ଠାରୁ ଏଇକ୍ଷଣି କ୍ଷୀର ଖାଉଛି, ସ୍ନେହ ପାଉଛି ସେ ତାହାରି ହେବ । ମାଆକୁ ଛାଡ଼ି ପୁଅ କୋଉଠିକି ଆସି ପାରେନା ବୋହୂ ଅତଳାକୁ ଯେପରି ମୁରୁଛି ଦେଇଛ, ସେ ପୁଅକୁ ବି ସେଇ-ପରି ମୁରୁଛି ଦିଅ । ଆଉ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଭାବନା କରନା ।

ଆମକୁ ଆଉ ଏ ସବୁ ଖବର ଶୁଣାଇବୁ ନାହିଁ ତପନ । ଯଦି ସେ ବୋହୂପ୍ରତି ତୋର ମମତା ରହିଛି, ତା ହେଲେ ଭଲକଥା । ସେ ବୋହୂକୁ ଆଣି ତୁ ଚଳ । ଆମେ କିନ୍ତୁ ସେ ବୋହୂର ହାତରୁ ଆଉ ପାଣି ଛୁଇଁବୁ ନାହିଁ ।

ତପନର ମୁଣ୍ଡ ଘୁରିଗଲା । ଏମିତିକା ଅବୁଝା ବାପ ମାଆଙ୍କୁ ଆଉ ସେ କଅଣ କହିବ ? କୋଉଦିନ ଏମାନଙ୍କର ଆଉ ଜ୍ଞାନ ଆଖି ଖୋଲିବ ? ଦୁନିଆର ଭଲ ମନ୍ଦ ବୁଝିବେ । ମଥା ନୁଆଇଁ ନରମ ସ୍ୱରରେ ସେ କହିଲା, କାହିଁକି ଏ କଥା କହୁଛନ୍ତି ବାପା ? ଆପଣ ଯଦି ସେ ବୋହୂକୁ ଘରକୁ ନ ଆଣିବେ ତା ହେଲେ ମୁଁ କାହିଁକି ଆଣିବି ? ଆପଣଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ମୁଁ କାର୍ଯ୍ୟ

କରିଛି । ଆଉ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ ନାହିଁ । ଏହିପରି ମୋ ଜୀବନ ବିତିଯିବ । ଏତିକି କହି ତପନ ଦୁଃଖ ଓ କ୍ରୋଧରେ ବାପାଙ୍କ ପାଖରୁ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ବାହାରକୁ ।

ଛାତି ତଳେ କୋହ । ଆଖିରେ ଲୁହ । ମନସ୍ତାପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ଯାଇ ବରେଣ୍ଡାରେ । କେତେବଡ଼ ଆନନ୍ଦ ଆଜି ତାର କୁଆଡ଼େ ନିରାଶରେ ଜଳିଗଲା । ଏ ଅଜ୍ଞାନ ବାପ ମାଆ ତା ହୃଦୟର କଥା ବୁଝିଲେ ନାହିଁ । ସେଇ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ସେଇ ରାଗ ଈର୍ଷାରେ ବାର କଥା କହିଲେ । ଅଚଳାଙ୍କୁ ଟିକେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ନାହିଁ । ଅଚଳା କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝିଲେ ନାହିଁ । ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ଲାଞ୍ଛିତା, ଘୃଣିତା କରି ରଖିଲେ । ଏ ଯୁଗର ଶିକ୍ଷା ସଭ୍ୟତାକୁ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । କେଉଁଦିନ ଆଉ ଏମାନଙ୍କର ଏ ଭ୍ରମ ଦୂର ହେବ ?

ନିଜ ଔରସରୁ ଜାତ କୋଳର ପୁଅକୁ ସେ ଛାଡ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ । ଛାଡ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ ବିବାହିତା ପତ୍ନୀକୁ । ବିଧାତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ଏ କଥା କାହାରି ପକ୍ଷେ ହୋଇ ପାରେନା । ବାପ ମାଆ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନଙ୍କର ଏ ଅମାନ୍ତ । ଆଉ ନିଜର ଭବିଷ୍ୟତ ନିଜର ସୁଖ ଗୌରବକୁ ମାଟି କରି, ଆଉ ତାଙ୍କ କଥାରେ ସେ ବାଟ ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ବାପ ହେଉ ବା ପୁଅ ହେଉ ଯେ ହେଉନ୍ତୁ, ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ବିଚାର ନେଇ ସମସ୍ତେ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି । କେହି କାହା କର୍ମଫଳର ଭାଗ ନେଉ ନାହିଁ । ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଧର୍ମାଧର୍ମ ପାଖରେ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ ତାର ପ୍ରଶ୍ନ ନ ଥାଏ ।

ପ୍ରଗତି ଉତ୍କଳ ସଂଘ, ବହରମ୍ପୁର
ପାଠାଗାର
ନଂ ...
ତା ... 18.7.76

ଆଜି ସେ ଠୁକୁ ଠୁକୁ ଚାଲିଲାଣି । ଲୁନୁ ଲୁନୁ ହସିଲାଣି । ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା ଦୋଭୁଣ୍ଡିଆ କଥା । ଅହା—କାନକୁ କି ମଧୁର ଶୁଭୁଛି ? ବରଷେ ଯାଇ ଦୁ'ବରଷ ପୂରିଲା । ଅରଷ ମାଆଙ୍କ ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଦୁର୍ଭେଦ ଗଣ୍ଡି ଭିତରେ ଶାନ୍ତ ସୌଷ୍ଠବରେ ବଢୁଛି ।

ବାପାଙ୍କୁ ଆଉ ଖୋଜିଲା ନାହିଁ । ବାପାଙ୍କ ସ୍ନେହ ଟିକିକ ପାଇଁ ମନ ତାର ଆଉ ଝୁରି ହେଲା ନାହିଁ । ମାଆ ଆଜି ତାକୁ ସ୍ନେହ ଦେଇ, ଆଶ୍ରା ଦେଇ ବଢ଼ାଉଛନ୍ତି । ମାଆ ତାର ଭବିଷ୍ୟତ ଗଢ଼ିବେ । ଦୁନିଆରେ ତାକୁ ମଣିଷ କରିବେ ।

ବାପାଙ୍କୁ ଆଉ ସେ କାହିଁକି ଖୋଜିବ ? ବାପାଙ୍କ ପାଖରୁ ଆଉ ସେ କି ଉପକାର ପାଇବ ? ତେବେ ଦୁନିଆରେ ଆଜି କେତେ ଜଣ ପୁଅ ଏଇପରି ବାପକୁ ନ ଖୋଜି ମାଆ କୋଳରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ହେଉଛନ୍ତି ? କଥାରେ କହନ୍ତି—'ବାପ ନାହିଁ ଯାର ମାଁ ନାଇଁ ତାର ।' ଏ କଥା ପ୍ରାୟ ସତ । ବାପ ଯାହାର ନ ଥାଏ ତା ଭବିଷ୍ୟତ ଅନ୍ଧକାର ହୋଇଯାଏ । ସେ ଶିକ୍ଷା ଦୀକ୍ଷା ଲାଭ କରି ଦୁନିଆରେ ମଣିଷ ହୋଇ ପାରେନା । ନିର୍ବୋଧ, ଅଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ସବୁରି ପାଖରେ ଲାଞ୍ଛନା ସହେ ।

ପିତା ଗୁରୁ ! ପିତା ସହାୟକ ! ପିତା ପୁତ୍ରକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ମଣିଷ କରନ୍ତି । ମାଆ ଜନ୍ମ କରି ଲାଳନ ପାଳନ କରନ୍ତି । ସ୍ରଷ୍ଟାର ସୃଷ୍ଟିରେ ପୁତ୍ରର ଏଇ ଦୁଇଟି ଘର ପିତା ମାତା ମିଳି ମିଶି ବହନ-କରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ପିତା ମାତାଙ୍କ ପାଖରେ ଚିରକୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଥାଏ ପୁତ୍ର । ଜୀବନ ସାରା ତାଙ୍କ ଋଣକୁ ସେ ପରିଶୋଧ କରି

ପାରେ ନା । ସେ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ସମାନ ଆଖିରେ ଦେଖେ । କାହାଣକୁ ଆଉ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଡ଼ ବୋଲି ମନରେ ଭାବେ ନା ।

ଆଜି କିନ୍ତୁ ଅରକ୍ଷ ଅଚଳା ପରି ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତା, ବୁଦ୍ଧିମତୀ ମାଆର କୋଳରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରି କାହାକୁ ବଡ଼ କାହାକୁ ଆଉ ସାନ ବୋଲି ବାଛି ନେବ ? ବାପ ତାର ଭବିଷ୍ୟତ ଗଢ଼ିବେ । ଶିକ୍ଷା ଦେବେ । ପରିତାପର କଥା, ବାପାଙ୍କୁ ଆଜିଯାଏ ସେ ଚିହ୍ନିଲା ନାହିଁ । ବାପାଙ୍କର ଉପଦେଶ ବାକ୍ୟ କାନ ତାର ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ମାଆ ତାକୁ ସ୍ନେହ ଦେଉଛନ୍ତି, ଆଧାର ଦେଉଛନ୍ତି । ଏଇ ମାଆର ସ୍ନେହରେ ଓ ଶିକ୍ଷାରେ ହିଁ ସେ ଭଲ ମଣିଷଟି ହୋଇ ପାରିବ । ଏଇପରି ମାଆ ଆମ ଦେଶରେ ଶତ ଶତ ପୁଅମାନଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଅଚଳା ଜଣେ ଘର କଣରେ ସାଧାରଣ ନାରୀ ଯଦି ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା, ତା ହେଲେ ଆଜି ତାର ଅବସ୍ଥା କି ବିପନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତା ? ନିଜର ମାନ ସମ୍ମାନ ସବୁ ତାଣ୍ଡରେ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇ, ଲେଟି ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ଯାଇ ପର ପାଦ ତଳେ । ଖୋଜି ପାଇଥାନ୍ତା ଜୀବନ ଭିତରେ ତାର ହା' ହୁତାଶର କଥା ।

ଶିକ୍ଷା ମଣିଷକୁ ବଳ ଦିଏ । ମଣିଷ ମୁଣ୍ଡରେ ବୁଦ୍ଧି ଜାତ କରାଏ । ମଣିଷ ଭିତରୁ ସବୁ ଦୋଷ, ଦୁର୍ବଳତାକୁ ପୋଛିଦେଇ ତାକୁ ଟାଣି ନେଇଯାଏ ଉନ୍ନତ ପଥକୁ ।

ଠଣ୍ ଠଣ୍ ବାଜି ଉଠିଲା ଘଣ୍ଟା । ନଅଟା । ସକାଳର କଅଁଳ ଖରା ଟାଣୁଆ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ାର ଶବ୍ଦରେ ସାରା ସହରଟା ମୁଖରିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ସମୟକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇ ଟେବୁଲ ଛାଡ଼ିଲା ଅଚଳା । ଦେହରେ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଲା । ନାରୀ ସେବାଶ୍ରମରେ ଆଜି ସେ ପରିଚାଳିକା । ସରକାରୀ ହସପିଟାଲରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ନର୍ସ ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ, ପୁଣି ନାରୀ ସେବାଶ୍ରମକୁ ଆସି, ଉଚ୍ଚ

ଆସନ ଲାଭକରି ସାରିଛି । ନିଜର ନିଷ୍ଠା ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବଳରେ ଆଜି ସେ ଆଗେଇ ଆସିଛି ବହୁ ଦୂରକୁ ।

ସେଇ ମାନନୀୟା ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ଏବଂ ପ୍ରବଳ ମନ ଯୋଗରେ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ସାହାଯ୍ୟ ଆସି, ଏକ ଦାତବ୍ୟ 'ନାରୀ ସେବାଶ୍ରମଟି' ଏଇ ନିକଟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି । ଶତ ଶତ ରୁଗ୍ଣା, ଦୁର୍ବଳା, ଅନାଥିନୀ ନାରୀ ସେଠାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇ ଉଦ୍ଧାର ପାଇ ରୋଗ ଶୋକରୁ ରକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି ।

ଅତଳାର ତପସ୍ୟା ଆଜି ସବୁରିକୁ ତନ୍ମୟ କରି ପକାଇଛି । ସବୁରି ଦୃଷ୍ଟି ତଳି ପଡ଼ୁଛି ତା ମହତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଖକୁ । ମାଆ, ମାଉ ବୋଲି ଶହ ଶହ ସ୍ୱର, ରୋଗୀଙ୍କ କରୁଣ ଡାକ ଆଜି ତା କାନ ପାଖରେ ବାଜି ଉଠୁଛି । ସ୍ୱାର୍ଥ ଶୂନ୍ୟ ସେବା, ତପସ୍ୟାରେ ସେ ଲାଗି ରହିଛି । ନାରୀ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳପାଇଁ, ଦେଶର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଆଜି ସେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଛି ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଦର୍ପଣକୁ ରଖି ମଥାର କେଶକୁ କୁଣ୍ଡଉଥିଲା ଅତଳା । ଅରକ୍ଷ ଉପରେ ଥରେ ଦୃଷ୍ଟି ଢାଳିଲା । ସେଠି ସେ ଖେଳଣା କେତୋଟି ଘେନି ଖେଳିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି । ପାଟିରୁ ବହୁଛି ଲାଳ । ଦେହର ରଙ୍ଗିନ କୋଟ୍ ଖଣ୍ଡିକ ଖୁଲି ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲାଣି ଆସି । ଇସ୍...କି ଅସନା ପିଲାଟା ? ଯେତେ ଶିଖଉଥିଲେ ସେଇ ଅଶିଖିତ । ଅତଳା କଅଁଳ ଗଳାରେ ଡାକିଲା, ଅରେ ! ଯାଦୁ ଆସିଲୁ ? ଦେହରେ କୋଟ ପିନ୍ଧିଛୁ ? ମୁଣ୍ଡରେ ହାଟ୍ ଦିଏ ! ସଫାସୁତୁରା ହଅ । ଆଜି ପରା ତୁ ଡାକ୍ତର ହେବୁ ?

ଅରକ୍ଷ ଆଗ ପାଖ ଗଜରା ଦାନ୍ତ ଦୁଇଟି ଦେଖେଇ ଦେଇ ହସି ହସି ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା ଅତୁଳା ପାଖକୁ । ସେ ଅତଳାର ଗୋଡ ଦୁଇଟିକୁ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରି ଅଙ୍ଗେଇ ଅଙ୍ଗେଇ କହିଲା, ମୋତେ ଜୋତା, ଜାମା ପିନ୍ଧେଇ ଦେ ବୋଉ ! ମୁଁ ଆଜି ଡାକ୍ତର ହେବି । ତୋ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବି

—ହଉ, ହଉ ଆଜ ତୋତେ ମୁଁ ଡାକ୍ତରଖାନା ନେବ। ଆଉ ତୁ ଚଗଲ ହଅନା। ଏଣିକ ମନ ଦେଇ ପାଠ ପଢ଼। ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ଡାକ୍ତର ହେବୁ। ଅଫିସର ହେବୁ। ଏଇ ପାଠ ଭିତରେ ସବୁ ରହିଛି। ଅଚଳା ପୁଅକୁ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ ତା ଛୋଟ ଛୋଟ ପାଦ ଦୁଇଟିରେ ମୋଜା ଭରିଲ, ଜୋତା ଭରିଲ। ଦେହରେ କୋଟ୍ କୁର୍ତ୍ତା ପିନ୍ଧେଇ ଦେଲ। ମୁହଁରେ ସ୍ନୋ ପାଉଡ଼ର ଟିକେ ଟିକେ ବୋଳି ଆଖିରେ ନାଇ ଦେଲ କଜଳ। କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ପୁଅଟି! ବାପ ପରି ରୂପ, କାନ୍ତି ଓ ଗଢ଼ଣ। ତା ରି ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ସେ ଆକାଶର ଚନ୍ଦ୍ରମାଟି।

ପୁଅକୁ ବେଶ କରିସାରି, ଅଚଳା ନିଜେ ବେଶ ହେଲ। ଦେହରେ ସଫେଦ ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ୀ ଉପରକୁ ପିନ୍ଧିଲ ଶାଳ କୋଟ୍। ଆଖିରେ ଚଷମା, ହାତରେ ବାନ୍ଧିଲ ଓ୍ୱାଚ୍। ପାଦରେ ଭରିଲ ରଙ୍ଗିନ ମୋଜା ଉପରକୁ ହାଇହିଲ୍ ଯୋତା। ଦର୍ପଣ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହେଲ। ନିରେଖି ଚାହିଁଲ ତାର ସେଇ ପାଉଡ଼ର ଭୂଷିତ ମୁହଁଟିକୁ। ଫୁଟିଲ କୁମୁଦ ପରି ମୁହଁଟି ତାର ଖାସା ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି। ବେଣୀଟା ପଛ ପଟକୁ ଝୁଲି ପଡ଼ିଛି। ମଥାରେ ସିନ୍ଦୂର ଟୋପାଟି। ଆଖି ଦୁଇଟିରେ ନାଇ ନାହିଁ କଜଳ। ନ ହେଲ ନାହିଁ। କଳୁ, ଓଠରେ ଟିକେ ବୋଳିବ ରଙ୍ଗ। ଲିପଷ୍ଟିକ୍। ବୋଳିଲ। ଦି'ଓଠକୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଚାପିଲ। ଆଙ୍କି ହୋଇ ଗଲ ସେଠି ମନ୍ଦାର କଢ଼ିଟି। ଆଧୁନିକ ବେଶ ପୋଷାକ ଭିତରେ ଆଧୁନିକ ନାରୀମାନଙ୍କର ଏଇ ଗୋଟିଏ ସଭ୍ୟତା। ଯୁଗ ଆଜ ଅନେକ ଆଗେଇ ଯାଇଛି। ନାରୀ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପରମ ଆକର୍ଷଣ ପ୍ରସାଧାନ ସାମଗ୍ରୀ ଦିନକୁ ଦିନ ନୂଆ ନୂଆ ରୂପରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି। ଗୋଟିଏ ଦିଗରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟତା ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦିଗରେ ସଭ୍ୟତାକୁ ଘେନି ଆଜି ବାଟ ଚାଲିଛି ଆଧୁନିକା ନାରୀ।

ଏଇ କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ଅଚଳା ମନଟି ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲ।

ସମୟକୁ ଅବାନ୍ତର କରି ଦେବ ନାହିଁ । ପୋଷାକ ପତ୍ର ପିନ୍ଧା ସରିଲା । ଏଣିକି ସେ ଡାକ୍ତରଖାନା ଯିବ । ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଭ୍ୟାନିଟିବ୍ୟାଗ୍ ଖଣ୍ଡେ, ଆଉ ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଧରିଲା ଅରକ୍ଷ ହାତକୁ । ହାଇହିଲ୍ ଜୋତାର ଠପ୍‌ଠାପ୍ .ଆବାଜ ଜଣେଇ ଚଞ୍ଚଳ ଗତିରେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ରାସ୍ତାକୁ ।

ତପନ ସାଇକେଲର ଅଲକ୍ଷିତ ଗତି ହଠାତ୍ ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା । ଗାଡ଼ି ଉପରୁ ଅଧା ଓହ୍ଲାହୋଇ ଫୁଟ୍‌ପାଥ୍ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପାଦରଖି, ଦୂରରୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲା ସେ । ଅଚଳାଦେବୀ ଡାକ୍ତରଖାନା ଆସୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ହାତ ଧରି ଚାଲିଛି କିଏ ?···ଅରକ୍ଷ ! ଆରେ, ଅରକ୍ଷ ଚାଲି ଶିଖିଲାଣି । ଆହା—ଗାଡ଼ି ଗୋଟିଏ ନ କରି ଏଇପରି ପାଦ ଗତିରେ ସହର ଭିତରେ ଆସୁଛନ୍ତି ସେ ମାଆ ପୁଅ । ନିକଟରେ ନାରୀ ସେବାଶ୍ରମ । କିଛି ଅସୁବିଧା ପଡ଼ୁ ନ ଥିବ । ତଥାପି ରହିଛି ଗୋଟାଏ ସମ୍ମାନ ।

ଅଚଳା ନିକଟକୁ ଆସି ତପନକୁ ଦେଖି ପକାଇ ଝମ୍ଣ ତା ହେଲା । କୁମୁଦ ମୁହଁରେ ବିଚ୍ଛୁରି ପଡ଼ିଲା ମଧୁର ହସ । ପ୍ରଶ୍ନ କଲା, ଏଣେ କୁଆଡ଼େ ଆସିଥିଲେ ?

—ସକାଳେ ସକାଳେ ଯାଇଥିଲି ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବାପାଇଁ । ପିଲାଟିକୁ ଏହିପରି ଚଲେଇ ନେଉଛନ୍ତି ? ଆଃ ! ଚାଲି ପାରୁନି ସେ···ଅଚଳା ଓଠତଳେ ହସି ଚୁପି କହିଲା, ଚାଲିବାର ଅଭ୍ୟାସ କିପରି ବଢ଼ିବ ଏତିକବେଳୁ ତାକୁ ଟ୍ରେନିଂ ଦେବାକୁ ହେଉଛି । ଦେହକୁ ଆରାମ ଦେବାପାଇଁ ସବୁବେଳେ ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ାର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ବାଟ ଚାଲିବା ଆମମାନଙ୍କର ଏକ ଅଭ୍ୟାସଗତ । ଗରିବ ଦେଶ ଆମର । ଗତି ଥାଉଁଲେ କୋଶ କୋଶ ପାଦରେ ଚାଲି ଆମମାନଙ୍କୁ କର୍ମ କରିବାକୁ ପଡୁଛି ।

ତପନ ହସିଲା । ଆଉ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ଅରକ୍ଷ ପାଖକୁ

ଯାଇ ତା. ମସୃଣ ଓଠଟି ଧରି ଚିପିଦେଲା । ଅଭିଷ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲା ଆଖିରେ ଅନେଇ ରହି, ପୁଣି ଆଉଜି ପଡ଼ିଲା ବୋଉ ପାଖକୁ ।

ତପନ ଡାକିଲା, ଆ, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଅଫିସକୁ ଯିବୁ ?

—ଉଁ...ମୁଁ ଡାଉଥି ଡାକ୍ତର ହେବ...

ତପନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା । ଅଚଳା ହସିଲା । କହିଲା, ଆଜି ସେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଆଇନ କରି ଆସିଛି ଡାକ୍ତର ହେବ । ବେଳେ ବେଳେ ଏଇ ସବୁ ପାଇଁ ବଡ଼ ଅଝଟ କରୁଛି । ଧାଇଟି ପାଖରେ ଆସି ରହିବାରୁ ମୁଁ ଟିକେ ଏଇକ୍ଷଣି ସ୍ଥିର ହୋଇଛି । ନହେଲେ ନଚ ନଚ ତାଙ୍କ ନେଞ୍ଜାଗ ବୁଝି ବୁଝି ମୋର ବେଳ କଟି ଯାଉଥିଲା । ଆପଣ ଯାଆନ୍ତୁ । ସମୟ ହୋଇ ଗଲାଣି । ପୁଅକୁ ସ୍ନେହ ଦେବାପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ପୁଅ ଆପଣଙ୍କର ।

ଅଚଳା ଏତିକି କହି ଅଭିଷ ହାତ ଧରି ଆଗକୁ ବାହାରି ଚାଲିଗଲା । ତପନ ସେଇଠି ସାଇକେଲଟି ଧରି ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ମନ ଭିତରେ ତାର କଏ କହୁଛି ଉଠୁଛି' ଏଇ ଯୁଗର ନାରୀ । ପୁରୁଷର ସାହାଯ୍ୟ, ସହାନୁଭୂତି ନ ପାଇ ସୁଦ୍ଧା, ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ସେ ବାଟ ଚାଲି ପାରୁଛନ୍ତି । ନିଜର ସମ୍ମାନ ଗୌରବକୁ ବଜାୟ ରଖି ପାରୁଛନ୍ତି । ଆଜି ଅଚଳାକୁ କଏ କହିବ ସାମାନ୍ୟ ନାରୀ ବୋଲି ? ଆଜି ଏହାଙ୍କର ଆସନ କେଉଁଠି ? ସେଇ ଗାଁ ଗହଳର ସାଧାରଣ ଲୋକମାନେ କ'ଣ ବୁଝି ପାରିବେ ଏହାଙ୍କର ଏଇ ମହତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ?

ତପନ ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ଦୀର୍ଘ ଶ୍ୱାସଟି ପଡ଼ିଲା । ରାସ୍ତାରେ କଏ କେମିତି ସେ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଆଜି ସହରରେ ଚିହ୍ନି ଥିବା ଲୋକ କେତେ ଜଣ ଅଛନ୍ତି ? ନାରୀ ସେବାଶ୍ରମର ପରିଚାଳିକା ଅଚଳା ଦେବୀ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ତପନ ଗୋଟିଏ ଅଫିସ୍‌ର ସଧାରଣ କିରାଣୀ । କଏ କେମିତି ତାଙ୍କୁ ଜାଣିଥିବେ ପ୍ରାୟେ ।

ଖସୁ କେଳଣ୍ଠା । ବାହାରେ କାହାର କେଁ ଭେଁ ନାହିଁ । ନଗ୍ନଟିଆ ଝିମୁଛି ଗାଁ ଦାଣ୍ଡଟା । ଗୋହ୍ବସ୍ତ ବଲରେ ନାଚ ଉଠୁଛି ମଶାଚକା । ବଇଶାଖୀ ଝାଞ୍ଜି ପବନ ବାଡ଼ିପଟର ବାଉଁଶ ଗଛର ଶୁଖିଲା ପତର ମର୍ମର କରି, ଖଞ୍ଜା ଭିତରକୁ ଦମକା ଦମକା ପଶି ଆସୁଛି । ମାଲତୀ ଖାଇ ଦରଜା, ଦାଣ୍ଡ ଦରଜା ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ଘର ଭିତରେ ଆସି ବସି ପଡ଼ିଲେ ଅକ୍ଳା ମାଈ । ଶୁଷ୍କ, ଦୁର୍ବଳ ଛାତିକୁ ନଚେଇ ଅନ୍ତରତଳୁ ବାହାରି ଆସିଲା ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ । ଏଇ ତାଙ୍କ କପାଳର ଲିଖନ । ଆସି ମାଟିକି ଯିବାକୁ ହେଲେ, ହାତରୁ ତାଙ୍କର ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ ହାଣ୍ଡି । ରାତି ପାହିଲେ ସଂସାର ପଇଟି ଥୁଆ । ନକଲେ ନ ଚଳେ ।

କିଏ ଆଉ ଅଛି କରିବ ? ଦରମରା ବୁଢ଼ାଟା ସାଙ୍ଗରେ ବାଦ କଲେ ଧରମ ତାଙ୍କର ହାନିହେବ । ସ୍ୱାମୀ ସେ । ଠାକୁର ସେ । ଆଜି ସେ କେତେ ହଇରାଣ ନ ହେଉଛନ୍ତି । ପୁଅ, ବୋହୂ କମେଇ ଥିଲେ ଆଜି କାହିଁକି ? କାହିଁ ତାଙ୍କ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ? ଏମିତି ଏମିତି ଦିନ ଯାଉଛି ବିତି । ପୁଅ ହେଲା ଆସି ଦରବୁଢ଼ା । ଆଜି ସେ ସଂସାର କଲା ନାହିଁ । ସେ ପୁଅଟିକୁ ବି ଘରକୁ ଆଣିଲା ନାହିଁ । କେମିତିକା ଗଢ଼ଣର ସେ ପୁଅ । ରୂପ ତାର କେମିତିକା । ଆଖି ଆଉ ଦେଖିଲା ନାହିଁ । ନାତି ବୋଲି ଗେହ୍ଲାରେ କୋଳକୁ ଥରେ ଆଣିଲେ ନାହିଁ ।

ନଡ଼ି ନଡ଼ି ତେଲ ହଳପାରେ ଜୁଡ଼ୁବୁଡ଼ୁ ହଉଥିଲେ ଦିନକୁ ତିନି ଥର । ପାକଳା କେଶକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ଥିଲେ । ହେଲେ କ'ଣ ହେବ, ସେ ବୋହୂଟି ଥିଲା ଆଚ୍ଛା ଚଞ୍ଚଳୀ । ଘର ବାହାର ଠିକ ନଖି ସବୁ କାମ

କଣ, ନେ' ନେଞ୍ଜାସ ବେଳେ ସେ ବୁଝୁଥିଲେ । ଏବେ ହୋଇ ତାଙ୍କ ସେବାରୁ ଆଜ୍ଞ ହୋଇନ । ମୁହିଁ ବୁଡୁକେଇ ଅଭିମାନରେ କଥାପକେ କହନ୍ତି । ସୁନ୍ଦର ଭରା ଗାଲ । ହସ ହସ ମୁହିଁ । ମଧୁରିଆ କଥା । କି ଉଦାସିଆ ଲୋକଟି ସେ ? ନିତ ନିତ ତେଲ ହଳଦୀରେ ଧୋଇକଡ଼ା ଚମକୁ ତାଙ୍କର ଚିକ୍କଣ କରେ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଛପିଲ ପର ମୁଠି ମୁଠି କରି ମୋଡ଼େ । ଆହା—ଏହାକୁ କି ଆରାମ ଲାଗେ ?

ସେଇ ଅଶ୍ରାନରେ କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଝରୁ ଝରୁ ମାଳତୀଙ୍କ ଆଖିରୁ ଡୋଳ ଆସିଲା । ଆଗକୁ ଦି ଥର ମଥା ଝୁଲେଇ ପୁଣି ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଲେ ପଲଙ୍କ ପଟକୁ । ମୁଣ୍ଡ ତାଙ୍କର ବାଡ଼େଇ ହୋଇଗଲା କାନ୍ଥ ଦେହରେ । କେଡ଼େ ଆଘାତ ନ ହୋଇ ଥିବ ତାଙ୍କୁ ? ନିଦ ଘୋରରେ ସବୁ ନେଲେ ସେ କଷ୍ଟକୁ ।

ଧଇଁ ସଇଁ ହୋଇ ପଶି ଆସିଲେ ଘର ଭିତରକୁ ଲଳାବତୀ । ଚାହିଁ ଦେଲେ । ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ପୁଣି ଶୁଖେଇ ଦେଲେ ମୁହିଁ ।

—କି ହୋ, ତମେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲଣି ? ସପ ଖଣ୍ଡେ ପାରି ଶୁଅ ଭଲା ! ଖଟି ଖଟି ହାଲିଆ ହେଇ ପଡ଼ିଚ ।

ଉଁ···କଅଣ କହୁଛ ? ମାଳତୀ ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲେ । ପୁଣି ଆଖି ମୁଦିଲେ । କହିଲେ ଘରବେଳେ ଟିକେ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଁନ ?

—କି ବିଶ୍ରାମ ନେବି ? ମନଟା ତ ସବୁବେଳେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ । ତମେ କହିଲ, ଆଜ ମୁଁ ତପନ ପାଖକୁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଲେଖିବି । ସେ ତା ପୁଅକୁ ଟିକେ ଆଣନ୍ତା । ଦେଖିବାରେ ମୋର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ।

ମାଳତୀ ଏ କଥା ଶୁଣି ନିଦ ଆଖିକୁ ମଳିଲେ । ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ବସିଲେ ।

—କଅଣ କହିଲ ? ତା ପୁଅକୁ ଟିକେ ଦେଖିବ ? ମୋର ବି ସେଇଆ ଇଚ୍ଛା । ଏ ମନଟା କାହିଁକି ବେଳେ ବେଳେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଛି ? କୋଳକୁ ପିଲାଟି ଆସିଲେ ଏ ଘରମଙ୍କ କଲବଲିଆ

ସ୍ୱଗଣ ଟିକେ ଶାନ୍ତ ଲଭନ୍ତା । ତମେ ଚିଠି ଲେଖ । ସେ ପୁଅଟିକୁ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ । କେମିତିକା ଢଙ୍ଗର । ତା' ବାପ ଘର ହୋଇଥିବ ଏକା ! ଆଜି ଆମର କୋଉ କଥାରେ ଆଶା ନାହିଁ । ସବୁ ଆଶା, ଭରସା ଚୂଲିକି ଗଲା । ବିଧାତା ଚହାନ୍ତି ଭେଇଲେ । ଏ ଯୁଗର ଖେଳ ଗତିକୁ ଦେଖ ! କେହି କାହା କଥାରେ ନାହାନ୍ତି । ପେଟର ପୁଅ ଯେ ବେଇମାନ ହେଉଛି ।

ଲୀଳାବତୀ ହସି ପଡ଼ି ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, ବୋହୂ ହୋଇଛନ୍ତି ଡାକ୍ତର । ଆଜି କେତେ ଲୋକ ତାଙ୍କ ସୁନାମ ଗାଉଛନ୍ତି । କେତେ କେତେ ରୋଗୀକୁ ସେ ଭଲ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ମଲା ମଣିଷକୁ ବଞ୍ଚାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ସେ ପାଠର ପୁଣି ଏମିତିକା କଉମତ ରହୁଛି ? ଆଜିକାଲି ନାରୀମାନେ ପୁଣି ଏମିତିକା କାମ କରି ପାରିଲେ ? ଘରକଣର ଭୁଆସୁଣୀ ବୋହୂଟା ଆଜି ସେ କେତେ ଆଗକୁ ଚାଲି ଯାଇଛି । ଆମେ ବଡ଼ ଭୁଲକଲେ ମାଳତୀ । ଏମିତିକା ବୋହୂଟିକୁ ଯାହା ଘରୁ ତଡ଼ି ଦେଲେ । ଦୁନିଆକୁ ଖାଲି ବୋକାମିର ପରିଚୟ ଦେଲେ । ଲୋକେ ହସିଲେ ।

ମାଳତୀ ମୁହଁ ଫୁଲେଇ କହିଲେ—ଲୋକେ ହସି ନାହାନ୍ତି ଗୋ, ଆହୁରି ହସିବେ, ସେ ବୋହୂ ଯଦି ଏ ଘରକୁ ଆସେ । ଆମମାନଙ୍କ ଘରେ ଏମିତିକା ଢଙ୍ଗର ବୋହୂ ଚଳି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେଇ ବାବୁ ସାହେବଙ୍କ ଘରେ ଚଳି ପାରନ୍ତି । ଆଜି ଯୋଉ ବୋହୂ ଡାକ୍ତର ହୋଇଛି, ଶହ ଶହ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ କଥା କହୁଛି, ସେ କ'ଣ ଆଜି ଆସି ତମ ହାଣ୍ଡିଶାଳରେ କାମ କରିବ ?

—ତମେ ବୁଝି ପାରୁନା ମାଳତୀ । ଆଜି କାଲି ନାରୀମାନେ ସବୁ କାମ କରୁଛନ୍ତି । କୁଟୁମ୍ବ ପରିବାର ଭିତରେ ପୁରୁଷକୁ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଦେଖୁଛ ତ, ଏ ଗାଁର କେତେ ଝିଅ ବୋହୂ ଆଜି କେମିତି ସଭା ସମିତିକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ପୁଣି ଘରର

ସକଳ କାମ କରୁଛନ୍ତି ? ବୋହୂ ଅଚଳା ଯଦି ଏ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି, ତା ହେଲେ ସେ ହାଣ୍ଡି ଶାଳ କାମକୁ ଅନାଦର କରିବେ ନାହିଁ । ନାରୀ ଜୀବନରେ ଏ ଗୋଟିଏ ମହତ କାମ । ଆଜି ସେମାନେ ଶିକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି ଏଇ ସବୁ କାମ କରିବା ପାଇଁ । ପରିବାରକୁ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚଳେଇବା ପାଇଁ ।

—ହଉ, ସେତିକି ଥାଉ । ଆଉ ମୁଁ ସେ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଶୁଣିବି ନାହିଁ । ସେ ବୋହୂ ଆଶା ଛାଡ଼ । ଜାତି କୁଳରୁ ସେ ବାହାରି ଗଲାଣି । ସେ ପୁଅଟି କେମିତି ଆସିବ ସେ କଥା ଭାବ ।

ନୀଳାଚଳ ଟିକିଏ ରାଗି ଉଠିଲେ । କହିଲେ, ମାଆକୁ ଛାଡ଼ି ପୁଅ ଏଠାକୁ ଆସି ପାରିବ ନାହିଁ । କି ଅବୁଝା କଥା ତମେ କହୁଛ ମାଳତୀ । ବୁଢ଼ୀ ହେଲ ଆସି, ତମ ମୁଣ୍ଡରେ ଟିକେ ଅକଲ ପଶିଲା ନାହିଁ । ଯା ହେବାର ହୋଇ ଯାଇଛି, ଏଣିକି ବାଟକୁ ଆସ । ଯୁଗ ଆଜି ବଦଳି ଯାଇଛି । ତମେ ବି ବଦଳି ଯାଅ । ସେ ପୁରୁଣା କାଳିଆ ମତି ପ୍ରଥାକୁ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ଆମ ବାପା ଗୋସାଇଁ ଥିଲେ କପଟ ଓଲୁ । ସମାଜ ଭିତରେ ଏଇସବୁ ନିୟମ ଗଢ଼ି ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ପୁରୁଷ ପାଖରେ ନାରୀକୁ ଅତି ହୀନା, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଛା କରି ଥୋଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଜି ତାକୁ ବାହାରେ ଯାଇ କୌଣସି ଶିକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ମନା । କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ମନା । କେବଳ ପୁରୁଷ ଗଳାରେ ଭାର ସର୍ପିଣୀ ପରି ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ରହିବ । ପୁରୁଷ ତାର ସକଳ ଭାର ନେବ । ତା' ଉପରେ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ କରିବ । ତାର ଇଜ୍ଜତକୁ, ତାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ପାଦରେ ଦଳି ଦେଇ, ତାକୁ ଗୋଟିଏ ଭୋଗ ବିଳାସର ବସ୍ତୁ ପରି ଘର ଭିତରେ ଲୁଚେଇ ରଖିବ । ଏଇଥିପାଇଁ ଆମମାନଙ୍କ ଘର ଭିତରେ ଆଜି ବାର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଘୋଟି ରହିଛି । କେତେ ଅଭାବ, ଅସୁବିଧା ସହିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ।

ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ, ପରିବାର ଭିତରକୁ

କୌଣସି ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ପଶି ପାରେନା । ଦୁଇଜଣଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଓ ସାହାଯ୍ୟରେ ପରିବାରର ଉନ୍ନତି ଘଟେ । ଘର କରି ଚଳିବାକୁ ହେଲେ, ଆମମାନଙ୍କୁ ଏଇ ନୀତି ଧରି ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୋର ଯେ ପୁରୁଣା କାଳିଆ ନୀତି ପ୍ରଥା ସବୁ ମନ ଭିତରକୁ ଘୁଞ୍ଚି ଗଲଣି ମାଳତୀ । ଏଣିକି ମୁଁ ଏ ନୂଆ ଯୁଗର ନୂଆ ରୀତି ନୀତିକୁ ଘେନି ବାଟ ଚାଲିବି ।

ମାଳତୀ ଚମକି ଉଠିଲେ । ମଥା ଉପରକୁ ଓଢ଼ଣା ଟିକେ ଟାଣି ଆଣିଲେ । ସରମରେ ବୁଡ଼ି ଗଲେ ସେ । ଜାମୁଡ଼ି ପକେଇଲେ ଟିକେ ଜିଭ । ଆଜି ସେ କଣ କହିବେ ? ଷାଠିଏ ବର୍ଷର ବୁଢ଼ାଟା ଆଜି ଏ ଯୁଗର ଟୋକା ହେବାକୁ ବସିଲେଣି । ବାପ ଅଜାଙ୍କ ନୀତି ପନ୍ଥାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ କହିଲେଣି । କି ଅଧର୍ମ କଥା । ସେଇ ବଡ଼ ପୁରୁଷଙ୍କ ବଚନକୁ କେହି ରଦକରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ମରଣ ବେଳେ ବିପରୀତ ବୁଦ୍ଧି । କଳିକାଳ । ସେଇ ମହତ ପୁରୁଷମାନେ ଯାହା କହି ଯାଇଛନ୍ତି, ତା’ ଅନ୍ୟଥା ହେବ ନାହିଁ ।

ଟୋକା ସାଙ୍ଗରେ ବୁଢ଼ା ନାଚି ଉଠିବ । ଧରମ ଜ୍ଞାନ ରହିବ ନାହିଁ କାହାର । ଭୁଆସୁଣୀ ବୋହୂ ଜାତି କୁଳ ଉପେକ୍ଷି ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ପିଟିବେ । ଅଣୁଢ଼ା ଝିଅ କରି ବସିବ ଦଶଟା ଟେରସ୍ତ । ଗୁରୁ ଗୁରୁଜନ ମାନିବେ ନାହିଁ କେହି । ସମସ୍ତେ ହେବେ ସର୍ବେ ସର୍ବା । ବାର ଅନାଚାର ଘରେ ଘରେ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ଜାତି, ଧର୍ମ, ନିୟମ, ଆଚାର ରହିବ ନାହିଁ କାହାରି । ଓହୋ—ଏ ସବୁ ସେ ନ ଦେଖନ୍ତୁ । ତାଙ୍କୁ ମରଣ ହେଉ ଚଞ୍ଚଳ । ମାଳତୀ ଖାଲି ଭାବି କାନ୍ଥ ଆଉଜା ଦେଲେ ।

ନୀଳାବନ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆଜି ବାଟୁଳି ବାଜୁନି । ନୂଆ ନୂଆ କଥା ଶିଖି ଯାଉଛନ୍ତି କେତେ । ତାଙ୍କ ମତିଗତି ଆଜି ବଦଳି ଯାଉଛି ଅନେକ । ଏଇ ଯୁଗର ସଭ୍ୟତାର କାଉଁରୀ ପରଶ ବାଜିଛି ତାଙ୍କ ଦେହରେ । ମନ ଭିତରେ ସେ ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ଦୂର ହୋଇ ଗଲଣି । ଦେଶପ୍ରତି ଏବଂ ବୋହୂ ଅଚଳାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରତି ଆଜି ସେ ଢଳି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ପ୍ରବଳ ଭାବେ ।

ଦେଶରେ ପଡ଼ିଛି ଯୁଦ୍ଧର ଚହଳ ।

ଚୀନର ଉପଦ୍ରବ ଭାରତର ଉତ୍ତରସୀମା ଲଦାଖ ଅଞ୍ଚଳରେ । ଶହ ଶହ ଲୋକଙ୍କର ଧନ, ଜୀବନ ବିପନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ଶହ ଶହ ଦେଶ ବତ୍ସଳ ଯୁବକ ଆଜ ଦେଶରକ୍ଷା ପାଇଁ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସୈନ୍ୟ ସେନା ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ନିଜ ନିଜର ଶକ୍ତି ସାହାସ ଘେନି ରଣଭୂମିକୁ ଲମ୍ଫ ଦେଲେଣି ।

ଦେଶର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଣ୍ଠି ପାଇଁ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଲେଣି ଓ ରକ୍ତ ଦାନ କଲେଣି, ଧନୀକମାନେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅକୁଣ୍ଠ ଚିତ୍ତରେ ଦାନ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ରାସ୍ତାର ଦୀନ ଭିକାରୁଣୀଟି ମଧ୍ୟ ନିଜ ଭିକରୁ ମୁଠିଏ ଦେଉଛି । ଘର କଣର ଓଡ଼ଣାଢ଼ଙ୍କା ଲାଜକୁଳୀ ଭୁଆସୁଣୀ ବୋହୂ କାଢ଼ି ପକାଉଛି ତା ଅଙ୍ଗରୁ ଭୂଷଣ । ନିଜର ମହତ ଯାଉ, ଦେଶର ମହତ ରକ୍ଷା ହେଉ । କୁଆ ପୁଅଟି ବାପାଙ୍କ କୋଳରେ ବସି କରୁଛି କେତେ ଅଳି । ଦେଶ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଣ୍ଠିକୁ ସାହାଯ୍ୟ କର ବାପା ।

ଓଡ଼ିଶାର ଚୋଟିଏ ସେଦିନା ବାହୁନୀ ବାହାରି ଗଲେ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ, ଅଚଳା ଦେବୀ, ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ଶହ ଶହ ଶିକ୍ଷିତା, ଦେଶପ୍ରିୟା ନାରୀ ଆଜ ଦେଶର ମାନ ରକ୍ଷାପାଇଁ ସକଳ ସୁଖ ଶାନ୍ତିକୁ ତ୍ୟାଗକରି ସମର ଭୂମିକୁ ଝୁଲିଗଲେ । ଶତାଧିକ ବର୍ଷଧରି ଇଂରାଜୀ ଶାସନର ଅଧୀନରେ ରହି ଦେଶର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଥିଲା । ଜାତିର ଉଦ୍ଦୀପନା ଲୁଚି ଯାଇ-ଥିଲା । ଆଜି ପୁଣି ଦେଖା ଦେଇଛି ନୂଆ ପ୍ରେରଣା, ନୂଆ ଜାଗରଣ । ଆବାଳ-ବୃଦ୍ଧ-ଯୁବକ-ଯୁବତୀ ସମସ୍ତେ ଆଜି ଦେଶପାଇଁ ଛନ୍ଦବଦ୍ଧ ।

ପାଞ୍ଚ ଛଅ ବରଷର ବାଳକଟି ଅରକ୍ଷ । ଶିଶୁ ସେବାସଦନରେ ଆଜି ସେ ଏକା ହୋଇ ବସିଛି । ତପନ ଏଣେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ଆରେ, ଯୁଦ୍ଧକୁ ବାହାରି ଗଲେ ? ଟିକେ ଦେଖା କରିବାକୁ ରହିଲେ ନାହିଁ ? ଉଃ, ଅରକ୍ଷର ସେବା ଆଜି କିଏ କରୁଥିବ ? କୋଳର ପୁଅକୁ ଛାଡି ମାଆ ମରଣ ମୁହଁକୁ ଯାଇ ପାରେନା । ଅଚଳା ଦେବୀଙ୍କର କି ନିଷ୍ଠୁର ହୃଦୟ ! କି ଅଦ୍‌ଭୁତ ଚିନ୍ତାଧାରା ? ଗୋଟିଏ ସନ୍ତାନ ଯାଇ ପାରି ସେ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତି । ଦେଶର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ନଜର କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ! ଅରକ୍ଷ ଆଜି ପୁଣି କଅଣ କରୁଥିବ ? ମାଆକୁ ତାର ଖୋଜୁଥିବ । କାନ୍ଦୁଥିବ । କିଏ ଆଜି ତାକୁ କୋଳ ଦେଉଥିବ ?

ଏଇ ଯେ, ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଆସିଛି । କେତେବେଳେ ବାକ୍ସ ଭିତରକୁ ଏ ଆସିଲା ? କିଏ ଦେଇଛି ଏ ଚିଠି ? ଅଚଳା ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଧେ—

ନାରୀ ସେବାଶ୍ରମ
ତା ୧୫।୩।୬୩

ହୃଦୟର ସ୍ୱାମୀ !

ପ୍ରଣାମ ନେବେ । ଆଜିରେ ଆମେମାନେ ବାହାରି ଯାଉଛୁ ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମି ଭିତର । ଆମ ସୈନ୍ୟ ସେନାଙ୍କ ସେବା କରିବାପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଗୋଟିଏ ସେବିକା ବାହିନୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚଟାରେ ବିମାନ ଯୋଗେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଯାତ୍ରା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆପଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଥିବେ । ଅରକ୍ଷ ପ୍ରତି ଟିକେ ନଜର ଦେଇଥିବେ । ଅରକ୍ଷ ଶିଶୁ-ସେବା ସଦନରେ ରହିଛି । ଦେଶର ସୁଖଶାନ୍ତି ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଶତ୍ରୁ ପାଦତଳେ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇ ଆମେମାନେ ଜୀବନରେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବା ନାହିଁ । ଏଣିକରୁ ବିଦାୟ ନେଉଛି । ଆଉ ବେଶି କିଛି ଲେଖିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ । ନମସ୍ତେ !

ଆପଣଙ୍କର ପରିତ୍ୟକ୍ତା
ଅଚଳା

ତପନ ଛଠଟି ପଡ଼ି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟଥିତ ହେଲା । ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଦୁଇ ଧାର ଲୁହ ଗ୍ଲାଭ ଉପରକୁ ବହି ଆସିଲା । ଅଚଳା ଚାଲିଗଲେ ଯୁଦ୍ଧକୁ । କେବେ ପୁଣି ଆସିବେ । ସେ ଆଉ ଜାଣିପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ମଧ୍ୟ ଦେଶର ସେବା ଏକାନ୍ତ ଲୋଡ଼ା । ସେ ଜଣେ ଯୁବକ ହୋଇ, ଅଥିବା, ଦୁର୍ବଳଙ୍କ ଘର ଘର ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିବ ନାହିଁ । ସେ ମଧ୍ୟ ଅଚଳାଙ୍କ ପରି ଦେଶ ପାଇଁ ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମିକୁ ଯାତ୍ରା କରିବ ।

ନାଁ, ନାଁ—ଏ ଧାରଣା ତାର ଭୁଲ । ଆଜି ସେ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅଚଳା ତା ଗୋଡ଼ରେ ଗୋଟାଏ ଶିକୁଳି ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ । ପୁଅ ଅରୂପ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବ । ମା' ଯାଇଛନ୍ତି ପୁଣି କାହା ଚାଲି ଯିବେ, ତାର ଭଲ ମନ୍ଦ ପୁଣି କିଏ ଦେଖିବ ? ଅରୂପ ଆଜ ଶିଶୁ ସେବାସଦନରେ ରହିଛି । କୌଣସି ବିଷୟରେ ତାର ଅଭାବ ନ ଥିବ । ତଥାପି ମା' ପରି ସ୍ନେହ ଆଉ କିଏ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଥିବ ? ମା'ଆଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ପୁଅ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ରହି ପାରେ ନା । ପାଞ୍ଚ ଛଅ ବର୍ଷର ଶିଶୁଟି । କେତେ ଛୋଟ କେତେ ଦୁର୍ବଳ ।

ତପନ ହାତର ଘଡ଼ି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲା । ସମୟ ସାଢ଼େ ଚାରି । ଅପରାହ୍ନ । ବାହାରକୁ ଆସି କୋଠରୀ ଦରଜା ବନ୍ଦ କଲା । ବାରଣ୍ଡା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ତଳକୁ ଚାହିଁଲା । ରାସ୍ତା ଉପରେ ଲୋକ ସମାବେଶ ପୂର୍ବ ରହିଛି । ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ାର ଧାର ଲାଗିଛି । ଏଇକ୍ଷଣି ସେ ଛୁଟି ଚାଲିଯିବ ଶିଶୁ-ସେବାସଦନ । ଅରୂପକୁ ଦେଖା କରିବ । କାନ୍ଦୁଥିଲେ କରିବ ବୋଧ । ତପନ ସାଇକେଲ ଧରି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲା । ମନ ବ୍ୟଗ୍ର ଆଉ ଚଞ୍ଚଳ ।

ଅରକ୍ଷ ଭୂକ ହୋଇ ବସିଛୁ । ହାତରେ ଧରିଛୁ ଖଣ୍ଡେ ବହି । ମନ ଦେଇ ପଢ଼ୁଛୁ । ପ୍ରୌଢ଼ା ନାରୀ ଜଣେ ତା ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ହାତରେ ସେ ଧରିଛନ୍ତି ଦୁଧ ଗିଲାସଟି—ରୁଟି ଖଣ୍ଡିଏ । ମଧୁର ଗଳାରେ କହୁଛନ୍ତି, ଏଇ ରୁଟି ଖଣ୍ଡିକ ଦୁଧରେ ଗୋଳେଇ ଖାଇ ଦେ ବାବୁ ! ସବୁରି ପାଖରୁ ମୋର ନେଞ୍ଜାଣ କଟି ଲାଣି । କେବଳ ବାକି ରହିଛୁ ତୁ । ଅରକ୍ଷ ତାଙ୍କୁ ନିଃସହାୟ, କରୁଣ ଆଖିରେ ଅନେଇ ଦେଇ ପୁଣି ବହି ପଢ଼ୁଛି । କିଛି କହୁ ନାହିଁ । କେବଳ ମଥା ହଲେଇ ଜବାବ ଦେଉଛି, ମୁଁ ଏଇକ୍ଷଣି ଖାଇବ ନାହିଁ । ପଢ଼ିବ । ତୁ ଯା—

ତପନର ଦୃଷ୍ଟି ହଠାତ୍ ତଳ ପଡ଼ିଲା । ଅନ୍ତଆତ୍ମା ତାର କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ରୋକି ପାରିଲା ନାହିଁ ଆଖିର ଲୁହକୁ । ବହି ଆସିଲା । ହାତ ପାପୁଲିରେ ପୋଛି ପକେଇଲା ଗାଲ ଉପର ଲୁହ । ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ମନେ ମନେ । କିଏ ତା ହୃଦୟ ଦେଶରେ ବିଳାପ କରି ଉଠିଲା, ଆହା ! ! ଅରକ୍ଷ ଆଜି ଏଠାରେ ଅରକ୍ଷ ହୋଇ ବସିଛୁ । ଅତନା ! ତୁମ ହୃଦୟ ଏଡ଼େ ନିଷ୍ଠୁର ? କୋଳର ପୁଅକୁ ମୁରୁଛି ଦେଇ ଖସିଗଲ ଆଜି କୁଆଡ଼େ ?

ତପନ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯାଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଗଲା ଅରକ୍ଷ ଆଗରେ । ଅରକ୍ଷ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ବହି ଉପରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଟେକି ତପନ ମୁହଁକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲା । ହୋ ହୋ ଚିହ୍ନା ହେଲା । ଏଇ ମଣିଷଟିକୁ ସେ କେତେଥର ଦେଖିଲାଣି ।

ଇଏ କୁଆଡ଼େ ହେବେ ତାର ବାପା ! ସେଦିନ ତା ବୋଉ ତାକୁ କହୁଥିଲା । ଏଁ ବାପା ? ଏଇ ତାର ବାପା ? ବାପା ବୋଉ ସବୁ

ତପନ ଅରକ୍ଷକୁ ଗ୍ଲାସ ଉପରେ ଜାକି ଧରି ଦୁଃଖ ଓ ବ୍ୟଥାକୁ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ପକାଇଲା । ଅରକ୍ଷର ଆଖି ଦୁଇଟି ସଜଳ ହେଲା । ତାଙ୍କ କାନ୍ଧ ଉପରେ ମୁହଁଟି ରଖି ବାଳୁତ ଶିଶୁଟି ପରି ସେ ଉପରକୁ ଢଳି ପଡ଼ିଲା ।

× × ×

ଦୁଃସହ ଶୀତ ।

ଚାରିଆଡ଼େ ତୁଷାରାଚ୍ଛନ୍ନ ।

ବନ୍ଧୁର, ବନ୍ଧ୍ୟା ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରାନ୍ତର । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ରଶ୍ମି ମଳିନ ଦିଶୁଛି । ଦିବସରେ ଅନ୍ଧକାରର ଛାୟା ! ସମ୍ମୁଖ ପାହାଡ଼ କନ୍ଦରରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ନିଆଁ ଜଳି ଉଠୁଛି । ତୋପ କମାଣର ଭୟଙ୍କର ଗର୍ଜନ ! ହା ହା କାରି ସବ···ଶତ୍ରୁ ସେନା ଘାଟି ଛାଡ଼ିଲେ ! ଅସାଧାରଣ ଶକ୍ତି ଓ ସାହସରେ ମାଡ଼ି ଚାଲିଲେ ଭାରତୀୟ ଲଢୁଆ ସୈନ୍ୟ ।

ଚୀନର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ସହ୍ୟ କରି ହେଉ ନାହିଁ । ଅପରିମିତ ବଳ ଓ କୌଶଳରେ ଘାଟୀ ପରେ ଘାଟୀ ସେ ଦଖଲ କରି ଯାଉଛି । ପୁଣି ପରାସ୍ତ ହୋଇ ପୃଷ୍ଠଭଙ୍ଗ ଦେଉଛି । ରକ୍ତପାତ, ଲୁଟତରାଜ । ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ଧନ ଜୀବନ ହରେଇ ବସୁଛନ୍ତି । ଦେଶର ଆଶା ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଅଗଣିତ ଭାରତୀୟ ଶସ୍ତ୍ରଧାରୀ ସୈନ୍ୟ ରଣଭୂମିରେ ଆଜି ନିର୍ଭୟ ହୋଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ।

ଦାରୁଣ ଶୀତର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବରେ ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ରର ଘାତ ପ୍ରତିଘାତରେ କେତେ ଲଢୁଆ ସୈନ୍ୟ ଆହତ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ସେବା, ଚିକିତ୍ସା ନିରନ୍ତର ଲାଗି ରହିଛି । ଦେଶ ପ୍ରିୟ ସେବକ, ସେବିକାମାନେ ଅଶେଷ ଦୁଃଖ, କ୍ଳେଶ ସହି ସେବା ସୁଶ୍ରୁଷାରେ ମନ ପ୍ରାଣ ଢାଳି ଦେଇଛନ୍ତି । ନିକଟରେ ପଡ଼ିଛି ତମ୍ବୁ ! ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଖୋଲା ଯାଇଛି ।

କିନ୍ତୁ, ପରିତାପର କଥା । ସେଇ ଦେଶପ୍ରିୟା, କର୍ମକୁଶଳା ନାରୀଟି ଅଚଳା ଆଜ ଶୋଚନୀୟ ଭାବେ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଦିନ ରାତି ଅନିଦ୍ରା, କଠୋର ପରିଶ୍ରମ ଏବଂ ଶୀତ ବରଫର ଆଘାତ ଫଳରେ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଶରୀରଟି ତାର ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ଓଡ଼ିଶା ସେବିକା ବାହିନୀର ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟା ଶ୍ରୀମତୀ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଆଜି ଖସି ପଡ଼ୁଛି ବଜ୍ର ! କର୍ମ ସଙ୍ଗିନୀ, ଦେଶ ପ୍ରେମିକା ଅଚଳାଙ୍କୁ ଯଦି ସେ ହରେଇ ବସନ୍ତି, ତା ହେଲେ ତାଙ୍କର ସବୁ କାମନା, ଯୋଜନା ମାଟି ହୋଇଯିବ । ତାଙ୍କ ମନ ରାଜ୍ୟରେ ନିରାଶାର ନିଆଁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଜଳିବ । ଆଉ ସେ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ନାରୀ ଜାତିର ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

କୋଳର ପୁଅଟିକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ, ଦେଶ ପାଇଁ ସମର ଭୂଇଁକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଥିଲେ । ଏଇପରି ସାହସ-ସମ୍ପନ୍ନା, ଦେଶ ପ୍ରେମିକା ଉଦାସିନୀ ନାରୀ ଆଉ ଦେଶରେ ଆମର ମିଳିବେ ନାହିଁ ।

ରାତି ଏଗାରଟା । ବାହାରେ କଟ୍ କଟ୍ ଅନ୍ଧାର ! ହେମାଳିଆ ପବନ ସୁସୁ ବହୁଛି । ବରଫାବୃତ ପାହାଡ଼ କଡରେ ଜଳି ଉଠିଛି ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ନିଆଁ । କାନ ପାଖରେ ସଦାବେଳେ ବାଜି ଉଠୁଛି ସେଇ ହାହାକାର ଧ୍ୱନି ! ନାହିଁ ଦିନ, ନାହିଁ ରାତି । ସବୁବେଳେ ଲାଗି ରହିଛି ଯୁଦ୍ଧ ! କି ଭୟଙ୍କର ଏ ଯୁଦ୍ଧ ? ଚିର ଶାନ୍ତିମୟୀ, ବୀର ପ୍ରସବିନୀ ଭାରତମାତାର ଶିର ଦେଶରେ କାହିଁକି ଆଜି ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ? କାହିଁକି ଆଜି ଏ ଧ୍ୱଂସଲୀଳା ?...

ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ଥରି ଉଠିଲେ । ଭାବନାରୁ ମୋହ ତୁଟେଇ ଘର ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟିଦେଲେ । ଘର ପାଖରେ କପଡ଼ା ଛାଉଣୀ ଭିତରେ ଜଳୁଛି ବତି । ଖୋଲା ଯାଇଛି ଚିକିତ୍ସାଳୟ । ଔଷଧ ପତ୍ର ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଆଗରେ ଖଟିଆ ଉପରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ଅଚଳା ।

ନୀରବ, ନିଷ୍ଠୁର ସେ । କହୁନାହାନ୍ତି ପଦେ କଥା । ଆଜି ସେ କେଉଁଠି ବ୍ୟଥିତା । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ । ଅଚଳା ଦେହରେ ଥିବା ବୁଲେଇ ଆଣିଲେ ହାତ । ଡାକିଲେ, ଅଚଳା ! ଅଚଳା—ଔଷଧ ଖାଇବ ପରା ! କେମିତି ଟିକେ ଭଲ ଲାଗୁଛି !

ଅଚଳା ବିଛଣା ଉପରେ ଶୋଇ ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲା । ମଳିନ ମୁହଁରେ ତାର ହସର ରେଖାଟି ଟାଣି ହୋଇଗଲା । ପେଟର ବେଦନା ପେଟରେ ଥାଉ । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଆଜି ସେ କ'ଣ ଜବାବ ଦେବ ? କାହିଁକି ସେ ଏପରି ଅଦ୍ଭୁତ ଭାବେ ତଳେ ପଡ଼ିଲା । ତାହାର ସାଙ୍ଗର ସେବିକାମାନେ ଆଜି ସେବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ତନ ମନ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ତା କପାଳ ଖରାପ । ସେ ଆଉ ଫାର ଉଠି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଏତେବଡ଼ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସି ଅପଦସ୍ତ ହେଲା । ଦେଶର ସେବା ଆଉ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଧିକ୍ ତାର ଜୀବନ । ଅଚଳା ଟିକଏ ବେଳ ଚିନ୍ତାମଗ୍ନା ହୋଇ କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ଆଜି ଯୁଦ୍ଧ ଖବର କ'ଣ କୁହ ଭଉଣୀ ! ନିର୍ଲଜ ଚୀନର ଦୁଃସାହସ ହ୍ରାସ ପାଇଲାଣି କି ନାହିଁ । ନେଫା ଘାଟୀରୁ···

—ପୃଷ୍ଠଭଙ୍ଗ ଦେଲେଣି । ତୁମେ ଆଉ ଯୁଦ୍ଧର ଖବରପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ଭାରତୀୟ ସେନାଙ୍କ ଅସାମାନ୍ୟ ସାହସ ଆଜି ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ଚମତ୍କୃତ କରିଛି । ଅକୃତଜ୍ଞ, ନିର୍ଲଜ ଚୀନର ବିଶାଳ ଶକ୍ତି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲାଣି । ଆଜି ସେ ଦସ୍ୟୁପରି ଏଣେତେଣେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଚଳେଇଛି । ଅଚଳା ଆନନ୍ଦରେ କଳ କଳ ହସିଲା । କ୍ଳେଶିତ, ବିଗତ ପ୍ରାଣରେ ତାହାର ଆଶାର ଲହରୀଟିଏ ଖେଳିଗଲା । ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତିରେ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ହାତଟି ଧରିପକେଇ ବିନମ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ସତେ କ'ଣ ଆମେମାନେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସମର ଭୂମିରୁ ଫେରିବା ଭଉଣୀ ? ସେଇ ଛୁଆ ପୁଅଟିକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ କେତେ କେତେ ମୋ ମନଟା କାହିଁ ଉତ୍ତଳ ବିକଳ ହେଉଛି । କାହିଁକି

ଭଗବାନ ମୋ କୋଳକୁ ସନ୍ତାନଟିଏ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ । ଆଜ ମୁଁ ଏତେବଡ଼ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ, କେବଳ ତାର ପାଇଁ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି, ଦେଶର ସେବା କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଅଭାଗୀ ମୁଁ ...

—ଅଭାଗୀ ନୁହଁ ତୁମେ ଭାଗ୍ୟବତୀ ! ଭଗବାନ ତୁମ କୋଳକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସନ୍ତାନଟିଏ ଦେଇଛନ୍ତି । ନଅ ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ । ପଢ଼ । ମନେ ପକେଇ ଦେଲ । ଅପସନ୍ଧ୍ୟା ସୁଇଟାକେସ୍ କୋଟ ପକେଟ ଭିତରେ ଏହାକୁ ମୁଁ ସାଇତି ରଖିଛି । ପୁଅ ତୁମର ଆନନ୍ଦରେ ରହିଛି । ଚିଠିଟି ପୁଣି କେମିତି ଲେଖିଛି ପଢ଼ ।

ଅଚଳା ବିସ୍ମିତା ହେଲ । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ହାତକୁ ନିରେଖି ଚାହିଁଲ । ଧରିଛନ୍ତି ସେ ଲଫାଫା ଖଣ୍ଡେ । ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଉଛନ୍ତି ।

—ନାଁ ଗୋ ! ତୁମେ ପଢ଼ । ମୁଁ ଶୁଣିବି । ଆଖି ଦି'ଟା ମୋର ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ମୁଣ୍ଡଟା ରହି ରହି ଘୂରି ଯାଉଛି ।

—ହଉ ! ପଢ଼ୁଛି । ଟିକେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଶୁଣ—

ଶିଶୁ ସେବାସଦନ
କଟକ
ତା ୨୫ । ୩ । ୭୩

ବୋଉ !

ମୋର କୋଟି ପ୍ରଣାମ ନେବୁ । ଆଜକୁ ଗୋଟିଏ ମାସ ହୋଇ ଗଲା ତୁ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଗଲୁଣି । ମତେ ଟିକେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଲୁନି । ମୁଁ କ'ଣ ଯୁଦ୍ଧ କରି ନଥାନ୍ତି ? ଆଜ ତୋ ପାଇଁ କେତେ ମୁଁ କାନ୍ଦୁଛି । ତୋ ପରି ସ୍ନେହଟିକେ ମୋତେ ଆଉ କେହି ଦେଉ ନାହାନ୍ତି । କାକା ଆସିଥିଲେ, କହିଯାଇଛନ୍ତି, ମୋତେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇଯିବେ । ମୁଁ ଆଉ କ'ଣ କରିବ ବୋଉ ? କହନ ? ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନ ଗଲେ ତ ସେ ମନରେ ଭାରି ଦୁଃଖ କରିବେ । ଏଠାରେ

ଖି ଆଉ ମତେ ଭଲ ଲାଗୁନି । ତୋ ଖେଳ କଥା ପଦେ ମନେ ପଡ଼ିଲେ କେତେ କଷ୍ଟ ନାହାନ୍ତି । ତୁ ପୁଣି କୋଉଦିନ ଆସିବୁ ବୋଉ ? କଣ ମେଣ୍ଟୁଛୁ ? ହଉ, ଚୀନକୁ ଆମ ଦେଶରୁ ତଡ଼ି ଦେଇ ତମେମାନେ ଯାଇ ଆସିବ । ଆଜ ମୁଁ ଖାଇ ପିଇ ଆନନ୍ଦରେ ରହିଛି । ଜୋର ଜୋର ପଡ଼ୁଛି ଶୀତ । ଇତି ।

ତୋ କୋଳର ପୁଅ

ଅରକ୍ଷ ।

ଅଚଳା ନିସ୍ତବ୍ଧ ହେଲା । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ମୁହଁଟି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା । ବାତ୍ସଲ୍ୟ ପ୍ରେମରେ ହୃଦୟଟି ତାଙ୍କର ପୂରି ଉଠିଲା । ଭାବିଲେ, କେଡ଼େ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପିଲାଟି ସେ, ବେଶ୍ ରୂପେ ଲେଖି ପାରିଛି । ବଙ୍କା ଧାଡ଼ି ଟେଢା ଟେଢା ଅକ୍ଷର । ତଥାପି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି । ସରଳ ମଧୁର ଭାଷା ମାଆକୁ ତାର ଝୁରି ହେଉଛି । ପୁଣି ଦେଶ ପାଇଁ ପିଲା ମନଟି ତାର ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ବୀରମାତାର ବୀର ସନ୍ତାନ ସେ । ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ ଦିନେ ଗଢ଼ିବ ।

ସୀମାନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ଭାବନାରୁ ବିରତ ହେଲେ । ଅଚଳାକୁ ଚାହିଁଲେ । ସେ ସେଇପରି ନୀରବ ଆଖି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚଳ । ମୁହଁଟି ଗମ୍ଭୀର ଓ ପ୍ରଶାନ୍ତ । ହୃଦୟରେ ଭାବୁଛନ୍ତି କଅଣ···।

—ଆଉ ମନରେ କିଛି ଭାବନା କରନା ଅଚଳା ଦେବୀ । ଅରକ୍ଷ ଆଜ ନିରାପଦରେ ରହିଛି । ତୁମକୁ ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା ଦେଉଛି । ଶତ୍ରୁ ଚୀନକୁ ଆମ ଦେଶରୁ ତଡ଼ି ଦେଇ ଯାଇଁ ଯିବ ।

ଅଚଳା ଦରହାସରେ କହିଲା, ଭଗବାନ ତାର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ । ଏଇପରି ଦେଶ ପ୍ରତି ତାର ଅତୁଟ ମମତା ରହିଥାଉ । ବାପ ତାର ଆସି ତାକୁ ଦେଖା କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ପୁଣି ନେଇ ଯିବାକୁ କହିଛନ୍ତି । ନଅନ୍ତୁ । ତାଙ୍କ ପୁଅ ସେ···।

ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ କହିଲେ, ଆଜି ଖାଲି ଅରକ୍ଷ ତୁମର ଏକମାତ୍ର ଗେହ୍ଲାପୁଅ ନୁହେଁ । ଦେଶର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ପୁଅ ତୁମର । ଏଣିକି ଟିକେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୁଅ । ଅର୍ଡ଼ର ଆସିଛି । କାଲିଠୁଁ ଏଠାରୁ ତମ୍ବୁ ଉଠେଇ ନେଇ ଯିବାକୁ ହେବ । ନେଫା ଅଞ୍ଚଳରୁ ଶତ୍ରୁସେନା ହଟିଗଲେଣି । ଅଚଳା ଆନନ୍ଦିତା ହୋଇ କହିଲା, ଏଣ୍ଟପର ହଟି ହଟିକା ସେ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ, ତାଙ୍କ ସୀମା ସ୍ଥାନକୁ ।

ଅରକ୍ଷ ତା ବାପା ସାଙ୍ଗରେ ଘରକୁ ଆସିଛି । ନୂଆ ଘର, ନୂଆ ଗାଁ, ନୂଆ ମଣିଷଙ୍କୁ ଦେଖି ଦେଖି, ଆଜି ସେ ଖାଲି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି । ଏଇ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କର ଘର । ଏଇ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କର ଗାଁ । ଏଇ ଗଛ ଲତା, ବାମ୍ପୀ, ପୋଖରୀ, ନଈ, ନାଳ, ଇତ୍ୟାଦି ତାରି ପାଇଁ ଗଢ଼ା । ଏଇ ଛୋଟ ଛୋଟ ନଙ୍ଗଳା ଅଣଦା ପିଲାମାନେ ତାର ଏଣିକି ହେବେ ସାଥୀ । ଏଇଘରେ ଅଛନ୍ତି ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ଦି' ଜଣ । ତାର ଗୋସାପା ଆଉ ଗୋସାମାଆ !

ଏଇ ଗୋସାମାଆଟା ପୁଣି ଏଡ଼େ କଦର୍ଯ୍ୟ ! କଥା ଗୁଡ଼ାକ କେମିତି କହୁଛି ବା ? କୋଉ କାଳର ମରହଟ୍ଟୀ ବୁଢ଼ୀଟା ଏକାଡ଼ି । ଦେହରେ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇଛି ବାରହାତ ଶାଢ଼ୀ । ମଥାରେ ପାକଲ କେଶ ଫୁରୁ ଫୁରୁ ଉଡ଼ୁଛି । ନାକରେ କଣ ଦଠା ନାଇଚି । ଶୁଖିଲା ମୁହଁ । ଠାକୁଆ ଗାଲ । ହସି ଦେଲେ ଦିଶି ଯାଉଛି ଟିକେ ଆଗପାଖ କାଳିଆ କାଳିଆ ଦାନ୍ତ ଦୁଇଟି ତାର । ଛି, କି ଅସନା ଦିଶୁଛି ।

ଏଇ କଣ ତା ବୋଉର ଶାଶୁ ?···ଏଇ କ'ଣ ତା ବୋଉକୁ ଭଲ ନ ପାଇ ବାହାର କରି ଦେଇଥିଲା ? ଏଇ ପାଚି ମାଙ୍କଡ଼ ମୁହାଁ ବୁଢ଼ାଟା ତହୁଁ ବଳେ । ଖାଲି ଠୁକୁ ଠୁକୁ ପାନ କୁଟୁଚି ବସି ।

ଏବେ ପାନ ଖାଉଛୁ ? ଘର ତ ଗୋଟା ଧର୍ମୀ ! ବେକରେ ମୋଟା ମୋଟା ମାଳ । ମଥାରେ ଦୀର୍ଘ ଚିତା । ଆରେ, ଇଏ ବୋଉ ସୁନେଇ ମଣିଷଟାଏ ?

ମାଳତୀ ତେଣୁ ଡାକ ଦେଲେ, ଅରକ୍ଷ ! ଅରକ୍ଷ—ଅଇଲୁ ବାପ ମୋ ପାଖକୁ । ତିନ ଦିନ ହେଲା ଆଇଲୁଣି ଟିକେ ଦେଖା କଲୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ପରା ତୋ ଗୋସା ମାଆ !

କିଏ ଡାକୁଛୁ ? ଅରକ୍ଷ ଦରଜା ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ କଣେଇ ଚାହିଁଲା । ଏଇ ତ; ସେଇ ବୁଢ଼ୀ । ଏଇକ୍ଷଣି ଡାକ କରୁଥିଲା ପୁଣି କଅଁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି ? ଦେହସାରା ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇଛି ଗୋଟ ଏ କମ୍ବଳ । ତାକୁ କଣ ଖାଲୁ ଜର ଧରି ପକେଇଲା ? ଓ ହୋ—ବୁଢ଼ୀ ମଣିଷଟି···ଆରକ୍ଷ ହୃଦୟରେ ଉପୁଜିଲା ଟିକେ ଦୟା । ଧୀରେ ଧୀରେ ମାଳତୀଙ୍କ ପାଖକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇଲା । ତାଇ ସେ ହେବ ଗୋସାମାଆ । ତା ବାପାଙ୍କୁ ସେ ଜନ୍ମ କରିଛି ।

—ଆଲୋ ବୁଢ଼ୀ ! ତୁ କ'ଣ ମୋ ଗୋସାମାଆ !

ମାଳତୀ ଅରକ୍ଷକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଖିରେ ଚାହିଁ କହିଲେ, ହଁ, ମୁଁ ତୋର ଗୋସାମାଆ ! ତୋ ବାପକୁ ଜନମ କରିଛି । ଆ, ମୋ କୋଳକୁ ।

—ନାଇଁ, ନାଇଁ । ତୁ ମୋ ବୋଉକୁ ବାହାର କରି ଦେଇଛୁ, ମୁଁ ତୋ କୋଳକୁ ଯିବି ନାହିଁ ।

—ତୋ ବୋଉକୁ ବାହାର କରି ଦେଇ ଆଜ ମୁ ଏଇ ଦଶା ଭୋଗୁଛିରେ ଧନ !

—କାହିଁକି ? ମୋ ବୋଉ କ ଦୋଷ କଲା କ ?

—ତୋ ବୋଉ କିଛି ଦୋଷ କରି ନାହିଁ । ସବୁ ମୋର ଦୋଷ ତା ଚାଲିଚଳଣକୁ ଦେଖି ଦେଖି ମୁଁ ସହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋ କଥାରେ ସେ ବାଟ ଚାଲିଲା ନାହିଁ ।

—ତୋ କଥାରେ ବାଟ ଚାଲି କଅଣ ଚୋଦର ପର ଘର କଣରେ ପଡ଼ି ସଡ଼ି ମରି ଥାଆନ୍ତା । ନାଁ, ନାଁ—ତମମାନଙ୍କ କଥାରେ ଆମେ ବାଟ ଚାଲି ପାରିବୁଁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଜି ଚାଲିଯିବି କଟକ । ବୋଉ ମୋର ଏ ଘରୁ ବାହାରି ଯାଉଛି । ମୁଁ ଆଉ ଏଠିରେ ରହି କି ସୁଖ ପାଇବି ? ସେ ଗୋସାପା ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? ଆଜିରେ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ମୁଁ ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଯିବି ।

ଅରକ୍ଷ ଏଇ କଥା କହି ସାରି, ଅଭିମାନରେ ମାଳଶ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଲେଉଟି ଆସୁଥିଲା । ଲୀଳାବନ୍ତ ଭେଣ୍ଡୁ ନଇଁ ନଇଁକା ଆସି ଆଗରେ ତାର ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ନାତିକୁ ଦେଖିଲା ଦାଦୁ ମନ ତାଙ୍କର ଆଉ କୋଉଥିରେ ଲାଗୁନାହିଁ । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱଅଟି । ରଜା କୁମର ପରି ରୂପ, କାନ୍ତିରେ ଶୋଭା ପାଉଛି । ଏଇ ଘରର ଆଲୋକ ଦୀପ ସେ । ଏଇ ବଂଶର ରକ୍ତ ବିନ୍ଦୁ ସେ ।

…ଆରେ, ଅଣ ! ଚାଲେ ମୋ ବୈଠକଖାନାକୁ । ସେଇଠି ବସି ଗୀତ ପଢ଼ିବା । ତୁ କେମିତି ପୋଥି ପଢ଼ି ପାରୁଛୁ ମୁଁ ଟିକେ ଶୁଣିବି । ଅରକ୍ଷ ତାଙ୍କୁ ଅଭିମାନରେ କହିଲା, ମୁଁ ପଢ଼ିବି ନାହିଁ । ଆଜି ତମେ ମୋତେ ଜବାବ ଦିଅ ଗୋସାପା । ମୋ ବୋଉକୁ କାହିଁକି ବାହାର କରି ଦେଉଛ । ମୋ ବୋଉ ତମ ପାଖରେ କି ଦୋଷ କଲା ।

ଲୀଳାବନ୍ତ ଚୁନଆ ହେଲେ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ତାଙ୍କର ମାଡ଼ ପଡ଼ିଲା ସତେ କି ଗୋଟାଏ ବୋଝ । ଆନନ୍ଦ ସହାସ୍ୟ ମୁହଁଟିକୁ ଝାଉଁଳେଇ ଦେଇ କହିଲେ, ତୁ ଗିଲା ବୁଝି ପାରିବୁ ନାହିଁ ସେ କଥା । ଆ, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲିଆ ।

—ନାଇଁ, ନାଇଁ ତମେ କି ଶାସ୍ତ୍ର ବଖାଣିବ ବଖାଣ, ମୁଁ ସବୁ ବୁଝି ପାରିବି । ତମ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ମୁଣ୍ଡରୁ ଆଜି ସେ ଭ୍ରମକୁ ଦୂର କରି

ହେବ । ବୋଉ ପାଖରୁ ଯାହା ଯାହା କଥା ସବୁ ଶୁଣିଛୁ... । ମତେ ପିଲାଟି ପରି ମନେ କରନା ।

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଥକ୍‌କା ମାରି ବସି ପଡ଼ିଲେ ସେଇଠି । କହିଲେ, ତୁ ପିଲା ନୁହଁରେ ବାବୁ ! ଗୋଟାଏ ଶକତ ବୁଢ଼ା । ଆଜି କେତେ କେତେ କଥା କହି ଯାଉଛୁ । ଆମେ ଶୁଣି ଶୁଣି ଆକଳ ହେଉଛୁ । ଛଅ ସାତ ବରଷର ଛୁଆଟା ହେଲେ କଅଣ ହେବ, କଟକରେ ରହି ତୁ ଖାଲି ବୁଦ୍ଧିଆ ହୋଇ ଗଲୁଣି ।

—ବୁଦ୍ଧିଆ ହେବ ନାହିଁ ? ମାଆ ଯାହାର ଜଣେ ବୁଦ୍ଧିମନ୍ତୀ ଆଟୋଇ, ପୁଅ ତାର ହୁଣ୍ଡା, ନଇବୁଦ୍ଧିଆ ହୋଇପାରେ ? ତମରି ମାନଙ୍କ କଥାରେ ବାଟ ଚାଲିବ, ସେ ଗୋଟାଏ ନପଟ ଓଲୁ ହୋଇ ରହିବ ?

ଓ ହୋ, ମାଳତୀଙ୍କ ଗ୍ରୁତି ଭିତରେ ସଚେତ ଖେଳିଗଲା ଗୋଟିଏ ଛୁରୀ । ମୁହଁ ବିକୃତ କରି ଦେଲେ ସେ । କେତେ ବଳଟେ ଛୁଆ, କେତେ କେତେ କଥା କହି ଯାଉଛି । କଅଣ ଆଉ ତାକୁ କହିବେ ? କହିବାକୁ ଜିଭ ଲେଉଟୁ ନାହିଁ । ପାଟି ଖୋଲୁ ନାହିଁ । ନଜର ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କେହି ନୁହେଁ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ କାନ୍ଧ ପକେଇ ଅରୁଣକୁ କୋଳ ପାଖକୁ ଘେନି ଆସିଲେ ।

ତୁ ସେ କଥାକୁ ଆଉ ମନରେ ଘୁରା ନା ଅରୁ ! ଯାହା ହେବାର ହୋଇ ଯାଇଛି । ସେ ସବୁ ଆମର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ । ଏ ଅଜ୍ଞାନ ଆଖିରେ ଏ ଯୁଗର ଗତି.ଗତିକୁ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରି.ନ ଥିଲି । ସେଇ ପୁରୁଖା ସମାଜର ନିୟମରେ ବାନ୍ଧ ହୋଇ, ବୋହୂ ଅଚଳାଙ୍କୁ ଘୃଣା କରିଥିଲି । ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପକୁ ପସନ୍ଦ କରି ନ ଥିଲି । ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ରରେ କଳଙ୍କ ଅଛି ବୋଲି ଘରୁ ତାଙ୍କୁ ତଡ଼ି ଦେଇଥିଲି । ଆଜି ସେ କଥା ଭାବିଲା ବେଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଗୋଳମାଳ ଧରି ଯାଉଛି । ସେ ବୋହୂ କେତେ ଗୁଣବନ୍ତୀ ! ଆଜି ପୁଣି ସେ କେତେ

ଉଚ୍ଚ ଆସନ ଯେନ ବସିଛନ୍ତି । ଶହ ଶହ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଉଛନ୍ତି ।

ଅରକ୍ଷ ଲୀଳାବନ୍ତଙ୍କ କୋଳରେ ବସିଥିଲା । କାନ୍ଦ ପକେଇ କହିଲା, ଏତେ ଦିନେ ଯାଇ ତମମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ଫେରିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଭିତରକୁ ଜ୍ଞାନ ଆସିଲା । ନିଜର ଭୁଲ ବୁଝି ପାରିଲ । ବୋଉ ମୋର କେତେ ହଇରାଣ ହୋଇ ନ ଥିବ । ଆଜି ପୁଣି ଯାଇ ସେ କୋଉଠି···

—କୋଉଠି କଅଣରେ ବାବୁ ! କଟକରେ ଅନନ୍ତ ସ୍ୱରା ?

—ନାଁ—

—ଆଉ ?

—ଯୁଦ୍ଧକୁ ଯାଉଛି ।

—ଯୁଦ୍ଧକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ? ଲୀଳାବନ୍ତ ଅମଙ୍ଗଳ ଆଶଙ୍କାରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ଅରକ୍ଷକୁ କୋଳ ଉପରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଥକାଇଲେ ତଳକୁ । ମାଳଶ୍ରୀ ବିଛଣା ଛାଡ଼ି ହଠାତ୍ ବସି ପଡ଼ିଲେ ସେଇଠି । ଜରା-ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶରୀରଟି ତାଙ୍କର ଭୟ ଓ ବିସ୍ମୟରେ ରୋମାଞ୍ଚିତ ହେଲା ।

ଅରକ୍ଷ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ କହିଲା, ଦେଶରକ୍ଷା ପାଇଁ ଚୀନ ସଙ୍ଗରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ବୋଉ ଚାଲିଗଲା ।

ମାଳଶ୍ରୀ କହିଲେ ଏ କଥା ତୁ ଆଗରୁ କହୁ ନ ଥିଲୁ କାହିଁକି ?

—ବାପା ମତେ ମନା କରିଥିଲେ । କଥା କହୁ କହୁ କାନ୍ଦି ଦେଲା ।

—ହୁଁ, ଏସବୁ ତମର ଗୋଟାଏ କାରସାଦ୍ । ଆମ ପାଖରେ ଖେଳ ଖେଳୁଛ । ମାଳଶ୍ରୀ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଲୀଳାବନ୍ତଙ୍କୁ ପୁଣି ପୁଣି କହିଲେ, ଶୁଣ—ଏଇଥିରେ ବୋହୂର ପ୍ରଶଂସା ଗାଉଥିଲ ପରା ? ଦେଖ, ପୁଣି ସେ କଅଣ କରିବାକୁ ଯାଉଛି । ଏତେ ଅନ୍ତିରଚଣ୍ଡୀ ବୋହୂଟା ସେ । ଛି, ଛି, ନାରୀର ମହତ ସାରିଦେଲା । ଆଜି ଏ

ଯୁଦ୍ଧ ଖବର ଶୁଣି ଭେଣ୍ଡିଆ ଟୋକା ଘର ଭିତରେ ଲୁଚି ରହୁଥିଲା ସେ ପୁଣି ଖଣ୍ଡା ଚଢ଼ୁଆଲ ଧରି ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଯାଇଛି ? ଏତେ ଡାର ହାଲକ ।

ଲୀଳାବନ୍ତ ରଡ଼ି ଉଠି କହିଲେ—

ସେମିତି ଏଣୁ ତେଣୁ କଅଣ ଗପି ଯାଉଛ ? ଟିକେ ଚିନ୍ତା କର । ସେ ଯାଇଛନ୍ତି, କାହିଁକି ଯାଇଛନ୍ତି । ଆଜି କଏ ସବୁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଛନ୍ତି—

ଅରକ୍ଷ କହିଲା—ଆମ ଦେଶରୁ ବହୁତ ନାରୀ ଯାଇଛନ୍ତି । ବୋଉ ଖାଲି ଏକା ନୁହେଁ ଯେ ତା ମହତ ପଦାରେ ପଡ଼ିଯିବ । ଆଜିକାଲି ନାରୀମାନେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ତମେ କ'ଣ ଆଜି ଦେଶର ଖବର ଶୁଣୁନା ? ଖାଲି ସେଇ ଭାଗବତ ପୋଥିକୁ ଭେଳ ରାତି ଦିନ କହୁଛ ? ଏ ହୁଣ୍ଡୀ ବୁଢ଼ୀଟା ପୁଣି ମୋ ବୋଉକୁ କଅଣ ଗାଳି ଦେଉଛି ?

ଲୀଳାବନ୍ତ କହିଲେ, ନାହିଁ ନାହିଁ, ଆଜି କାଲି ନାରୀମାନେ ସବୁକାମ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଆମର ଏସବୁ ଜାଣିବାର ଅଭାବ ଅଛି । ଏଣିକି ତୁ ଦେଶର ଖବର ମୋତେ ବରାବର କହ । ଆହା ! କି ଦୁଃଖର କଥା । ବୋହୂ ମୋର ଆଜି କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ? କେବେ ପୁଣି ଆସିବେ ? ଜାଣୁ ଜାଣୁ କାହିଁକି ମରଣ ମୁହଁକୁ ଗଲେ ? ସାମାନ୍ୟ ନାରୀ ଜଣେ, କି ସାହସ ତାଙ୍କର । ସେ ତପନ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ? ସେ ଯାଉ, ତାଙ୍କ ଖବର ବୁଝୁ । ବୋହୂଙ୍କୁ ମୋର ଫେରେଇ ଆଣୁ । ଦେଶ ପଛକେ ଯାଉ, ଜୀବନ ରହୁ ।

ଅରକ୍ଷ ଚମକି ଉଠିଲା । ଲୀଳାବନ୍ତଙ୍କ ହାତଟି ଧରି ପକାଇ କହିଲା, ତୁମେ କଅଣ କହୁଛ ଗୋସାଣୀ ? ଆଜି ଏ କଥା କହିବ ନାହିଁ । ଦେଶକୁ ଆମର ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ, ଆଜି ଦେଶ ବାସୀ ଧନ ଜୀବନ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ଶତ୍ରୁ ଆଗକୁ ଧାଇଁ ଯାଉଛନ୍ତି । ଆଜି

ତମେ କହୁଛ, ଦେଶ ପାଇଁ ଜୀବନ ଦିଅ । ଜୀବନ ବଡ଼ ନୁହେଁ ତୋପା ପା । ଦେଶ ବଡ଼ । ବୋଉ ମୋର ଦେଶରୁ ଶତ୍ରୁ-ମାନଙ୍କୁ ତଡ଼ି ଦେଇ ଭଲରେ ଫେରି ଆସିବ. । ତମେମାନେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା ।

ଲୀଳାବତୀ ଅରକ୍ଷ କଥାରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ଆଉ ପାଟିରୁ ତାଙ୍କର କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ମାଳତୀ ମୁହଁ ଟେକୁଚ କରି ଚାହିଁ-ଥିଲେ । କହିଲେ, ମାଆକୁ ପୁଅ ବଧାଣ ଗଢ଼ିଛି । କେତେ କଥାଟା ଆଜ ପୁଣି କାନ ନ ଶୁଣିଲା ? କେତେ କେତେ କାମ କରି ଯାଉଛି ସେ ବୋହୂ ? ଏ ଯୁଗରେ ପୁଣି ଏମିତିକା ନାରୀ ହୋଇ ବାହାରିଲେ ? ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗରେ କାନ୍ଧ ମିଳେଇ ବାଟ ଚାଲିଲେ । ସେ ଲଜ୍ଜା, ସଙ୍କୋଚ, ମାନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା କୁଆଡ଼େଗଲା ମ ? କାହାକୁ ସେ ଡରେଇ ନାହେଁଇ, ଭୂଆସୁଣୀ ବୋହୂ ? ଭୁମା ଭୁମା କଥା । ଥିରି ଥିରି ଚାଲି । ଘର ଭିତରେ ପଶି ତଳେ ରହି, ଡରୁଥିଲେ ସୁରୁଯ ତାପକୁ । ହାତରେ, ଗୋଡ଼ରେ ଝଣା ଝଣା ଗହଣା । ଚାଲିଗଲା ବେଳେ ରୁଣୁ ଝୁଣୁ ଶବଦରେ ମୋହିତ ହେଉଥିଲା ଜଗତ ।

ଆଜ ପୁଣି ଏଇ ଗାଁରେ କେତେ ଝିଅ ବୋହୂ ଆଖି ଆଗରେ ଚାଲିଯାଉଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡ ମୁକୁଳା, ହାତ ମୁକୁଳା, ଡବ ଡବ କଥା, ଦୁମୁ ଦୁମୁ ଚାଲି ବେସରମା ହସ ସବୁବେଳେ ବୋଳି ହୋଇ ରହିଛି ତାଙ୍କ ଓଠରେ, ଗାଲରେ ।

ମାଳତୀ ସେଇଠି ବସି ରହି ଏଇକଥା ସବୁ ଗାଇ ଚାଲିଲେ । ଲୀଳାବତୀ ଅରକ୍ଷର ହାତ ଧରି ଚାଲି ଆସିଲେ ବୈଠକଖାନାକୁ । ଭାଗବତ ଟୋଥିରେ ଡୋରି ବାନ୍ଧି ଏଣିକି ସେ ଦେଶର ଖବର ବୁଝିବେ । ଏଇ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଆଧୁନିକ ଯୁବକ ହେବେ ।

ଯୁଦ୍ଧ ନିବୃତ୍ତ ହେଲା । ଦେଶ ଶାନ୍ତ ହେଲା । ଦୁଇ ଦେଶର ବିରାଟ ଶକ୍ତି ଆଗରେ ରହିଲା କେବଳ ସମାଧାନ । ଭବିଷ୍ୟତ ଯୁଦ୍ଧର ସଙ୍କଟ ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ଲଢ଼ୁଆ ସୈନ୍ୟମାନେ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ସତର୍କ ହୋଇ ରହିଲେ । ସେବକ ସେବିକା ବାହିନୀ ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମିରୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ସର୍ବ୍ୟ ସମାଜରେ ସମ୍ମାନିତା ହୋଇ, ନାରୀ-ଶିକ୍ଷା-ସଦନରେ ଆସି ବିଶ୍ରାମ କଲେ । ଅବଳା ନାରୀ-ସେବାଶ୍ରମକୁ ଗଲେ । ପୁଅ ଅରକ୍ଷକୁ କୋଳ ଉପରକୁ ଆଣି ତା ମୁହଁରେ ଘନ ଘନ ସ୍ନେହର ଚୁମ୍ବନ ଦେଲେ ।

ମାସ ଦୁଇଟି ବିଚ୍ଛେଦ । ଦୁଇଟି ଯୁଗ ପରି ଲାଗିଲା ତାକୁ । ସନ୍ତାନ ସ୍ନେହରେ ମନ ତାର ଝୁରି ହେଉଥିଲା । ମାତୃ ହୃଦୟ କାନ୍ଦି ଉଠୁଥିଲା । ଆଜି ତା ଧନକୁ ସେ ପାଇଲା । ଏଣିକି ସେ ଶାନ୍ତିରେ ମାରିବ ନିଶ୍ୱାସ ।

ଅରକ୍ଷ ବୋଉକୁ ତାର ପାଇ ପାରି ଆନନ୍ଦରେ ଆଜି ନାଚି ଉଠୁଛି । କେତେ ଦିନର କେତେ ଟିକି ନିଖି କଥା ସବୁ ମନ ଭିତରେ ସାଇତି ରଖିଥିଲା । ବୋଉ କାନରେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହୁଛି—

ବାପା ସଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲି ଘରକୁ । ଗୋସା ବା’ ଆଉ ଗୋସା ମା’ ମତେ ଖୁବ୍ ଆଦର କଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଭଲ କରି କଥା କହିଲି ନାହିଁ । ରୁଷିଲି । ସେ ମନରେ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖ କଲେ । କହିଲେ, ମାଆକୁ ତୋର ଛାଡ଼ି ଦେଇଛୁ ବୋଲି, ତୁ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ କଥା କହୁନୁ । ଏଇଥିଲାଗି ମୁଁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କେତେ ଝଗଡ଼ା କଲି ! ଶେଷକୁ ପଳେଇ ଆସିଲି । ମତେ ଖୁବ୍ ଅଟକେଇ ଥିଲେ ଏକା !

ଅଚଳା ଏ ସବୁ କଥା ଶୁଣି ଦୁଃଖରେ ନଇଁ ଯାଉଛି । ପୁଅକୁ ନୀରବରେ ବହୁତ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଛି । ତୁ ଜାଣିକି ଏ ସବୁ କଥା କହୁଥିଲୁ ? ସେମାନଙ୍କ ମନରେ କେତେ ଦୁଃଖ ଜାତ ହୋଇଥିବ । ଗୁରୁଜନ ସେ । ତାଙ୍କ ଦୋଷ ଦୋଷକୁ ଆମେ ସହି ଭୁଲିବା । ଯାହା ତ ହେବାର ହେଉଛି । ସବୁ ଆମ କପାଳ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଏ ଅବଜ୍ଞା ଦେଖାଇବା ତୋର ଠିକ୍ ହୋଇନ ଥିଲା !

ବୋଉର କଥା ଶୁଣି ଅରୁଣ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି । ପୁଣି ରାଗ ଅଭିମାନରେ ପିଲାମନଟି ତାର ତାତି ଉଠୁଛି । ସେଇ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ଦି'ଜଣ ବୋଉକୁ ତାର ବାହାର କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଜି ପୁଣି ବୋଉ କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ମାନ ଦେଉଛି ? ବୋଉ ଯଦି ସେ ଘରକୁ ନ ଯାଏ ସେ ଯିବ ନାହିଁ । ସେ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବ ନାହିଁ । ସେ ବାପାଙ୍କ ସହିତ ଜୀବନ ସାରା କଥା କହିବ ନାହିଁ । ଏଇ ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ! ଏଇ ତାର ମାଆ ପାଖରେ ସନ୍ତାନସୁଲଭ ! ଜଗତ ଜାଣିବ, ମାଆକୁ ଛାଡ଼ି ପୁଅ କେଉଁଠିକି ଯାଇ ପାରେନା । ସେ ପିଲାଟି ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ତାର ମଧ୍ୟ ଏଇକ୍ଷଣି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିଛି । ତା ମନରେ ଦୁଃଖ ଆଜି ଅତିଶୟ ।

ତପନ ଏଣେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ । ଅଚଳାକୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବ ବୋଲି, ପୁଅର ଖବର ଶୁଣିବ ବୋଲି ଯଦି ଆଉ ତର ଆଗକୁ ଚଳୁନାହିଁ । ପୁଣି ତାକୁ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଚିଠି ଦେଇଛନ୍ତି ବାପା ! ଶୀଘ୍ର ତୁ ଘରକୁ ଆ' । ବୋଉର ଦେହ ଅତି ଖରାପ । କି ମୁସ୍କିଲ । ଅଫିସରେ ଛୁଟି ନ କରି କେମିତି ସେ ଯାଉଛି ? ଭାବୁଛି, ଅଚଳାଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଯିବ । ଏ ଖବର କହି ବୋଉକୁ ତାର ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିବ । ତାଙ୍କରି ସେବା, ଚିକିତ୍ସାରେ ସେ ଶୀଘ୍ର ଆରୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବ । ପୁଣି ଭାବୁଛି, ବୋଉ ଏହାପାଇଁ ଲଜ୍ଜିତା ହେବ । ଦୁଃଖ ଆଉ ଅପମାନରେ ମୁଣ୍ଡ ତାର ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ିବ । ବୋଉଙ୍କ ଉପରେ

ନଜରଟା ବଡ଼ା ପଣ, ଦୁଃଖ ଉପରେ ଅପମାନ ମଣିଷପକ୍ଷେ ଅ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଯେତେବେଳେ ସେ ତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛି । ତା ମନ ଭିତରୁ ସେ ବିକାର, ଘୃଣା ଦୂର ହୋଇନାହିଁ । ଅତନାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ଆଜଯାଏ ସେ ଚିହ୍ନିଲା ନାହିଁ । ସେ ନ ଚିହ୍ନିବା ଯାଏ ଅତନା ବି ତା ପ୍ରତି କୌଣସି ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇବେ ନାହିଁ ।

ଦୀର୍ଘ ସାତବର୍ଷ କଟିଗଲା । ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବିଚ୍ଛେଦ । ଏ ବିଷୟରେ କେହି ଆଉ ସୁଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ନାହିଁ । ବାପ ମାଆ ମରିବ ରହିଲେ । ଅତନା ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ଯେମିତି ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ ! ଦେଶ ଓ ସମାଜରେ ଆଦୃତା ହେଲେ । ଏଇ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ମହାନ ଆଦର୍ଶ ରହିଗଲା ।

ଭାବି ଭାବି ତପନ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ୁଛି । ପିଠା କାନ୍ଥରେ ପୋଛୁ ଆଣୁଛି କପାଳରୁ ଝାଳ । ବସିବ ସ୍ଥାନରୁ ଉଠୁଛି । ସାଇକେଲ ଧରି ଛୁଟି ଯାଉଛି ଅତନା ପାଖକୁ । ପୁଣି ଅଧାବାଟରୁ ଫେରି ଆସୁଛି । ଦୁଃଖ ଓ ବିତୃଷ୍ଣାରେ ଆଗୁଆ ମନଟି ତାର ଗାଲି ହଜି ସଜି ହେଉଛି । ନାଁ—ଅତନାକୁ ଏ ଖବର ସେ ଜଣେଇବ ନାହିଁ । ତାକୁ ସେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛି । ଆଜି ପୁଣି ତା ପାଖକୁ ଯାଇ ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିବ ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ତାର ଛିଡ଼ି ପଡ଼ିବ । ବୋଉକୁ ଆଣି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଚିକିତ୍ସା କରାଇବ । ଏହାଛଡ଼ା ଆଉ ତାର ଉପାୟ ନାହିଁ ।

ଏଇ କଥା ସ୍ଥିର କରି ତପନ ସ୍ଥିର ହେଉଛି । କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ଆସି ଦାଆଲ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହେଉଛି । ଦୃଷ୍ଟି ଲମ୍ବୁଛି କ୍ୟାଲେଣ୍ଡରର ଉପରକୁ । ଆଜି ଶୁକ୍ରବାର । ପନ୍ଦର ତାରିଖ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ସୁଦ୍ଧା ସେ ଯାଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବ ।

ରୋଗଦମନ ହେଉ ନାହିଁ । ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଯେପରି ଏକ ଉତ୍କଣ୍ଠ ଅଭିଶାପର ଫଳକୁ ମାଳତୀ ଆଜି ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ଡାକ୍ତର ଚୌଧୁରୀ ନିରୁପାୟ ହେଲେଣି । ଏତେ ଔଷଧ ପତ୍ରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ସୁଦ୍ଧା, ସବୁ ତାଙ୍କର ଅକାରଣ ହୋଇ ଯାଇଛି । ପ୍ରକୃତ ରୋଗଟା ଚିହ୍ନି ହେଉନାହିଁ । ଲକ୍ଷଣକୁ ଧରି ସେ ଥି ଖୋଜେଇ ଖୋଜେଇ ଥକି ପଡ଼ିଲେଣି ସେ । ଆଉ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପରିଷ୍କାର କଥା ସେ କହିଦେଲେ—

ତପନ ବାବୁ ! ରୋଗୀକୁ ଆପଣ ନାସି ସେବାଶ୍ରମକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ । ସେଇଠାରେ ସେ ବିନା ପଇସାରେ ଆରୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବେ । ବଡ଼ ବଡ଼ ନାସି ଡାକ୍ତର ସେଠାରେ ଅଛନ୍ତି । ଦାସୀ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସେ ଚିକିତ୍ସାଳୟଟି ଖୋଲି ଯାଇଛି । ଅଚଳା ଦେବୀଙ୍କ ସୁନାମ ଆଜି ସହର ମଫସଲର ଚାରିଆଡ଼େ ଖେଳି ଯାଇଛି । ସେଇ ସେବାଶ୍ରମରେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପରିଚାଳିକା ।

ତପନ ଏ କଥା ଶୁଣି ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଦେଲା । ଲୀଳାବନ୍ତ ତା ପାଖରେ ବସିଥିଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲେ, ଅଚଳା ଦେବୀ କିଏ ?

ତପନ ତାଙ୍କ କାନ ପାଖରେ ଭୁନ ଭୁନ ହୋଇ କହିଲା, ଅଚଳା ଦେବୀ, ଆପଣଙ୍କ ବର୍ଜିତା ବୋହୂ ସେ । ଲୀଳାବନ୍ତ ଏ କଥା ଶୁଣି ମଥା ନୁଆଇଁ ଦେଲେ । ଯାହାକୁ ଲାଞ୍ଛନା ଦେଇ ଘରୁ ତଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ, ଆଜି ପୁଣି ତାରି ପାଖକୁ ଯାଇ ସେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁବେ ?

ତପନ ଏ ସବୁ କଥା ଆଉ ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କୁ ଜଣେଇ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ କଥାରେ କିଛି ଉତ୍ତର ବି ଦେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଦୁଃଖ, ଅପମାନରେ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା ତା ଗଳା । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ତ୍ରୀ ଆଜି ଏତେ ବଡ଼ ଚିକିତ୍ସାଳୟର ପରିଚାଳିକା ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଜି ଏକ ସାଧାରଣ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜର ଦୁଃଖକୁ ଦୂର କରିବାପାଇଁ, ଅଧୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ? ଏ ବିଷୟ ଯଦି କିଏ ଜାଣନ୍ତି ତା ହେଲେ ତାଙ୍କୁ କ'ଣ ପରି ମନେ କରିବେ ?

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ମାଉସା ରହି କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ । କହିଲେ, ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ ବାବୁ ? ସେଇ ନାରୀ-ସେବାଶ୍ରମକୁ ବୋହୂକୁ ନେଇ ଯିବେ । ଡାକ୍ତର ବାବୁ କହୁଛନ୍ତି, ସେଠାରେ ଭୁଆଡ଼େ ଭଲ ଭଲ ଡାକ୍ତର ଅଛନ୍ତି । ପୁଣି ବିନା ପଇସାରେ ରୋଗୀଙ୍କୁ ଭଲ କରୁଛନ୍ତି ।

ଚପଳ କହିଲା, ସେଠାକୁ ଗଲେ ଅଚଳାଦେବୀଙ୍କୁ ଆଗେ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ହେବ । ବୋହୂକୁ ସେ ଦେଖିବେ ।

—ଦେଖ ପୁଅ ! ତା ପାଇଁ ଭାବନା କରନା । ଅଚଳା ଆମର ବୋହୂ ! ଆମର କୁଳର ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କେହି ପର ଅପର ନୁହନ୍ତି । ଆଗେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଦୋଷ କରିଥାଏ । ସେ ଦୋଷ ପାଇଁ ଆଜି କ୍ଷମା ମାଗିବା । ତାଙ୍କ ହୃଦୟ କ'ଣ ତରଳିବ ନାହିଁ ? ମନରେ ସେଇ କଥାକୁ ଧରି ଦୁରେଇ ରହିବେ ?

—ନାଁ, ଅଚଳାଙ୍କର ସେ ମନ ଭାବ ନୁହେଁ ବାପା ! ଆପଣ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ନିଜର କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତା ହେଲେ ସେ ଆସି ଆପଣଙ୍କ ପାଦ ସେବା କରିବେ । ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯାହା ସେ ପାଳନ କରିବେ ।

—ହଉ ବାପ ! ଆଜି ତୋ କଥାରେ ମୁଁ ଆନନ୍ଦ ହେଲି । ମୋ ମନରୁ ସେ ଭ୍ରମ ଧାରଣା ସବୁ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏଣିକି ମୁଁ ସେ ବୋହୂକୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଲି । ତାଙ୍କର ସେବା, ତାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ନ ପାଇ ପାରିଲେ ଆମେମାନେ ବଞ୍ଚି ପାରିବା ନାହିଁ ।

ଆନନ୍ଦରେ ତପନର ଆଖିପତା ଭିଜିଗଲା । ବାପାଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଖିରେ ବାର ବାର ଚୁମ୍ବିଲା । ନମ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା, କାଲି ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା । ତାଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା ବୋଉର ଏ ରୋଗ ପାଇଁ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । ତାଙ୍କର ସେବା ବୋଉ ଜୀବନର ଚରମ ଶାନ୍ତିଦାୟକ ।

× × ×

ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୋଠରୀଟି । ଉପରେ ବିଜୁଳିପଙ୍ଖା ଓ ବିଜୁଳିବତୀ ଖଞ୍ଜା ଯାଇଛି । ତଳେ ପଡ଼ିଛି ଖଣ୍ଡେ ଟେବୁଲ । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ଫାଇଲ ଫର୍ଦ୍ଦ ଓ ଟେଲିଫୋନ ଇତ୍ୟାଦି । ସିଟ୍ ଉପରେ ବସିଛି ଅଚଳା । ନାରୀସେବାଶ୍ରମର ପରିଚାଳକା । ଆଜି ତା ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଭରି ଯାଇଛି ପାହାଡ଼ ପ୍ରମାଣେ ଭାବନା । ସେଇ ଭାବନା ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହି ସେ ନିଜକୁ ଭୁଲି ଯାଉଛି । ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ପୁଣି ଆନନ୍ଦ ଓ ଗର୍ବରେ ଫୁଲି ଉଠୁଛି ।

ଆଜି ସେ କଅଣ କରିବାକୁ ଯାଉଛି ? ଆଗକୁ ପୁଣି କଅଣ କରିବ ? କିଛି ଭାବି ପାରୁ ନାହିଁ । ଦୀର୍ଘ ସାତ ବର୍ଷ ତଳର ସ୍ମୃତି ମନ ଭିତରେ ଉଙ୍କି ମାରୁଛି । ସେତେବେଳର ଘଟଣା ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଉଠୁଛି, ଚମକି ପଡ଼ୁଛି ସେ । ଘୃଣାରେ ଅବସାଦରେ ନଇଁ ଯାଉଛି ମଥା । ଇସ୍...କି ଜଘନ୍ୟ ! ଦିନେ ସେ ଦେଖୁଥିଲା ଏଇ ସ୍ୱପ୍ନମାନ । ନାରୀ ଜୀବନରେ ତାର ନ ଥିଲା କିଛି ମୂଲ୍ୟ । ତାର ଶିକ୍ଷାକୁ, ବ୍ୟବହାରକୁ ସମସ୍ତେ କରୁଥିଲେ ଘୃଣା । ଲଜ୍ଜିତା, ଦଳିତା ହୋଇ ପଡ଼ି ରହୁଥିଲା ଘର କଣରେ । ସେଇ ଶାଶୁ ଦେଉଥିଲେ କେତେ ଗଞ୍ଜଣା । ପଦେ ପଦେ କଥାରେ ଲଦି ଦେଉଥିଲେ ତା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପାହାଡ଼ ପରି ଦୋଷ । ହତଶିରଟା, "ଅଲକ୍ଷଣୀଟା

କୁଳର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୁଡ଼େଇଲ ।" କେତେ କଟୁକଥା ଶୁଣିଛି ତା ଜାଣ ।

ଆଜି ଏ ପୁଣି କଏ ? ଖଟିଆ ଉପରେ ଶୋଇଛନ୍ତି । ମଣିଷ ଚିହ୍ନି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଅସାସ୍ଥ୍ମ । ଓଃ, ଏତେ ସାଙ୍ଘାତିକ ରୋଗଟା ? ଆଗରୁ ଟିକେ ଆସିଲେ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଏଠାରେ ପୁଣି କେଉଁଠି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ରଖାଇ ଚିକିତ୍ସା କରାଉଥିଲେ ? ତା ପାଖକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲେ ବୋଧେ ! ପଛକୁ ପୁଣି ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଆସିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୁହଁ ମଉଳି ପଡ଼ିଥିଲା । ଆଖିରେ ଥିଲା ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଉ ଆତ୍ମୀୟତା । ଓଠରେ ଟିକିଏ ହସ । ଭଲ କରି ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଛି ସେ ତାଙ୍କୁ । ଶ୍ୱଶୁର ହୋଇଥିଲେ ଜଳମୁହଁ । ମନରେ ତାଙ୍କର ପୂରି ରହିଥିଲା କେତେ ବ୍ୟଥା । ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ତାଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ପ୍ରଣାମ କଲା ସେ । ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ ଶ୍ୱଶୁର । ଦୁଃଖ, ଅନୁତାପରେ ବେଶି କିଛି କଥା କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଖାଲି ଏତିକି କହି ବୁଲିଗଲେ, "ତୁମ ଉପରେ ସବୁ ଭାର ମାଆ ! ତୁମ ଶାଶୂଙ୍କୁ ତୁମେ ଭଲ କର ।"

ଆଜି ତାର ସେ ଶାଶୂ ! ଦୀର୍ଘ ସାତବର୍ଷ ଧରି ଏ ଶାଶୂ, ଶ୍ୱଶୁର କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲେ ? ତାର ସେବା ଓ ସାହାଯ୍ୟକୁ ତ ଭୁଲି ନ ଥିଲେ ? ମନର ସବୁ ଭ୍ରମ ତାଙ୍କର ଦୂର ହୋଇ ଯାଉଛି । ଏଣିକି ସେ ବାଟକୁ ଆସିବେ । ଆଜି ଏ ଯୁଗର ସନ୍ତ ମାଙ୍କୁ ଯେନ ଜୀବନକୁ ସୁଖମୟ କରିବେ ।

ଯା ହେଉ ! ସେ ପଛକଥା ସବୁ ମାଟିରେ ମିଶୁ । ଏଣିକି ପ୍ରାଣ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଉଦ୍ୟମ ଚଳେଇ, ଗୁରୁତର ଚିକିତ୍ସା କରି ପୂଜ୍ୟମାନ୍ୟା ଶାଶୂଙ୍କୁ ସେ ଆରୋଗ୍ୟ କରାଇବ । ପୂର୍ବ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-ସୁନ୍ଦର ଶରୀରକୁ ସେ ଫେରାଇ ଆଣିବ । ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ଦୁର୍ବଳତା ଦୂର ହୋଇ ଯୌବନର ତେଜ ଶକ୍ତି ଭରିଦେବ ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରେ । ଶେଷକୁ ଏଇ

ନିଷ୍ଠୁରତା, ଔଦାର୍ଯ୍ୟତା କୋହ୍ନୁ ଅଚଳାକୁ ସେ ଚାହିଁବେ । ମୁଣ୍ଡ ତାଙ୍କର ନଇଁ ପଡ଼ିବ ଲଜ୍ଜା ଓ ଅପମାନରେ ।

ଦିଆଲ ଘଣ୍ଟାରେ ବାଜିଲା ଢଂ ଢଂ । ରାତି ଗୋଟାଏ । ଅଧରାତ୍ର ! ଅଚଳା ଭାବନାରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହେଲା । ଆଗକୁ ଦୃଷ୍ଟି ବଢ଼େଇଲା । ବିଜୁଳିବତିର କୋମଳ ଆଲୋକରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି ଓ୍ୱାର୍ଡ଼ । ନିଜ ନିଜ ଖଟିଆ ଉପରେ ବିଶ୍ରାମ କରୁଛନ୍ତି ଶହ ଶହ ରୋଗୀ । କିଏ ନିଦ୍ରିତ, କିଏ ଜାଗ୍ରତ, କିଏ ବା ରୋଗ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ହେଉଛି ବ୍ୟସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ । କିଏ ପ୍ରୌଢ଼ା କିଏ ଯୁବତୀ, କିଏ ବା ବୃଦ୍ଧ । ଦେଶର ଶହ ଶହ ନାରୀ ଆଜି ରୋଗ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶରୀରକୁ ନେଇ ଏଠାରେ ଆସି ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ସେବା, ଚିକିତ୍ସା ଦିନ ରାତି ଲାଗି ରହିଛି ।

ଏଇଟା ହେଉଛି ନାରୀସେବାଶ୍ରମ । ନାରୀ ଜାତିର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଏଇ ମହତ ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଅଚଳା ମନ ଚଞ୍ଚଳ ହେଲା ।

ସିଟ୍ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲା । ଆଗରେ ବିଦ୍ୟମାନ ହେଲେ ଆସି ନର୍ସ ନିରୁପମା । ହସିଲା ମୁହଁ । ସୁଷମ ଆଖି, ବିନମ୍ର ସ୍ନେହାଣୀ । ହାତରେ ଧରିଛନ୍ତି କେତେକ କାଗଜ ପତ୍ର ।

—ଫିଟି ଫାଇଭ୍ ଖଟିଆରେ ଥିବା ରୋଗୀଙ୍କ ଅବସ୍ଥା କିପରି ? ଅଚଳା ବସି ପଡ଼ି ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ।

ଜବାବ ଦେଲେ ନିରୁପମା । ଟିକେ ଭଲ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଛି ।

—ତାଙ୍କ ସେବା ଚିକିତ୍ସାରୁ ବିରତ ହୁଅନା । ଯେପରି ଶୀଘ୍ର ସେ ଆରୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତି, ସୁଦୃଷ୍ଟି ଦିଅ ।

ନିରୁପମା ମଥା ନୁଆଇ ସମ୍ମତି ଜଣେଇଲେ । ଦୈନିକ କର୍ମ-ସୂଚୀର ତାଲିକା ପତ୍ର ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖିଦେଇ ସେ ବାହାରି ଚାଲିଗଲେ । ଅଚଳା ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଲା । ତାଲିକା ପତ୍ର ଦେଖିବାକୁ

ଆଜି ତାଙ୍କ ମନ ସ୍ଥିର ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡଟା ସବୁବେଳେ ଗୋଳମାଳ । ଅଫିସ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ପଦାକୁ । ରୋଗୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି ପକେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଗକୁ ପଦଚାରଣ କଲେ । ଶାଶୁଙ୍କ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଯାଇ ଛିଡ଼ା ହେଲେ । ଅବସ୍ଥା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ । ମନରେ ବ୍ୟଥା, ଆଖିର ଲୁହ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ରୁମାଲ ଖଣ୍ଡେ ଧରି ଆଖି ଲୁହ ପୋଛିଲେ । ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ ମନେ ମନେ ।

ଖଟିଆ ଉପରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ମାଳତୀ । ମଳିନ ଆଖି ଦୁଇଟି ତାଙ୍କର ଚାରିଆଡ଼େ ବିଚରଣ କରୁଛି । ଆଜି ମନରେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମିଛି ଟିକେ ଶାନ୍ତି । ଭଗବାନ୍ ଦେବ ଲାଗୁଛି କି ଉଲ୍ଲାସ ! କୋଉଠିକି ସେ ଯାଇଥିଲେ, ଜୀବନ ତାଙ୍କର ଥିଲା କି ନାହିଁ, ନିଜର ଅବସ୍ଥା ପ୍ରତି ଟିକେ ସେ ନଜର ରଖିପାରି ନ ଥିଲେ । ଜନ ସ୍ୱତ ଚେତା ହରାଇ ମୂର୍ଚ୍ଛାର ପରି ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ ବିଛଣା ଉପରେ ।

ଆଜି ସେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଗୋଟିଏ ନୂଆ କଥା, ନୂଆ ଦୃଶ୍ୟ । ଏଇ ଡାକ୍ତରଖାନାଟି କି ସୁନ୍ଦର ! କି ସଫା ସୁତୁରା । ଚାରିଆଡ଼େ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ । ବିଜୁଳି ପଙ୍ଖା ଘାଇଁ ସାଇଁ ଶବ୍ଦ କରି ଘୂରୁଛି । କୋଠା-ଘର । ଶହ ଶହ ରୋଗୀ ଖଟିଆ ଉପରେ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ଖାଲି ମାଇପେ । ନଙ୍ଗୁଳୀ ଝିଅ ପାଖରୁ ଅଶୀବରଷର ପାପଗ ବୁଢ଼ୀଯାଏ । ନିଜ ନିଜର ଦୁଃଖ କ୍ଲେଶ ଘେନି ଏଠାରେ ଆସି ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛନ୍ତି । ମାଇପେମାନେ ପୁଣି ଡାକ୍ତର ହୋଇ ସବୁରି ସେବା କରୁଛନ୍ତି । ଆହା ! କି ମଧୁର ତାଙ୍କର କଥା ? କି ସୁନ୍ଦର ତାଙ୍କର ରୂପ ? ସାକ୍ଷାତେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦେବୀ ପ୍ରତିମା ପରି ରୂପରେ, ଗୁଣରେ ଶୋଭା ପାଉଛନ୍ତି । ଏଇମାନେ ଏବା ଆଜି ଏ ଯୁଗର ନାରୀ । ନାରୀ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଏ ଗୋଟିଏ ମହତ କାମ । ଆହା, ଅଳ୍ପମା ସେ । ସେ କଣ ଆଉ ଏମାନଙ୍କର ପରି ଗଢ଼ି ହୋଇ ପାରିବେ ?

ନାଃ ଏ ଜୀବନ ବିତିଗଲେ, ପରଜନ୍ମରେ ଯଦି ନାରୀକୁଳରେ ଜନ୍ମ ହୁଅନ୍ତି ସେ, ତା ହେଲେ···"

ହୁଁ, ସେତେବେଳେ ଦେଖିଲା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ଭଲକରି ଚିହ୍ନିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସ୍ମୃତି ଭିତରଟା କ'ଣ ହୋଇଗଲା । ଖୋଲିଲା ଆଖି ଦୁଇଟି ଆପେ ଆପେ ମୁଦି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସେ କିଏ···ବୋହୂ ଅଚଳା ? ଓହୋ, ଆଜ ସେ ଆସି କୋଉଠି ? ଯାହାକୁ ଦିନେ ଘୃଣା କରି ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଇଥିଲେ, ତାରି ପାଖରେ ଆଜ ପୁଣି ଆସି ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିଲେ ? କାହିଁ ତାଙ୍କର ସେ ଟାଣ ପଣ ? କାହିଁ ତାଙ୍କର ସେ ନିଷ୍ଠା ଆଉ ନିୟମ ? ଧିକ ତାଙ୍କ ମଣିଷ ପଣକୁ ।

ତା ହେଲେ ଏ କଣ ସତ ? ବୋହୂ ଅଚଳା ଏଇଠି ଡାକ୍ତର ହୋଇଛନ୍ତି ? ଉଃ କି ଅପମାନ ! ତପନ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ? ଆସୁ ସେ ଟୋକା । ତାକୁ ପଚାରିବେ । ତାଙ୍କ ଜୀବନ ପଛକେ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତା କାହିଁକି ଏଠାକୁ ଆଣିଲା । ଅପମାନ ଦେବାପାଇଁ ?—

ଅଚଳା ଅଚଳ ହୋଇ ସେଇଠି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା । ଶାଶୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଥିଲା । ପୁଣି ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଲା ଆଗକୁ । ଆଜ ସେ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ପରିଚୟ ଦେବନାହିଁ । ଯେଉଁଦିନ ତାଙ୍କ ଦେହ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ ହୋଇଯିବ, ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝିବେ, ସେଇଦିନ ତାଙ୍କ ପାଦଧରି ବୋହୂ ଅଚଳା ବୋଲି ସେ ପରିଚୟ ଦେବ ।

ଅଚଳା ଏଇକଥା ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କରି ଚାଲି ଯାଉଥିଲା ବେଳେ ମାଳତୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଚାଲି ପଡ଼ିଲା ତା ପଛ ପଟକୁ । ଚମକି ଉଠିଲେ । ଯେ ଏଇ ମାଇପିଟି ଯେ ଆଗରେ ଚାଲିଗଲା, ସେ ପୁଣି କିଏ ? ସେଇପରି ତ ଗଢ଼ଣ । ସେଇପରି ତ ଚାଲି । ଆହା ? ଆଗକୁ ଟିକେ ଆସିଲା ନାହିଁ ? ତାକୁ ସେ ଚିହ୍ନି ଥାଆନ୍ତେ ।

ନା—ଚିହ୍ନିବା ଆଉ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ଚିହ୍ନିଲେ ବା ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସେ କି ଆଳାପ କରିବେ ? ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ ପଡ଼ିବ ସିନା ।

କହାଣିକନ ପାଟିରୁ ପଦେ ବୋଲି ଭାଷା । ଏଇପରି ସେ ଥାଆନ୍ତି ମଉଣ ଠାରୁ ଲଜ୍ଜାବନ୍ତେ ।

× × × ×

ଘରେ ବସି ଲୀଳାବନ୍ତ ଖବର ପାଇଲେ ।

ତପନ ଜଣେଇଛୁ—ବୋଉ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଭଲ ହୋଇଗଲାଣି । ଆପଣ ଶୀଘ୍ର ଆସନ୍ତୁ ! ଲୀଳାବନ୍ତ ଏ ଖବର ପାଇ ଆନନ୍ଦ ହେବାର କଥା । କିନ୍ତୁ, ଦୁଃଖରେ ସେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ବିସ୍ମୟରେ ପ୍ରସାରି ଦେଉଛନ୍ତି ଆଖି । ଯୋଉ ରୋଗୀକୁ କଟକରେ ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ଡାକ୍ତର ଦାମ ଦାମ ଔଷଧ ଖୁଆଇ ଭଲ କରିପାରୁ ନଥିଲେ, ଆଜି ସେ ବୋହୂ ଅଚଳାଙ୍କ ଚିକିତ୍ସାରେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଭଲ ହୋଇ ଆସିଲାଣି ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା । କି ଔଷଧ ସେ ତାଙ୍କୁ ଖୁଆଇଲେ କେଜାଣି । ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ କି ବୁଦ୍ଧି ରହିଛି ।

ଆଜି ଯାଇ ସେ ବୋହୂଙ୍କୁ କି ଜବାବ ଦେବେ ? କି କଣ କରିବେ ? ତାଙ୍କ ଜୀବନର ସକଳ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ଓ ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଦୁନିଆରେ ତାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଡାକିକି ଘରୁ ତଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ସେଦିନ ଦୁଃଖ, ଅପ-ମାନରେ ପଦେ କଥା କହି ଦେଇ ଆସିଥିଲେ । ତାର ଜବାବ ସେ କିଛି ଦେଇ ନ ଥିଲେ । ଦୁଃଖ, ଅନୁତାପରେ ମୁହଁଟି ତଳକୁ ନୁଆଁଇ ନୀରବ ରହିଯାଇ ଥିଲେ । ଆଜି ତାଙ୍କ ମନର କଥା କ'ଣ । ଆଉ ତାଙ୍କୁ ନିଜର ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ।

ଲୀଳାବନ୍ତ ଏଇସବୁ କଥା ଭାବି ଭାବି ଖାଲି ବ୍ୟସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହେଉ ଅଛନ୍ତି । ଘର ଭିତରେ ଯାଇ ଅକ୍କାମାରି ବସି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଏତେ ବେଳେ ବସିଲେ ଆଉ ସେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । କଟକ

ଯାଇ ପୁଷ୍ପ ଉପବନକୁ ଦେଖା କରିବେ । ସ୍ତ୍ରୀ ମାଳତୀ ଓ ବୋହୂ ଅଚଳାଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବେ । ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ସବୁ କଥା ରହିଛି । ସେ ଏତେବେଳେ ନୀରବ ରହିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ବୋହୂ ଅଚଳାକୁ ଚିହ୍ନିବେ । ନିଜର ଦୋଷା ଦୋଷ ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗିବେ ।

ଏହା ଛଡ଼ା ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ । ବୋହୂ ଆଜି ଡାକ୍ତର । ଏତେବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାର ମାଲିକ । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଉଁ-ଛନ୍ତି । ଆଜି ସେ ସବୁରି ମାଆ ! ସବୁରି ମାଆ ହେବାପାଇଁ ଘର କଣରୁ ବାହାରି ଯାଇଛନ୍ତି ବାହାରକୁ । ଘର କଣର ଭୂଆସୁଣୀ ବୋହୂ ହୋଇ ଆଜି କେତେଜଣ ନାରୀ ଏ ଭଳି ଅଦ୍‌ଭୁତ କାମ କରି ପାରିବେ ? କେବଳ ବୋହୂ ଅଚଳା କରି ପାରିଲେ । ଜଗତକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ ? ନାରୀ ଜାତିର ଗୌରବ ବଢ଼ାଇଲେ । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷାକୁ ଓ ସାହାଯ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ରହୁଛନ୍ତି । ସେ ଅବା କେଉଁଠୁ ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମାନ ଧରମ ସବୁ ମାଟିରେ ମିଶୁ । ତାଙ୍କ ବଂଶର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଦାଣ୍ଡରେ ଲେଟୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀପରି ବୋହୂଙ୍କୁ ଘରକୁ ଆଣନ୍ତୁ ସେ । ତେବେଯାଇ ଦୁନିଆ ତାଙ୍କୁ ଭଲ କହିବ । ପରିବାରଟି ତାଙ୍କର ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ହସି ଉଠିବ । ଲୀଳାବତୀ ଏଇକଥା ସ୍ଥିର କରି ଚୂଡ଼ା ଗୁଡ଼ଳ କରୁଛନ୍ତି । କାଲି ଭୋ'ରୁ ଉଠି ସେ ଯିବେ କଟକ ।

ଠାକୁଆ ଗାଲରେ ମାଉସ ଲାଗିଛି ।

ଶୁଖିଲା ତନୁ ପୁରି ଉଠିଛି । ଧୁଇଁ ଯାଇଛି ସେ ଦାରୁଣ ରୋଗର ବ୍ୟଥା ଓ ଦୁର୍ବଳତା । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ ହୋଇ ଗଲେଣି ସେ । ଯୁବତୀ ନାରୀଟି ପରି ଦେହରେ ବସନ ସଜାଡ଼ି ଦେଇ ଖଟିଆ ଉପରେ ବସି-ଛନ୍ତି । ଦୁଆରଆଡ଼କୁ ବୁଲାଉଛନ୍ତି ଆଗ୍ରହ ଭରା ଲାଜ ଲାଜ ଦୃଷ୍ଟି ···।

କାହାନ୍ତି ତାଙ୍କର ବୋହୂ ? ତାଙ୍କରି ସେବାରେ, ତାଙ୍କରି ଯତ୍ନରେ ପୁନର୍ଜୀବନ ସେ ଲଭିଲେ । ଆହା ! କେତେବଡ଼ ଉପକାର କଲା ସେ । ଦୁନିଆର କୋଉ ବୋହୂଟା ମଲା ଶାଶୁକୁ ଯମହାତରୁ

ଉଦ୍ଧାର କରି ଆଣୁଛୁ ? ମରିଥିଲେ ଆସି ଆଣୁଁ ଏ ଗାଁର [illegible]
କପାଳ ତାଙ୍କର ଫଟା । ଏମିତିକା ବୋହୂକୁ ସେ ଯାହା ସବୁ କହିଛନ୍ତି
ଛଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଉ କଣ ସେ ଯିବେକି ?

ମାଳତୀ ନୀରବ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ଆତ୍ମଗ୍ଲାନିରେ ହୃଦୟ ତାଙ୍କର ପୂରି ଉଠୁଛି । ବୋହୂଙ୍କୁ ଆଉ ସେ କି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବେ ! ଅଜ୍ଞାନୀ ସେ । ମୁଣ୍ଡରେ ତାଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ଅକଲ ନାହିଁ । ଖାଲି ଯାହା ସନ୍ତାପି ହେଇ ଫେରି ଯିବେ ଘରକୁ । ଫେରି ଯିବେ ଘରକୁ ?? ଆଦରିଣୀ, ବ୍ରତକାରିଣୀ ବୋହୂକୁ ଆଉ ସାଙ୍ଗରେ ନେବେ ନାହିଁ ?

ଏମିତିକା ଗୁଣବତୀ ବୋହୂକୁ ଛାଡ଼, ଘରକୁ ଆଉ ସେ ଫେରିବେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କରି ସେବା ତାଙ୍କରି ଆଦର ସବୁଦିନେ ସେ ଲୋଡ଼ାନ୍ତି । ସାଙ୍ଗରେ ନ ଗଲେ, ରାଗ ଅଭିମାନ କଲେ, ହାତ ଧରି ନେଇଯିବ ହେବେ । କୋଳରେ ବସେଇ ଆଉଁସି ଦେବେ । ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତୁ ସେ ଅନ୍ୟ କଥାକୁ । ସେ ସବୁ ଅପରାଧ ତାଙ୍କର । ତା ପାଇଁ ଆଜି କ୍ଷମା ମାଗନ୍ତୁ । ପୋତି ଯାଉ ତାଙ୍କ ବଡ଼ ପଣ । ଅଜ୍ଞାନ ଆଖିରେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ନାହିଁ, ଏମିତିକା ଲକ୍ଷ୍ମୀପରି ବୋହୂକୁ ?

କାହିଁ ? କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ ଟୋକା ! ଏତେବେଳ ଯାଏ ଆସିଲା ନାହିଁ । କାହିଁକି ଆଉ ଏଠାରେ ସେ ରହିବେ ? ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଆସି ମାସଟିଏ ପୂରିଲା । ଘର ଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ି କାହାରି ଆସିଲେଣି ଏଇଠି ? ହସିଲା ମୁହଁଟି କାହାର ?—ତପନର । ଏଇ ଆଡ଼କୁ ସେ ଧାଇଁ ଆସୁଛି । ଉଇଁଲା ତପନ ପରି ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟି ତାର କି ଫୁଲି ମଲି ଦିଶୁଛି ? ଆଜି ତାର କାହିଁକି ଏତେ ଆନନ୍ଦ !

—ଆରେ ତପ ! ଖବର କଅଣ ? ଏତେ ଡେରି କାହିଁକି କଲୁ ?

ବୋଉ ! ବୋଉ ଲୋ···ବାପା ଆସିଗଲେଣି । ଆଜି

ତୁମେ ଘରକୁ ଯାଅ । ଦେହ ଆସି ଭଲ ହୋଇଗଲାଣି । ଆଉ କାହିଁକି ଏଠାରେ ରହିବ ?

ମାଳତୀ କଅଣ କହି ଆସୁଥିଲେ । ପୁଣି କାହିଁକି ଚୁପ ହୋଇ ଗଲେ । ପେଟ ଭିତରୁ ଢୋଟି ଆସିଲା ବ୍ୟଥା । ଗଳା ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲା କଥା । ଆଖି ଫାଟି ଗଲା । ଲୁହ ଝରିପଡ଼ିଲା କେତେ···

—ବୋଉ ! ! ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ? କଣ ହେଲା ତୋର କହ !

ମାଳତୀ ଗଳା ଥରେଇ କହିଲେ, ଆଜି ମୁଁ ଘରକୁ କେମିତି ଫେରିବିରେ ଧନ । ଯାହାର ସେବାରେ ଜୀବନ ପାଇଲି, ନରକ ଭିତରୁ ଉଦ୍ଧାର ହେଲି, ଶୁଖିଲା ଡାଳ କଅଁଳ ଉଠିଲା, ଆଜି ସେ ଲୋକକୁ କେମିତି ଛାଡ଼ି ମୁଁ ଫେରିବି । ସେଇ ମୋର ବୋହୂ । ସେଇ ମୋର ଜୀବନ । ଅଜ୍ଞାନ ଆଖିରେ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଚିହ୍ନି ପାରି ନ ଥିଲି । କେତେ ଲାଞ୍ଛନା, କେତେ କଟୁକଥା କହି ଘର ଭିତରୁ ତଡ଼ି ଦେଇଥିଲି । ସ୍ମୃତି ଭିତରେ ସାତଟା ବରଷ ବିତି ଯାଇଛି । ଯାତନା ଆଜି କଣ କରି ପାଉଛନ୍ତି ?—

ତପନର ଆଖି ଦୁଇଟା ବିନ୍ଧି ଉଠିଲା । ବହି ଆସିଲା ଗଳ ଗଳ ଲୁହ । ନାଚି ଉଠିଲା ସ୍ମୃତି । ଚୁପିଲା କୋହ । ଧରିଲା ବୋଉର ହାତ । ବିନମ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ବୋଉ ! ଆଜି ତୁ କହ ? ତୋ ମନ ଭିତରୁ ସେ ଗ୍ଲାନି, ସେ ରାଗ, ଅପମାନ ସବୁ ଦୂର ହୋଇ ଗଲାତ ? ଆଜି ତୋ ହୃଦୟ ସେ ବୋହୂକୁ ଚାହୁଁଛି ?

ମାଳତୀ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ କହିଲେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆଉ ମୋ ମନ ଭିତରେ ଟିକେ ହେଲେ ରାଗ, ଅଭିମାନ ନାହିଁରେ ଧନ । ଆଜି ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ହୃଦୟରେ ସ୍ଥାନ ଦେବାକୁ ଆକୁଳ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଛି । ଏଇପରି ବୋହୂ ମୋତେ ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ମିଳୁଥାଉ । ଚାଲେ ବାପ । ମୋତେ ନେଇ ଚାଲେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ । ତାଙ୍କ ହାତ ଧରି ମୁଁ କହିବି । ମୋ ଦୋଷ ମାର୍ଜନା କରିବେ ସେ ।

ମାଆ ପୁଅଙ୍କର ଏଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ବେଳେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଟିକଏ ଦୂରରୁ କହି ଉଠିଲେ, ତୁମ ଦୋଷ ମାର୍ଜନା କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋ ଦୋଷକୁ ଆଗେ ମାର୍ଜନା କରନ୍ତୁ । ମୁଁ ହେଉଛି ଘରର କର୍ତ୍ତା । ସବୁ ଦୋଷ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ—

ଅତଳା ଅରକ୍ଷର ହାତ ଧରି ସେମାନଙ୍କ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲା । ସରଳ କୋମଳ ହୃଦୟଟି ତାର ଦୁଃଖ, ଅନୁ— ତାପରେ ଥରି ଉଠିଲା । ଆଉ ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲାନାହିଁ । ଆଖି ଦୁଇଟି ସଜଳ କରି, ଶାଶୁ, ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ଆସି ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ କହିଲା, ଆପଣମାନଙ୍କ ଦୋଷାଦୋଷକୁ ମାର୍ଜନା କରିବାର ପାତ୍ରୀ ମୁଁ ନୁହେଁ । ଆପଣମାନଙ୍କ ଦୋଷାଦୋଷକୁ ମୁଁ ମଥା ଉପରେ ନିର୍ମଳ ଚିତ୍ତରେ ବହି ଚାଲିଛି । ଆଜ ଆଉ ମୋତେ କଅଣ କରିବାକୁ ହେବ କୁହନ୍ତୁ । ବେଳ ଭଲ ହୋଇ ଗଲେଣି ସେ ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତୁ ।

ମାଳତୀ ପୁଲକ ପ୍ରାଣରେ ଅତଳାକୁ କୋଳ ପାଖକୁ ଆଣି ତା' ଦେହ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଉଁସି ପକାଇଲେ । ଶୁଷ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ଧରିଲେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଝିଅଟି ପରି ତା ମୁହଁରେ ବାର ବାର ଚୋ'କ ଦେଇ କହିଲେ, ତମେ ମୋର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ? ତମେ ମୋର ବୋହୂ ? ତମ ସ୍ୱଭାବରେ, ଚରିତ୍ରରେ କଳଙ୍କ ନାହିଁ । ତମ ଶୁଦ୍ଧ ମତିକୁ ମୁଁ ଏ ଅଜ୍ଞାନ ଆଖିରେ ଦେଖି ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଘୃଣା କଲି । କେତେ ଗଞ୍ଜଣା ଦେଇ ଘରୁ ପୁଣି ବାହାର କରି ଦେଲି । କେତେ ବଡ଼ ଅପରାଧ ମୁଁ ନ କରିଛି ? ତମେ ବୋଲି ସବୁ ତାଡ଼ନାକୁ ସହି, ହୁନଆରେ ବାଟ ଚାଲି ପାରିଲ । ଆଉ କିଏ ହୋଇଥିଲେ କଅଣ ହୋଇ- ଥାନ୍ତା ତାର ଅବସ୍ଥା ।

ଅତଳା କହିଲା, ଘରୁ ମୋତେ ବାହାର କରି ଦେଇ ମୋ ଜୀବନକୁ ବହୁ ଉନ୍ନତ କରି ପାରିଛନ୍ତି ବୋଉ ! ଦେଶର ଅଗଣିତ

ମାଆ, ଭଉଣୀ ଆଜି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଖିରେ ମୋତେ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ମୋର ଶିକ୍ଷା, ମୋର ସେବା ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ପାରିଛି । ସେଇ ପୁରୁଣା ସମାଜର ମିଛ ପ୍ରଥାକୁ ଯେଉଁ ନାରୀ ଆଜି ଘର ଭିତରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ହରେଇ ପଡ଼ି ରହିବ ନାହିଁ । ଦେଶ ଓ ଜାତିର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ, ପାରିବାରିକ ଜୀବନକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ, ପୁରୁଷ ସାଙ୍ଗରେ ଯେ ଏଣିକି ପାଦ ମିଳେଇ ବାଟ ଚାଲିବ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଆନନ୍ଦରେ ଗଦ୍ ଗଦ୍ ହୋଇ କହିଲେ—

ତମର ଶିକ୍ଷା ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆମମାନଙ୍କ ମନ ଭିତରୁ ସେ ଦୋଷ, ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଦୂରକରି ଦେଇଛି ମାଆ ! ଏ ଆଖିରୁ ସେ ଅଜ୍ଞାନ ପରଦା ଧୋଇ ଯାଉଛି । ଆଜ ଆମେ ଦେଖୁଛୁ, ତମେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ନାରୀ ନୁହେଁ । ଏଇ ଯୁଗର ଜଣେ ଦେବୀତୁଲ୍ୟା, ଶକ୍ତିମୟୀ ନାରୀ । କିଏ କହେ ନାରୀ ହୀନା, ନାରୀ ଚିର ଦୁର୍ବଳା ? ଏ ସଭ୍ୟ ଯୁଗରେ ନାରୀ ଆଉ ଘର କୋଣରେ ପଡ଼ିରହି, ଲାଜ ଭୟରେ ଜୀବନକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ଧ ସମାଜରେ କଠୋର ତାଡ଼ନାକୁ ସହୁ ନାହିଁ । ଏଣିକି ତମେ ଘରକୁ ଚାଲ ମାଆ । ସେଇ ଭଙ୍ଗା ସଂସାରଟି ତମର ପୁଣି ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ହସି ଉଠୁ ।

ଶଶୁରଙ୍କ କଥାରେ ଅଚଳା ସନ୍ତୋଷ ହୋଇ ମଥା ନୁଆଇଁଲା । ସମ୍ମତି ଜଣେଇଲା ।

ତପନ ହସିଲା ମୁହଁରେ ଚାହିଁଥିଲା । କହିଲା, ଆଉ ମନରେ କିଛି ଭାବନା କରନା ଅଚଳା । ଆଜ ମୋର ବାପ, ମାଆ ତୁମ ପାଇଁ ଦୁଃଖିତ । ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରୁ ସେ ଭ୍ରମ ଧାରଣା ସବୁ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆଜ ତୁମେ ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଆଦରିଣୀ ବୋହୂ । ତୁମରି ସେବା ଆଦର ସେ ଚିରଦିନ ଚାହାନ୍ତି ।

ଅଚଳା ଦରହାସରେ କହିଲା—

ଶାଶୁ ଶଶୁରଙ୍କ ସେବାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ କୌଣସି ବୋହୂ

ଜୀବନରେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରନାହିଁ । ପରିବାର ଭିତରେ ବୋହୂ ମାନଙ୍କର ଏଇ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏଇ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ସେ ଜୀବନକୁ ଧନ୍ୟ କରନ୍ତି । ପୁଣ୍ୟ ଫଳ ଲାଭ କରନ୍ତି । ଆଜ ମୁଁ ଏତେ ବଡ଼ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହି ସୁଦ୍ଧା, ମନ ମୋର ଆପଣମାନଙ୍କ ସେବା କରିବା ପାଇଁ ସର୍ବଦା ବ୍ୟାକୁଳ । ବିଧାତା ଏତେ ଦିନେ ମୋ ମନର ଅଭୀଷ୍ଟ ପୂରଣ କଲେ । ଏଣିକି ମୁଁ ଖୁସିରେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସାଥିରେ ଘରକୁ ଯିବି । କେବଳ ଏତିକି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି, ଦେଶର ସେବାପାଇଁ, ଜାତିର ସେବାପାଇଁ, ଆଉ ମୋତେ ବାଧା ଦେବେ ନାହିଁ । ମୋ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହେବେ ନାହିଁ । ଏଇ ନାରୀ ସେବାଶ୍ରମର ସକଳ ଭାର ଆଜ ମୋ ଉପରେ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ନ୍ୟସ୍ତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ବହନ କରି ମୁଁ ଚିରଦିନ ବାଟ ଚାଲୁଥିବି । ଯେ ମୋର ବହୁ ଉପକାର କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟରେ ଓ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ଆଜ ମୁଁ ଏତେ ଦୂରକୁ ଆସି ପାରିଛି ।

ନୀଳାକାନ୍ତ କହିଲେ—

ତମ କଥାକୁ ଆମେମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ଗ୍ରହଣ କରୁଛୁ ମାଆ ! ଏଣିକି ତମେ ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଦେଶର ସେବାକର । ନାରୀଜାତିର ଉନ୍ନତି କର । ମାଆ ବୋଲି ଜଗତକୁ ପରିଚୟ ଦିଅ ।

ବୃଦ୍ଧ ପାଖରେ କେତେ ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁରୁଷ କାନଡେରି ଶୁଣୁଥିଲେ । ଅଚଳା ଦେବୀଙ୍କୁ ଆଜ ସମସ୍ତେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ । ଗାଁ ଗହଳର ଘର କୋଣର ବୋହୂଟିଏ ସେ । ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷା ବଳରେ ଆଜ କେତେ ଦୂରକୁ ଆସି ଯାଇଛନ୍ତି । ସବୁର ମୁହଁରୁ ଅଚଳାର ପ୍ରଶଂସା ବାଣୀ ଶୁଣାଗଲା । ସବୁର ପ୍ରଶଂସାଭରା ଆଖି ତଳ ପଡ଼ିଲା ତା ଉପରେ ।

ତପନ ଅନନ୍ଦରେ ହେଲା ଆତ୍ମହରା । ଏତେ ଦିନେ ମନର

ଦାରୁଣ ଦୁଃଖ ତାର ଅପସରି ଯାଇଛି । ଜଗତ ବୁଝି ପାରିଛି, ଅତନାଙ୍କର ଏଇ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ । ଏଣିକ ତାର ସେଇ ଭଙ୍ଗା ଘରଟି ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚଳିବ । ଅତନାପରି ଶିକ୍ଷିତା, ଗୁଣବତୀ ସ୍ତ୍ରୀଟି ପାଇ ଜୀବନ ତାର ଧନ୍ୟ ହେଲା ।

ଏତିକିବେଳେ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ସହସା ଟେଲିଫୋନ୍ ଘଣ୍ଟି ବାଜିଲା । ଅତନା ଫୋନ୍ କଲା—ଆପଣ ଶୀଘ୍ର ଆସନ୍ତୁ ! ଆଜି ମୋତେ ଶ୍ୱଶୁରଘରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଶାଶୁ, ଶଶୁର ଅନୁରୋଧ କରୁଛନ୍ତି । ଏତେଦିନେ ଭ୍ରମ ତାଙ୍କର ଦୂର ହୋଇଛି ।

ସୀମନ୍ତିନୀଦେବୀ ଟେବୁଲ ଉପରକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି କାନପାଖରେ ରିସିଭରଟା ଲଗେଇ ଅତନା କଥାକୁ ଶୁଣୁଥିଲେ । ଆନନ୍ଦରେ ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରେଇ ଦେଲେ । ଟେବୁଲ ଛାଡ଼ି ସହସା ବାହାରି ଆସିଲେ ନାରୀ-ଶିକ୍ଷା-ସଦନକୁ । ଏତେ ଦିନେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପଥରେ ସେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ କଳ୍ପନା ଅବାସ୍ତବ ହୋଇ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ମନ ଘାଟ୍ୟରେ ଝରି ଉଠିଛି ସରଚାରି ଜୟ ! ଦେଖ ଆଜି ବୁଝ ! ସମାଜ ବୁଝ । ନାରୀର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆଜି କି ମହତ !!

× × ×

ନାରୀ ସେବାଶ୍ରମର ଗେଟ୍ ପାଖରେ ଗାଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଆସି ଅଟକି ଗଲା । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହେଲେ । ନୀଳାକାନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ନଖାଗ୍ରେ ନଖାଗ୍ରେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ । ମାଳତୀଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଚିହ୍ନିବାରେ କିଛି ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ । ବହୁଦିନ ପୂର୍ବେ ଏଇ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟୀ ନାରୀମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ ସେ ଚାହିଁଥିଲେ । ଆଜି ଦେଖିଲେ । ଇଚ୍ଛା ଆଉ ଅପମାନରେ ନଇଁ ପଡ଼ିଲା ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ । ଓହୋ—ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସେ ସେଦିନ କରିଥିଲେ କେତେ କଳି । "ସେ ବୋଧ

ଜାତି କୁଳରୁ ବାହାର ଗଲାଣି । ଆଉ ମୋ ଘରକୁ ଆସିବ ନାହିଁ । ଏହି ଦୁଇପଦ କଥା କହୁଥିଲେ କେତେ ଥର । ହସି ହସି ଜବାବ ଦେଇଥିଲେ ସେ, "ହଉ ! ଯୋଉଦିନ ତୁମ ମୁଣ୍ଡରୁ ଏ ଭ୍ରମ ଦୂର ହେବ, ସେଇଦିନ ବୋହୂକୁ ଯାଇ ଆପଣାଛାଏଁ ଘରକୁ ଆଣିବ ।" ଆଜି ସେଇଆ କଣ ହେଲା ନା ? ଅଜ୍ଞାନ ସେ । ସେତେବେଳେ ଚିହ୍ନି ପାରି ନ ଥିଲେ ଏହାଙ୍କୁ ।

ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେଖି ନୀଳାବନ୍ତ ବାବୁଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ଜଣେଇଲେ । ହସି ହସି କହିଲେ, ତୁମରି ସେଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଛୀ, ପରିତ୍ୟକ୍ତା ବୋହୂକୁ ଆଜ ପୁଣି ଗ୍ରହଣ କରିଲ । ନିଜର ଭୁଲକୁ ବୁଝି ପାରିଲ । ଆଉ ଏଣିକି ଏ ଭଳି ଭୁଲ କରିବ ନାହିଁ । ନାରୀ ଆଜି ତା ଜାତିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ତା'ର ସେବାରେ ଶିକ୍ଷାରେ ଦେଶ ଆଜି ଗଢ଼ି ଉଠୁଛି ।

ଆଉ ତାକୁ କେହି ଘରଭିତରେ ପିଞ୍ଜରା ଆବଦ୍ଧ ପକ୍ଷୀଟି ପରି ଅଟକାଇ ରଖି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତା ଆଖିରେ ଅନ୍ଧ ପୋଟଳ ବାନ୍ଧି ତା ଜୀବନକୁ ଅକାରଣ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ପୁରୁଣା କାଳିଆ ମାଣ୍ଡ ପ୍ରଥାକୁ ଏଣିକି ତୁମ୍ଭେମାନେ ଭୁଲିଯାଅ । ଏଇ ନୂଆ ଯୁଗର ନୂଆ ସଭ୍ୟତା, ନୂଆ ସମାଜକୁ ଘେନ ଜୀବନକୁ ସୁଖମୟ କର । ବୋହୂ ଅତଳାଙ୍କୁ ଘରକୁ ନେଇ ଘରର ଦୁଃଖ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଦୂରକର । ମନରୁ ସେ ବୃଥା ଅହଂକାର ପୋଛି ପକାଅ । ସେ ସବୁ ମଣିଷର ଗୋଟାଏ କଳଙ୍କ ।

ନୀଳାବନ୍ତ ନତମସ୍ତକରେ ଶୁଣୁଥିଲେ । କହିଲେ, ଆଉ ଆମ ମନ ଭିତରେ କୌଣସି କଥା ପାଇଁ ଦୁଃଖ ରହିବାର ନାହିଁ । ତୁମରି-ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଆମମାନଙ୍କର ସବୁ ଦୋଷା-ଦୋଷ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆଜି ଆମେ ଜ୍ଞାନ ଆଖିରେ ଦେଖୁଛୁ

ତୁମେ ଏଇଯୁଗର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶକ୍ତିମୟୀ ନାରୀ । ଏଇ ଯୁଗର ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତାରେ ଗଢ଼ା କଲ୍ୟାଣମୟୀ ମାଆ !

ତପନ ଅଭୟର ହାତଧରି ମଞ୍ଚରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା । ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ, ଭକ୍ତିରେ ମଥା ନୁଆଇଁ କହିଲା, ଏଣିକି ଆମକୁ ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତୁ ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ! ଆଉ ଆମ ମନରେ କୌଣସି ଘୃଣା ବିକାର ନାହିଁ । ତୁମରି ପାଇଁ ଆମେମାନେ ସୁଖି ହୋଇ ପାରିଲୁ । ଘର କଣର ଭୁଆସୁଣୀ କୋଟି ଅବଳା ଆଜି ବହୁ ଦୂରକୁ ଆଗେଇ ଆସି ପାରିଲେ । ଦେଶ, ସମାଜରେ ସମ୍ମାନିତା ହୋଇ ପାରିଲେ । ଏ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ରହିଗଲା ଏକ ଆଦର୍ଶ ! ସୀମନ୍ତିନୀ ଦେବୀ ଦରି ହାସରେ କହିଲେ, ତୁମପରି ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ପକ୍ଷେ ଏ ଅବେପାରଟା ଶୋଭା ପାଇଲାନାହିଁ ତପନ ବାବୁ ! ତେବେ ଯାହା ହେଉ ପରିସ୍ଥିତି ଆଜି ବଦଳି ଯାଇଛି । ସବୁରି ମନ ଭିତରୁ ସେ ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏଣିକି ତୁମେ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଅକୁ ନେଇ ଘରକୁ ଯାଅ । ଦୀର୍ଘଦିନ ଜୀବନ ଭିତରେ ବହୁ ଦୁଃଖ କଷଣ ସହି ଆସିଲଣି । ସୁଖର ସଂସାରଟି ତୁମରି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲା । ପୁଣି ସେ ନୂଆରୂପ ଧରି ଗଢ଼ି ଉଠିବ । ଆଧୁନିକ ଓ ପୁରୁଖା ସମାଜ ଭିତରେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଉପୁଜୁଛି ଏଇପରି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ! !

ଜଗତ ଉତ୍କଳ ସଂଘ, ରାଉରକେଲା
ପାଠାଗାର
ନଂ ....4926....
ତା ....15.2.76....

ଶେଷ

ସୂଚନା (ନାରୀ ଧ୍ୱନି)

ନାରୀ ତୁମେ, ମାଆ ତୁମେ, ତୁମେ ସର୍ବଶକ୍ତିର ଆଧାର ।
କିଏ କହେ ଦୁର୍ବଳା ଲଜ୍ଜାଶୀଳା ରମଣୀ ସୁନ୍ଦର,
ଜଗତର ହିତ ପାଇଁ ତୁମ ଦାନ ଅଲୋକସାମାନ୍ୟ,
ସନ୍ତୁଷ୍ଟା ପୀଡ଼ିତା ତୁମେ ସମ୍ମାନିତା ସୃଷ୍ଟିର କାରଣ ।

**

ଦେଶ ପାଇଁ ଜାତି ପାଇଁ ବରଜିଲ ସୁଖ ଗଉରବ,
ରଖିଲ ଆଦର୍ଶ ଗଢ଼ି ସହି କେତେ ଦୁଃଖ ପରାଭବ ।
ଭୁଲିଲ ସମାଜ ତୁମ ତୁମ ମହତ ଶିଖା ବୋଧ କରି
ନୁହଁ ତୁମେ ପରିତ୍ୟକ୍ତା ଦୁଷ୍ଟଜନା ଏଇ ଯୁଗ ନାରୀ !

— ଲେଖକ—